DÖNEM : 4 CİLT : 5 TOPLANTI : 1

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

86 ncı Birleşim

26 . 5 . 1974 Pazar

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I. — Geçen tutanak özeti 134

II. — Görüşülen işler 135

1. — 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısının reddedildiğine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi : 1/65; C. Senatosu : 1/243) (M. Meclisi S. Sayısı : 51; C. Senatosu S. Sayısı : 332) 135 :242

A) Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi *135*

2. — Ankara Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/68; C. Senatosu : 1/246) (M. Meclisi S. Sayısı : 34; C. Senatosu S. Sayısı : 335) 135 ;232 :233

3. — Ege Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/69; C. Senatosu : 1/247) (M. Meclisi S. Sayısı : 35; C. Senatosu S. Sayısı : 336) 135,233 :234

4. — İstanbul Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/70; C. Senatosu : 1/248) (M. Meclisi S. Sayısı : 36; C. Senatosu S. Sayısı : 337) 135,235 :236

5. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/71; C. Senatosu : 1/249) (M. Meclisi S. Sayısı : 37; C. Senatosu S. Sayısı : 338) 135,236 :238

6. — Hacettepe Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/72; C. Senatosu : 1/250) (M. Meclisi S. Sayısı : 38; C. Senatosu S. Sayısı : 339) 135,238 :239

Sayfa

7. — İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/73; C. Senatosu : 1/251) (M. Meclisi S. Sayısı : 39; C. Senatosu S. Sayısı : 340) 135,239 :240

8. — Çukurova Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/74; C. Senatosu : 1/252) (M. Meclisi S. Sayısı : 40; C. Senatosu S. Sayısı : 341) 135,240 :241

9. — Diyarbakır Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/75; C. Senatosu : 1/253) (M. Meclisi S. Sayısı : 41; C. Senatosu S. Sayısı : 342) 135,241 :242

I. - GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Üç oturum yapılan bu Birleşimde, 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı (1/65; S. Sayısı : 51) üzerindeki görüşmelere devam olunarak;

Gümrük ve Tekel Bakanlığı,

Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve,

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü ile,

Ulaştırma Bakanlığı bütçeleri kabul edildi.

Tekel Genel Müdürlüğü (1/78; S. Sayısı : 44),

Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü (179; S. Sayısı : 45) ve,

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü (1/80; S. Sayısı : 46) 1974 yılı bütçe kanun tasarılarının maddeleri kabul edildi, tümlerinin açık oya sunulacağı bildirildi.

26 Mayıs 1974 Pazar günü saat 10,00'da toplanılmak üzere Birleşime 26 . 5 . 1974 Pazar saat 00,25'te son verildi.

Başkan	Divan Üyesi
Başkanvekili	Siirt
Memduh Ekşi	*İdris Arıkan*
Divan Üyesi	Divan Üyesi
Yozgat	Kastamonu
İlhami Çetin	*Mehdi Keskin*

Divan Üyesi
Kayseri
Tufan Doğan Avşargil

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 10,00

BAŞKAN : Başkanvekili Ahmet Çakmak

DİVAN ÜYELERİ : Tufan Doğan Avşargil (Kayseri), Zekâi Yaylalı (Erzurum)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 86 ncı Birleşimini açıyorum.

II - GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısının reddedildiğine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi : 1/65; C. Senatosu : 1/243) (M. Meclisi S. Sayısı : 51; C. Senatosu S. Sayısı : 1323) (1)

A) MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI BÜTÇESİ

2. — Ankara Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/68; C. Senatosu : 1/246) (M. Meclisi S. Sayısı : 34; C. Senatosu S. Sayısı : 335)

3. — Ege Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/69; C. Senatosu : 1/247) (M. Meclisi S. Sayısı : 35; C. Senatosu S. Sayısı : 336)

4. — İstanbul Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/70; C. Senatosu : 1/248) (M. Meclisi S. Sayısı : 36; C. Senatosu S. Sayısı : 337)

5. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/71; C. Senatosu : 1/249) (M. Meclisi S. Sayısı : 37; C. Senatosu S. Sayısı : 338)

6. — Hacettepe Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tsaarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/72; C. Senatosu : 1/250) (M. Meclisi S. Sayısı : 38; C. Senatosu S. Sayısı : 339)

7. — İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/73; C. Senatosu : 1/251) (M. Meclisi S. Sayısı : 39; C. Senatosu S. Sayısı : 340)

8. — Çukurova Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/74; C. Senatosu : 1/252) (M. Meclisi S. Sayısı : 40; C. Senatosu S. Sayısı : 341)

9. — Diyarbakır Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/75; C. Senatosu : 1/253) (M. Meclisi S. Sayısı : 41; C. Senatosu S. Sayısı : 342)

BAŞKAN — Bütçe görüşmelerimize devam ediyoruz.

Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesi üzerinde söz alan arkadaşlarımı bilgilerinize sunuyorum.

Grupları adına : Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu adına Sayın Rıza Polat; Millî Selâmet Partisi Grupu adına Sayın Hulûsi Özkul ve Sayın Ali Acar; Demokratik Parti Grupu adına Sayın Rasim Cinisli; Adalet Partisi Grupu adına Sayın Seyfi Öztürk; Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına Sayın Halil Dere ve Sayın Necati Cebe.

(1) 51 S. Sayılı basmayazı 17 . 5 . 1974 tarihli 77 nci Birleşim Tutanağının sonundadır.

Şahısları adına söz alan arkadaşlarımız ise; Sayın Hasan Tosyalı, Sayın İbrahim Göktepe, Sayın Ünat Demir, Sayın Kemal Ataman, Sayın Yalçın Oğuz, Sayın Zekâi Altınay, Sayın Nazım Baş, Sayın İdris Arıkan, Sayın Osman Aykul, Sayın Mehdi Keskin, Sayın İhsan Toksarı, Sayın Hüseyin Erçelik ve Sayın Oğuz Aygün.

MEHMET ALTMIŞYEDİOĞLU (Kayseri) — Grup adına bendeniz konuşacağım efendim.

BAŞKAN — Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu adına Sayın Mehmet Altmışyedioğlu.

Buyurun Sayın Altmışyedioğlu.

Kabul edilen karar gereğince Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi üzerindeki görüşmelerin süresi, gruplar adına bir saattir.

C. G. P. GRUPU ADINA MEHMET ALTMIŞYEDİOĞLU (Kayseri) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler bütçeleri üzerinde Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupunun görüş ve temennilerini arz etmek üzere huzurunuzda bulunuyorum.

Bir milletin kalkınmasında, eğitim başlıca unsurlardan biridir. Yeterli sayıda ve vasıfta insan gücüne sahip olan bir millet, kalkınma yolundaki engelleri aşabilir. Buna sahip olmayan millet ise, mevcut kaynaklarını bile gerektiği şekilde değerlendiremez.

Millî kalkınma, millî eğitim kalkınmasından ayrılamaz. Çeşitli ekonomik sistemlerle kalkınmış ülkeler vardır; fakat eğitimsiz kalkınabilmiş hiçbir millet yoktur.

Milletimizin geleceği, eğitim, araştırma, teknoloji alanında yapılacak hamlelere bağlıdır. İlim ve teknik, insanlık tarihinin hiçbir döneminde görülmeyen bir süratle gelişmektedir. Türkiye, bu gelişmenin dışında kalmamalıdır. İlim ve teknik alanındaki çok süratli gelişme, bir bakıma, kalkınmakta olan ülkeler için büyük imkânlar yaratmaktadır. Ancak, çağımızın eğitim, ilim, araştırma ve teknoloji alanındaki gidişine ayak uyduramadığımız takdirde, bizim için büyük tehlikeler doğurabilir.

Her alanda dünya ölçülerine göre en ileri seviyede ilim adamları ve uzmanlar yetiştirmeye mecburuz. Bu hedefe ulaşılması, kalkınmamızın, iktisadî ve askerî kudretimizin, millî varlığımızın başlıca teminatı olacaktır. Bu davayı milletçe mutlaka halletmeye mecburuz. Eğitim ve teknoloji alanında çağımıza yetişmek, kalkınmamızın temel şartıdır.

Eğitimde, sayı kadar kaliteye de önem verilmesi şarttır. Eğitimde, sadece sayıları kabartmak değil, verim ve kaliteyi yükseltmek lâzımdır. Milyarların, yılların ve kuşakların israfına yol açan verimsiz ve kalitesiz eğitim yerine, verimli ve kaliteli eğitimi getirmek zorunluluğu vardır. Türk milletinin refah ve mutluluğu, millî birlik ve bütünlüğü, kalkınmadaki başarısı, millî eğitim alanındaki başarımıza bağlıdır.

Sınıfta kalmalar, eğitimi yarıda bırakmalar yüzünden her yıl milletimizin uğradığı maddî kaybın milyarları bulduğu hesap edilmiştir; fakat sadece bütçeden sarf edilen ve boşa giden paraları gözönünde tutarak, verimsiz ve kalitesiz eğitim yüzünden milletçe uğradığımız kaybı hesaplamak mümkün değildir. Eğitimdeki verim düşüklüğü sebebiyle, sınıfta kalmalarla, terklerle uğradığımız büyük maddî kayıplar yanında, kalite düşüklüğü yüzünden, eksik ve yarım yetişen insanların topluma bekleneni verememeleri yüzünden uğranılan kayıplar hesaba vurulamayacak kadar büyüktür. Sayıları kabartırken; yarı - aydınlar yetiştiren, mezun ettiği kimseleri yeterli seviyede üretici yapamayan, millete yararlı insanlar haline getirmeyen bir eğitim çarkı ülkeye, milyarlarla hesap edilemeyecek zararlar verir.

Bu sebeple, eğitimde hedef yalnız sayıları kabartmak olmamalı; eğitimi bütün kütlelere ve yurdun her köşesine yayma çabalarına paralel olarak, yurt ihtiyacına uygun, verimli ve kaliteli eğitime doğru gerekli adımlar atılmalıdır.

Eğitim politikasında izlenecek temel amaç, Türk milletinin bütün fertlerini, kaderde, kıvançta, tasada ortak ve bölünmez bir bütün halinde, millî şuur etrafında toplamaktır. Eğitimin her kademesinde, millî, ahlâkı ve manevî değerlere bağlı, demokratik anlayışı benimsemiş, Anayasa dışı sapık davranışlardan uzak, şahsî teşebbüs zihniyetine ve topluma karşı sorumluluk duygusuna sahip, çağın bilgilerine ve tekniğine erişmiş, vatanını ve milletini yükseltmeye çalışan yapıcı ve milliyetçi gençler yetiştirmek şarttır.

Bir millet kendi benliğini, kişiliğini, millî eğitimle geliştirir.

Eğitim alanında anaistikametler olarak; şu hususlara önem vermek lüzumuna inanıyoruz : Eğitim politikası, topyekûn kalkınma politikasının bir bölümü olarak ve kalkınma planının diğer yönleriyle ahenkli bir bütün teşkil edecek şekilde tespit edilmelidir. Eğitim sistemi bir bütün halinde, milletimizin muhtaç olduğu ve kalkınmamızın gerektirdiği insangücünü yetiştirmelidir.

Eğitimi, kalkınmanın başlıca temellerinden biri olarak gören Grupumuz, toplam yatırımlar içinde eğitime ayrılan yatırımların ve cari masraflar içinde, gelişmeye etkili bir cari masraf çeşidi olan eğitim harcamalarının artırılmasından yanadır.

Eğitime ayrılan ödeneklerin azamî verimlilikle kullanılmasına çalışılmalıdır.

Eğitim yatırımlarının ve ödeneklerinin, meslekî teknik öğretim ile genel öğretim arasında, memleketimizin ihtiyaçlarına daha uygun şekilde dağılması kesin zaruretttir. Meslekî ve teknik öğretimin gelişme hızını artırmak zorunluğu vardır.

Grupumuz, eğitim alanındaki anaistikametlerden biri olarak, bu alanda fırsat eşitliğinin sağlanmasına önem vermektedir.

Bir başka anaistikamet, okul içi eğitim, yeterli sayıda yetiştirilmeyen insangücü ihtiyacını karşılamak için, süratle sonuç veren, esnek, maliyeti düşük yaygın eğitim usullerine gerekli önceliğin tanınmasıdır.

Çağımızda, insanın eğitimi okulda bitmez. Devamlı ve sürekli bir çabadır. Çalışma hayatına atılmış kişilerin de bilgilerini devamlı olarak yenilemeleri gereklidir. Devamlı eğitim usullerini geliştirmek zarureti vardır.

Grupumuz yalnız ilköğretimin değil, orta ve teknik öğretimle, yüksek öğretimin de yurt sathına âdil şekilde dağılmasını ve Türkiye'de kültür merkezlerinin çoğalmasını istemektedir. Yüksek okul ve üniversitelerin birkaç büyük merkezde toplanmasının mahzurları her gün daha iyi anlaşılmaktadır.

Orta Anadolu, Doğu Anadolu, İç Anadolu, Güney ve Karadeniz bölgelerinde, Trakya bölgesinde yeni kültür merkezlerinin, yüksek okul ve üniversitelerin geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Ortaöğretimin kalitesi, bölgelere göre farklı seviyededir. Öğrencilerin yüksek öğretime giriş imtihanındaki başarılarına tesir eden bu duruma da çare bulmak zorunludur.

Millî eğitimle ilgili bazı temel görüşlerimizi ve izlenecek anaistikametlerle ilgili düşüncelerimizi böylece özetledikten sonra, millî eğitim davamızın bazı temel sorunlarına daha yakından eğilmek isterim.

Üzerinde özellikle durmak istediğimiz konuların başında öğretmen ihtiyacı ve öğretmenlerimizin sorunları gelmektedir. Yeterli sayıda, yeterli nitelikte, maddî ve manevî bakımdan huzur içinde çalışan ve kutsî görevlerini şevkle yapabilen öğretmenlere sahip olmak, bir milletin yeterli hızla kalkınıp yükselmesi için zarurîdir. Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu olarak, her zaman belirttiğimiz gibi, Türkiye'nin muhtaç olduğu insangücünün yetişmesinde, millî duyguları, fikrî seviyeleri, ahlâkî vasıfları yüksek öğretmenlerin vazifesi büyüktür. Türkiye'nin kalkınmasında, yükselmesinde çok önemli görev alan öğretmenlerimizin sorunlarını çözmek için, eğitime değer veren ve kendisine bir şey öğretene saygılı olan milletimiz, fedakârlıktan kaçınmayacaktır inancındayız.

Özellikle mahrumiyet bölgelerinde ve köylerde çalışan öğretmenlere, mesleği daha cazip hale getirecek ve hizmet şevkini artıracak yeni imkânlar ve haklar sağlanması lüzumuna inanıyoruz. Cumhuriyetçi Güven Partisi, geçen sene Yüce Meclise sunduğu bir önergesiyle bu hususları açıklığa kavuşturmuştur.

Öğretmenlerin, siyasî iktidarın baskısından da, birtakım yan örgütlerin siyasî amaç güden tasallutundan da kurtarılmasını zarurî görüyoruz. Öğretmenlerin meslekî kuruluşlarının, kanunî amaçlarından asla saptırılmamasına önem vermek gerekir.

Eğitim alanında, özellikle teknik öğretimde öğretmen darlığı başlıca darboğazlardan biridir. 1961 - 1971 arasında, planlı dönemde ilköğretimde öğretmen sayısı 61 binden 134 bine çıkmıştır. Artış oranı % 20 civarındadır. Genel ortaöğretimde öğretmen sayısı, 10 yılda, 7 500 den 20 500'e yükselmiştir. 1961 - 1971 döneminde artış % 300 civarındadır. Aynı dönemde, meslekî ve teknik öğretimde öğretmen sayısı 5 100 den 10 900'e yükselmiştir. Artış yüzde yüzden fazladır. Üniversite ve yüksek okullarda aynı dönemlerde öğretim üyesi sayısı 4 100 den 8 500'e ulaş-

mıştır. Artış oranı % 107'dir. Bu hızlı artış temposu son yıllarda da devam etmiştir.

Aynı süre içinde orta, meslekî ve yüksek öğretimde öğrenci artışı, öğretmen artışından daha hızlı olmuştur. Bu sebeple, öğrenci - öğretmen oranı düzelmemiş, aksine bozulmuştur.

Özellikle teknik öğretimde öğretmen sorunu, büyük çapta ayrılmalar yüzünden, vahim bir durum almaktadır.

1974 yılı programının 202 sayılı tablosunda Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulunun her yıl verdiği mezun sayısı ile, aynı yıl içinde istifa, emeklilik ve ölüm gibi sebeplerle kaybedilen öğretmenlerin sayıları karşılaştırılmıştır. Bu tablo, teknik öğretimde karşı karşıya bulunduğumuz durumu açıkça ortaya koymaktadır. Özellikle çağdaş sanayiin ihtiyaç duyduğu alanlara insangücü yetiştiren elektrik - elektronik, makine ve motor gibi bölümlerin öğretmenleri görevlerinden ayrılmaktadırlar. Sanayi alanında kolaylıkla yüksek ücretli işler bulabilen bu öğretmenleri meslekte tutmak güç olmaktadır.

Son yıllarda yurttaşların teknik eğitimin önemini çok iyi kavradıklarını gösteren olumlu gelişmeler vardır. Teknik öğretime talep artmaktadır. Bu yüzden, bir çok teknik öğretim kurumlarında, sınavla öğrenci almanın zorunluğu doğmuştur. Fakat, öğretmen kanaması böyle devam ederse, kadrolar boşalırsa, yeni açılacak teknik okullara öğretmen bulmak çok güçleşeceği gibi, mevcut teknik okullarda, yeni bazı bölümlerin açılması da tehlikeye düşecektir.

Özellikle teknik okulların öğretmen sorunu çözülmediği takdirde, büyük masraflarla kurulan yeni binalar işe yaramayacak, yaratılan kapasiteler âtıl kalacaktır. En fenası, gerekli teknik insangücü zamanında yetiştirelemeyeceği için, ülkemizin sanayileşme hedeflerine ulaşması güçleşecektir.

Teknik okullardaki atelye ve meslek dersi öğretmenlerinin büyük çapta meslekten ayrılmalarını önlemek için, bu öğretmenlerin teknik hizmetler sınıfına dahil edilmesi yolunda, 1974 Programı hazırlanırken, alınmış olan karar geciktirilmeden uygulanmalıdır.

Genellikle öğretmen ihtiyacının karşılanması, «bir mühür bir müdür»den ibaret okullar yerine, tam kadrolu okullara eğitimin her dalında kavuşulması için, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planına, geçen dönemde Yüce Meclisin koymuş olduğu hükümler ciddiyetle uygulanmalı ve planda öngörülen öğretmen yetiştirme sistemi gerçekleştirilmelidir. Bunun yanı sıra, köy öğretmenleri ve mahrumiyet bölgelerinde çalışanlar için ek tedbirler düşünülerek, her kademede ve her eğitim dalındaki öğretmenlik daha cazip hale getirilmelidir. Öğretmen ve idareciler için işgüçlüğü, işriski ve teminindeki güçlük gibi imkânlardan, daha yeterli şekilde yararlanma imkânları açılmalıdır.

Durmadan artan ve bu yılın ilk dört ayında geçen yıllardaki oranlardan da çok daha hızlı şekilde ilerleyen hayat pahalılığı karşısında en çok mağdur olan yurttaşlar arasında öğretmenler gelmektedir.

Öğretmen, başkalarının çocuklarını okuturken, kendi çocuklarının eğitimi bakımından çaresizlik içinde bırakılmamalıdır. Yurdun hangi köşesinde görev yaparsa yapsın, öğretmenin çocuğunu, okula ve eğitime kavuşturmak için gerekli tedbirler mutlaka alınmalıdır.

Öğretmenlerin, köylerde lojmana kavuşturulması, mesken darlığı çekilen ve kiraların yüksek olduğu kasaba ve şehirlerde ise konut kredisi ve benzeri tedbirlerle bu ağır dertten kurtarılması için, Emekli Sandığı, Türkiye Emlâk ve Kredi Bankası, İmar ve İskân Bakanlığı gibi kuruluşlarla gerekli işbirliği yapılarak çareler bulunmalıdır.

Öğretmenlerin yaz aylarında, hem dinlenebilecekleri, hem de gerekli hizmet için eğitim imkânlarına kavuşacakları tesislere ihtiyaçları vardır. Uygun sahil bölgelerinde mevcut tesislerden yaz aylarında, bu gibi sosyal amaçlar ve hizmet içi eğitim amacı için yararlanma tedbirleri düşünülmelidir.

Sayın milletvekilleri, başka bir bahse geçmeden önce, meslekî ve teknik öğretimin geliştirilmesi ile ilgili görüş ve önerilerimizi biraz daha açıklığa kavuşturmak istiyorum.

Teknik okulları bitirenlerin bir kısmı, gördükleri öğretimle bağdaşacak bir iş bulmakta güçlük çekmekte ve prodüktif olmayan alanlara kaymaktadır. Teknik okul mezunlarına, gerekli hallerde, bir teşebbüs kurarak memleket kalkınmasına katkıda bulunmaları için yardım edilmesi imkânları araştırılmalıdır.

Bugün hâlâ, ortaöğretimin ikinci kademesinde, meslekî ve teknik öğretim gören öğrencilerin oranı % 15'in altında bulunduğu düşünülürse, yapılanların ihtiyacı karşılamaktan uzak olduğu görülür. Birinci Kalkınma Planından bu yana meslekî ve teknik öğretimi ve fen öğretimini geliştirmek için sarfedilen çabalar sonucu, fen ve mühendislik dallarında okuyan yüksek öğretim öğrencilerinin oranı % 21,9' dan, % 25'in biraz üstüne çıkarılabilmiştir. Bu, hayırlı yönde bir gelişmedir; fakat yeterli değildir.

Cumhuriyetçi Güven Partisi olarak üzerinde önemle durduğumuz bir konu da, öğretmen okulları, ticaret ve tarım liseleri, çeşitli sağlık okulları, sanat enstitüleri, teknik liseler imam - hatip okulları gibi meslekî ve teknik öğretim kurumlarından mezun olan yetenekli ve kabiliyetli gençlerimizin yüksek öğrenime devamları hususunda gerekli kolaylıkların sağlanmasıdır.

Millî Eğitim Bütçesi münasebetiyle üzerinde durmak istediğimiz başka konulara da, kısa özetler halinde dokunmak istiyorum.

İlkokul çağındaki çocuklarımızın yüzde yüzünü okula ve öğretmene kavuşturmak yolundaki hedefe milletçe daha fazla gecikmeden ulaşmalıyız.

Köy okulları ile şehir okulları arasındaki dengesizliği giderebilmek için, köy okullarının muhtaç oldukları eğitim araç ve gereçlerinin temininde yeni bir hamleye ihtiyaç vardır.

İlkokulu bitirdikten sonra daha ileri öğretim kademelerine geçemeyen çocuklarımız için, üç ay ile bir yıl arasında değişebilecek sürelerle eğitim yapan ve bu çocuklarımızı faydalı ve pratik bilgilere kavuşturan «Pratik Sanat Okulları», «Pratik Sağlık Okulları», «Pratik Tarım Okulları» açılması lüzumuna inanıyoruz.

Çok faydalı hizmetler gören, gezici ve sabit köy kurslarının sayılarını artırmak ve bugüne kadar elde edilen sonuçları bilimsel bir değerlendirmeye tabi tutarak gerekli düzeltmeleri yapmak, yerinde olacaktır.

Sanayide «iş başında eğitim»in geliştirilmesi için Sanayi Bakanlığı ile, Kamu İktisadî Kuruluşlarıyle ve özel kesimdeki sanayi ile daha sıkı bir işbirliği kurulmalıdır.

Gelişmekte olan turizm sanayiinin muhtaç olduğu elemanları zamanında yetiştirebilmek için, uzunca süreli normal otelcilik ve turizm okulları yanında, bazı pratik bilgileri süratle veren «Pratik Otelcilik ve Turizm Kursları» açılmasında yarar görüyoruz.

Radyo ve televizyondan, gerek okul içi eğitimde, gerek yaygın eğitimde daha yoğun şekilde yararlanmak için, planda öngörülen tedbirler geliştirilmeli ve ciddiyetle uygulanmalıdır.

Türkiye'de, çeşitli ekonomik ve sosyal nedenlerle eğitim imkânından mahrum kalmış pek çok sayıda kabiliyetin bulunduğu düşünülerek, mektupla eğitim ve halk eğitimi çalışmalarına hız verilmelidir.

Üçüncü Kalkınma Planında, birkaç köyün ortasında, uygun bir yerde seçilecek ve merkez köy olarak geliştirilecek bir köyde, çevrenin kalkınması için gerekli bazı öğretim kurumlarının kurulması öngörülmüştür. Her köye, ilkokul üstünde öğretim kurumlarını götürmek mümkün olamayacağına göre, planda öngörülen bu tedbir, mümkün olan yerlerde uygulanmalıdır. Sabit köy kursları, gündüzlü, pansiyonlu veya yatılı öğrenci alan başka okullar bu merkez köylerde açılmalıdır.

Yaygın eğitimin sadece okuma - yazma öğretimine inhisar etmemesi gerekir. Yine, yürürlükteki kalkınma planında, meslekî ve teknik alanda yaygın eğitim verebilmek için öngörülen çok faydalı bir kuruluş vardır. Sanayide ihtiyaç duyulan bazı elemanları eğitmek ve meslekî ve teknik alanda yetişkinlerin eğitimini hızlandırmak üzere, devletin ve sanayi kuruluşlarının katkısı ile bir «Meslekî ve Teknik Yaygın Eğitim Kurumu» kurulması lâzımdır. 1974 Programında da öngörülen bu kuruluşun gecikmemesini diliyoruz.

Milletçe kalkınmamız için, yalnız ileri teknolojiyi ülkemizin şartlarına uydurarak uygulamaya muktedir elemanlar değil, aynı zamanda, yeni teknolojiler bulacak güçte elemanlar yetiştirmek zorunluğu vardır.

Memleketimizin ihtiyaç duyduğu bilim ve fen adamlarının yetiştirilmesinde, kurulduğu sırada haksız tenkitlere yol açmış olan fen lisesinin önemli bir yeri vardır. Bu lisenin kapasitesini artırmak, üstün vasıflı evlâtlarımıza daha geniş imkânlar sağlamak lüzumuna inanıyoruz. Bu faydalı kuruluşun öğretmen kadrolarının bir kısmı noksandır. Bu okulda öğretmenlik yapan-

larda da bazı özellikler aranmalıdır. Bu sebeple fen lisesi öğretmenlerinin, teminindeki güçlük zammından yararlanmaları yerinde olur. Okulun öğretmen kadrosunun geliştirilmesini buna bağlıdır.

Birkaç cümle ile de okul öncesi eğitim konusuna değinmek istiyorum : Özellikle ana ve babaların çalışmağa mecbur olduğu yörelerde, sanayi bölgelerinde, ana okullarının geliştirilmesine hız verilmesi lâzımdır. Millî Eğitim Bakanlığı içinde, okul öncesi eğitim kurumlarının tek elden yönetimini sağlayacak bir ünitenin kurulması imkânları araştırılmalıdır.

Yüksek öğretim sorunlarına geçmeden önce, Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu olarak, Partimizin kurulduğu günden beri üzerinde ısrarla durduğumuz bir konuya, «okuma ve yetişmede fırsat eşitliği» konusuna değinmek istiyorum.

Cumhuriyetçi Güven Partisinin programında ve Seçim Beyannamesinde açıkça belirtildiği gibi, eğitimde fırsat eşitliği, sosyal adaletin ayrılmaz parçasıdır. Okuma ve yetişme imtiyaz değildir. Çalışan ve kabiliyeti olan her gencin hakkıdır. Türkiye'de bütün gençler, okuma ve yetişme bakımından yeterli imkân ve fırsata kavuşturulmalıdır.

Kabiliyet ve zekâ Allah vergisidir. Çocuklarımızın kabiliyeti, milletimizin en değerli hazinesidir. Bu hazine değerlendirilmelidir. En uzak köydeki kabiliyetli bir memleket çocuğu, yurda, kabiliyeti ölçüsünde hizmet yapmasına imkân verecek eğitime kavuşturulmalıdır. Bu hedefe ulaşmak için alınması gerekli tedbirler vardır, uygulanması gerekli plan hükümleri vardır.

İkinci Kalkınma Planı müzakerelerinde, parasız yatılı ortaokul ve lise öğrencilerinin sayısını beş yılda yirmi misline yakın artırmak için Güven Partisi Grupu bir önerge vermişti. Yüce Meclisin kabul ettiği bu önerge üzerine planda yer alan açık hüküm ne yazık ki, sınırlı şekilde yerine getirilebilmiştir.

Parasız yatılı ortaokul ve lise öğrencilerinin sayısını da önemlice bir şekilde artırmak lâzımdır. Beş Yıllık Planda öngörülen yüzdenin çok gerisinde kalmıştır. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 1974 - 1975 öğrenim yılında, ortaokul ve liselerde 14 bin öğrencinin parasız yatılı okutulmasını öngörmüştür. Bütçe Karma Komisyonumuz bu rakamı yeterli bulmamıştır.

Bazı meslek okulları dışında, parasız okuma imkânları hâlâ çok sınırlıdır.

Dar gelirli aile çocuklarının okuma imkânına kavuşturulması için daha cesur ve köklü adımlara ihtiyaç vardır.

Üzücü olan nokta, binlerce öğrenciyi barındırabilecek bazı tesislerin, carî masraf için yeterli ödenek konmaması sebebiyle tam kapasitede kullanılmamasıdır. Bir yanda boş duran yatakhane, öte yanda parasız yatılı okuma imkânından mahrum kalan sayısız kabiliyetli memleket evlâdı... Hiçbir ek yatırım yapmadan kullanılabilecek kapasiteleri azamî ölçüde kullanmalıyız. Hizmet kadrosu verilmediği gerekçesiyle, bir çok illerde binlerce öğrenciyi barındırabilecek pansiyon binaların boş kalması acıdır.

Kalkınma planında da yer alan bu durumun düzeltilmesi dileği yanında, yüksek öğretimde, parasız okuyanların, burslardan ve öğrenim kredisinden daha geniş ölçüde yararlanmaları lüzumunu da belirtmek istiyoruz.

Ortaokul, lise, meslekî ve teknik okullara bağlı olarak köy çocuklarının yararlanacağı yurt ve pansiyonların sayısı artırılmalıdır. Bu işin, öğretmensiz okullar açmaktan daha verimli olduğu inancındayız.

Yükseköğrenim gençlerinin ucuz olarak barınacakları, ucuz yemek, rahat bir çalışma yeri, yeterli bir kitaplık bulacakları yurt binalarının da ihtiyacı karşılayacak kapasiteye getirilmesi lâzımdır.

Sayın milletvekilleri,

Varlıklı aile çocuklarını, dar ve orta halli ailelerin çocukları ile aynı harca tabi tutmanın adaletsizliği düşünülerek (yalnız zengin çocuklarından alınmak üzere) daha yüksek bir harç sistemine gidilmesinin sosyal adalete uygun olacağı bir çok kimse tarafından savunulmuştu. Bir fabrikatörün çocuğunu, işçinin ödediği vergi ile parasız okutmak yerine, zengin çocuğundan alınacak harçla işçinin, köylünün, dar ve orta halli memurun çocuğuna daha ucuz kitap, daha rahat bir yurt binası ve parasız okuma imkânı sağlamakta yarar görülmüştür.

Bu tartışmayı yeniden açmak istemiyorum. Eğitimde fırsat eşitliğini ve dar gelirli, orta halli aile çocuklarının parasız okuma imkânla-

rını geliştirecek ve artıracak her tedbir, bizim bu alandaki görüşümüze uygundur. Biz, fırsat eşitliğine yardım edecek her ciddî ve faydalı tedbirin yanında oluruz. Fırsat eşitliğini zedeleyecek her uygulamanın düzeltilmesine çalışırız. Daima ve ısrarla savunduğumuz görüş de bu olmuştur.

İmam - hatip yetiştiren okullar ile yüksek islâm enstitülerinin, amaçlarına uygun olarak geliştirilmeleri görüşündeyiz. İlmî seviye ve akademik haklar bakımından, yüksek islâm enstitüleri diğer yüksek okulların imkânlarına kavuşturulmalı ve bunun için gerekli tedbirler planlı bir şekilde alınmalıdır.

Cumhuriyetçi Güven Partisi, imam - hatip okullarının ilk kısımlarının kapatılması yolundaki karara, daha bu kararın alındığı günlerde karşı çıkmıştı. Bu okulları kaynaksız bırakacak hatalı bir adım atıldığı kanaatinde olan Grupumuz, bu görüşünü geçen dönemde Millet Meclisi kürsüsünden açıkça belirtmişti. Hatta, alınan kararın o sırada yürürlükte olan Kalkınma Planına aykırılığı sebebiyle, hukukî mesnetten mahrum olduğu görüşünü, Cumhuriyetçi Güven Partisi sözcüsü açıkça ortaya koymuştu.

Biz, memleketin muhtaç olduğu imam ve hatipleri, aydın din görevlilerini yetiştirmek için ilkokula dayalı olarak imam - hatip okulları açılmasının «Tevhidi Tedrisat Kanunu»na da aykırı olmadığı görüşünü, sağlam gerekçelerle belirtmiştik. O zaman aksi görüşü savunanlar da vardı. Şimdi bu noktada, bizim öteden beri savunduğumuz görüşün benimsenmiş olmasından memnunluk duyuyoruz.

Kuruluş maksatlarına uygun olarak, imam - hatip okullarının, kendilerinden beklenen hizmeti tam olarak yapmalarına imkân verecek şekilde geliştirilmeleri lüzumuna inanıyoruz.

Değerli arkadaşlarım, bana ayrılan süre içinde, üniversitelerimizin ve yüksek öğretim kurumlarımızın bazı sorunlarına da kısaca değinmek isterim. Yüksek öğretimde önemli sorun, memleketin insangücü ihtiyacı ile yetiştirilen gençlerin sayısı ve niteliği arasındaki gerekli ilişkinin kurulamamış olmasıdır.

Öğrencilerin çeşitli dallar arasında dağılımında, memleket ihtiyacından çok, binalardaki oturma yerlerinin sayısı gibi faktörler rol oynamaktadır.

1973 yılında çıkarılan üniversiteler Kanununun amaçlarından biri, bu duruma çare bulmaktı. Yüksek Öğretim Kurulu, yüksek öğretimin memleket ihtiyaçlarına uygun şekilde planlanması ve geliştirilmesi yolunda gerekli kararları alabilecek bir organ olarak düşünülmüştür.

Şüphesiz, yüksek öğrenimin topyekûn planlanmasında, Yüksek Öğretim Kurulu yanında, üniversite dışı akademi ve yüksek okulların merkezî kurullarının da rolü olacaktır.

1974 yılı Programının 199 sayılı tablosunda, çeşitli dallar için öngörülen hedefler belirtilmiştir. Gerçekleşmelerle hedefler arasındaki farkı kapatmak için yeni tedbirlere ihtiyaç vardır. İnsangücü açığı bulunan dallarda, mümkün olan azamî ölçüde gece öğretimini geliştirmek, üzerinde durulacak tedbirlerin başında gelmektedir. Yeni öğretim kurumlarının açılmasında, yatırımların dağılımında, öğretim üyesi yetiştirmek için öngörülen tedbirlerde, memleketin muhtaç olduğu insangücü hesaplarının daima gözönünde tutulması gereklidir.

Yeni Üniversiteler Kanunu, üniversitelerimizin daha verimli çalışmalarını sağlamak bakımından bazı faydalı tedbirler getirmiştir. İdarecilerin görev sürelerinin uzatılması, haylaz öğrencilerin çok uzun yıllar üniversiteye daha çok zaman ayırmasını sağlayan hükümler, yeni fakülte ve üniversitelerin kurulmasını ve büyük şehirler dışındaki yüksek öğretim kurumlarına öğretim üyesi bulunmasını kolaylaştırıcı yenilikler bu arada sayılabilir. Ancak, tecrübelerin ışığı altında, kanunun boşluklarının ve aksayan yönlerinin olduğu muhakkaktır ve bunun da düzeltilmesi gerekecektir.

Asistanlık statüsünde yapılan değişikliğin, öğretim üyesi kaynağını zayıflatmasından endişe ediyoruz. Doktora yapmış asistanların ders verme yetkisinin genişletilmesinde yarar görüyoruz. Kürsü ve bölüm sistemleri arasında bir tercih yapılmayıp, her iki sisteme birden yer verilmiş olmasının sonuçları, tecrübenin ışığı altında değerlendirilmelidir.

Yurdumuzun çeşitli bölgelerinde açılmış ve açılmakta olan üniversitelerimizin öğretim üyesi ihtiyacının karşılanması, başlıca sorunlardan biri olmakta devam ediyor.

Bu arada, bazı yeni üniversite ve fakültelerin kuruluş çalışmalarının ve yatırımlarının ge-

cikmesinden, vatandaşın duyduğu üzüntüyü belirtmek isterim. Misal olarak; Selçuklular zamanında kurulmuş bir ilim ocağının devamı olarak inşasına yıllar önce başlanmış bulunan «Gevher Nesibe Tıp Fakültesi»nin inşaatındaki gecikmeden duyduğumuz üzüntüyü de belirtmek isteriz. Memleketimizin kuzeyinde, güneyinde, Doğu Anadolu'da, Orta Anadolu'da ve Trakya'da yeni kültür ve yüksek öğretim merkezlerinin geliştirilmesine verdiğimiz önemi bir defa daha belirtmeyi görev sayıyorum.

Doktora öğrenimi yapmak ve yüksek öğretim kurumlarımızın gelecekteki öğretim ihtiyacını karşılamak üzere, yurtdışına gönderilmesi planlanan gençlerimizin yetiştirilmesinde hiçbir gecikmeye düşülmemesini temenni ediyoruz.

Yüksek öğretimi yurt sathına yaymak hususunda Ankara ve İstanbul'daki büyük üniversitelerimizin sarfettikleri çabaları burada şükranla anmayı vazife sayıyorum.

Üniversitelerimizin huzur ve güven içinde çalışabilmeleri büyük önem taşımaktadır.

Geçmişte, milletimize büyük acılar çektiren anarşik olayların tekrar yayılmaması için, iktidar sorumlularının olaylara yanlış teşhisler koymamaları ve hele tek taraflı bir tutum izlememeleri büyük önem taşır.

Sayın Millî Eğitim Bakanının, ilk ve ortaöğretimle, öğretmen okullarında yaptığı tayinler, giriştiği tasarruflar, yayımladığı hayret verici bir genelge, izlediği genel tutum gerçekten üzücüdür. Bu konular Yüce Mecliste daha önce tartışılmış, Millî Eğitim Bakanının hatalı tutumu delillerle bu kürsüde dile getirilmiştir.

Sayın Hükümet Başkanının son günlerde yaptığı bazı beyanları ise, taşıdığı sorumlulukla hiçbir şekilde bağdaştırmak mümkün olmadığını bütün muhalefet partileri ortaya koymuşlardır.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupu olarak, bütçe müzakerelerinden sonra da bu konular üzerinde gerektiği şekilde durmak kararındayız.

Sayın milletvekilleri, huzurunuzdan ayrılmadan önce, üniversitelerimizin ve yüksek okullarımızın güzide temsilcilerine Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupunun içten saygılarını iletmek isterim. Millî Eğitim Bakanlığının mensuplarına, merkez teşkilâtında çalışan değerli idarecilerden, en uzak köyde gelecek kuşakları yetiştirmek gibi feragatle hizmet gören aziz öğretmene kadar, bütün irfan ordumuza yürekten sevgi ve saygılarımızı, en iyi dileklerimizi sunmayı görev sayıyorum.

Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesi üzerinde Cumhuriyetçi Güven Partisi Grupunun görüşlerini arz etmiş bulunuyorum.

Yüce Meclisi saygı ile selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Altmışyedioğlu.

Millî Selâmet Partisi Grupu adına Sayın Mehmet Hulusi Özkul; buyurunuz efendim.

M. S. P. GRUPU ADINA MEHMET HULUSİ ÖZKUL (Adana) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri ve Millî Eğitim Bakanlığımızın, akademilerimizin ve üniversitelerimizin değerli mensupları;

1974 malî yılı bütçe Kanunu tasarısının önemli bir bölümünü teşkil eden Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerimiz bütçeleri hakkında Millî Selâmet Partisi Grupunun görüş, tenkit ve temennilerini arz edeceğim.

Muhterem milletvekilleri, Millî Eğitim şüphesiz, üzerinde en çok ve olanca titizlikle durulması gereken konularımızdan birisi, hatta birincisidir. Millî Selâmet Partisi, ülkemizin kalkınmasını ve muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkmasını ancak başarılı bir millî eğitim politikasıyle mümkün görmektedir. Millî Selâmet Partisi, bu politikanın, milletimizin fıtratına ve tarihî karakterine uygun olarak, önce ahlâk ve maneviyat temel görüşüne göre tanzim edilmesi gerektiğine; topyekûn kalkınmanın, eğitimde millî görüş dediğimiz bu yolla gerçekleşebileceğine inanmaktadır.

Yeryüzünde her ülkenin, her milletin bir eğitim davası vardır ve bu dava her ülke için millîdir. Zira, eğitim millî olmaya mecburdur. Bir memleketin millet olarak ayakta kalabilmesi, bir milletin millet olarak ayakta kalabilmesi eğitime, eğitimin millî oluşuna bağlıdır.

Millî eğitim, diğer adı ile millî terbiye, her cemiyette cemiyetin yapısının gereği olarak az veya çok farklar gösterir; ayrı ayrıdır; bu ayrılığın adı milliliktir.

Bu sebepledir ki, eğitim millî olmaya mecburdur. Eğitimimize bu zaviyeden baktığımız zaman muvaffak bir politikanın uygulanmış olduğunu söylemek mümkün değildir.

Her millet kendi evlâdını, kendi manevî değerlerine ve millî hedeflerine göre yetiştirir. Fransız genci herşeyden evvel bir Fransız millîyetçisi; Alman genci Alman millîyetçisi olarak yetişir. Bizim gencimiz ise, takip edilen materyalist eğitim sisteminin tabiî neticesi olarak çoğunluğu itibariyle, tabiri caizse dünya vatandaşı olarak yetişmiştir.

Gençliğimiz, eşsiz kültür hazinesinden bîhaber, ona yabancı, kökü ile irtibatı kesilmiş, ruhunu yoğuracak, ona mana verecek ahlâkî ölçülerden ve manevî değerlerden mahrum olarak yetiştirilmiş olmasının ıstırabını çekmektedir. Bu ıstırabı millet olarak hep beraber çekmekteyiz.

Bu sebeple, Millî Selâmet Partisi millî terbiyeye önem vermeyen, eğitim ve öğretimi sadece bilgiler ve maharetler olarak düşünen taklitçi politikaların millî bünyemizi harap edeceğine inanır ve karşısındadır.

Hemen ilâve edelim ki, millî eğitimimizin amacı ve temel ilkeleri, müfredat programlarının başında, kitaplarda güzel ifadeler, parlak cümlelerle yazılıdır. Ne var ki, gerçekler de meydandadır. programlarda yazılı olanlar, kitaplarda inanılarak işlenmez. Aşkla, heyecanla ve yaşanarak öğretilmezse, yahudî dükkânındaki besmele misali göstermelik olmaktan öte geçemez; nitekim öyle olmuştur.

Muhterem Milletvekilleri, millî eğitimimizin birçok konuları ve problemleri arasından öncelik verdiğimiz bazıları hakkındaki düşüncelerimizi, yukarıda özetlediğimiz temel görüşler muvacehesinde ve Bakanlık Merkez Teşkilâtından başlayarak arz edeceğim.

Biz öyle zannediyoruz ki, Bakanlık Merkez Teşkilâtı kendi kendisini yenilemek zorundadır; hem de en kısa zamanda. Durmadan artan işlerin üstesinden gelebilmek için idarî mekanizmada ciddî değişikliklere kati zaruret vardır. Süratle artan iş hacmi bir gün bu büyük çarkı durdurabilir. Bugün Bakanlıkta işler yürüyorsa, mesuliyet mevkiindeki elemanların olağanüstü gayretleri sebebiyledir.

Takdir ettiğimiz bu kimselerden mütemadiyen fedakârlık beklemeye hakkımız yoktur. Bu işin nasıl halledileceğini mütehassıslarına bırakmakla beraber, merkezin, bazı yetkilerini taşra teşkilâtına devretmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Yetkilerin merkezde toplanması sebebiyle çığ gibi büyüyen iş hacmi çok defa ,Bakanlığı üst planda yapması gereken mühim vazifelerini yapmaktan alıkoymaktadır. Meselâ, Bakanlık halen başarılı elemanlarının ciddî bir envanterine sahip değildir.

Boşalan hizmet yerleri için makama yapılan tavsiyeler basit karteks bilgilerine, daha çok indî mütalâalara, arkadaşlık münasebetlerine dayanmaktadır ve tabiatiyle büyük ölçüde isabetli olduğu iddia edilemez.

Şu anda, meselâ, «Okul müdürlüğü yapabilecek seviyeye gelmiş kaç elemanın var?» veya, «Bakanlık müfettişi olabilecek kaç elemanın var?» sualine Bakanlığın verecek cevabı yoktur.

Başarılar sağlam esaslara göre puante edilmediği müddetçe, teşkilâtın, makamın zarurî tasarruflarına itiraza hakkı olmayacak, tayinlerde yan tesirler devam edecek, böylece de hizmetler değerlendirilemeyecek, dolayısıyle değerler yetişmeyecektir.

Kıymetli çalışmaları belirleyecek sağlam kıstaslar tepit edilmeli; âdil müfettişler, kıymetleri meydana çıkarmalı ve başarılı elemana başarısının hakkı verilmelidir. Hemen ilâve edelim ki, bunların yapılabilmesi Bakanlık Merkez Teşkilâtına yıllardır hakim olan bazı zihniyetin değişmesine bağlıdır. Bakanlık içinde taassupla muhafaza edilen düşünceler ve davranışlar vardır ki, birçok hamle bu türlü taassuplar sebebiyle muvaffak olamamıştır.

Hulâsa, Bakanlığın zihniyet bakımından da kendisini yenilemesi gerekmektedir.

Muhterem milletvekilleri, bugün bütün dünya cemiyetleri içtimaî buhranlar içinde çalkanmaktadır. Meselâ, çok defa örnek aldığımız garp memleketleri, meselelerini çözüm yolu bulamadıkları için çözemiyorlar. Bizse birçok meseleyi, mazide kendimize ait çözüm yollarını terk ettiğimiz için çözemiyoruz.

Bir güzel söz hatırlıyorum. «Eğer, hal maziyi tehdit ediyorsa, istikbalden ümit yok demektir.» Her milletin, herşeyin temeli insandır. Maddî, manevî hre sahadaki muvaffakiyetin teminatı onun vicdanındadır. Kanunlar ve nizamlar ne kadar mükemmel olursa olsun, adalet ölçüleri ne kadar sağlam olursa olsun; onu tatbik edecek insan hak duygusuna ve adalet sevgisine sahip değilse, hak ve adalete inanmıyor-

sa, kanunların gereği gibi tatbik edilmesi mümkün olmayacak, netice tersine tecelli edecek, adalet yerine zulüm, sosyal adalet yerine de istismar hâkim olacaktır.

Ne var ki, insan terbiyesi güç iştir. Bu iş fedakâr ve gayretli kişilerin işidir, hatta bu iş sanatkâr işidir. Sözü buraya, millî eğitimin temel unsurundan, öğretmenden bahsetmek için getirdim. Eğer gaye, çocuklar ve gençlere birtakım kuru bilgiler vermek ve maharetler öğretmekten ibaret olsaydı; televizyon, radyo laboratuvar vesaire gibi kuvvetli teknik öğretim vasıtaları bütün dünyada öğretmeni çoktan aşar, öğretmen ihtiyacı sıfıra yaklaşırdı.

Bilgiler ve maharetler, sözlerinin ve öğrettiklerinin müşahhas temsilcisi öğretmen tarafından verilmezse; öğrenci şahsiyetin mücessem timsalini nümune olarak karşısında görmezse; onun sevgi ve alâkasına, hatta öfkesine muhatap olmazsa, şahsiyetini bulamaz, robot olmaktan kurtulamaz.

İşte bu sebepledir ki, anaokullarından üniversiteye kadar eğitim ve öğretimin temeli öğretmendir. Bir başka söyleyişle, bütün milletler için, özellikle milletimiz için millî eğitim davası demek, öğretmen davası demektir.

Bu kadar büyük önemine rağmen öğretmen, itibarını; meslek de cazibesini kaybetmektedir. Bu acı bir hakikattir. Bu hakikat karşısında duraklamak, irkilmek ve mutlak çare bulmak zorundayız. Eğitimin temel unsuru olan öğretmenimiz yakın geçmişte büyük çapta huzursuzluklar geçirmiştir. Söz konusu huzursuzluk azalmakla beraber bir ölçüde de halen devam etmektedir. Öğretmenin, vazifesini kısmen de olsa ideolojik ve siyasî tercihlerine alet etmesi, huzursuzluğun esas kaynağını teşkil etmiştir.

Sebep ne olursa olsun, tarih, öğretmeni bu duruma zorlayan etkenleri affetmeyecektir. Yanlış anlamalara yol açmaması için hemen ilâve edelim ki, bunları herhangi bir suçlama yapmak için değil, bu yeni dönemde alınacak tedbirlere yardımcı olur düşüncesi ile arz ediyoruz.

Öğretmenin, her türlü içtimaî çalkantıda kendisine tutunulacak bir orta direk olarak kalması gerektiğine inanıyoruz. Çünkü öğretmen, körpe dimağların yoğurucusu, çocuklarımızın günlük hayatının büyük kısmının sahibidir.

Hal böyle iken bütün terbiyecilerimiz, bilhassa genç asistan ve öğretmenlerimiz çeşitli maddî sıkıntılar içerisinde bunalmış durumdadırlar. Bugün öğretmen için büyük şehirler dahi mahrumiyet bölgesi haline gelmiştir. Millî Selâmet Partisi Grupu olarak her kademedeki öğretim elemanlarının maddî rahatlığa kavuşması hususunda alınacak her türlü tedbire gönülden katılacağımızı arz ederiz. Ancak, toplum içindeki itibarını artırmak, buna bağlı olarak mesleği cazip kılmak hususunda asıl vazifenin bizzat öğretmenin kendisine ait olduğuna inandığımızı da ilâve edelim.

Muhterem milletvekilleri, Hükümet Programı ilk ve orta dereceli okullarımızda çocuklarımıza töre ve geleneklerimizle millî hasletlerimize uygun ahlâk kaidelerinin öğretilmesi için mecburî ahlâk derslerinin konulacağını vadetmiş bulunuyor. Bu çok mühim millî meselemize bu şekilde parmak basan, bu hayatî konuyu programına almak suretiyle tescil eden Hükümeti, gösterdiği basiretten dolayı, şu konuşma vesilesiyle de tebrik etmeyi vazife bilirim. Okullarımıza mecburî ahlâk derslerinin konulması büyük bir hadise, millî hayatımızda bir dönüm noktasıdır.

İlk defa bu Hükümet memleketimizdeki ahlâk buhranını bir vâkıa olarak kabul etmiş bulunuyor. Ahlâk derslerinin büyük manası budur. Buhranın varlığı kabul edilmeden halledilmesinin düşünülemeyeceği meydandadır. Meseleyi teşhis eden hükümetin, halline de muvaffak olmasını temenni ederiz.

Milletçe arzu edilen tarzda okutulmasını temenni ettiğimiz ahlâk derslerinin, bundan böyle gelecek bütün hükümetler tarafından devam ettirileceğine inanıyoruz.

Konuya ilk defa parmak basma şerefinin C. H. P. - M. S. P. Koalisyon Hükümetine ait olduğunu kaydettikten sonra, yapıcı olmaktan öte bir mana taşımayan bir noksanı belirtmek istiyorum.

Dersin adı sadece «Ahlâk» değil, «Millî Ahlâk» olmalıydı; böyle olmak zorunda idi. Hükümet Programında millî ahlâkın tarif edildiği bellidir. Bizce konu, herhangi bir yanlış anlamaya fırsat vermeyecek bir açıklıkla ifade edilmiştir. Biz burada dersin adının millî ahlâk olarak tespitinde kanuna da uygunluk bulunduğuna

işaret etmek istiyoruz. Zira, Millî Eğitim Temel Kanununun 23 ncü maddesinde «Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu, millî ahlâk anlayışına göre yetiştirmek» derken; keza 10 ncu maddesinde de «Millî ahlâk ve millî kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekliyle muhafaza edilmesi gerektiğine» işaret ederken, «millî ahlâk» özel tabirini kullanmış bulunmaktadır.

Millî ahlâk, özel tabir olarak kanunlarımıza geçmiştir. Bakanlıktan, Hükümet Programının vasıflarıyle tespit etmiş olduğu bu dersin adının kanunen de tescil edilmiş şekliyle «Millî ahlâk» olarak konmasını, müfredatının da ona göre tanzim edilmesini bekliyoruz.

Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrasına sunulmak üzere hazırlanan taslakta, dersin adı sadece «Ahlâk» olarak görünmektedir. Demek oluyor ki, Hükümet Programında dersin adının sadece «Ahlâk» olarak geçmiş olması bazı yanlış kabul edişlere sebep olmuş bulunuyor. Konuya dokunuşumuzun sebebi de budur.

Söz konusu dersin muhtelif filozofların görüşlerini münakaşa eden bir felsefî bahis olarak okutulamayacağı; örf âdet, anane, millî kültür ve millî hasletlerimizi benimsetip yaşatacak bir ders olarak okutulacağı zarureti meydandadır.

Din eğitimi : Din eğitimi konusunda düşüncelerimiz şöyledir. Din eğitimimiz, Anayasamızın, Tevhidi Tedrisat Kanununun, Millî Eğitim Temel Kanunu ve bunlara paralel diğer kanunlarımızın teminatı altında devlet eliyle yürütülmekte, devletin gözetimi ve denetimi altında yapılmaktadır.

Muhterem milletvekilleri, inanmak ihtiyaçtır. Bu ihtiyacı nefsinde duymayan tek fert yoktur. Çünkü insanın yapısı, yaratılışı böyledir; hilkatının icabıdır inanmak. Bu hüküm bize ait değil, tarihe, sosyolojiye ve ilme aittir. Bir münkirin inkârı, inanmadığına, böyle bir ihtiyaç içinde bulunmadığına değil, belki karşısındakinin inandığının tersine bir şeye inandığına, bir bâtıla bel bağladığına delâlet etmektedir. Batıla inanmak, inanma ihtiyacının yokluğu manasına değil, varlığına ve fakat ters istikamette tezahür ettiğine delâlet eder.

Genel tarife göre din, îmanın müesseseleşmiş adıdır. Millet olarak dinimiz, Dinî İslâmdır ve Allah'ın lütfu keremidir. Memleketimizde din eğitimini lüzumsuz bulanlar, lâiklik ilkesine aykırı bulanlar var; az da olsa var. Peşinen arz edelim ki bütün Müslümanlar gibi, biz de bu tarz düşünenlere kızmıyor, gücenmiyoruz. Dindarları kızdıran, çileden çıkaran, onları nefis müdafaasına mecbur eden husus, lâiklik ilkesinin dinsizlik manasına alınıp, dindarın vicdanı üzerinde bir tahakküm vasıtası olarak kullanılmasıdır.

Dinsizliğin suç olmadığı bu vatanda, bütün dünyada fazilet olarak kabul edilen dindarlık onun öğretilmesi elbette suç olamazdı. Nitekim Anayasa 10 ncu maddesiyle Devlete, ferdin hem maddî, hem de manevî varlığının geliştirilmesini vazife olarak yüklemiş bulunuyor. Demek oluyor ki, Devlet kendi gözetimi ve denetimi altında Müslümanın öğrenme ve eğitilme ihtiyacını karşılamak zorundadır. Şimdi müsaadenizle bu fırsatı değerlendirerek, lâiklik hakkındaki düşüncelerimizi arz edeceğiz.

Lâiklik, dünya lügatlarında, «Büyük Fransız İhtilâlinin kötü bir mirasıdır» şeklinde yapılan tarif ile, «Din işlerinin devlet işlerinden ayrılması» şeklinde yapılan bizdeki tarif arasında çok değişik manalarda kullanılmıştır. Şu bir hakikat ki, söz konusu tariflerin hiç birisinde, lâiklik, dinsizlik manasına gelmemektedir.

Sırası gelmişken bir tarihî yanılgıyı düzeltmek zorundayız. Lâiklik hakkında yukarıda arz ettiğim anlayış, yani din işleriyle Devlet işlerinin ayrı olduğu şeklindeki yapılan tarif (ki, okullarımızda halen böyle öğretilmektedir; bizlere de böyle öğretilmiştir) realiteye, başta Anayasa olmak üzere kanunlarımıza uymamaktadır. Zira bizde, Devlet işleriyle din işleri ayrı değildir. İşte, Diyanet Teşkilâtı Devletindir, din adamları Devlet memurlarıdır; işte, din eğitimi teşkilâtı Devlet teşkilâtıdır; Devlet memurlarıyle yürütülür. Bu sebeple, yanlış yapılan öğretimin düzeltilmesi gerektiğine kaniiz.

Tekrar konuya dönüyorum. Lâiklik, din hürriyeti demektir. Kimsenin başkasının dinine, îmanına müdahale etmemesi demektir. Din hürriyeti, herkesin inandığı dinin ibadet ve âyinlerini serbestçe yapabilmesi, hiçbir baskı, hakaret, işkence, istihzaya maruz kalmaması ve bu haklarının kanunî teminat altında bulundurulması demektir.

Bazılarının iddia ettiği gibi, bir memlekette ibadet yerlerinin açık olması, orada kâmil manada din hürriyetinin varlığına yeter delil sayılamaz. Din hürriyetinin ölçüsü, öğrenme ve öğretme hakkının neşir ve telkin hakkının varlığıdır.

Sayın milletvekilleri, Hükümet Programında müjdesi verilen başka bir hususa, meslek okullarının birinci devresinin açılmasına, birer meslek okulu olmaları hasebiyle imam hatip okullarının birinci devrelerinin açılması konusuna geçiyorum.

Hükümet Programında aynen, «Halk yardımıyle yapılıp da bugüne kadar öğrenime açılmamış bulunan okul binaları, yapılış maksatlarına uygun olarak biran önce hizmete açılacaktır» denilmektedir.

İmam hatip okulları halkımızın kendi eliyle yaptığı, eğitim hizmetlerine bu kanalla büyük ölçüde katkıda bulunduğu okullardır. İmam hatip okullarının birinci devrelerinin kaldırılması yolunda Sekizinci Millî Eğitim Şûrasına takaddüm eden yıllarda başlayan çalışmalar Sekizinci Millî Eğitim Şûrasında, millî eğitimde öngörülen sistem değişikliği gerekçe gösterilerek, diğer meslek okullarının birinci devreleriyle beraber elden çıktı.

Halbuki, İkinci Beş Yıllık Plan imam hatip okullarıyle ebe okullarının, özellikleri dolayısıyle ilkokula dayalı olmaları gerektiğini âmir bulunuyor.

Sekizinci Millî Eğitim Şûrasından sonra toplanan, bir nevi meslek şûrası üyelerinin Devlet Planlama Teşkilâtı temsilcileriyle beraber Bakanlık görüşünün karşısında bütün güçleriyle direnmeleri, Bakanlığın takdirlerini değiştirmeye kâfi gelmedi. Bakanlık takdirini kullandı ve imam hatip okullarının birinri devreleri kapatıldı. Arkasından, imam hatip okullarının öğrenci sayısı süratle azaldı. Halen de, imam hatip okullarının ikinci devrelerinin ve buna bağlı olarak Yüksek İslâm Enstitülerinin de kapatılmasına müncer olacak öğrenci azalması süratle devam etmektedir. Bu durumu ortaya koymaktan maksadımız bir tartışma açmak veya bir suçlama yapmak değil, konuya dikkat çekmek içindir.

Sayın milletvekilleri, imam hatip okulları yaşamak zorundadır; yaşatılmak zorundadır. Çünkü bu, bir yandan Anayasa, bir yandan da milletçe duyulan ihtiyacın gereğidir. Anayasamızın 153 ncü maddesi, Anayasaya aykırılığı iddia edilmesi mümkün olmayan devrim kanunlarını sıralamış, birinci sıraya da 3 Mart ve 1340 tarih ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununu koymuştur.

Anayasa ile muhafaza edilen Tevhidi Tedrisat Kanununun 4 ncü maddesi aynen şöyledir : «Maarif Vekâleti, yüksek diniyat mütehassısları yetiştirmek üzere darülfünunda bir İlâhiyat Fakültesi tesis ve imamet ve hitabet gibi hidematı dinîyenin ifası vazifesi ile mükellef memurların yetişmesi için de ayrı mektepler küşad edecektir» demektedir.

Açıkça görülüyor ki, Tevhidi Tedrisat Kanunu Millî Eğitim Bakanlığına direktif veren, onu üniversitede yüksek din mütehassısları yetiştirmek üzere bir ilâhiyat fakültesi kurmak, bunun dışında da milletin din hizmetlerini görmek üzere orta seviyede din adamlarını yetiştirecek okulları açmakla vazifeli kılmıştır. Yine görülüyor ki, hükümetler, şu sarih, bağlayıcı ve emredici kanun hükmü karşısında imam hatip okulları açma, onları devam ettirme ve geliştirmeye mecburdur.

İkinci devrelerini kastederek, imam hatip okullarının kapatılmadığını, halen mevcut olduğunu iddia edecek olanlara; birinci devrelerinin nerede olduğunu sormak, ikinci devredeki öğrenci adedinin daha bugünden 4 yılda % 65 azaldığını, bu gidişin nereye doğru bir gidiş olduğunu keza sormakla iktifa edereğiz.

Böyle mühim bir konuyu Hükümet Programına almak suretiyle yaraların sarılmasında ve yasaların amir hükümlerinin yerine getirilmesinde gösterdiği titizlikten dolayı Hükümete teşekkür etmeyi vazife sayıyoruz.

Tevhidi Tedrisat Kanunu, yıllarca dinî öğretime engel bir kanun olarak takdim edilmiş, yazılmış, söylenmiş ve böylece yayılmıştır. Kanunun din eğitimi konusunda hükümetlere yüklediği vecibeler milletten gizlenmiştir. İşte bu ve benzeri acı hakikatler Hükümet Programında tarihî yanılgı olarak teşhis ve tespit edilmiştir. Biz bu tespitin yıllar boyu hatırlanacak tarihî bir tespit olduğunu kaydettikten sonra, devlet - millet kaynaşmasının, tarihî yanılgıların düzeltilmesine bağlı olduğuna işaretle iktifa edeceğiz.

İmam hatip okulları milletimizin rağbet ettiği, bu sayede millî eğitim davamıza okullar, yurtlar yapmak suretiyle maddeten de yardım ettiği okul tipleridir. Biz öyle sanıyoruz ki, Bakanlığımız, millî eğitimimizin ve milletimizin maddî ve manevî bütün gücünü sarf ederek yardım etiği böyle bir okul tipini milyonlarca lira araştırma masrafları ödeyerek yıllarca emek sarf ederek bulmuş olsaydı, netice böyle olmayacak, imam hatip okullarının Bakanlık nezdindeki kıymeti çok daha fazla olacaktı.

Sayın milletvekilleri, millî kültürümüz açısından çok önemli bulduğumuz bir başka konuya, yabancı devlet okulları konusuna geçiyorum. Memleketimizde Fransız, İngiliz, Alman ve saire gibi yabancı devletlere ait olan okullar vardır. Bu okulların masrafları ait oldukları devletler tarafından karşılanmakta, bu okullarda vazifeli Türk öğretmenlerinin ücretleri de bu devletler tarafından ödenmektedir. Hatta bunların çoğu kilise okullarıdır. Bazılarının isimleri Saint Jozeph, Saint Pulcherie gibi büyük hristiyan azizlerinin isimlerinden mülhemdir.

Memleketimizde ayrıca azınlık okulları var : Rum, ermeni, musevi okulları; bunların ilk, orta ve liseleri var; bazılarının yüksekleri de var. Kastımız bu azınlık okulları değildir. Çünkü, bu okullarda azınlıkların kendi çocukları okur, bu okullarda kendi dinleri öğretilir. Biz, Türk Müslüman çocuğu okutan ecnebi okullardan bahsediyoruz.

Muhterem milletvekilleri, bu okullarda okuyan çocuklar Müslüman Türk çocuklarıdır. Bu okullarda, okulun ait olduğu devletin kültürünün aşılanmak istenmesi; örf, âdet ve ananelerinin öğretilmek istenmesi gayet tabiîdir. Mahdut derslerin dışındaki bütün ders öğretmenleri ecnebidir. Öğrenciyi bizim istediğimiz gibi yetiştirmek isteseler de yapamazlar, ellerinden gelmez. Bir misal arz edeceğim; kilisenin dinî günü, meselâ paskalya dolayısı ile sizlerin Saint Joseph'de okuyan yavrularımız tatile girer; çünkü kilisenin bayramıdır. Haydarpaşa Lisesinde yahut hemen bitişiğindeki Maarif Kolejinde okuyan yavrularımız ise derslerine devam ederler; onların tatili değildir.

Bu durumda bu okulların bağrımızda ne gibi bir mecburiyetle yaşadığı, millî varlığımıza ne gibi bir katkıda bulunduklarını düşünmeye değer buluyoruz. Bakanlığımız kanunî açıdan bu durumu Tevhidi Tedrisatla bağdaştırabiliyor mu? Millî eğitim açısından bu okulları ve yaptıkları eğitim ve öğretimi, eğitim sistemimizin neresinde mütalâa ediyor? Bunlar ve bunlara benzer daha bir çok sorunların cevabını Sayın Bakandan ayrıca yazılı olarak rica edeceğiz.

Çocuklarını bu okullara gönderen velilere bir ölçüde hak veriyoruz. Çocuklara gelince; onlar esasen masumdur. Veli, bir lisanın bir istikbâl temin ettiği memleketimizde çocuğunu bu okullara göndermekte yarar görüyor, hatta kayıt için kilise vakfına 10 000 ilâ 15 000 lira gibi paralar ödendiği de kulağımıza geldi. Bir lisan karşılığında neleri kaybettiğini bilmemesi veli için normal sayılabilir; ancak Bakanlığımıza bu konuda büyük mesuliyetler düştüğünü hatırlatmak vazifemiz; konu üzerine şimdiye kadar olandan daha çok, daha büyük bir titizlikte eğilmesini istemek de hakkımızdır.

Sayın milletvekilleri, bir de dil davamız var. Türkiye Devletinin resmî dili Türkçedir. Anayasanın 3 ncü maddesi bunu şöyle bir bütünlük içinde tespit etmiş bulunuyor : «Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür.

Resmî dil Türkçedir.

Başkent Ankara'dır.»

Bize göre dil bir devlet işidir. Devletin dile sahip çıkması şarttır; başıboş bırakması mümkün değildir. Bu işin sahibi Millî Eğitim Bakanlığı olmalıdır. Nitekim, Millî Eğitim Temel Kanunun 10 ncu maddesi dili, «Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri» olarak niteledikten sonra; «Dilin, eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesinin» üzerinde duruyor, sonra da aynen, «Çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışır ve bu maksatla Millî Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır» diyor. Bu bapta Millî Eğitim Bakanlığının halen herhangi bir tedbiri olduğunu sanmıyoruz. Konu, şahısların mesuliyetlerine bırakılmış durumdadır.

Talim Terbiye Dairesi herhangi bir ders kitabını dil bakımından geri çevirirken hangi kıstaslara göre reddettiğini, bir diğerini kabul

ederken de yine hangi kıstaslara göre kabul ettiğini ancak şahsî düşüncelere göre izah etmektedir.

Bakanlığımızdan, gerekli çalışmalar yaparak dil konusundaki son sözü ilme teslim etmesini bekliyoruz. Sırası gelmişken arz edelim, üniversitelerimizin Anadolu'ya yayılmasını sevinçle karşılıyoruz. Bu türlü gayretlerin Türk diline de hizmet edeceğine de inanıyoruz. Türk dilinin gelişip olgunlaşması için teminat kabul ediyoruz.

Yeri gelmişken söyleyelim, Anadolu'da kurulacak üniversitelerin Türk dilinden başka bir dille tedrisat yapmasına şiddetle karşıyız.

Her derecedeki okul müfredatları, ders kitapları, teftiş konusu, disiplin işleri ve benzeri konulardaki görüşlerimizi zamanımızın müsaadesizliği sebebi ile başka bir fırsata bırakarak, yasalara aykırılığını tespit ettiğimiz bazı bakanlık tasarruflarına dikkat çekip, sözlerimizi bağlamak istiyoruz.

Halen pek azı hariç, liselerimizde din dersleri normal günlük programın dışında, ya akşam paydosundan sonra, da ya öğle teneffüsünde okutulmaktadır. Din dersine girmeyen öğrenciler evlerine dönerlerken, din dersi alan öğrenciler de derse girmektedirler; yahut öğle paydosunda bir kısım öğrenciler yemeklerini yiyip oynarlarken, din dersi alan çocuklar derse girerler. Şu durumda liselerde din dersi okumak, sanki cezalı olmaktır. Din dersi okuyan çocuğun, ders günü diğer arkadaşlarıyle beraber yemek yiyip oynamaya, ya da onlarla beraber evine dönmeye hakkı yoktur. Yalnız öğrenci olsa neyse, öğretmen de aynı durumdadır. O da sanki cezalıdır; mesai bittikten sonra ders yapmaya mecburdur. Küçüklüğümüzde okullarda böyle bir ceza usulü vardı, yaramazlık yapan öğrencileri normal paydos zamanında arkadaşlarıyle beraber bırakmazlar, okulda alakoyarlardı, bu tesirli bir ceza usulü idi.

Din dersi öğretmenleri, bu dersi okuyan öğrenciler bu cezaya acaba neden müstahaktırlar? Şimdi soralım, bu tip uygulama eğitim ve öğretimin hangi ilkesine, kanunlarımızın ve yönetmeliklerimizin hangi maddesine dayanarak böyledir. Biz öyle zannediyoruz ki, millî eğitimin bütün ilkeleri, Bakanlığın bu konudaki uygulamasını reddediyor. Sayın Bakandan bu garip durumun düzeltilmesini bekliyoruz. Herhangi bir engel yok, talim terbiye bu konuda vaktiyle yaptığı hatayı düzeltti, din dersini program dışına koyduran kararını çok evvel kaldırdı gerekirse tarih ve numarasını dahi verebiliriz. Bu ters uygulamaya en kısa zamanda son verilmesini; dersten, öğretmen ve öğrenciden yana olmaktan daha çok, Bakanlıktan yana olduğumuz için istiyoruz.

Bir başka tasarrufa daha dikkat çekmek istiyorum; halen orta, lise ve dengi okul imtihanlarına okul dışından giren genç, ihtiyar, kadın erkek binlerce vatandaşımız var. Bunlar bilâistisna öğrencilik çağını geçirmiş, öğrenci olmaları mümkün olmayan vatandaşlarımızdır. Bunların, sıralarımızı, sınıflarımızı işgal etmeden, devlete masraf tahmil etmeden kendilerini yetiştirmiş olmaları kıvanç vericidir. Bunların sayılarının çokluğu millî eğitimin zaferidir, bizce bu manaya gelir. Aralarında sakallılar, şalvarlılar, başı örtülü hanımlar, kızlar vardır. Kıyafet mecburiyeti yok, çünkü öğrenci değildirler. Çoluk çocuk sahibi bir ihtiyara öğrenci yakası taktırmayı elbette uygun bulmamıştır mevzuatımız. Yıllardır böyle devam ederken, iki yıldan bu yana başörtülü hanımlar, kızlar okul dışından imtihana alınmamaktadırlar, müracaatları kabul edilmemektedir. Başında, bazen alışmış olduğu için, bazen de dinî inancı sebebiyle bir örtü vardır diye diploma alma hakkından mahrum edilmiş bulunuyorlar.

Okuma hakkını, diploma alma hakkını kanunlarımız en ağır cezalara çarptırılanlardan dahi esirgememiştir. Süngülü jandarmalar nezaretinde, okul dışından imtihan veren mahkûmları hatırlıyoruz. Bir hanımın başını örtmesi, yıllarca harcadığı emeği bir diploma ile değerlendirme hakkına engel olamaz. Bu hakkın gaspedilmesi, insan hak ve hürriyetlerini teminat altına alan bütün yasalara zıt bir tasarruftur ve yine Bakanlıktan yana olduğumuz içindir ki, antidemokratik ve haksız bir tamime dayanan bu uygulamaya son verilmesini Sayın Bakandan bekliyoruz.

Üniversiteler konusundaki düşüncelerimizi arz ediyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, ilme kıymet, ona teslimiyet, ilim adamına hürmet ve sevgi, bu yüce milletin fıtratında mevcut

bir haslettir, övülmeye değer bir meziyettir. Bu sebeple, üniversitelerimiz milletimizin gözünde her zaman büyük olmuştur. Her türlü gelişmesini sevinçle karşıladığımız üniversitelerimizin memleket ihtiyacına cevap verebilmek için çoğalma ve yurt sathına yayılma gayreti içinde bulunduklarını memnuniyetle takip ediyoruz.

Mevcut üniversitelerimiz bir yandan ihtiyaca cevap vermezken, bir yandan da yurt sathında dengesiz bir dağılım arz etmekte, muayyen merkezlerde toplanmış bulunmaktadır. Halen durum böyledir. Gerçekten, üniversite gençliği ile ilgili birçok problemi bu dengesiz dağılışa, üniversitelerin muayyen merkezlerde toplanmış olmasına bağlamak mümkündür. Üniversitelerimizin yurt sathına yayılması, halka açılmasına da fırsat verecektir. Yukarıda arz ettiğimiz gibi, halkımızın gözünde daima büyük olan üniversitelerin bu teveccühe mukabele vazifeleri vardır. Bu konuda Ege Üniversitesinin, «Ege Üniversitesi konferanslarla halkın hizmetinde» sloganı ile bir yeni kuruluşa doğru yönelmesini memnuniyetle karşılıyoruz.

Üniversite ve akademilerimizin, topyekûn yüksek öğretim müesseselerimizin, millet olarak ve Devlet olarak kendilerinden beklediğimiz çeşitli hizmetlere mukabil, çeşitli taleplerinin olması tabiîdir. İlim adamı yetiştirmek, araştırmalar yapmak, tesisler kurmak, dışımızdaki ilmî gelişmeleri takip edip memleketimize mal etmek gibi birçok hizmet itiraf etmek lâzım ki, büyük ölçüde paraya bağlıdır. Ancak, maddî imkân yegâne çare değil, maddî imkânsızlık da yegâne engel değildir. Bir misal arz edeceğim; kıymetli üniversite yayınları vardır. Bunlar, teşkilâtsızlık sebebiyle dağıtılamıyor, ihtiyaç sahibinin eline ulaştırılamıyor. İlim adımı emek veriyor; Devlet, parasını veriyor, kitaplar basılıyor, neticede fakültelerin depolarında çürümeye terk ediliyor. Halen fakültelerimizin birçoklarının depoları böyle ilmî eserlerle tıka basa doludur. İlmî eserleri basılmış olduğu halde piyasada bulmak mümkün değildir. Çünkü, üniversitelerin bunları piyasaya arz edecek teşkilâtları yoktur. Fakültesinden mezun olan bir genç, uzun yıllar fakültesinin ilmî neşriyatından haberdar olamaz. Onları alabilmek için ta şehirlerarası seyahat yapıp, fakültesine kadar gelmesi gerekir. Demek oluyor ki, bazı hizmetlerin görülememesi organize noksanlığından ileri gelmektedir. Söz buraya gelmişken, bizce büyük ölçüde ehemmiyet taşıyan bir konuya daha dokunmak istiyorum.

Üniversiteler, istenilen ölçüde halka açılamadığı gibi, kendi mezunları ile de ilgilenememektedirler. Bilfarz yirmi yıl evvel, otuz yıl evvel tıp fakültesinden mezun olan bir doktor, hâlâ yirmi otuz yıl evvelki bilgileri ile başbaşadır. İstisnalar bir tarafa bırakılırsa, genel durum böyledir. O bilgiler ile doktorluk yapmaktadır.

Üniversitenin, her konuda mensuplarını takip etme imkânı yoktur. Böyle bir mekanizmaya sahip değildir. Onun bu hali, çocuğunu doğurduktan sonra kendi haline bırakan ananın haline benziyor. İlmî gelişmeleri, yeni buluşları bir plan dahilinde kurslar, seminerler tertip ederek mezunlarına aktarmasını mümkün kılacak bir teşkilâta kavuşturulması gerektiğine kaniiz.

Üniversite öğretim üyelerinin beynelmilel kongre, konferans, sempozyum, seminer gibi ilmî toplantılara katılabilmelerini ve yurt dışında araştırmalarda bulunabilmelerini temin edecek ödeneklerin kısılmasına asla razı değiliz. Bu seyahatleri turistik maksatlara izafe eden kanaate katılmıyoruz. Yurt dışındaki ilim ve tekniğin yurda aktarılmasının başka yolu yoktur. Bu konuda yapılan % 25 kısıtlamayı doğru bulmuyoruz.

Sayın milletvekilleri, üniversite gençliğinin, «öğrenme, barınma, beslenme, boş zamanlarını değerlendirme, sağlık» olarak özetleyebileceğimiz problemlerinden, bugün için beslenme ev sağlık konusu, kanaatimizce diğer ihtiyaçlar arasında önplanı işgal ediyor. Beslenme konusunda üniversitelere Devletçe yapılan yardımların tek elde birleştirilerek muhtelif semtlerde üniversite lokantaları tesis etmek suretiyle daha iyi değerlendirileceğine inanıyoruz. Medikasosyal merkezlerinin halen görmekte oldukları hizmetleri küçümsememekle beraber, kâfi bulmuyoruz. Her üniversitede bu tip merkezlerin kurulması ve mevcutlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Muhterem milletvekilleri, şu vesile ile arz edelim ki, üniversitelerimizden kendi eğitim problemlerinin yanında Millî Eğitim Bakanlığının mesuliyet sahasına giren eğitim meseleleri hakkında da ilmî çalışmalar bekliyoruz. Günümüzde, eğitimin küçük büyük bütün meseleleri ilmin konusudur. İleri memleketlerde eğitimin bütün problemleri, ilim kürsülerinde yapılan ciddî araştırma ve çalışmalar sonucunda çözümlenmektedir. Memleketimizde durum başkadır. Üniversitelerimiz kürsülerinin bu konu ile ilgili çalışmalarının yeterli olduğunu söylemek, müstakil bir eğitim fakültesinin varlığına rağmen, güç olsa gerek. Bunun sebebi bizce koordinasyon zaafıdır.

Üniversitelerimiz özerktir; dolayısıyle, Millî Eğitim Bakanlığının mesuliyet dairesine giren konulardan doğan problemler, kendilerini doğrudan doğruya tazyik etmemektedir. Millî Eğitim Bakanlığı ile üniversiteler arasında olması gerektiğine inandığımız sıkı işbirliği, mevzuatımızdaki boşluk sebebiyle mümkün olamamaktadır. Üniversitelerin Bakanlıktan intikal eden işlere «Hayır» dediğini sanmıyoruz. Ne var ki, eğitimin ilmî araştırmaları gerektiren konularında karşılıklı mecburiyetlerle bağlı bulunduklarını söylemek de mümkün değildir. Bu vesileyle Sayın Bakanımızdan ricamız odur ki, bir yandan Bakanlığın bünyesinde mevcut kıymetli elemanları, ilim adamlarını günlük işlerin ağırlığından kurtarıp, eğitimimizin problemleri konusunda ilmî çalışma yapma imkânına kavuştursunlar; öte yandan da, üniversitelerle Bakanlık arasında sıkı işbirliğini mümkün kılacak mevzuatı getirsinler.

Bir yandan üniversitelerimizi, bir yandan da Bakanlığı ilgilendiren bir başka konuya kısaca da olsa dokunmakta fayda mülâhaza ediyoruz. Yıllar boyu, meslek okulu mezunlarına üniversite imtihanlarına girme konusunda kıskanç davranılmış olması, muayyen üniversiteler dışındakilerinin, meslek okulu mezunlarını imtihanlarına kabul etmemeleri, meslek okullarına rağbeti azaltmıştır. Bu yıl bâzı üniversitelerimizin daha kapılarını meslek okulu mezunlarına açmasını, meslekî öğretime hizmet kabul ediyoruz. 1968 yılında Orta - Doğu Teknik Üniversitesi hayırlı bir karar aldı, bütün meslek okulu mezunlarını imtihanlarına kabul etti. Bunlar arasından yalnız imam - hatip lisesi mezunlarını ayırdı, onları kabul etmedi. O zaman imam - hatip lisesi mezunları, «kendilerinin, bu vatanın evlâdı olup olmadıklarını bizden» sordular. Orta - Doğu Teknik Üniversitesinin, o zaman, vatan evlâdının birini diğerinden nasıl ayırt edebildiğini biz bugün de bilmiyoruz. Devlet imkânlarının, betahsis bir okul mezunlarından esirgenmesinin sebebini keza bugün de bilmiyoruz? Bu acı hatırayı böylece kaydettikten sonra, meslek okullarına itibar kazandırmak hususunda üniversitelere görevler düştüğüne inanıyoruz ve bekliyoruz.

Muhterem milletvekilleri, ünivresitelerin özerkliği konusunda yıllardır yapılan tartışmalar yeniden başlama istidadı göstermektedir. Kanaatimiz odur ki, hiçbir Devlet kuruluşu, Devletten daha özerk olamaz. Hiçbir Devlet kuruluşu, Devlete ait yetkileri Devletten daha ileri safhada kullanamaz. Eğer Devlet özerkse, bütün Devlet müesseseleri bundan gerektiği payı alacaktır. Bu payın miktarını Devlet tayin eder, kanunlar tayin eder. Aksi halde, Devlet içinde Devlet olur, Devlet çoğalır.

Üniversiteler ilim yuvaları olduğuna göre, üniversite özerkliğini; ilim adamının, kürsüsünden kendi ilim dalı ile ilgili her türlü kanaatini söylerken, üzerinde hiçbir baskı hissetmemesi, bu konuda her türlü teminata, rahatlığa kavuşması manasına anlıyoruz. Bir vatandaş olarak ilim adamının, siyasî veya ideolojik tercihleri elbette olacaktır. Bu ne kadar tabiî hakkı ise, çeşitli siyasî kanaatlere sahip gençlerin karşısında tarafsız olmak da, o kadar tabiî vazifesidir. Bir ilim adamının ilmî konuları ortaya koyarken, onları okuturken, ilmî tarafsızlıktan ayrılarak araya siyasî tercihini sokmasını özerklikle bağdaşır bulmuyoruz. Özerklik, ilim adamının şahsında tecellî eder. Bir ilim adamının ilmî hakikatleri öğretirken araya siyasî veya ideolojik tercihlerini koyması, kendisine ait fazileti katletmesi manasına gelir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerimiz bütçeleri üzerindeki Millî Selâmet Partisi Grupunun görüşlerini arz etmiş bulunuyorum.

Bütçelerimize olumlu oy vereceğiz.

Memlektimize, Millî Eğitim Bakanlığına, üniversitelerimize hayırlı olmasını temenni eder, saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Özkul.

Millî Selâmet Partisi Grupu adına ikinci Sözcü Sayın Ali Acar, buyurunuz efendim.

Sayın Acar, ikmal edeceğiniz 13 dakikadır. Ona göre ayarlamanızı rica ederim.

M. S. P. GRUPU ADINA ALİ ACAR (Samsun) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Benden önce konuşan muhterem sözcümüz, partimizin, Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerimiz üzerindeki görüşlerini ariz amik burada dile getirdiler.

Bendeniz sizlere burada, millî eğitimimizin anakarakteristiği üzerinde birkaç söz söylemek üzere çıkmış bulunmaktayım.

Muhterem milletvekilleri, kalkınma gayretinde ve yolunda olan memleketimizde eğitimin önemi; insanın, hava, su ve gıda maddelerine olan ihtiyacından az olmasa gerektir. Şu halde acaba, eğitimin asıl görevi, asıl maksadı, hedefi ve yönü nedir? Eğitim kurumları da, müesseseleri de, diğer içtimaî müesseseler gibi cemiyetin ihtiyaçlarına cevap verdiği müddetçe yaşamakta, cemiyetin ihtiyacına cevap vermediği zaman içerisinde, kendi halinde, atalet içerisinde ölüp gitmektedir.

Şu halde muhterem milletvekilleri, eğitim müesseselerinin bu değişiklik ifade eden karekteristiğinin en önemli bir anaproblemi ile karşı karşıya bulunmaktayız. Bu anaproblem de, «Eğitimin görevi nedir?» sorusudur. Eğitimin görevi, bütün eğitimcilerin ve bu konuda hizmet yürüten şahısların ve bilginlerin tarif ve izahlarına göre iki ananoktada ve konuda toplanmaktadır.

Birincisi; eğitimin görevi, cemiyetin fertlerinin, o milletin, gelecekte daha mesut ve rahat bir hayat yaşamalarını sağlamak için ekonomik, teknolojik ve sosyolojik yeni gelişmelerin, yeni icatların takibini yapmak ve bunları gelecek nesillere ve kuşaklara aktarmaktır. Demek oluyor ki, eğitimin birinci görevi, nesilleri ve cemiyetleri gelecekteki teknolojik, sosyolojik ve içtimaî gelişmeleri takip etmek suretiyle, bunları mutlak surette kendi bünyesinde barındırdığı insanlara aktarmaktır.

İkincisi ise, o cemiyetin ve milletin, millî ve manevî değerlerini, millî ahlâk ve örfünü gelecek nesillere aktarmak ve o milletin sürekliliğini tarih boyunca devam ettirmektir.

Eğer bir eğitim kurumu bu iki görevinden birisini ihmal ediyorsa, yani bir taraftan dünyanın hızla ilerleyen teknolojik gelişmesini, sosyal bünyesini takip edemiyorsa; öbür taraftan da, içinde bulunduğu millî değerlerini, ahlâkını, örfünü ve harsını genç nesillere aktaramıyorsa, bu eğitim kendini ayakta tutan iki temel unsuru ihmal etmiş ve hatta imha etmiş demektir.

Şu halde sayın milletvekilleri, acaba, eğitim birinci görevini ihmal ederse nasıl bir tablo ile karşı karşıya geliriz? Şu tablo ile karşılaşırız: Eğer, bir eğitim kurumu ilköğretiminden üniversitesine ve hatta üniversite üstü ihtisas kısımlarına kadar teknolojik gelişmeyi ve o bünyeyi takip edemiyorsa, o memleket geriler ve teknolojik yönden ilerlemiş olan ilmî vetireler üzerinde gelişmeleri kaydetmiş olan ileri memleketlerin kendisi hakkındaki kararına ve göstereceği yola rıza göstermek mecburiyetinde kalır, memleketimizde olduğu gibi. Ve biliyorsunuz ki, teknolojik yönden ilerlemiş olan memleketlerin, geri kalmış olan memleketler hakkında vermiş oldukları kararların temyizi de kabil değildir. İtiraz edecek hiçbir merci de bulamazsınız.

İkinci görevini ihmal ettiği takdirde ise; yani, bir memleketin millî âdetini, örfünü, ahlâkını ve yaşayışını gençlerine aktarmakta atalet gösteren ve hatta bu konuda hiçbir hassasiyet takip etmeyen bir eğitim düzeni ve sistemi; o memleket de farklı zihniyetlerin ve düşüncelerin peşinde koşan ve böylece çeşitli görüntüler meydana getiren nesiller meydana getirir, Memleketimizde olduğu gibi.

Muhterem kardeşlerimiz, tarih, eğitimin bu iki anaunsuruna sadakat gösteren milletlerin dimdik ayakta kaldığını, bunlara sadakat göstermeyen milletlerin ise tarih yüzünden sadece ismen var olduklarını ispat etmektedir. Yeryüzünde hiçbir toprak sahibi ve parçası olmadığı halde, sadece eğitimde takip etmiş olduğu temel prensip ve metotlarına sadakatinden

ve bağlılığından dolayı bugün Orta Doğu'da, dünyanın bir nevi mihrak noktası olacak hale gelmiş olan İsrail Devleti bu iki anaunsura sadakat gösterdiği için bugün dünyada vardır. İlk çağdan itibaren yaşatmış olduğu millî duygu, millî ülkü, millî mefkûresini ve teknolojik gelişmesini kendi milletinin evlâtlarına aşıladığı ve bu ideali verdiği için, bugün İsrail, Orta - Doğu'da medenî bir devlet olarak temayüz etmiştir ve fakat ilk çağdan itibaren Fenikeliler, Sümerler, Hititler gibi devletler, eğitimin anatemellerine inmeyen ve tek yönlü gelişme istidadı gösteren devletler, sadece, tarihin üzerinde tek devlet olarak vardırlar.

Şu halde, Millî Selâmet Partisi Grupu olarak bizim görüşümüz odur ki, eğer bir memleketin ilerlemesi, yükselmesi, kalkınması ve medenî milletler seviyesine erişmesi hakikaten mevzuubahis ise ve bunda bütün gruplarımız sadakat gösteriyorsa, eğitimin şu iki temel unsuruna hep beraber sarılmak ve Sayın Millî Eğitim Bakanlığı mensuplarımızın, üniversitede görevli hocalarımızın da bu konular üzerinde hassasiyetle durmak mecburiyetleri ve bedahati ortadadır.

Muhterem arkadaşlar, eğer eğitimimizin bu iki temel unsurunu ihmal edersek ve teknolojik yönden millî örf ve âdetlerimizi telkin etme yönünden hataya düşersek, memleketimizi, maalesef, gelecek nesillere aktarmanın ve milletin devamlılığını sağlamanın imkânı yoktur ki milletin devamlılığını sağlayabilmek de yine eğitimin kendi sistemi içerisinde bulunmakta ve geçmektedir.

Muhterem arkadaşlar, bu konuda çok bariz bir misal var; bundan 100 sene 50 sene ve hatta 10 sene öncesine kadar, Uzak Doğuda bulunan Hindistan'ın bugün nükleer keşifler seviyesine çıkacağını birisi ilân etse, söylemiş olsa idi, acaba bu görüşe iltifat ve itibar eden bir arkadaşımız, bir parlamenter veya bir zihniyet sahibi görülebilir ve düşünülebilir miydi? Herkes gülerdi ve fakat gülünecek olan bu hadise, bugün vakıa halinde ortaya gelmiş ve Hindistan nükleer keşifler seviyesinde hizmet yapacak bir devlet haline gelmiştir.

Şu halde biz, milletimizi ve memleketimizi, bilhassa gençliğimizi muayyen br istikamete yöneltmek ve onlara genel mânada, memleketin yükselmesi ve ilerlemesi istikametinde birtakım idealler ve mefkûreler vermek istiyorsak, millî eğitim camiası olarak, bütün siyasî gruplar olarak ve topyekûn millet olarak, milletimizin bekasını düşünmeye ve onun istikbalde yapacağı hizmetleri beraberce telif etmeye ve meydana getirmeye mecburuz.

Muhterem arkadaşlarım, maalesef ve maatteessüf, Türkiye'mizde 200 yıldan beri takip edilen yanlış bir eğitim politikası ile, bugün yanlış zihniyetler ve yanlış gruplar teceddi etmiş ve millî eğitim, iki esas unsurunu maalesef idame ettirememiştir. İşte, Cumhuriyet Halk Partisi ve Millî Selâmet Partisinin müştereken imzalamış oldukları Protokol ve Programın muhtevasında bulunan ve memleketimizin hem teknolojik yönden, hem de ahlâkî ve mânevi yönden ilerlemesini temin ve teyit edici nitelikte ve vasıfta bulunan hususların kaleme alınmış olmasını ve bunların müştereken icra safhasına konulacağının müjdecisi olarak ortaya çıkmasını memnuniyetle karşılıyor ve bunların biran evvel tahakkuku istikametinde gayret gösterilmesini, özellikle Bakanlık mensuplarından istirham ediyoruz.

Muhterem arkadaşlar, bu memlekette gerçek mânada kalkınmanın yolu, metodu, üslubu ve esası Türk Millî Eğitimini, işsiz adam yetiştiren felsefeden kurtarmak ve mutlaka her insana iş sağlayan birer eğitim kurumu haline getirmek icap eder. Elimizdeki bir istatistikî bilgiye ve ilmî bir incelemeye göre, ilköğretime giren her 100 çocuktan 18 tanesi ancak iş bulabilmekte ve bunların 11 tanesi üniversiteye gitme imkânına sahip olmaktadır. Üniversiteye giden cidbir insanın (ki, bugün üniversitelerimizden mezun olan kardeşlerimizin ve gençlerimizin iş bulup bulamadığı konusu da münakaşa götürecek bir husustur) on bir tanesi oradan mezun olmakta; 7 veya 8 tanesi de ortaöğretimden sonra iş bulabilmekte ve böylece memleketin enerjisi ve büyük bir potansiyeli, eğitim kurumu içerisinde (bir ifade ile, prodüktif olmayan bir sistem içerisinde) yani, yetiştirdiği insana istihdam sahası bulamayan bir şekil ve statü içerisinde devam etmektedir. Eğer, Türkiye'nin iktisadî ve ekonomik yönden insangücüne olan ihtiyacı da nazarı itibara alınmak isteniliyor ve bunların

değerlendirilmesi kabul ediliyorsa, eğitimimizin bu atalet durumuna son verilmeli ve daha ortaokullardan itibaren mesleğe yönelecek ve meslek sahibi olacak insanların yetişmesine imkânlar hazırlanmalıdır.

Bu cümleden olmak üzere, ortaokulların tek sistem içerisinde birleştirilmesi, tekrar bütün meslek okullarının ilkokula dayalı hale getirilmesi konusunu memnuniyetle karşılıyor ve memleketimizin potansiyelinin ve iş hacminin ve gücünün bu şekilde değerlendirileceğine olan inancımızı bir defa daha teyit ve ifade etmek istiyoruz.

Muhterem arkadaşlar, sözlerimin sonunda şunları ifade etmek istiyorum.

Eğer biz, Türkiye'yi muasır medeniyet seviyesine kavuşturmak ve ulaştırmak istiyorsak, Batılı ilim adamlarının da, bizim ilim adamlarımızın da mutlak surette iştirak edeceği bu iki temel unsura sadakat göstermek ve bunların üzerinden sapmadan hedefimize doğru gitmek mecburiyetinde olduğumuzu ifade ediyor ve sözlerimin sonunda, bütün siyasî grupları saygı ve hürmetlerimle selâmlarken, Millî Eğitim Bakanlığı Bütçemizin Bakanlık mensuplarımıza, bütün Türk Milletine ve bütün üniversite camiamıza hayırlı ve mübarek olmasını diliyor, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Acar.

Demokratik Parti Grupu adına Sayın Nilüfer Gürsoy.

Buyurun Sayın Gürsoy.

D. P. GRUPU ADINA NİLÜFER GÜRSOY (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler bütçesi hakkında Demokratik Partinin görüş ve dileklerini arz etmek üzere huzurlarınıza gelmiş bulunuyorum.

Yüce Heyetinizi hürmetle selâmlarım.

Muhterem milletvekilleri; millî eğitimin amacı «Türk Ulusunu, hür düşüncenin hâkim olduğu bir hava içinde bilgi, sanat, teknik ve refah derecesi bakımından Batı uygarlığı seviyesine yükseltmek, Türk Ulusunun sahip olduğu millî, ahlâkî, insanî üstün değerleri geliştirmek, onu Batı uygarlığının yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı haline getirmektir» diye tarif edilmiştir.

Millî eğitimin dayandığı esas, demokratik anlayıştır. Ancak demokrasiye dayalı bir eğitim sistemi, hür düşünceye yer verebilir, yaratıcı olabilir. Demokrasi rejiminin yetiştirmek istediği insan, siyasî iktdara körü körüne bağlanmış bir tebaa değil; fakat, Devletin gayeleri hakkında görüş sahibi ve onu kontrol edebilecek vatandaştır. Bunun içindir ki, demokrasilerde şahsiyet gelişmesine ve kültüre önem verilir. Çoğunluğun buna sahip olmasına gayret edilir, fırsat eşitliğine riayet edilir.

Toplumun kaynaklarının bekçiliğini yapan, aynı zamanda bunları yayan eğitim, millî olmalıdır. Yaydığı kültür millî olmalıdır. Bu kültür baskısız gelişmelidir. Türk milliyetçiliğinin vasıflarını taşımalı, bizim olmalıdır, hür olmalıdır. Kültür ancak bununla kaimdir, yaratıcılık bu şartlara bağlıdır.

Hakikaten millî olan kültürler, ancak günü geldiğinde kendi hudutlarını da aşmaya muktedir olabilir, insanlığa katkıda bulunabilir, ilim ve teknik dünyasına iştirak eden medeniyet haline gelir.

Eğitimi, durmadan gelişen canlı bir organizmaya da benzetirler. Değişmeyen vasıfları yanında, yeni ihtiyaçlara, yeni durumlara kendisini uydurmak, gelişmek vasıfları da vardır.

Millî eğitimimizin 50 seneyi aşkın yıllar içindeki gelişmesini kaydetmek, bunun doğruluğunu göstermeye kâfidir.

Bugün millî eğitimimiz hangi merhalededir, hangi hedefe yol almaktadır?

Örgün ve yaygın kesimiyle millî eğitim sistemimiz memleketimizin günlük ihtiyaçlarını karşılayabilmek bakımından başarılı mıdır? Gelecek için öngörülen hedefler nelerdir? Bu hedeflere varmak için alınması gereken tedbirler yerinde midir?. Millî eğitimimiz hangi sorunlarla karşı karşıyadır?

Bu sorunlardan bir kaçına kısaca temas etmek istiyoruz:

Bugün için millî eğitimin karşılaştığı başlıca sorun, kanaatimizce, insangücü sorunudur : İstenen evsafta insangücü noksanlığı, diğer taraftan insangücünün birikmesi, dar boğazların meydana gelmesidir. Bunu öğrenci kesiminde olduğu kadar, öğretmen kesiminde de görmekteyiz. Sebepleri, yanlış eğitim politikası

olabilir, kanunlarımızın eksikliği, bunların yanlış uygulanması olabilir. Şimdilik sebepler üzerinde durmak istemiyoruz.

İsangücünün yurt düzeyinde dengesiz dağılışı, bu sorunun bir görünüşüdür. Diğer taraftan, işinin ehli olan yetişmiş elemanların meslek lerinden uzaklaşmaları, diğer bir safhasıdır. Öğretmen ihtiyacı vardır. Teknik eğitimin çeşitli dallarında iyi yetişmiş öğretmene ihtiyaç vardır. Uzun vâde içinde iyi öğrenci yetişmesi buna bağlıdır. Her meslekte iyi eleman yetişmesi, sistemin bütün ayrıntıları ile iyi düzenlenmesi, öğretim kademeleri arasında bağlantıların iyi işlemesine bağlıdır.

Oysa ki, orta öğretimden üniversiteye girmeye hazırlanan 170 bin ilâ 200 bin çocuğun bulunuşu, meseleyi, sadece eğitim delil, sosyal bir sorun haline getirmektedir. Geleceğini teminat altına almak isteyen genç ve ailesi tedirgindir.

Buna çözüm yollarından biri; ortaokul ve lise seviyesinde tedbir almaktır. Bu uzun vâdeli bir tedbirdir. Çocukların istidat arzu ve başarılarına göre erken sınıf ve yaşlarda muayyen hedeflere yöneltilmeleridir. Her gencin üniversiteye gitmesi şart olmadığı gibi Devletin böyle bir görüş içinde olması da beklenemez. Ancak, Devlet her ferdin istidadına ve kabiliyetine göre meslek sahibi olması için çareler düşünmeye ve uygun sistemler arayıp bulmaya mecburdur. Bu itibarla, Sayın Millî Eğitim Bakanının Senato bütçe konuşmasında ifade ettiği gibi, üniversiteye girişin ortaokul liselerden kanalize edilmesini uygun görmekteyiz. Ancak, tatbikatta bu nasıl işletilecektir, henüz bilmiyoruz. «Üniversiteye giriş, ortaokullarda ve liselerde yüksek öğretime yöneltilen öğrencilerden liseyi bitirenler için sınavsız olacaktır» denmektedir. Bu usulün başarısı, öğretim kademeleri arasında süzgeçlerin sağlam tutulmasına bağlıdır. Her ne kadar sayın Bakan, kalite yanında kantiteye de önem verdiklerini ifade ediyorsa da, şunu da gözönünde bulundurmalıyız ki, Türkiye'nin geleceği için mevzuubahsolan kalite, milletlerarası ilmî bir seviyeler. Biz bu standarda erişmek ve bunu kaçırmamak zorundayız. Yüksek öğretimdeki kifayetsiz öğrenci şikâyeti, ancak daha alt kademelerde kaliteye önem vermekle ortadan kalkacaktır düşüncesindeyiz. Talebenin küçük sınıflarda iyi yetişmesine dikkat edilirse, Üniversitedeki verimlilik de o nispette artacaktır.

Üniversite kapılarındaki tıkanıklığı gidermenin bir yolu da, kısa vadeli ve geçici bir tedbir olarak, üniversite öğretim seferberliği açmaktır. 1965 yılında üniversiteye, 13 822 öğrenci alınmış; 1973 senesinde bu rakam ancak, 14 565'e yükselmiştir. Dokuz senede ancak, 680 kişilik bir kontenjan artışı olmuştur. Diğer bir rakama göre, son 5 yıl içinde artış 1 875'tir. Buna karşılık 5 yıl içinde öğretim üye artışı 2 900'dür. 10 sene içinde üniversitelerimiz çoğalmış, nüfusumuz artmıştır. Bu yıl 200 000 gencin üniversite giriş imtihanına girmesi beklenmektedir. Üniversitelerimize alınan öğrenci sayısı ile öğretim üye artışı arasındaki nispetsizlik dikkate alınırsa, üniversitelerimizin de buna ayak uydurmaları lâzımdır ve geçici bir tedbir olarak, kontenjanların artırılması yerinde olur. Kalkınma planında, gece öğretimine hız verileceğini memnuniyetle görüyor, tatbik sahasına da konmasını bekliyoruz.

Önlisans da bir tedbir olarak öne sürülmektedir. Lehte - aleyhte söylenecek tarafları olabilir. Ne şekilde uygulanmak istendiğini kesin olarak görmemiz gerekir.

Kapasite artırmak için, Millî Eğitim Bakanlığınca, televizyonla öğretim, mektupla öğretim yolları denenmek istenmektedir. Yaygın eğitimde belki faydalı olabilir, ancak örgün eğitimin yerini hiçbir zaman tutamaz. Mektup ve televizyonla eğitim şekline nasıl bir yer verilmek isteniyor, kesin olarak bilmiyoruz. Bizce, kapasiteyi artırıcı bir tedbir olmaktan ziyade, ancak yardımcı olabilir.

Mezuniyette her bölümün kendine has ölçüleri ile standartların yüksek tutulmasını, uzun vâdeli sağlam bir esas kabul ediyor, mezuniyette yüksek bir standardı gerçekleştirecek üniversitelerarası bir devlet imtihanı yapılmasını öneriyoruz.

Muhterem milletvekilleri, 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu çıkalı az bir zaman olmuştur. Ancak, bu kanun tenkitlere uğramaktadır. Bu hususta kısaca görüşümüzü belirtmek istiyorum.

Klasik öğretim yapan İstanbul, Ankara, Ege üniversiteleri gibi köklü yüksek öğretim kurumları yanında, özellikleri olan Orta - Doğu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Hacettepe ve Teknik Üniversite birbirinden farklıdır. Kanun ise çok teferrüatlı ve üniversitelerin gündelik çalışmasını dar bir çerçeve içerisine sokmaktadır. Bunun yerine, genel prensipleri belirleyen bir Üniversiteler Kanunu ve her üniversitenin kendi özelliğine göre çalışma düzenlerini içtüzük ve yönetmeliklere bırakması modern üniversite anlayışına uygun olurdu.

Sayın milletvekilleri, temel eğitim çalışmalarına döneceğ olursak Üçüncü Beş Yıllık Programda 8 yıllık temel eğitim uygulamasından bahsedilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılan çalışmalar hangi safhadadır? Aslında yerinde; fakat tatbiki zor olan bu proje hakkında Sayın Bakandan bizi aydınlatmasını rica ediyoruz.

Muhterem arkadaşlarım, ilköğretim kesiminde dikkatimizi çeken bir husus da şudur: 222 sayılı Eğitim Kanununun 25 nci maddesinde; «İlköğretim kurumlarının sağlık işlerine bakmak için, il ve ilçelerde sağlık merkezleri kurulur, köylere ise sağlık ekipleri gönderilir.» denmektedir. Bu görevi Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile paylaşmaktadır.

Gezici sağlık ekiplerinin çalışmaları hızlandırılır ve geliştirilirse, öğrenci, öğretmen ve hizmetlilerin olduğu kadar, gittikleri bölgelerin okul dışı ana ve çocuk sağlığına da cidden faydaları dokunabilir. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile ortak olan bu çalışmalarda sağlığa ait öğüt vermede, ilâç ve aşı temin etmede yararlı olunabilir.

Muhterem milletvekilleri, eğitim çevrelerimizde olduğu kadar, umumî efkârda da söz konusu olan dil mevzuuna kısaca temas etmek istiyoruz.

Millî bütünlük içinde gelişmemize mahzur teşkil eden Osmanlıca, konuşulan halk dilinden ne kadar uzaksa; bugün de, sadeleştirme namı altında dilimiz aynı şekilde bulandırılmakta, uydurma kelimelerle doldurulmaktadır. Yine yazı, ilim dili ile, konuşulan dil arasında bir uçurum meydana gelmektedir. Uydurulan pek çok kelimelerin benimsenmediği, radyo, televizyon ve bazı yayın organları gibi müesseselerin devamlı bir surette, tepeden inme, anlaşılmayan kelimelerle halkı tedirgin ettikleri hakikattir. Dil Kurumunun, esas gayesinden ne kadar uzaklaştığını belirtmek için Atatürk'ün bu konudaki görüşlerini Ruşen Eşref Ünaydın'dan dinleyelim :

«Atatürk'ün, Türk Dil Kurumu için hedefi iki cepheli olmuştur :

1. Türk Dilinin sadeleştirilmesi, halkın konuşma dili ile yazı dili arasında bir birlik ve ahenk kurulması. Konuşma, edebiyat ve ilim dilimizin kesin kurallarla tespit edilerek, tarihî metinlerden ve yaşayan halk lehçelerinden taramalar, derlemeler yaparak bir kelime ve terim hazinesi vücuda getirilmesi,

2. Dil incelemelerinde ikinci hedef, tarihî araştırmalarda belge değeri olan ölü veya eski dillerin metotlu bir şekilde incelenmesi ve mukayeseler yapılması idi.

Bu suretle Türk ve Türkiye tarihine kaynaklık edecek bütün eski dillerin üzerinde yetki ile etütler yapmalı idi.»

Muhterem arkadaşlarım, Dil Kurumu böyle ciddî eserler açısından bir boşluk içindedir.

Diğer taraftan dil, politik bir araç haline getirilmiştir. Atatürk'ün; nutukları, hatta İstiklâl Marşı kadar yerleşmiş olan «Gençliğe Hitabesi» bile, kendi ifadesinden uzak, uydurma dille çevrilmektedir. Hiçbir tercüme, aslının verdiğini tam olarak veremez. Bu gerçek bütün dilciler tarafından bilinirken, Atatürk neden ikinci elden tanıtılıyor?

Kanaatimizce dil konusunun, eğitimde ve Türkiye'nin gelişmesinde hayatî bir yeri vardır. Bu büyük sorumluluğu taşıyan Millî Eğitim Bakanlığının bu konuya eğilmesini ve başıboşluğa kendisini kaptırmamasını bekliyoruz.

Muhterem milletvekilleri, değinmek istediğim başka bir husus da, ilk ve ortaokul tarih ve yurttaşlık kitaplarında, politik nitelikteki bir bahistir; 27 Mayıs bahsi ve dolayısıyle Demokrat Parti devrine tevcih edilen ithamlardır. Bu bahis ile ilgili olarak, geçmişteki bir Eğitim Bakanı «27 Mayıs bölümünü yazan bazı müellifler, o günün havası içinde, olayı objektif olarak tespit edememişlerdir.» diye itirafta bulunmuştur. Ancak, burada su yüzüne çıkan bir hakikat vardır. Objektif olmayan bahisler, eğitim sistemi ile nasıl bağdaştırılabilmiştir? Ders kitaplarına nasıl girmektedir? Bugün aynı bahisler üstünkörü bir tadilâtla okutulmakta, Anayasanın «Başlangıç» kıs-

mına dayandırılmaktadır. Anayasanın başlangıcındaki bu kısım, hukukçular tarafından dahi münakaşası yapılan politik bir belge olması dolayısıyle, ders kitaplarına girmemesi gerekir. Bu konuyu okutmakla varmak istenilen hedef belli değil, demokratik eğitim sistemine sığdırmak da mümkün değildir. Tatbikatta öğrenci ve ailesi ile öğretmen münasebetlerinde zaman zaman gerginlik yaratan hassas, politik bir mevzudur.

Demokratik rejimlerin tarih anlayışı, tarafsızlık ve objektiflik olmalıdır. Fransız tarihçisi Fustel de Coulanges'ın dediği gibi: «Tarihin hırs, garez ve intikam hislerinden uzak, berrak bir vasat içinde bulunması lâzımdır. Tarihten beklediğimiz mutlak bir tarafsızlıktır».

Tarafsızlığın olmadığı yerde de, ancak güdümlü tarih vardır ki, bu da totaliter rejimlere mahsustur.

Elbette, rejimimizin bir eğitim politikası vardır. Bu da millî bir görüştür. Ancak, eğitim politikası, günlük politika çatışmaları seviyesine indirilirse, millî bütünlüğü zedeler. Dileğimiz, millî bütünlüğü zedeleyici bir şekilde ders kitaplarında yer alan bu bahsin, ders programlarından çıkartılmasıdır.

Muhterem arkadaşlarım, öğretim kademelerinde bulunan bütün öğretmenler hakkında huzurunuzda, hissiyatımı kısaca belirtmek istiyorum.

Hangi kademede olursa olsun öğretmen, daima hürmete lâyık örnek bir insan olmalıdır. Yalnız okuttukları değil, davranışlarıyle çevresine örnek olacaktır. Politik kanaatleri ne olursa olsun bunların kendisine saklaması, silâh olarak kullanmaması lâzımdır. Davranışlarında, millî bütünlüğümüzün şuuru ve vatanseverlik hâkim olmalıdır. Söyleyeceği her sözde, yazacağı ve başka kaynaklardan nakledeceği her satırda bu his hâkim olmalıdır.

Muhterem arkadaşlarım, sözlerime son verirken bütçenin memleketimize, millî eğitim camiasına ve üniversitelerimizin sayın üyelerine hayırlı uğurlu olmasını diler, Grupum ve şahsım adına saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Gürsoy.

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Sayın Başkan, devam edeceğim.

BAŞKAN — Devam edeceksiniz.

Demokratik Parti Grupu adına ikinci söz olarak Sayın Rasim Cinisli; buyurun Sayın Cinisli.

D. P. GRUPU ADINA RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Türk maarifi, baştan kara bir denbederlik içindedir. «Avrupa medeniyetine dönüş» diye tutulan yolda millî eğitimimiz, mukallit ellerde millîlik vasfından çok şey kaybetmiştir.

Eğitimimizin, «millî» karakteri üzerinde öteden beri ciddî ve dikkate değer eleştiriler yapılmaktadır. Milleti millet yapan değer hükümleri; dini, dili ve milliyetini, yetiştirmekle sorumlu olduğumuz genç kuşaklara öğretmeyen bir eğitim sisteminin millîliği iddia edilemez. Anadilini, güzel Türkçeyi öğretmeden, salyangozun solunum sistemini belletmeye çalışan bugünkü eğitimimiz bu gidişiyle, gittikçe millî değerlerimizden uzaklaşmaktadır. Köklü ve tarihî değerleri yüce bir milletin çocuklarıyız. Yetiştirdiğimiz gençler bu yüksek morâl değerlere sahip olmalıdır. İki bin yıl sonra Devlet kurmayı başarmış Yahudi ırkından olan Profesör Schwarz diyor ki, «Bir millet toprağını kaybetmiş olabilir; ruhunu muhafaza edebilmek kudretine malikse, daima yaşayacak ve bir gün yine kendi kaderine sahip olacaktır; fakat ruhunu kaybeden millet ne kadar büyük de olsa, er geç kendi varlığının mezarcısı olacaktır.» Profesör Schwarz böyle söylüyor.

Bize göre, partiler politikasını aşan, hatta hükümetlerin de değiştiremeyeceği, devletin ve milletin geleceğini ilgilendiren değer hükümlri üzerine kurulu eğitimimizin esasları sabitleştirilmelidir. Özlemini duyduğumuz eğitim, Türk çocuklarına her şeyden önce nüfus tezkeresindeki esasları iyi öğretmelidir. Kişiliğini kazanacak genç, kimin çocuğu olduğunu; anasını, babasını, tarihini, geçmişini ve mefahirini bilmelidir. Vatan duygusuna sahip olmalıdır. Yurt, yuva, baba ocağının mehabetini yüreğinde duymalıdır. Yüce dinini çok iyi bilmelidir. «İslâm» sözü, nüfus tezkeresinde yazılı olduğu gibi kalmamalıdır. «İslâm», onun damarlarında kan gibi dolaşmalı, ona ruh olmalı, huy olmalı, gençliğin coşkunluğunu, müminin merhameti ve gayreti ile oya gibi işlemelidir. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri.) Türk çocuğu, Türklüğünün şuuruna varmalıdır, Türk gibi düşünmeli, Türk gibi yaşamalıdır. Bu temel sütunlar üzerine kurulu çağın ileri tekniğini ve ilmini öğretecek eğitim, «millî» hüviyetini kazanmış olabilir. Bu sütunlarda değişiklik yapılamaz, onlardan taviz verilemez. Günlük politika, bu kök değerleri kemirmemelidir.

İşte, bizim millî eğitim mefkûremizin kalın çizgileri bunlardır. Bu karakterin zihninde, çağın ileri ilmine ve tekniğine istendiğinden fazla değer vermek, yer vermek kabildir. Demek istiyorum ki, Türk çocukları, Devlet eliyle verdiğimiz nüfus tezkeresinin kendisine kazandırdığı yüce değerlerden haberdar olmalıdır, o değerlerin onuruna sahip olmalıdır. Türk genci, bu sütunların üzerine kurulacak eğitim düzeninde yetişmelidir. Bu esaslar üzerine kurulacak eğitim sistemini münakaşa edebiliriz, değişiklikler düşünülebilir, bunlar üzerinde münakaşa açıktır. Bir konuyu alıp bu esastan tenkit etmek isterim.

Latin harflerinin kabulünden sonra okuma yazma seferberliği başlamış idi. Bu güzel ve gerekli gelişme daha sonra yön değiştirdi; okuma yazma seferberliğinin yerine ilkokul seferberliği, ilköğretim seferberliği kondu. Cumhuriyet döneminin ilkelerini geniş kitlelerin ortak malı haline getirmek gereğine inanıyoruz. Ahalinin okuma yazma bilmesi güzel şeydir. Okuduğunu anlayan, anladığını güzel anlatan seviyeye gelmesi, asgarî şarttır. Bu şart gerçekleştirilebilsin diye, illâ da ilkokul seferberliği yapmanın gereği başarılı olamamıştır. Bize göre, okuma yazma seferberliği daha ucuz, daha kısa yoldan başarılabilirdi. İlkokul seferberliği, ilköğretim seferberliği pahalı ve uzun yoldur. Fransa gibi ileri ülkelerde bu yol seçilmemiştir. Fransa yüksek öğrenime değer vermiş, ağırlığını oraya koymuş, yüksek öğrenimde başarının sırrını bulmuştur. Bizim için de tutulması lâzım gelen yol budur. Demokratik Partinin tezi budur. Biz de, yüksek öğretimden başlayıp ona itina göstererek, yüksek öğretime ağırlık vererek başarının yollarını aramalıyız. Bu fikri ileriye sürerken, karşımıza bugünkü üniversiteleri çıkaracak arkadaşlarımız olabilir. Bize göre, bugünkü üniversitelerin bunalımının temelinde ilkokul ve orta öğretimde plansız gelişmenin, büyümenin nedenleri vardır.

Sayın üyeler, «Belli bir elit zümreyi yetiştirerek, eğitimi onun ötesine götürmeyelim» diyen yoktur. İşe, yüksek öğretimden başlamanın lüzumunu ortaya koyarken, halka dönük, halktan yana, halkla elbirliği yapacak üniversitelerin ve ilim adamlarının yetişmelerini gaye bilmekteyiz. Bu suretle halka daha fazla hizmet edileceğinin, millete daha fazla hizmet edileceğinin inancı içindeyiz.

Geçende bir değerli sözcü buradan çok kıymetli fikirler ileri sürdüler, Hazreti Peygamber'imizin bir emrini buyurdular: «Bir cemiyetin helâk olmasından daha fazla, bir âlimin helâk olmasına üzülürüm, acırım», mealen böyle söyledi. İşte, bizim ortaya koymak istediğimiz espri bu mükemmel emirde manasını bulmaktadır. Bunu doğrulayan, tezimizi doğrulayan siyasî belgeler de vardır; Üçüncü Beş Yıllık Planın rakamlarından 1971 - 1972 yılındaki faal ilkokul sayısının 38 292 olduğu görülmektedir. Demek ki, Cumhuriyet devrinde bütün yurt sathında 38 bin küsur ilkokul binası yapabilmişiz. Bu 38 bin küsur ilkokulun 12 500 kadarında bir tek öğretmen vardır; beş ayrı sınıfı bir tek öğretmen okutabilmektedir. Üçüncü Beş Yıllık Planın rakamları bunlardır.

Beş ayrı sınıfta beş ayrı öğretmenle eğitim yapan ilkokul sayısı ise 5 468'dir.

Değerli arkadaşlarım, işte ilköğretim seferberliğinin, ilkokul seferberliğinin Cumhuriyet devrindeki sayısal yekûnu bu kadardır.

Üçüncü Beş Yıllık Planın ölçüleri, nitelik yönüyle de bu vermiş olduğumuz rakamlara eşdeğer yürümektedir. Üçüncü Beş Yıllık Plan, okuma - yazma öğreterek, beş yıl sonra eline tutuşturduğumuz ilkokul diploması alan öğrencinin sayısını nitelik bir oran olarak veriyor. Hatta öyle ki, köylerdeki başarının % 93, şehirlerdeki başarının da % 70 küsur civarında olduğunu ileriye sürüyor.

Beş sınıfta okuyan öğrencileri bir hocanın umuduna bıraktığımız yerde % 93'lük başarı kazanıyorsunuz; büyük şehirlerde beş ayrı sınıfı beş ayrı öğretmenin okuttuğu okullardaki başarı oranının % 70 civarında olduğunu söylüyorsunuz.

Bunu başarı olarak değerlendiren planın görüşüne katılmıyoruz. Bunu, diploma sayısına göre bir tespit görüyoruz. İşte bu gerekçelerle diyoruz ki, büyük masraflarla yapılan köy okullarında öğretilen şey yalnızca okuma - yazma işidir. O halde, bu okuma - yazma seferberliğini daha ucuz ve daha kolay yoldan yapma imkânları vardır.

Bugünkü eğitimimizde gözüken en büyük aksaklıklardan birisi de insangücü planlamasının olmayışıdır. Planlı dönemde plansız gelişmenin, dağınıklığın, hantallığın açık örneklerini millî eğitim içerisinde çok sayıda görmekteyiz. İlk ve ortaöğretimdeki sayısal kabarma, üniversite kapılarını zorlamaktadır.

Sayın Millî Eğitim Bakanı bu konuda Senato kürsüsünde şunları söylüyor: «Millî Eğitim Bakanınız olarak, ülkenin demokratik bir sistem içerisinde huzur içinde işleyebilmesi için gördüğüm en sakıncalı problem, yüksek öğretim önünde birikmiş öğrenci problemidir.

Sayın Bakanın bu tespiti doğrudur. Son yıllarda üniversitelerde başlatılan ve geliştirilen anarşik eylemler kızıl kıvılcımlarını, üniversite kapılarında bekleşen masun kitlelerin içinde tutuşturdular. Yüksek öğrenim yapmak için köyünden, yuvasından büyük şehirlere gelen genç insanlar, kendilerini bekleyen tehlikelerden habersiz, komünist militanların aleti olarak çok kullanılmışlardır.

Bu yıl yüksek öğretim kapılarında 170 bin civarında genç insanın sınav vereceği sanılmaktadır. Cumhuriyet Halk Partisinin seçim bildirgesinde, «Üniversitede okuma hakkında sahip her öğrenciye sınavsız yüksek öğretim» vaadi yapılmıştır.

Hükümet programının 18 nci maddesinde, «Üniversite ve yüksek okullara giriş, yüksek öğretime yönelik programları izleyen öğrenciler için imtihansız olacaktır» denilmiştir.

Sayın Üstündağ, Ecevit Hükümetine özgü yumuşak bir yöntemle, bu vaadi dört yıl sonraya ertelemiştir. Sayın Üstündağ, «Önce üniversiteye yönelik ortaöğretimi kuracağız; orada yetişen öğrencilere üniversite kapılarını açacağız» demiştir.

Seçim bildirgesini halka duyuran, iri harflerle yazılmış gazete manşetlerinin ve Hükümet Programının, «Her isteyene, istediği dalda parasız ve imtihansız yüksek öğretim» imkânını sağlayacağına ait haberlerin yankıları devam etmektedir.

Bunun hesabını seçim meydanlarına bırakıyoruz. Sayın Başvekil de kendisine, «Bastır Ecevit» diye tezahürat yapan gençlere derdini anlatadursun...

Bizim bu konuda iki küçük sualimiz var :

1. Mademki dört yıl sonra üniversite kapıları, üniversiteye yönelik öğretim yapan öğrencilere sınavsız açılacaktı, dört yıl önceden bu konunun Hükümet Programına alınmasının gereği nedir?

Bir seçim dönemi dört yıldır. Bu uzun ömürlü hükümet ancak dört yıl işbaşında kalabilir. Kendi ömrü içinde yapamayacağı bir işi, ne diye Hükümet Programında vaadetmek ihtiyacını duymuştur; bu avutma yolunu neden seçmiştir?

2. Diyelim ki, dört yıl sonra bu iş gerçekleşecektir. Söz konusu dört yılın ilk yılını bu bütçe ile bitirmeyecek miyiz?

Sayın Bakanın bu bütçede, yüksek öğrenime yönelik ortaöğretim için ne gibi imkânlar getirdiğini; bu bütçede bu konu ile ilgili olarak nelerin olduğunu açıklamasını rica ediyorum.

Sayın Üstündağ Senato müzakereleri sırasında, üniversiteleri parlamenterlere şikâyet etmiştir. On yıl içinde 3 milyar yatırım ödeneği alan üniversitelerimizin, bu zaman içinde öğrenci kapasitesindeki artışın 2 bin civarında olduğunu buyurmuşlar; üniversitelerin, kapılarını açmaları gereğini savunmuşlardır.

Üniversiteler Kanunu bu konudaki yetkiyi Yüksek Öğretim Kurumuna vermiştir. YÖK'ün Başkanı da Sayın Bakandır. Orada bitirilmesi lâzım gelen işi Parlamentoya getirmelerinin bir manası olsa gerektir.

Üniversitelerimiz, bugün millet huzurunda büyük bir imtihanla karşı karşıyadır. 12 Mart öncesi olayların kaynağını üniversitelerimizde büyüten sol mihraklar, üniversitelerden temizlenmediği müddetçe millet huzurunda verilmesi lâzım gelen imtihandan üniversitelerin başarılı çıkacağını sanmıyoruz.

Bütün dikkatler üniversitelerimizin gidişini takibetmektedir. Bugüne dek üniversitelerimiz kendi bünyeleri içinde otokritik yapamamışlardır; bugüne dek denetim organlarını çalıştıramamışlardır; itibar kaybına sebebolan öğretim üyelerini bünyesinin dışına atamamıştır.

Sayın üyeler, 1 Ocak 1973 tarihinde devrin Başbakanı; «Üniversitelerimizde kuluçka makinesi gibi komünist yetiştiren hocalar vardır.» demiştir.

Bugün komünist yetiştiren bu kuluçka makineleri görevlerine devam etmektedir. İstanbul Beyazıt Kulesine çekilen «kızıl bayrak» için, «Bu, ayyıldızı olmayan Türk Bayrağıdır.» diyen profesör, bugün İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde vazifesine devam etmektedir.

Yurt dışında komünist partisinin kongresine katılanlar; fakültede kızıl renkten başka renk görmek istemeyen profesörler; Bakanlıklar arasında kurulu bir heyet tarafından hazırlanmış «Beyaz

Kitap» ta, komünist eylemlere adı karıştığı yazılı öğretim üyelerinin, üniversite çatısı altında barındırılması, üniversitelerin itibarına gölge düşürmektedir.

Disiplinin olmadığı bir yerde ilim yapılamaz. Üniversiteler, kendi organları içindeki zararlı unsurları temizlemelidir.

Geçen yıl üniversiteye giriş sınavlarında suallerin çalınması olayı üniversitelerimiz için bir talihsizliktir. Bu yıl da aynı söylentiler devam etmektedir.

Merkezî test sisteminin aksaklıkları onarılmalıdır. Merkezî test sisteminin, Anadolu liselerinde yetişen gençler için başarılı olmadığı ortadadır. Sualler, kolej kültürü almış büyük şehir çocukları için hazırlandığı intibaını vermektedir. (D. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

Üniversiteler Kanunun 3 ncü maddesi, üniversitelerin görevlerini tadat etmektedir. 3 ncü maddenin (b) bendi diyor ki; «Üniversiteler, öğrencilerini bilim anlayışı kuvvetli, millî tarih şuuruna sahip, vatanına, örf ve âdetlerine bağlı, milliyetçi ve sağlam düşünceli aydınlar ve sağlam karekterli vatandaşlar olarak yetiştireceklerdir.» Bu ifade bir temenni değildir. Bu ifade, amir, emredici bir hükümdür. Üniversiteler için yapılmış bir kanundur bu ifade. O halde, emredici bu kanun karşısında üniversitelerimiz bu konuda bugüne kadar ne yapmışlardır? Üniversitelerimizin bu konuda çalışmaları var mıdır? Millî tarih şuuruna sahip, vatanına, örf ve âdetlerine bağlı, milliyetçi aydınlar yetiştirmek için nasıl bir tedbir düşünülmektedir? Kanunun çizdiği ölçüler içinde hazırlanacak müfredat, fakültelerde mecburî ders olarak okutulacak mıdır? Kanunun istediğinin, bu yolda gerçekleşeceği inancını taşımaktayız. Demokratik Parti, bu konuda üniversitelerde, fakültelerde mecburî bir dersin konulmasını arzu etmektedir. Bu konuda Sayın Bakanın görüşünü öğrenmek isteriz. Sayın Bakan, böyle bir teklifle Yüksek Öğretim Kuruluna gitmeyi düşünüyorlar mı?

Hükümet programında yüksek öğrenimin parasız olacağı önerilmişti. Demokratik Partinin savunduğu bu görüşün gerçekleşebilmesi için Üniversiteler Kanununda yapılması lâzım gelen değişiklik hakında tasarı hazırlanmış mıdır?

Bu yıl üniversite kapılarına geleceği beklenen gençleri açıkta bırakmamak için önlisans okulları açılacağından söz edilmiştir. Hükümetin, can simiti gibi sarıldığı önlisans okulları önümüzdeki yıl kaç yerde açılacak, kapasiteleri ne olacaktır? Bu okulların, evvelce kapatılan tekniker okullarına benzerliği var mıdır? Önlisans okulları hakkında YÖK ve Planlama Teşkilâtının görüşü alınmış mıdır? Bu okulların eğitim planlamasındaki etkisi ne olacaktır? Bu tecrübenin malî portesi nedir?

Yabancı ülkelerde yüksek öğrenim yapan 15 binden fazla genç vardır. Büyük bir üniversite mevcudu olan bu öğrenci kitlesi için yurt dışına ödediğimiz döviz miktarı nedir? Bu öğrenciler üzerinde Devlet denetimi var mıdır? Varsa nicedir?. Yurt dışına akan beyin gücünün grafiği nasıl seyretmektedir? Bu akımı durdurabilmek için, yurt dışında olanları yurda getirebilmek için ne gibi tedbirler düşünülmektedir?

Şu anda Türk eğitim kuruluşlarında maddî, manevî emek vererek yetiştirdiğimiz üniversite mezunu kaç kişi yurt dışında bulunmaktadır? Yurt dışında doktora yapan öğrencilerin problemlerini tetkik için bir çalışma yapılması lüzumuna inanıyoruz. Bu konuda Bakanlığın düşüncelerini öğrenmek isteriz. Yurt dışında okuyup yurda dönen ihtisas elemanları için istihdam güçlüklerinden bahsedilmektedir. Doktora yapmış elemanların arşiv memuru olarak çalıştırıldığı doğru mudur? Bu konuda Hükümetin tutumu ne olacaktır?

Bizim üniversitelerimizde doktora yapacak öğrencilerimiz için yüksek seviyeli burslar ihdas edileceğini yetkililerden öğrenmiş bulunuyoruz. Bu yoldaki başarınızı alkışlamak isteriz. Yerinde ve doğru bulduğumuz bir çalışmadır, tebrik ederiz.

Sayın üyeler, Sayın Üstündağ'ın Bakan olarak tutum ve davranışlariyle ilgili önemli gördüğüm bazı noktalara da işaret etmek isterim. 6 Şubat 1974 tarihindeki gazetelerde; «Seçimden sonra kıyıma uğrayan 116 öğretmen görevine iade edilecektir.» diyor. Yine o günün gazetelerinin verdiği haberlere göre, TÖB - DER'den olan ve stajyerlik sırasında göreve alınmayan öğretmen adaylarının listelerini Sayın Bakan istemiştir. 14 Ekimden sonra yapılan bütün atamaları durdurmuş, 50'ye yakın değişik yerlere tayin edilen öğretmenleri yerlerine iade etmiştir.

Önce şunu anlamak istiyorum. Kendilerinden önce aynı mesuliyet mevkiinde bulunan bakanlar ve onlarla çalışan bakanlık yetkililerinin öğretmenler arasında yapmış olduğu tayin ve nakil işlemleri «kıyım» oluyor da, kendi devrelerinde, aynı mesuliyet, kendi mesuliyet anlayışları ve düşünceleri istikametinde yerlerinden oynatılan bu kadar öğretmenin tayini, nakilleri neden «kıyım» mânasına gelmiyor? Kendilerine bir rüçhaniyet tanımalarının hukukî kaynağını nereden alıyorlar?

Öğretmenlerin toplantılarına katılmayı Sayın Bakanın görevlerinden sayarım. Ancak, resmî sıfatı olmayan bir dernekten alınan stajiyer listeleri, bakanlık tayinleri için nasıl mesnet teşkil etmektedir? Kendilerinden önce yapılan tayinleri yerine iade etmek suretiyle, daha önceki Hükümetin yapmış olduğu icraatı beğenmeyen anlayışını, Hükümetlerin devamlılığı ilkesiyle nasıl bağdaşır görmektedirler?

8 Şubat 1974 günkü gazeteler Sayın Üstündağ'ın, yine TÖB - DER'in toplantılarına katıldığını yazıyor ve Sayın Üstündağ burada bir konuşma yapıyor ve «Yurt sorunları üzerinde düşünen, görüşlerini açıklayan ve bunları savunan öğretmen, suçlu öğretmen değildir; en başarılı öğretmendir.» diyor Sayın Bakan.

DAVUT AKSU (Kars) — Doğru söylüyor Sayın Bakan.

D. P. GRUPU ADINA RASİM CİNİSLİ (Devamla) — Sayın Bakan bu sözleriyle yurt sorunları üzerinde düşünen, yasaların elverdiği biçimde görüşlerini açıklayan ve bunları savunan öğretmenleri suçlu gören varmış gibi bir müdafaa üslubunu kullanıyor. Yurt sorunlarını düşünen öğretmeni, görüşlerini yasaların elverdiği biçimde açıklayan ve bunları savunan öğretmenleri suçlu göstermesi mümkün değildir.

DAVUT AKSU (Kars) — Gösterilmiştir de, onun için.

RASİM CİNİSLİ (Devamla) — Suçlu görenlerin göstermesini mümkün görmüyorum. Ama yasaların...

HASAN CERİT (Adana) — Suçlu görmüyorsanız, sanık.

BAŞKAN — Rica ediyorum, müdahale buyurmayınız efendim.

RASİM CİNİSLİ (Devamla) — Ama yasaların sınırlarını aşarak, görevini kötüye kullanarak suç işleyen kimseleri, Devletin güvenlik kuvvetleri elbette takibedecektir. Sayın Üstündağ, Devlet yetkilerine sahip, fakat mesuliyetinden uzak davranışlara örnekler vermiştir. Valilere gönderdiği genelge ile Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddelerinden sanık olarak yargılanan ve bu sebeple görevlerinden uzaklaştırılmış bulunan öğretmenlerin göreve iade edilmesini istemesi, idiamızın belgesini teşkil etmekteir.

DAVUT AKSU (Kars) — İfsat eilmiş.

BAŞKAN — Rica eiyorum efenim. Niçin müahale eiyorsunuz?

Sayın Cinisli, siz devam buyurun efendim.

RASİM CİNİSLİ (Devamla) — Dinlerseniz bir cümle sonra zatıâlinize cevap vermiş oluğumu göreceksiniz.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığına bağlı İki Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesine komünizm suçundan tutuklu olarak davası yürütülen Boyabat Lisesi Öğretmeni Hasan İlter'in Sayın Bakan göreve iade etmek istemiştir.

DAVUT AKSU (Kars) — Bunları çok dinledik, ifsat edilmiş şeyler.

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim.

RASİM CİNİSLİ (Devamla) — Göreve iade etmek için yazdığı resmî yazıyı, valinin, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığına göndermiş olması, Sayın Bakana bazı mesuliyetlerini hatırlatsa gerektir. Sayın Bakan, imzasını altına koyduğu resmî yazının kime aidolduğunu, muhtevasının ne olduğunu biliyor muydu; yoksa kime aidolduğunu, muhtevasının ne olduğunu bilmiyor muydu? Yoksa tutuklama kararının lüzumsuzluğuna mı inanıyordu? Bu haliyle Sıkıyönetim Mahkemesinin yetkilerine tecavüz etmiş sayılmaz mı?

Artvin, Konya, Sivas, Tunceli ve Erzurum gibi illerimizde cereyan eden öğrenci olayları karşısında, Sayın Bakanın...

NURETTİN KARSU (Erzincan) — Komando olayları.

RASİM CİNİSLİ (Devamla) — Sizin gibi düşünüyor...

BAŞKAN — Rica ederim efendim, rica ederim.

NURETTİN KARSU (Erzincan) — Tabiî öyle, aslı öyle.

BAŞKAN — Rica ederim efendim, rica ederim. Sözcüleriniz var. Sayın Bakan var, cevap verecekler.

EKREM DİKMEN (Trabzon) — 141, 142 çocuklarını ağlatıyor. Yavrularımızı çocuklarımızı onlara emanet ediyoruz.

RASİM CİNİSLİ (Devamla) — Sayın Bakan, tarafsız olamamış, taraf tutmuştur. Öğrenciler arasında tefrik yapmıştır.

Sayın Bakan Senato kürsüsünde Tunceli olaylarının sebebini şu cümlelerle ortaya koyuyor.

Senato kürsüsünde diyor ki Sayın Bakan: «Okul müdürü ile telefonla konuştum. Okul müdürünün telefondaki konuşmasına göre; bir öğretmen bir öğrenci arasında geçen tartışma ve bu öğrencinin öğretmene saldırması sonucu, öğretmenin kalem kutusunu öğrencinin kafasına fırlatması üzerine olay patlak vermiştir. Öğrenciler, bunu ileriye sürerek, can güvenliğinin kalmadığından bahisle bir dilekçe ile valiliğe başvurmuşlar ve topluca dersleri bırakmışlar.»

Böyle izah ediyor Sayın Bakan.

Meğer, bütün kusur bir kalem kutusunun başının altından çıkıyormuş sayın üyeler, 40, 50 öğrenci bu kalem kutusunun yüzünden Tunceli'den kalkıp Elâzığ'e göç etmişler. Elâzığlılar da bu kalem kutusunun şiddetinden öğrencileri koruyabilmek için aralarında para toplamışlar, öğrencileri topluca Ankara'ya göndermişler. «Gidiniz, derdinizi Başkentte anlatınız. Başkentte Devleti yöneten yetkililer var. Sizin başa çıkamadığınız bu kalem kutusunun üstesinden gelecek güçleri elinde tutan yetkililere söyleyiniz.» demişler. Öylece göndermişler.

Sayın Bakan, bu öğrenciler buraya nasıl geldiler? Kim destekledi? Kim götürüyor bu öğrencileri? Nereye gidiyorlar? Nerede yatıyorlar? Bunları araştıracağını da söylemiş Senato kürsüsünde.

Biz bildiklerimizi söyleyelim. Gazetelerin yazdığına göre, bu öğrenciler istasyon garının bekleme salonunda sabahlamışlar, orada yatmışlar. Tunceli'nden Elâzığ'a gelmişler; (gittikleri yeri soruyor, gidecekleri yeri soruyor) Elâzığ'dan Ankara'ya varmışlar. Nereye gidiyorlar sualinin cevabını Sayın Bakan bilir. Bundan sonra nereye gideceklerini kendisi bilir.

Bu öğrencilerin buraya nasıl geldiğini de Sayın Bakan söylüyor; belâlı bir kalem kutusu varmış, o kalem kutusunun önünden kaçıp gelmişler.

Sayın üyeler, bu izah tarzına ancak bu türlü cevap verilebilir. Beni mazur görmenizi dilerim.

Memleketin içinde bulunduğu nazik şartlar karşısında çok çiddî, mesuliyetini müdrik, tutum ve davranışlar yakışır. Sorumluluk olunca, «Üç aylık Hükümetten bu sorular ne diye soruluyor.» diyeceksiniz. Yetki kullanırken, vaatkâr beyanlarda bulunurken, huduh tanımayacaksınız. Bu tutumu mesuliyet anlayışı ile bağdaştırmak kolay değildir.

Ülkemizin kalkınmasında, millî barışa birlik ve beraberliğe her zamankinden daha çok ihtiyaç olduğunu Hükümet söylüyor ama bu Hükümetin başı meclislerimizce kabul edilen Af Kanunu hakkında siyasî literatüre eşi ve emsali olmayan bir belge vermiştir.

Başbakan diyor ki, «Şimdiye kadar sağ militan güçlerden gelen tahriklere, solda bulunanlar ve genellikle ilerici çevreler, büyük bir sabır ve tahammül göstermişlerdir. Bu sabır ve tahammülün kaynağı da ilerisi ile ilgili umutlardı. Sağ militan güçlerden gelen tahriklere rağmen, asayişi bir ölçüde sağlayabiliyorduk; fakat bu ümitler şimdi büyük ölçüde yıkılmış olarak. Bu durumda Türkiye'de demokrasiyi yaşatmak, asayişi ve huzuru sağlamak son derece güçleşmiş olmaktadır.» Sayın Başbakan böyle söylüyor.

Sayın Başbakan, sağ militan güçlerin tahriklerini biliyor; solun, ilerici çevrelerin tahammülünün ilerisine ait umutlara bağlandığından haberdar. Yıkılan umutların karşısında asayişin geleceğinden kuşkulu. Bu sözler Devletin Başbakanına aitse, icranın başı bu anlayış içinde olunca; Bakanlığın tayin müdürü de, tayin ettiği öğretmenlere;

«Siz cepheye gidiyorsunuz, savaş veriyoruz; bağımızı, birliğimizi kesmeyiniz.» diye öğüt verir. Daha 3,5 ay önce, «Siyasal ve sosyal düşünceleri ne olursa olsun, gençlerimizin, çocuklarımızın arasında kardeşliğin yerleşeceği, sevginin yeşereceği bir ortam hazırlayacağız.» diye Hükümet Programından cümleler okuyan Sayın Başbakan, şimdi sağın militan güçlerine, solun tahammülsüzlüğünü haber verenlik kavga kızıştırıyor.

Başbakanı yalnız bırakmayan memuru da, kime karşı açıldığını öğrenmek istediğimiz savaşta, cepheye savaşıcı gönderiyor.

Değerli üyeler, Devletimiz 2,5 yıl Örfî İdare altında rejimini korumanın gayretine düşmüştür. Geçmiş yaraları kaşımayalım. Devlet idaresini elinde tutanlara yakışan şey, tarafsız olmaktır. Bu müsaadelerde görülen taraftgir hareketler, yeniden Devletimizi önü bilinmeyen, geleceği bilinmeyen macaralara sürükleyebilir. Bu millet dikkatlidir. Millet, olup bitenleri dikkatle takip etmektedir. Bu mesuliyet altında daha fazla ezilmelerimi temenni ederek bu konudaki sözlerimi bağlamak istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Cinisli, üç dakikanız var, hatırlatırım.

D. P. GRUPU ADINA RASİM CİNİSLİ (Devamla) — Sayın Başkan, değerli arkadaşların, Demokratik Parti Grupunun, millî eğitim bünyesinde yer almasını istediği, gelişmesini arzu ettiği birkaç konuyu da satır başları olarak ifade ederek sözlerimi bağlayayım.

Yurt dışında çalışan işçilerimizin çocuklarına, eğitim hizmetlerinin vakit geçirilmeden götürülmesini faydalı görmekteyiz, şart görmekteyiz, lüzumlu görmekteyiz.

Ortaöğretimde ve yükseköğretimde kalabalık sınıfların mahzurları ortadadır. Bize göre millî eğitimde yapılacak en faydalı reform; öğretmenlerin, çocuklarımızla tek tek meşgul olabilecekleri kadar sınıflarda tedrisat yapabilmesinin imkânlarını hazırlamaktır.

Hükümetin Programında vaat edilen, halk yardımı ile yapılıp da bugüne kadar öğrenime açılmamış bulunan 90 kadar imam hatip okulunun öğrenime açılmasını temenni etmekteyiz.

Hükümetin vaat ettiği mecburî ahlâk derslerini; Millî Eğitim Bakanlığının Tebliğler Dergisinin 9 ncu Şûra özel sayısında 129 ncu sayfasının 297 nci maddesini tetkik ettiğimizde görüyoruz ki, bu büyük umutlar bağlanan, sözü çok edilen mecburî ahlâk dersleri felsefe bölümü içinde mütalâa edilmektedir.

Değerli arkadaşlarım, felsefe içinde, ahlâk konusu üzerinde, münakaşa enine boyuna yapılabilir; neyin ahlâk olduğu, neyin ahlâk olmadığı çağlar boyu münakaşa edilip gelmiştir. Halbuki, Hükümet Programında bu ahlâk derslerinin hedefleri çizilmiştir. Bu hedefler, daha çok din eğitimi içinde yer alırsa, ahlâk dersleri verimli olur inancındayız. Bu sebeple, bu ahlâk derslerinin din eğitimine dayalı olmasını, Demokratik Parti olarak düşünmekte ve arzu etmekteyiz.

Millî kültürümüzün ve tarihimizin kaynakları olan eski eserler depolarda beklemektedir. Aynı gayeye hizmet eden «Devlet arşivleri» de raflarda, güvelerin tahribine uğramıştır. Bütün bu kıymetli hazineleri, tarihimize ışık tutacak, kültürümüzü gün ışığına çıkaracak bu değerli kaynakları okuyup anlayan yetişkin elemanlarımız azdır. Üniversiteye yönelik ortaöğretimi düzenlenirken; Türkolojilerde, Türk tarihi okutan fakültelerde okuyabilmesi için, liselerde Şark dillerini mecburî ders olarak okutan liselerin açılmasının faydalı olacağı inancındayız. Bu ihtisas liselerde başlamalıdır. Eski Türkçeyi, Osmanlıcayı ve Şark dillerini lise çağından öğrenen, yetişerek üniversite sıralarına gelen uzmanlar, ancak bu mükemmel ve güzel eserlerin gerçek manasına ve ruhuna vakıf olabilir. Korkarız ki, bu çalışma geç kalırsa, bu değerli kaynaklarımızı yabancı uzmanlara okutmak gibi, acı bir durumla karşı karşıya kalırız.

BAŞKAN — Lütfen tamamlayınız Sayın Cinisli.

D. P. GRUPU ADINA RASİM CİNİSLİ (Devamla) — Bağlıyorum Sayın Başkan.

Türk tarihi tedrisatı, ortaöğretimde müstakil bir bölüm olarak ele alınmalıdır. Dünya tarihi içinde, Türk tarihini dağınık, erişilmez bir şekilde öğretmenin, Türk çocuklarına faydası yoktur. Yüzyıllara ayrılmış, ama müstakil Türk tarihini, bir sistematik içerisinde Türk çocuklarına, özellikle öğretmenin faydası, sayılamayacak kadar çoktur.

Kültür hazinelerimiz olan eski eserlerimizin, konuşulan türkçeye çevrilerek, günümüzün insanına sunulmasını faydalı bulmaktayız.

Son teklifimizi sunarak, huzurunuzdan ayrılıyorum.

Değerli üyeler, yükseköğretimde verilen burs ve kredi rejimi yeniden ele alınmalıdır. Devlet bugün burslu öğrencisinin sayısını bilememektedir. Ancak, Yurtlar ve Krediler Kurumu kaç öğrenciye kredi verdiğinin bilgisini sunabilir. Bunun dışında, Devlet ve özel kuruluşlar kaç öğrenciye burs verdiğinin yekûn

nunu bu kürsüye getiremez. O halde, bu burs konusunu bir elde toplayıp, derli toplu bir şekilde idare etmenin lüzumu açıktır. Ayrıca, liseyi bitiren ve malî imkânları kıt olan başarılı öğrenciler, üniversitede okumak için köyünden çiftini çubuğunu satarak büyük şehirlere gelmektedirler. «Bir yıl veya iki yıl sonra burs bulurum» umuduyle, hem yılları heba olup gitmekte, hem de rahat ve huzur içinde eğitim yapamamaktadır. Bu sebeple, bursların liselere götürülmesini teklif etmekteyiz. Lise bitirmelerde burs alma imkânlarına kavuşmalıdır. Üniversiteye gelinken, rahat ve huzur içinde büyük şehirlere gelmeli, üniversite tahsilini bu rahatlık içinde götürmelidir.

Yükseköğrenim gençliğinin sağlık durumu; Mediko - Sosyalin ortaya koyduğu değerli çalışmaları saygı ile anarak, yetersiz olduğunu da ifade ediyorum. Sağlık durumu, burs, kitap durumu ayrı ayrı ele alınarak işlenmesi lâzımgelen meselelerdir.

Sayın Başkanın müsamahasına teşekkür ediyor. Demokratik Parti adına hepinizi saygı ile selâmlıyorum. (A. P., C. G. P., D. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Cinisli. Ara verme zamanımız yaklaşmıştır. Konuşacak olan sayın hatibin sözlerini bölmek istemiyorum. Bu sebeple, saat 14,30'da toplanmak üzere Birleşime ara veriyorum.

Kapanma saati : 12,45

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14,30

BAŞKAN : Başkanvekili Ahmet Çakmak

DİVAN ÜYELERİ : Tufan Doğan Avşargil (Kayseri), Zekâi Yaylalı (Erzurum)

BAŞKAN — 86 ncı Birleşimin ikinci oturumunu açıyorum.

Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesi üzerindeki görüşmelerimize devam ediyoruz.

Adalet Partisi Grupu adına Sayın Seyfi Öztürk, buyurun efendim. (A. P. sıralarından alkışlar).

A. P. GRUPU ADINA SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin sayın milletvekilleri;

Millî Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler ve yüksek öğretim kurumlarının faaliyet ve bütçeleri hakkında Adalet Partisi Grupunun görüşlerini arz etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve saadetini artırmak, millî bütünlük ve beraberlik içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmasını hızlandırmak, böylece Devletimizi kuvvetli, milletimizi mesut ve bahtiyar kılmak anahedefimizdir.

Bu hedefe ulaşmanın en güçlü ve en tesirli vasıtalarından birisi, şüphesiz her alanda geliştirilecek millî eğitim hizmetleridir. Eğitimin millî olma vasfı, millî devlet fikrinin ayrılmaz bir parçasıdır. Hal böyle olunca eğitim politikaları, millî amaçlara ulaşılması için uygulanacak genel hareket tarzlarını tespit etmek ve bunu değişmez rehber yapmak durumundadır.

Bu amaçların başında, Devletin temel nizamının temel unsurları ile birlikte, tüm varlığının iç ve dış tehlikelere karşı korunması ve güven altına alınması gelir. Ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda hürriyet içinde hızlı, dengeli ve devamlı bir kalkınmanın gerçekleşebilmesi ise; ancak «Hür Demokratik Cumhuriyetimizin» var olma şartına bağlıdır.

Değerli arkadaşlarım, bu görüşte, Devleti ve rejimi koruma ülküsünde düşünce farklarımız, inançlarımız ne olursa olsun; millî şuur halinde birleşmeye mecburuz. Değişen Hükümetlere ve

bakanlara göre değişmemesi gereken millî politika budur, devlet politikası budur.

Sayın milletvekilleri; Adalet Partisi olarak bugün görev başında bulunan Ecevit Hükümetine hâkim olan zihniyet ve davranışla aramızda kesin bir ayrılık vardır. Meselelere bakış tarzlarımız tamamiyle birbirinden farklıdır. Biz Devletin ve rejimin korunması konusunda tam bir gerçekçilik içindeyiz. Tarihî tecrübelerden ve milletçe yaşanılan olaylardan ders ve ilham alınması lüzumuna inanmaktayız. Ülkede hayalperest düşüncelerin yeni maceralara imkân ve fırsat vereceğinden haklı endişeye düşüyoruz.

Sayın Ecevit Hükümetine hâkim olan zihniyet ve icraat itibariyle Millî Eğitim Bakanlığı, kendi bölümünde bu zihniyet ve icraatın son derece önemli bir alanında çalışmalar yapmaktadır. Son yıllarda ülkemizde cereyan eden ibret ve hüzün verici olaylar, eğitim müesseselerinde sınırlı da olsa mihraklar kurulduğunu ve bu merkezlerden yayılma ve gelişme gayretlerine girişildiğini göstermiştir. Milletçe bu durum çok iyi bilinmektedir.

Yakın geçmişte cereyan eden bu vahim olayları ve olanları Sayın Millî Eğitim Bakanının olmamış farz etmesi mümkün değildir. Gerçekten bu olaylar ne bir partiye ve iktidara, ne bir rektöre veya profesöre yönelmiş de değildir. Devleti ve rejimi yıkma hedefine yöneldiği, Cumhuriyeti yıkma amacında toplandığı kesin biçimde anlaşılmıştır.

Bizzat olayları yaratanlar ülkede Marksçı, Leninci, Maocu bir rejim kurmak istediklerini kerrat ile söylemişlerdir ve hâlâ söylemeye devam etmektedirler. Bütün millî müesseselerimiz, yargı organlarımız bu teşhisin isabetinde ittifak halinde bulunmaktadırlar. Bazı çevrelerin, olaylara yanlış teşhisler koyduğunu ve demagojik izah yollarına saparak meseleleri küçültmeye çalıştıklarını ve hatta üzerine sünger çekmek istediklerini görüyor ve biliyoruz.

Daha dün milletin af ve atıfetinden her nasılsa yararlanarak cezadan kurtulan veya kurtarılan kimselerin barış için, af için, rejimin geleceği için neler söylediklerini ibretle öğrenmiş bulunuyoruz.

Cumhuriyete ve Devlete ihanet edenleri ve bunların mihraklarını hiçbir sebeple görmemezlikten gelemeyiz. Bize göre her vatandaşın ve hepimizin Devlete sadakat borcunun gereği budur. Aziz milletimize çok pahalıya mal olan kazanılmış bazı tecrübeleri dikkate almayanlar, hiç şüphesiz tarih ve millet önünde sorumluluğunu taşıyacaklardır.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Millî Eğitim Bakanı bir genelge yayınlayarak; «Haklarında kanunî takibat yapıldığı için geçici olarak görevden alınan bazı memurları, kesin mahkeme hükmüne kadar görevlerine iade ettiğini» bildirmiştir.

Kanaatimizce bu tamimin gerçek sebebi şudur; arz edelim. Nasıl olsa bazı fiiller için genel kapsamlı af kanunu çıkacaktır. Yine bazı suçlar, kanunlar değiştirilerek suç sayılmayacaktır. Nasıl olsa her çeşidi ile disiplin suçları bağışlanacaktır. Sayın Bakan icraatını bu varsayımlara dayandırmak istemiştir.

Meclislerin yasaları ne biçimde çıkaracağı henüz belli olmadan, ona dayandırılmak istenen bir icraatı hukukî temelden, nazarî planda, mahrum sayarız. Takibata uğrayan, özellikle bugün görevlerine iade edilen kişiler, hangi olayların içinden geliyorlar? Evvelâ bunu bilelim, bunun tespitinde fayda vardır.

Sayın Bakan, Senatoda yaptığı konuşmada kendisinden evvel görev yapan Bakanın mahkemeye verilmiş öğretmeni, 140 ncı maddeye dayanarak açığa aldığını ifade ile; «Saygı duyarım, yasaya göre yapmış, hiçbir diyeceğim yoktur.» diyor ve ilâve ediyor, «Tek kelime ile niçin yaptı falan demedim, gerekli görmüş, almış. O dönem, o şartlar onu icabettirmiş.»

Sayın Bakanın beyanı bu. Kendisinden evvel tasarrufu yapan bir bakanın hangi neden ile bu tasarrufu yaptığını inceleyip ortaya koymasını isterdik. Haklı mı yapmıştır, haksız mı yapmıştır? Bunu değerlendirmek gerekirdi, Haklı nedenlere dayanıyorsa aksine davranışı izah etmek şüphesiz imkânsızdır. Biz bütün tasarrufların Devleti koruma hedefine hizmet için, kanun hükmünün ve hükümranlığının gereği olarak yapıldığını savunmaya devam edeceğiz.

Anarşik olaylara karışanlar; TİP, DEV - GENÇ, Halk Kurtuluş Partisi ve Cephesi ile irtibatlı olarak eylemde bulunan, bunları teşvik edenler ve yardımcı olanlar, komünist örgüt kuranlar, bunları sevk ve idare edenler, komünizm propagandası yapanlar ve nihayet Anayasa ve

kanunlara karşı gelerek kanunsuz grev ve boykot yaparak ortamı anarşiye dönüştürmek isteyenler hakkında mahkemeye sevk kararı verilmekle birlikte bakanlıkça görevden alma tasarrufu da yapılmıştı.

Sayın Bakan bu beyanımızın dışında herhangi bir hususu tespit etmişse, şüphesiz gelir, aksini burada delilleri ile ortaya korlar.

Arkadaşlar, hukuk devletinde hukuku da, devleti de feda edemeyiz. Esasen bunlar birbirinden ayrılamaz. Devleti korumayan hukuk ve icraat evvelâ bu vasfını kaybeder. Sayın Millî Eğitim Bakanı apaçık söylüyorum, incitmek için söylemiyorum, insaf ile söylüyorum; bu genelgeleri ile tercihlerini partizanlık istikametinde yapmışlardır ve bazı çevrelere şirin görünme hevesinden kendilerini kurtaramamışlardır.

Diğer taraftan sorumluluk yükleyen yasalardır ve takibeden de Devlet organlarıdır. Bir kimsenin mahkemeye sevki demek; hakkında çeşitli kademe incelemelerinin yapılması ve hatta Danıştay denetiminden geçmesi, hakkındaki delillerin ciddî olması lâzımdır. Sayın Millî Eğitim Bakanı, açığa alınanların durumlarını, kanunun 145 nci maddesine göre, iki ayda bir tetkik eder; eğer göreve dönmesinde bir engel görmüyorsa göreve iade eder.

Mahkemeye verilmiş, belli suçlardan yargılanan kimselerin, göreve iadesi için hangi engel kalkmıştır; kalkan engel nedir? Bunu öğrenmek istiyoruz.

Sayın arkadaşlarım, konunun üzerinde hassasiyetle duruşumuzun sebebi, belli bir zihniyetin yönünü ve yörüngesini tespit gayesine mâtuftur. Soruyoruz ve öğrenmek istiyoruz: Kanunsuz fiillerden dolayı, kesin mahkeme hükmüne kadar, Millî Eğitim Bakanlığında artık kimse geçici olarak görevden alınmayacak mıdır? Bu konuda kanunî öntedbirler kimler için uygulanacaktır; kimler için uygulanmayacaktır? Bunun da açıklığa kavuşması gerekir. Kanunların verdiği yetkileri kullanmada, objektif kıstastan uzaklaşıldığı takdirde şahsî ve keyfî idare hükümran olur. Biz kanunî yetkilerin Devlet yararına, kamu yararına, ferdin hukukunu da gözetmek suretiyle, fakat öncelikle kullanılmasından yanayız. Kanunun tatbikatında, mutlâka bu menfaatlerin telif edilmesi lüzumuna inanıyoruz.

Sayın arkadaşlarım, bakınız yepyeni bir örnek elimde, İki gün evvel, bir öğretmenimizin gazetede çıkan açık mektubu var. Bu mektubunda, Türkiye Büyük Millet Meclisine hakaret ediyor ve şöyle diyor:

«İnsanca düşünenlerin fikir suçlusu sayılması sonucu, hapishanelere tıkılan binlerce kişi af kapsamı dışında bırakıldı. İlk bakışta olay çirkindir. Yine insanca düşünenlere kahredici bir acı verir. Fakat duygusallıklar, ağır ağır akılcı görüşe dönüştükçe, üzüntünün, acımanın çıkar yol olmadığı anlaşılır.»

HÜSEYİN ERÇELİK (Denizli) — Doğru.

A. P. GRUPU ADINA SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — «Olayların gelişimine sınıf gözlüğünü takarak bakarsak..» Burası da doğru tabiî «.... muhalefet partilerinin tutumunu olağan karşılarız. Burjuva, emperyalizm anlayışı içinlararası emperyalizmin yerli uşaklarından, fikirleri affetmiş olsaydı, bugün ya yok olurdu, ya da başka görünümde olurdu. Onun için, uluslararası emperyalizmin yerli uçaklarından, fikir suçlarının affına «Evet» demelerini beklemek, aşırı iyimserlik ve saflık olur.»

Bir öğretmenimizin mektubu..

Değerli arkadaşlarım, «Çok doğru» diyen arkadaşlarıma şimdi hitap edeceğim. Kanunu Meclislerimiz yapmıştır. Bu müessesenin içinde bulunuyoruz. Hangi partiye mensup olursak olalım; evvelâ Yüce Parlamentonun itibarı, hepimizin müştereken savunacağı bir tezdir, bir davadır, bir gayedir. Bundan feragat eden arkadaşların, bu Parlamento çatısı altında oturmalarına hayret etmek lâzım. (A. P. ve D. P. sıralarından alkışlar.)

Parlamentoya hakaretten bahsediyorum değerli arkadaşlarım. Kanun, Meclislerimiz tarafından yapılmıştır. Kanunun kabulünde Yüce Heyetinize mensup bazı üyeler maddelere «Evet» demiştir, muhteremdir; bazılarında «Hayır» demiştir, onlar da muhteremdir. Ancak bu Meclisteki hiçbir zaman, şu veya bu çevrenin uşaklığını yapan veya yapacak tıynette bir kimse yoktur, olamaz.

Büyük milletimizin iradesini temsil edenlere, kamu görevlisi olarak, böylesine harakette bulunan bir kimsenin öğretmen hüviyeti içinde olması câlibi dikkattir.

Değerli arkadaşlarım tespitinde fayda gördüğüm bir husus var; bu ideolojik cereyenların sahipleri, maksatlarına hizmet ettiğiniz sürece sizleri de, herkesi de sırtlarında taşırlar, faziletli gösterirler. Ama maksatlarına hizmet etmediğiniz zaman Genel Başkanları Mehmet Ali Aybar'ı dahi Amerikan uşağı diye partiden atıverirler. Onun için, kime faziletli, kime faziletsiz dediklerini, geçmişin tecrübesi içinde iyi değerlendirmek lâzım.

Değerli arkadaşlarım, tabiatiyle bu münakaşaları mecrasından taşırmamak için, öğretmenimizin mektubundan eğitim konusuna geliyorum.

Ailesinin binbir ihtimamıyle yetiştirip, emanetine tevdi ettiği genç nesle ve genç dimağa bu tarzda fikirleri telkin etmek isteyen kişinin eğtime ne hizmeti geçecektir ve bu öğretmen kimden cesaret almaktadır?

Yazının devamında, daha ayrıntılı biçimde yüce parlamenterlere hakaretler savrulmakta, satılık parlamenterlerden bahsedilmektedir. (C. H. P. ve A. P. sıralarında karşılıklı tartışmalar gürültüler.)

REFET SEZGİN (Çanakkale) — Parlamentoda satılık kimse olmaz; varsa çıksın açıklasın adını. (Gürültüler).

BAŞKAN — Arkadaşlar, rica ederim.

A. P. GRUPU ADINA SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Biz bu düşünce sahiplerini hiçbir suretle öğretmenlik camisamın mukaddes ve muazzez görüntüsü içinde, bir mensubu olarak görmek istemiyoruz. (Gürültüler).

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Öztürk, özür dilerim sözünüzü bölüyorum.

Değerli arkadaşlarım, lütfen..

İSMAİL HAKKI KÖYLÜOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, bu meseleyi halledelim, ondan sonra konuşmaya devam edilsin.

BAŞKAN — İşte Sayın Öztürk'den rica ettim.

Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşma ve sataşma şeklinde bir müzakere mümkün değildir. Sayın arkadaşlarımız, bilhassa C. H. P.'li arkadaşlarımdan rica ediyorum; kürsünün tam karşısında bulunuyorsunuz ve daimî söz atarak konuşmaları.. (Gürültüler).

İBRAHİM BEHRAM EKER (Balıkesir) — «Sizler» diyorsunuz. Ben satılık değilim.. (Gürültüler).

BAŞKAN — Bir dakika, rica ederim Sayın Eker.

İBRAHİM BEHRAH EKER (Balıkesir) — Kimse satılık, yüzüne karşı söylesin; ben satılık değilim. (Gürültüler).

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum, oturunuz.

Çok rica ediyorum, müdahale etmeyiniz, hatibi dinleyiniz. Lütfen.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, tehevvüre lüzum yok. Gayet açık söylüyorum değerli parlamenter arkadaşlarım; Atatürk'ün kurduğu Meclisteı, yüce milletimizin iradesini temsil eden, hangi partiye mensup olursa olsun, bu Meclisin içerisinde, şuna buna uşaklık eden veya satılmış kimse yoktur ve olamaz. Gelin hiç olmazsa bu fikirde birleşelim. (A. P. sıralarından alkışlar.)

HÜSEYİN ERÇELİK (Denizli) — Afyonu satmadınız mı?

BAŞKAN — Rica ederim beyefendi. Karşılıklı suçlama olmasın.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Sayın milletvekilleri, yurdun çeşitli bölgelerinde, öğretim kuruluşlarında cereyan eden kanunsuz olaylar üzücü mahiyetini hâlâ muhafaza etmektedir. Kanunların suç saydığı fiilleri övmek bir marifet haline gelmiştir. Yasak propagandalar rahatlıkla yapılabilmektedir. Kamu düzenini ve genel ahlâkı, kişilerin hukukunu rencide eden birçok müessif olayları, hergün yaygın biçimde basınımızdan takip ediyoruz. Bu olayların, hukukun içinde kalarak ve kanuna dayanarak kesin biçimde nasıl önleneceğini, ayrıntılariyle henüz görüp şahit olamadık. Şahit olduğumuz şudur:

Türkiye'de Marksçıyım, Leninciyim diyen, bölücü, kışkırtıcı ve yıkıcı metotlarla çalışan eylem ve düşünce sahiplerine, ayırıcı bir üslûpla resmî ağızlardan «İlerici» adı verilmiştir. Vatansever, milliyetçi, Anayasa ve kanundan yana olan düşünce sahipleri ise, «gerici» adiyle vasıflandırılarak demagojik sloganlara yeniden muhatap olmuşlardır.

Sayın Başbakan bir beyanında, «Solda bulunan ilerici güçler sabır gösterdiler.» diyor. Solda bulunan güçler ilerici ise, Başbakanın diliyle, ilerici olmadıkları kendiliğinden ortaya konulmuş oluyor. Bu beyan, gençliğin ideolojik akım-

lara, fikir ve kanaatlere göre bölünmesidir. Bunlardan bir bölümünün özel surette himaye edileceği intibaının verilmesidir.

Diğer taraftan, rejimin kaderinin solun sabrına, ilerici güçlerin müsamahasına terk edildiği de, böylece anlaşılmış oluyor. Bütün bunlardan daha üzücü olanı, Başbakanın bu beyanının solun her çeşidine itibar kazandırma gayretlerine başlıca kaynak teşkil etmesidir. Aziz milletimiz cereyan eden bu olayları ve gelişmeleri hiç şüphesiz yakından takip edecektir.

Eğitim kuruluşlarında bilgi yarışması yerine, politik ve ideolojik yarışma ve çatışma yapmanın, çok yönlü zararları görülmüştür. Adalet Partisi olarak biz, okula, kışlaya ve camie politikanın sokulmamasını daima savunageldik ve savunmaya devam edeceğiz.

Türk gençliğini veya bir bölümünü hiç kimsenin kendi süflî emellerine araç yapmaması için her şartta inançlarımızı savunmaya devam edeceğiz. Türk gençliğinin çok büyük ekseriyetinin, memleketin yarını için çeşitli güçlükler altında nasıl bir çalışma ve bilgi edinme seferberliği içinde olduğunu görüyor ve şükranla karşılıyoruz. Kanaatimizce okulda yürütülen rejim düşmanı politika, sadece öğretim ve öğrenim hürriyetlerini yok etmekle kalmaz, aynı zamanda Devlet güvenliğini ve memleket huzurunu geniş ölçüde tahribeder.

Bu bakımdan bütün öğretmenlerimize çok üstün millî ve vatanî görevler verilmiştir. Öğretmenlik ulvî bir meslektir. Devlet olarak, millet olarak toplumda öğretmenimizin yeri daima bu ulviliğe yakışır şekilde görülmüş ve tutulmuştur. Onun her alandaki maddi ve mânevî ihtiyaçlarının karşılanması gayretlerine yeni boyutlar kazandırmak lâzımdır.

Aziz milletimize hizmet eden, fedakâr, çalışkan, vatansever öğretmen camiasına, asla mal edilmesi mümkün olmayan yakın geçmişte bazı talihsiz olaylar cereyan etmiştir. Devlet bu olayların içinden selâmetle çıkmıştır. Şimdi yeni yeni bazı kıpırdanmalara ve bunların sahneye konulma şekillerine muttali bulunuyoruz..

DAVUT AKSU (Kars) — Meselâ?..

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Misalini şimdi arz edeceğim.

Kısa bir süre evvel öğretmenlerin meslekî hak ve menfaatlerini gözetmek ve geliştirmek amacı ile kurulan sendikalar gayesinden sapmış, mahdut ellerde ve belli kadrolarda rejimi yıkmayı, gaye edinen bir mihrak haline gelmiştir. Anayasamızın 119 ncu maddesi bu maksatla değiştirilmiş ve yine Anayasanın geçici 16 ncı maddesi ile bu kuruluşların faaliyetlerine son verilmiştir. Ayrıca kuruluşların genel yönetici kadroları da, iştirakçileriyle birlikte, belli, vatana ihanet ve rejim suçlarından kesin biçimde mahkûm olmuşlardır. Yeni bir kuruluş olan TÖB - DER'in aynı amaca yönelen birtakım davranışlara heves etmesinden, hem memleket hesabına ve hem de camia hesabına ciddî endişeler duyduğumuzu bir intiba olarak belirtiyorum.

Öğretmen ve öğrenci sorunlarının tartışılması için yapılan bölge toplantılarında, meselâ son olarak Kastamonu'da yapılan toplantıda kabul edilen bir ilkeyi huzurunuzda tekrar edeyim. İlke şudur : «Halkın sınıf şuurunu kuvvetlendirmek ödevimizdir. Halkı sınıf mücadelesine sevk etmek ödevimizdir.»

Sayın milletvekilleri, millı şuur yerine sınıf şuurunu, millî beraberlik ve bütünlük yerine sınıf mücadelesini ilke olarak kabul eden bir zihniyetin ne yapmak istediğini kestirmek güç değildir.

İBRAHİM BEHRAM EKER (Balıkesir) — Sayın Başkan, (C. H. P. sıralarına dönerek) adam bize satılmış diyor ve bizim hatibimiz kürsüde konuştuğu için duymuyor, siz de müdahale etmiyorsunuz...

BAŞKAN — Sayın Eker, rica ederim.

İBRAHİM BEHRAM EKER (Balıkesir) — Sayın Başkan, ben satılmış değilim. Rica ederim, ikide bir bunu söylüyorlar, varsa açıkça adamın yüzüne söyleyin..

BAŞKAN — Sayın Eker... Bir dakika Sayın Öztürk.

Bir dakika efendim, bu Meclisin hiçbir üyesi satılık değildir, satılmış değildir. Bunu söyleyen evvelâ kendisine zarar veren bir zihniyetin sahibidir. Rica ederim. Elbirliği ile koruyacağız bu Meclisin kutsiyetini, gücünü..

İBRAHİM BEHRAM EKER (Balıkesir) — Sayın Başkanım, demînden beri bana hep bunu söylüyorlar. Ben ne namussuzum ve ne de satılmışım.

TEVFİK FİKRET ÖVET (Sinop) — Sayın Başkan, çok görmeyin arkadaşı, sarhoş içki içmiş... (C. H. P. sıralarından, «Deli bu adam yahu» sesleri)

BAŞKAN — Rica ederim efendim. Devam buyurun lütfen.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Kamu görevlisinin bu sıfatla kendi hususî politikasını telkin ve propaganda yapmasının zararlarının yanında, evvelâ o görüşlerin Anayasaya karşı ve ona ters düşmemesi gerekir. Her iki halde ve durumda da hiç şüphesiz yasalar ihlâl edilmiş sayılır.

Bilindiği üzere, 8 nci Millî Eğitim Şûrasının toplandığı bir dönemde, bir de Devrimci Eğitim Şûrası adı ile toplantı tertiplenmişti. Kapatılan TÖS yöneticileri tarafından düzenlenen bu toplantıda, devrim için eğitim ilkesi kabul edilmiş, devrimden kastın sosaylist ihtilâl olduğu tebliğde açıkça gösterilmişti.

Aynı maksatla, ikinci kez yapılmak istenen toplantıya sunulması öngörülen tebliğlere ise resmî makamlar elkoymuş ve kanunî takibat yapmıştır.

Buraya kadar aldığımız birkaç örnek dışında iddialarımızı ve görüşlerimizi belgeleyen yüzlerce örnek, yargı kararlarında ve dosyalarında mevcut bulunmaktadır.

Anayasa dışı bir ideolojinin emrine giren zihniyet sahipleri, teessürle ifade ediyorumki, şimdi Millî Eğitim Bakanlığı içinde yeni bir yerleşme ve yayılma harekâtına başlamışlardır. Bunlar kendileri için seçim sonrası ortamını son derece müsait görmüşlerdir ve yeniden kavram karışıklığı ve kasıtlı yorumlar yaparak, çeşitli yayınlarla ortamı oluşturma gayreti içindedirler. Bunlara ilâveten «Fikir suçu olmaz» deyimine sığınarak, hareketlerine tam bir serbesti kazandırmış bulunmaktadırlar.

Değerli arkadaşlarım, her konuda vuzuha varmamız lâzım. Şu fikir suçu kavramı üzerinde de vuzuha varmamız memleket hesabına faydalı olur.

Türkiye'de herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Türkiye'de fikri cezalandıran, suç sayan kanun da yoktur. Ülkemizde suç olan fikir değildir, fiildir. Tekrar ediyorum; ülkemizde suç olan fikir değildir, fiildir. Yani komünizmi, faşizmi yaymak isteyen kişinin örgütlenmesi ve propaganda yapması fiilidir. Ceza Hukukumuza göre, cürümde kastın bulunmayışı cezayı kaldırır. Bir fiile ceza verirken, hâkim evvelâ failin kastına bakar ve kastı cezalandırır. Bunu cezalandıran da kanunlardır. Komünizm, faşizm, Anayasa dışı ideolojik cereyanlardır. Bu cereyanlarda teori, eylem biri birinden ayrılamaz. O kadar ayrılamaz ki, çok kere teori için eylem yapılır. Ajitasyon, silâhlı ajitasyon, silâhlı propagandanın gayesi; ideolojiyi, teoriyi yaymaktır.

Değerli arkadaşlarım, bunları arz etmekten maksadım; büyük bir aydın kesimi olan camia bünyesinde bazı münakaşalar bu alana da teşmil edilmektedir ve basında bunları sık sık örnekleri ile de görüyoruz. Denilen şudur : Af Kanunu dolayısiyle, bilhassa bu kesimde yapılan münakaşalarda, Türkiye'nin batı camiası ile olan münasebetlerinin bugün hangi noktaya geleceğindeki endişeler, bizzat Başbakan tarafından da dile getirilmektedir. Şunun kesin olarak bilinmesi lâzım; her memleketin şartları başka başkadır. Her memleketin anayasası, kendi ihtiyaçlarından, gerçeklerinden mülhemdir. Bizim Anayasamız model bir Anayasa değildir, tercüme Anayasa da değildir. Kendi ihtiyaçlarımızdan, kendi jeopolitik durumumuzdan mülhem olarak, tarihî misyonumuz dikkate alınmak suretiyle hazırlanmış olan gerçekçi bir Anayasadır. Yalnız şurasını belirtelim; demokraside en ileri gitmiş olan Fransa'da, devlet ve rejimi korumak için Anayasasında, kanunlarında tedbir getirmiştir. Almanya, Anayasasında ve kanunlarında tedbir getirmiştir, İtalya'da öyledir, Anglo - Sakson Hukukunda da öyledir. Fransız Anayasasının 16 ncı maddesi, egemenliğin cumhurbaşkanı tarafından kullanılması hallerini açık şekilde tespit etmiştir. Alman Anayasası da, hürriyetleri kötüye kullananların, hürriyeti kullanma hakkından mahrum olacağını, vatandaşlık hakkından mahrum olacağını hükme bağlamıştır ve herkesi, her müesseseyi Anayasaya sadakata mecbur kılmıştır. Batı da şunlar oluyor, bunlar oluyor diye bu konuyu başka türlü takdime lüzum yoktur.

Değerli arkadaşlarım, Batı camiasında bizim bu görüşlerimizi benimsemeyen devlet mevcut değildir; ama bir Dankert'i örnek almak suretiyle Türkiye'nin 141 - 142'yi affetmemesini veya kanunlarda suç saymasını bir eziklik olarak mü-

talâa edenler olursa, onların fikri paralelliği Dankert'in yanıdır; hiçbir zaman milliyetçi anlayışımızın yanı değildir.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin şartlarını iyi bilelim. Türkiye'de inançlara büyük hürmet vardır. Türkiye'nin bir tarihî geçmişi, yaşadığı hadiseleri, bağlı olduğu yüksek mefkûreler vardır. Türk toplumu imanına bağlı bir topluluktur. Böyle bir toplulukta Devlet ve rejim düşmanı, her şeyden evvel Allahı inkâr eden komünizmi ve benzeri ideolojileri fikir sayar da suç saymazsanız, gelişecek ve oluşacak bir ortamda neler olacağını ve nasıl bir gençlik yetişeceğini bugünden tahmin etmek güç değildir.

DOĞAN ARASLI (Kars) — Tecrübe ile sabit değil mi, bunların zamanındaki?..

BAŞKAN — Rica ederim Sayın Araslı..

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Tarihi bilenler için kehanete lüzum yoktur.

Sayın milletvekilleri, rejimi ne olursa olsun hiçbir memleket istikbalinin ümidini teşkil eden çocuklarının, kendi devletine karşı ve tek taraflı bir telkin altında, zararlı cereyanlara açık biçimde yetiştirilmesine müsaade etmez ve seyirci kalamaz. Her alanda devletçiliği savunanların, bu alandaki liberalliğini izah etmek mümkün değildir.

Sayın milletvekilleri, Adalet Partisi olarak eğitim politikaları konusunda bizim açık ve kesin görüşümüz şudur: Türk Milletinin bütün ferdlerinin, Atatürk inkılâplarına ve Türk milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin; millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren kişiler olarak yetiştirilmesini isteriz. Ailesini, vatanını, milletini seven ve onu daima yüceltmeye çalışan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen yurtdaşlar olarak yetiştirilmesini isteriz Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde bir kişiliğe ve karaktere hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip, insan haklarına saygılı, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetişmelerini isteriz. İstidat ve kabiliyetlerini geliştirmek, gerekli bilgi ve beceri ile birlikte iş görme alışkanlığı kazandırılmak suretiyle hayata hazırlanmasını ve bir meslek sahibi olmalarını dileriz. Böylece vatandaşın, toplumun, Devletin maddî, mânevî bakımdan huzur, güven ve istikrar içinde bulunmasını arzu ederiz.

Sayın milletvekilleri, çağın teknolojik gelişmeleri, eğitimde köklü değişmeler yapılma zaruretini ortaya koymuştur. Programların, muhtevaları ve usulleri itibariyle eskimiş eğitim sisteminde yenileştirme ve iyileştirme bir ihtiyaç olarak doğmuştur. Adalet Partisi iktidarı zamanında başlamış bilgi ve tecrübe sahibi eğitimcilerin katıldığı Millî Eğitim Şûrası tarafından kabul edilen ilke ve hedeflere ulaşmak için hal yoluna sokulmuş konuların daha da ileriye geliştirilmesini temenni etmekteyiz.

Herkes için, eğitim ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlayıcı tedbirere yeni boyutlar kazandırmak lâzımdır. Süratli kalkınmayı sağlamak için, muhtaç olduğumuz yetişmiş insan gücünü temin etmek, teknik eğitime ve meslekî öğretime ağırlık vermek, tatbiki ilimlere ve araştırmacılığa özel değer vermek, eğitimde farklılığı ve dengesizliği giderici tedbirler almak, eğitim birliğini sağlamak, eğitim hizmetlerini en ücra yurt köşelerine kadar götürmek, herkesin kabiliyetine göre belli alanda gelişmesini sağlamak, kabiliyetli çocukları özel şekilde desteklemek, himaye etmek, geri zekâlıları, sakatları yine özel biçimde eğitmek, korumak gibi temel hedeflere yönelen çalışmalar daha da artırılmalı, imkânlar nispetinde hizmetler geiştirilmelidir.

Muhterem arkadaşlarım, diplomayı Devlette iş bulma aracı veya imtiyazı olmaktan mutlâka çıkarmak mecburiyetindeyiz. Dilde zenginliği kaybetmeden sadeleşme yapılmasına taraftarız, Ancak, uydurma terimlerle dilin fakirleşmesinin de yararlı olmadığını belirtmek isteriz. Çare olarak, bu konuda resmî bir kuruluşa gitmek, bir Dil Akademisi kurmak düzumunu da burada belirtiyoruz.

Adalet Partisi, iktidarda kaldığı zaman içinde, Cumhuriyet döneminde hizmete açılan ortaokullar ve liseler kadar okul açmıştır. Yükseköğretimde yeni kuruluşlara gidilmiş ve yeni üniversiteler, teşkilâtlanma ve gelişme durumuna girmiştir. Şimdi bunların daha geniş ölçüde yurt istifadesine arz edilmesi dönemine girmiş bulunuyoruz. Boğaziçi Üniversitesini takiben Diyarbakır'da Diyarbakır Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas'ta Anadolu Üniversitesi, Eskişehir'de bir üniversite ve Çukur-

ova Üniversitesiside Adana'da kurulmak üzere ilgili kanunları yürürlüğe girmişlerdir. Bütçeden ayrılacak imkânları artırmak suretiyle, bu kanunların yürürlüğünü biran evvel realize etmek ve gelişme imkânlarını sağlamak lâzımdır. Böylece bu kuruluşların da, Türk gençlerinin istifadesine biran önce açılması lüzumunu belirtmek isteriz.

Değerli arkadaşlarım, bu arada üniversitelerimizin kendi bünyesinde birçok problemleri vardır. Başlı başına bir konu olduğu için, burada zaman kısalığı sebebiyle bunu ele almıyorum. Yalnız şurasını belirteceğim; gerçekten üniversitelerimizin adedini çoğaltırken yüksek öğrenim müesseselerimizi, daha çok bir biçimde yurda yaygın hale getirirken, sorunlardan bir tanesi olan öğretim üyesi meselesi karşımıza çıkar. Bu, asistan meselesidir, doçent meselesidir, profesör meselesidir. Binaenaleyh, her şeyden evvel mesleğe imrendirici yeni birtakım tedbirler almak, teşviklerde bulunmak, bilhassa asistanlık müessesesini özel olarak ele almak, geliştirmek, ve böylece tabanda kaynağı zenginleştirmek suretiyle bir taraftan araştırmayı ve araştırıcıyı çoğaltmak, diğer taraftan ilim müesseselerimizdeki eğitici ve öğretici kadroları takviye etmek gerekecektir. Bu yönden bazı yenileştirme ve iyileştirme hareketlerine girişilmesini de günün şartları içinde lüzumlu görmekteyiz.

Muhterem arkadaşlarım, eğitim hizmetlerine ayrılmış bulunan yatırımlar tatminkâr bulunmamaktadır. Bunu bilhassa ifade etmek istiyorum. Gerçekten artan fiyatlar karşısında yatırımlar zamanında gerçekleştirilse bile, fizikî sonuçları itibarıyle geçen yıllara nazaran ancak % 60 oranında bir gerçekleşme sonucu doğacaktır. Bu durum eğitim hizmetlerinde gerileme sayılmasa bile, duraklama olarak nitelendirilebilir.

Demokratik hayatımızın tedaviye muhtaç bir rahatsızlığına temas etmeden geçemeyeceğim. Seçim maydanlarında yapılması olagan sayılan birtakım vaatler, iktidara geldikten sonra çok kere icraat imkânı bulamamaktadır. Bunun en belirgin örneğini, üniversiteye giriş sınavlarının kaldırılacağına dair Cumhuriyet Halk Partisinin vaadinde görmek ve bulmak mümkündür.

Gerçekleştirilmesi imkânsız vaatlerin, Hükümet olduktan sonra tevil veya telifine çalışılması da, meselenin bir başka üzücü yanını teşkil etmektedir. Cumhuriyet Halk Partisinin seçim bildirgesi olan «Akgünler» sayfa 151'de aynen şunlar yazılıdır.

YILMAZ ALPASLAN (Tekirdağ) — Akgünler değil, Akgünlere.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — «Akgünlere» diyemiyorum, kusura bakmayınız, karanlık olduğu için sadece isim olarak söyledim.

DAVUT AKSU (Kars) — Ayıp, ayıp.

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz Sayın Aksu. (C. H. P. sıralarından gürültüler ve sıralara vurmalar)

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Üniversiteye giriş, ortaokullarda ve liselerde yüksek öğretime yöneltilen öğrencilerden liseyi bitirenler için sınavsız olacaktır, işe ve meslekе yöneltilenler de istedikleri zaman yüksek öğretime devam için gerekli kursları halk eğitim merkezlerinde tamamlayarak üniversitelere sınavsız girebileceklerdir.»

Aynı bildirgenin 145 nci sayfasında ise; «Eğitimde hiç kimsenin önü tıkanmayacaktır» denildikten sonra, 149 ncu sayfasında; «Eğitimin hiçbir dalında ve aşamasında hiç kimsenin önü tıkanmayacaktır.» şeklinde çok açık ve kesin bir taahhüt yer almaktadır.

Kim ne derse desin, kamu önünde yapılan konuşmalar ve parti organlarının yayınları, Cumhuriyet Halk Partisi iktidara geldiği zaman üniversiteye girişin sınavsız olacağı şeklindedir. Üniversiteye giriş sınavının kaldırılacağı intibaı verilmiştir arkadaşlar. Üniversitelerimizin, yüksek öğretim kurumlarımızın özerk bulunduğu bir ülkede böyle bir intibaın yaratılması özerklikten yana görüşle bağdaşır değildir. Zira, üniversitelerimizin değerli idarecileri sınavsız talebe kabul etmek mümkün olsa, onların vatanperverliği, böyle bir vaade lüzum göstermeden icraatı yapmaya müsaittir; lama müşküller içinde oldukları için yapamıyorlar ve imtihanı bir çare olarak koyuyorlar. Bunu bir seçim vadi ile aşmayı, özerk üniversiteye karşı saygı anlayışı içinde izah edilir cinsten bir vaat olmadığı için, burada bilhassa belirtiyorum.

Değerli arkadaşlarım, ortaokullarda ve liselerde yöneltme yer aldı. Halbuki şimdi lise-

den sonra yöneltici istikâmette tedbirlere başvurulacağı intibaı var. Netice olarak konu; «Sınav lisede mi yapılır, yoksa üniversitede mi? Şu veya bu biçimde mi olacak? Engel nerede konacak? Nihayet, eleme hangi safhada yapılacak?» tarzındaki 9 ncu Şûraya intikâl edecek konudur. Bir münakaşa zeminine doğru itilmiştir.

Adalet Partisi seçim beyannamesinin 60 ncı sayfasında açıkça: «Yüksek öğretimin kademelenmesi esası içinde, iki yıllık kitlesel eğitim yapan önlisans birimlerini vatan sathına yaymak suretiyle köklü ve uzun vadeli çözüm getirilecektir.» denilmektedir. Bu açık ve samimî beyanımız, şifalı bir reçete olarak Sayın Bakan tarafından kullanılırsa, zannediyoruz ki bu alandaki ıstırap da uzun bir sürede sona ermiş olacaktır. Kısa sürede demiyorum; çünkü kısa sürede halletmek mümkün değil.

Bugün üniversite ve yüksek okullara girişte meydana gelen yığılmaların bir başka sebebi de, özel okulların kapatılmış olmasıdır. Adalet Partisi iktidarı zamanında, her konunun istismar edilerek iktidarı tahrip için kullanıldığı bir dönemde, özel okullar konusu da çok haksız tartışmalara sahne olmuştu. Şimdi gerçekler, zannediyorum bizzat sayın Bakan tarafından da görülmüştür. İzmir'deki beyanlarından ben böyle bir değerlendirme yaptım. Özel okulların 1970 yılında kapatılmış olmasını, yığılmalarının, giderek artma sebebi olarak gösterdiklerine göre, bunu, Adalet Partisinin yıllarca savunduğu, memleket hayrına savunduğu bir gerçeğin uzun sürede de olsa bir Bakan tarafından terennümü olarak değerlendiriyorum.

İnsanların sadece reyle iktidara gelmesi mümkün olmayabilir, bazen davaları iktidara gelir. Bu sırada zannediyorum davamız iktidar olarak oturuyor. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar, gülüşmeler.)

Sayın milletvekilleri, yeri gelmişken bir hususu daha belirtmek isterim. Bir kısım öğretmenlerimizin yurt dışına işçi olarak ve bir başka meslek sahibi olarak çalışmaya gittiklerini biliyoruz. Bu gidişi de her vesilede istismar eden çevreler haksız suçlamalar yapmışlardır.

MUSTAFA AKSOY (Kırşehir) — O işin şerefi de sana aittir.

BAŞKAN — Lütfen efendim.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Cumhuriyet Halk Partisi iktidara gelince buna çare bulacağını ifade etmişlerdir. Yüce meclislerimizin zabıtlarında bunlar vardır. Şimdi soruyoruz: Hangi tedbirlerle bu öğretmenlerimizin ülkeye ve mesleğe dönüşleri sağlanacaktır? Ülkemizde cereyan eden, kanunsuz olaylara karışan ve kanunları ihlâl eden kişiler hakkında kanunî takibat yapılmıştır. Bu takibata uğrayan bazı öğretmenler için slogan şu idi: «Öğretmen kıyımı yapan iktidar». Bu istismarın gayesi içinde, kanunları ihmal eden birkaç kişiyi, bütün camianın temsilcisi gibi göstermek ve iktidar düşmanlığı yaratmak hesabı apaçık görülüyordu.

Şimdi hiçbir öğretmen görevinden alınmıyor mu? Bunu sormak istiyoruz. Müdürler yer değiştirmiyor mu? Bu suretle öğretmen kıyımı yapılmıyor mu? Buna vereceğimiz cevap, maalesef çok daha üzücü tablolar halinde karşımızda durmaktadır. Bugün boykota karşı çıkan, anarşiye karşı çıkan, kanundan ve rejimden yana olan birçok milliyetçi müdür, öğretmenler yerlerinden alınmakla kalmıyor, çok çeşitli baskılara da mâruz bırakılmış durumda oluyorlar. Bunlara ait misalleri Sayın Bakan herhalde hatırlamak durumundadır.

Merkez teşkilâtında yapılan tayinler ve görevinden alınan yüksek dereceli memurlar için alışılmamış bazı usuller uygulanmaktadır. Biz tayinlerden öteye, bu usullerden ve yapılan partizanlıklardan şikâyetçiyiz. Görevden almada yeni bir usul bulunmuştur. Meselâ, bir genel müdür «Kendi rızam ile görevimden ayrıldım.» diyor, bakana bir dilekçe sunuyor. Böylece müsteşarlar, genel müdürler, Danıştaya müracaat hakları da ellerinden alınmak suretiyle görevlerinden uzaklaştırılıyorlar. Meselenin dış görünüşü bu. Gerçekten taşrada herhangi bir göreve gitmesine engel teşkil eden, maddî ve mânevî sıkıntıları olabilir. Meselâ; üniversitede çocuğu olan, evi olan, tedaviye muhtaç hastası olan bir genel müdür, yapılan mânevî baskı karşısında bu dilekçeyi tereddütsüz vermeye mecbur, oluyor. Bu ikrahen verilmiş bir dilekçedir. Zira, «Viran ola-

sı hanede evlâdım var» diyen kimsenin, bundan başka yapacağı şey yoktur.

HÜSEYİN DENİZ (Malatya) — Siz dilekçe almadan yapıyordunuz.

BAŞKAN — Beyefendi rica ederim canım. Yorulmadınızda bakıyorum. Her cümlenin arkasında bir sataşma. Ben de elimde tokmak böyle bekliyorum. Rica ederim efendim.

HÜSEYİN DENİZ (Malatya) — Yaptıklarıyle konuştukları arasında fark var, ona cevap veriyorum. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

BAŞKAN — Rica ederim susun size söz vermedim. Çıkar sözcünüz, çıkar Sayın Bakan, burada cevabını verir. Oturun rica ederim.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın... (Gürültüler)

BAŞKAN — Nedir bu yaptığınız canım!..

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, genel politikayı izah ediyorum. Müdahalenliz devam ederse isim zikrederek söylerim. Hangi genel müdür, nasıl alındı, anlatırım. Sükûneti muhafaza edelim.

BAŞKAN — Lütfen efendim, sükûneti muhafaza edelim. Sizi susturmaya gayretten başka tarafı gfremiyorum. Rica ederim efendim.

ETEM EKEN (Çorum) — Biraz önce burada konuşanlara bir şey demediniz. Onlara da müdahale edilmişti. Kendi parti arkadaşınız olunca bir şey yok değil mi? Taraf tutuyorsunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Çok rica ederim, oturunuz yerinize. (Gürültüler) Size söz vermedim beyefendi, rica ederim beyefendi.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Muhalefete tahammül etmeyen iktidar olur mu?..

TEVFİK FİKRET ÖVET (Sinop) — Sen kimsin ki, sana tahammül edeceğiz?

BAŞKAN — Rica ederim Sayın Övet, çok rica ederim efendim. Ne biçim konuşuyorsunuz. efendim.

SEYFİ ÖZTÜRK (Devamla) — Yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın, çok kesif şekilde komünist propagandasına mâruz kaldığını biliyoruz. Bunlara karşı Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri, din görevlileri, işçi temsilcileri, Dışişleri Bakanlığı ve Çalışma Bakanlığı mümessilleri müştereken karşı girişimlerde bulunurlardı. Gerek Türk kültürünün yayılmasında, gerekse moral değerlendirme konularında her türlü kitap, broşür ve konferansçı göndermek ve dernekler teşkil etmek suretiyle telkin ve propagandalarını sürdürürlerdi. Bugün Hükümete hâkim olan liberal zihniyet içinde nasıl bir tutum izleneceğini merakla bekliyoruz.

Diğer taraftan, kamu düzeninin ve genel ahlâkın korunması bakımından zararlı yayınların önlenmesi lüzumuna inanmaktayız.

Resmin müstehceni olduğu gibi, kanaatimizce fikrin de müstehceni vardır. Bunlara karşı genç nesli koruyucu tedbirler almak ve yasak sınırları çizmek mecburiyetindeyiz. Bir toplumda nesli yetiştiren; aile, okul ve bizzat toplumun kendisidir. Bir taraftan okullarda ahlâk dersi okutulurken, diğer taraftan toplumda ahlâkı tahrip eden her türlü fikir ve faaliyet, «Fikir suçu olmaz» düşüncesiyle serbest bırakılırsa, beklenen sonuç elde edilemez. Önemli gördüğümüz bir başka nokta, ahlâk derslerinin ne şekilde ve hangi zihniyet sahipleri tarafından okutulacağı meselesidir. Bu noktada dikkatli ve titiz davranılmadığı takdirde, manevî esaslara dayanması gereken ahlâk derslerinin materyalist felsefeye vasıta olması da muhtemel olabilir.

Sayın milletvekilleri, Adalet Partisi iktidarı zamanında, adedi 26 olan imam hatip okulları, 73'e çıkarılmıştır. 12 Mart sonrası olağan dışı yönetim devrinde bu okulların orta kısımları kapatılmıştır. Çok istismar edilen bir konunun da vuzuha kavuşması gerekir. İmam hatip okullarının orta kısımlarının tekrar öğretime açılabilmesi için katı şartlar ileri sürülürse, sonucu elde etmek kolay ve mümkün olmaz. Bir taraftan açmaya taraftar görünmek, diğer taraftan açılmasını engelleyecek çok katı şartlar ileri sürmek; sonuç olarak bu hizmeti aziz milletimize arz etmeyi engeller ve güçleştirmek olur. Biz Adalet Partisi olarak, bu konuda Bakanlığın vazıh bir tutum içine girmesini istiyoruz. Adalet Partisi iktidarı imam hatip okullarını millet hizmetine açarken, bizzat Başbakanın çok ağır dille tenkit ve suçlamalarına muhatap olmuştu. Bu okulların adedini artırmak yerine, diğer okulların açılması istenmiş, Atatürk ilkeleri ve laiklik münakaşası sert biçimde bize karşı yürütülmüş ve iktidarımız gericilikle it-

ham edilmişti. Bunları bildiğimiz için tarihî yanılgının şimdi nasıl bir sonuç vereceğini endişe ile izliyoruz.

Sayın milletvekilleri, Millî Eğitim Bakanlığının politikası ve icraatı partilerüstü bir devlet politikası hüviyeti içinde yürütülmelidir. Aksi halde, bu alandaki tahribatın acı sonuçlarını büyük milletimiz yıllarca telâfi edemez Millî Eğitim Bakanı hangi partiye mensubolursa, hangi Hükümetin üyesi bulunursa bulunsun, yegâne taraflı olacağı, olması lâzımgelen yer, hukukun, Devletin ve rejimin yanıdır.

Devletten yana herkes taraflı olmak mecburiyetindedir. Bu, rejime sadakat borcumuzun icabıdır. Parti politikasını veya parti menfaatini, Devlet menfaatinin hiçbir zaman üzerine çıkarmamak lâzımdır. Geçen kısa süre zarfında sergilediğimiz örnekler bizi haklı endişelere sevketmiştir.

Görüşlerimizi bir uyarı mahiyetinde, milletimizin huzurunda dile getirdik. Yardımcı olma gayretlerimize her zaman iyi niyetimiz hâkimdir. Takibedilen yolun millet yararına olmadığını açık ve kesin şekilde söylüyoruz; bu yolda yürümeye devam edenler, doğacak sonuçların şüphesiz sorumluluğunu tarih ve millet önünde taşıyacaklardır. Bütün sağduyu sahiplerinin bu görüş ve inanışımızı paylaşacaklarından emin olarak Adalet Partisi Grupu adına Yüce Meclise saygılar sunuyor, eğitim mensuplarına başarılar diliyorum. (A. P. sıralarından alkışlar))

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Öztürk.

HALİL BAŞOL (Tekirdağ) — Sayın Başkan, grupumuza bir sataşma olmuştur, onun için söz istiyorum.

BAŞKAN — Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına Sayın Halil Dere; buyurun Sayın Dere.

C. H. P. GRUPU ADINA HALİL DERE (Muğla) — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Grupumuzun Millî Eğitim bütçesine ilişkin görüş, beklenti ve önerilerini sunmak üzere huzurunuzda bulunuyorum.

Büyüyen ekonomilerin, kalkınan ulusların en etkin araçlarından birisi kuşkusuz eğitimdir.

Ulaştırma ve haberleşme araç ve gereçlerinin sağladığı kolaylıklar, teknolojinin insan hayatına olan hâkimiyeti, hızlı değişmeler, insanlık ilişkilerinin çok karmaşık biçim alması, uzmanlık alanlarında yeni alt uzmanlık alanlarının var olması, bol üretime duyulan ihtiyaçlar, eğitime yeni amaçlar, yeni boyutlar ve yeni fonksiyonlar kazandırmıştır.

Demokrasinin insan haklarına uygun, haysiyet ve şöhretine yaraşır biçimde işlemesi, yine de eğitimin değer hükmü olarak baş tacı kabul edilmesine bağlı bulunmaktadır.

Devletin siyasal, sosyal ve ekonomik gücü, eğitime verdiği ölçüde önem kazanmaktadır.

İnsanın bilgi, beceri, davranış ve değer hükümleri yönünden değişmesi, gelişmesi ve ilerlemesini eğitim sağlamaktadır.

Eğitimin değerini bütün yönleri ile bilen ve benimseyen C. H. P. seçim bildirgesinde, Türk seçmenine şöyle seslenıyordu:

«Partimiz, demokrasinin gereği olan özgür yurtdaşı, ekonominin ve sosyal gelişmenin hem başlıca aracı, hem de asıl amacı olan yapıcı, yaratıcı ve mutlu insanı yetiştirecek bir eğitim düzeni kurmaya herşeyin üstünde önem vermektedir.

Toplumun huzurunu ve esenliğini de, kalkınmanın adalet içinde hızlanmasını ve Devletin güçlenmesini de en başta böyle bir eğitim düzenine bağlı görmektedir.»

Eğitimin sosyal, ekonomik ve siyasal hayatımızdaki etkin fonksiyonunu içtenlikle benimseyen Hükümetimiz, programında, eğitim görüşünü ve buna ilişkin hizmet anlayışını, aşağıda sunacağım biçimde dile getiriyordu.

Kalkınma planının eğitilmiş insangücü hedeflerine ulaşabilme gayesi ile ortaöğretimde, özellikle teknik konulara yönelmeyi hızlandırıcı tedbirler uygulanacaktır.

Çocuklarımıza, töre ve geleneklerimizle, millî hasletlerimize uygun ahlâk kaidelerinin öğretilmesi gayesi ile, ilk ve ortaöğretime mecburî ahlâk dersleri konulacaktır. Bu dersleri okutacak öğretmenlerin gerekli vasıfları taşımasına özel bir önem verilecektir.

Bütün meslek ve sanat dallarında eğitim, ilköğretime dayalı olacak, ortaokullarda meslek ve sanat eğitimi veren çeşitli bölüm ve programlar bulunacaktır. Ortaokuldan sonra öğre-

tim dalını değiştirmek isteyenlere, hazırlayıcı imkânlar temin edilecektir. Liselerde de şartlara göre değişen çeşitli bölümler bulunacaktır. Ortaokulda meslekî öğretim görenler, gerekli şartları yerine getirmek kaydı ile liselerin yüksek öğrenime hazırlayan bölümüne geçebileceklerdir. Böylelikle, öğretimde, kimsenin önünün tıkanmaması ilkesi gerçekleştirilmiş olacaktır.

Üniversite ve yüksek okullara giriş, yüksek öğrenime yönelik programları izleyen öğrenciler için imtihansız olacaktır.

Bu sistem işler duruma gelinceye kadar, mevcut öğretim kurumlarının eğitim kapasiteleri âzamî ölçülerde kullanılarak, yüksek öğrenim yapmak isteyen öğrencilerin açıkta kalmamaları sağlanmaya çalışılacaktır.

Yine bu sistemin işler duruma getirilmesine kadar meslek okullarının orta kısımları, öncelikle açılacak ve ortaöğretimdeki meslek okullarının ikinci dönem mezunlarının, üniversite ve yüksek okul giriş imtihanlarına girebilmeleri sağlanacaktır.

Halk yardımı ile yapılıp, bugüne kadar öğrenime açılmamış bulunan okul binaları, yapılış maksatlarına uygun olarak biran önce hizmete açılacaktır.

Yüksek öğrenim parasız olacak; yüksek öğrenime alınacak öğrenci sayısı ve bunların fakülte ve bölümler arasındaki dağılımı, kalkınma planlarında öngörülen yetişmiş insangücü hedeflerine göre tespit olunacaktır.

Eğitim kurumlarımız ihtiyaç ve imkânlara göre yaygın eğitim faaliyetlerine girecekleridir. Yaygın eğitim çalışmaları koşullara göre her seviyede ve çeşitli alanlarda programlara bağlanarak, zamanında eğitim fırsatı bulamamış olanlara bu imkân verilecektir. Böylelikle bir taraftan, toplumun ihtiyacı olan yetişmiş insangücü sağlanırken, diğer taraftan eğitimde süreklilik imkânları geliştirilmiş olacaktır.

Eğitim kurumları, modern araç, gereç ve laboratuvarlarla donatılacak ve öğretim programları taklitçilikten kurtarılarak, millî koşullarımıza uygun hale getirilecektir.

Öğretimin her kademesinde kitaba ve ezbere dayanan öğretim yerine, deneye, gözleme, milletlerarası seviyede araştırma yapmaya, metot ve teknik maharet kazanmaya, kişisel insiyatifin geliştirilmesine ve işe, üretime yönelmiş bir eğitime ağırlık verilecektir.

Eğitimin bütün kademelerinde, sosyal adalet ve eşit imkân sağlamak amacı ile, özellikle dar gelirli ailelerin çocukları için geniş bir yatılılık kredi ve burs sistemi geliştirilecek ve eğitim yatırımları yurt düzeyine dengeli olarak yayılacaktır.

Huzur ve güven sağlanacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; eğitimimizin bugünkü durumuna göz atmak, nerede olduğumuzu belirleme bakımından yararlı olacaktır.

Bugün, eğitimde, sayısal olarak; ilköğretimde okul çağında bulunan öğrencilerin % 90'na; ortaöğretimin 1 nci devresinde % 42'sine, II nci devresinde % 21'ine; yüksek öğrenimde ise % 68'ine eğitim imkânı sağlanmış bulunmaktadır.

Okul durumuna gelince, halen 37 145'i köylerde, 4 080'i şehirlerde olmak üzere 41 225 ilkokul; 99'u özel olmak üzere 2 550 ortaokul; 636 ilse; 36 teknik lise; 140 sanat enstitüsü; 163 kız enstitüsü; 181 kız sanat ortaokulu; 413 pratik kız sanat okulu; 1 178 gezici kadın kursu; 72 ticaret lisesi; 28 akşam ticaret meslek lisesi; 10 sekreterlik okulu; 2 otelcilik ve turizm meslek lisesi; 89 öğretmen okulu, 72 imam hatip lisesi öğrenime devam etmektedir.

İlkokullarında 5 400 000, ortaokul ve dengi okullarımızda 970 000, lise ve dengi okullarımızda da 510 000 öğrenci bulunmaktadır. Yine ilkokullarımızda 159 999 öğretmen, ortaokul ve dengi okullarımızda 25 603 öğretmen, lise ve dengi okullarımızda 25 508 öğretmen hizmet görmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; işleyen eğitim sistemimiz, sosyal adalet ve eşitlik ilkeleri yönünden iç açıcı değildir. Eğitim nimetinin dağılımı ailelerin meslek ve iş durumlarına, yerleşim yerlerine göre büyük farklılık göstermektedir. Bir örnek ile açıklamak gerekirse Ankara Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin % 53,6'sı memur ve subay çocuğu, % 16,1'i esnaf ve tüccar çocuğu, % 15,5'i büyük ve orta arazi işleyen çiftçi çocuğu, % 5,7'sinin de işçi çocuğu olduğu saptanmıştır. Yerleşim yerlerine göre yine aynı üniversiteye devam eden öğrencilerin % 73'ünün kent, % 13'ünün

kasaba, % 12,7'sinin köy asıllı oldukları anlaşılmıştır.

Buna göre halihazırda eğitim nimetlerinden yararlanan öğrencilerin yetenek ve yurt ihtiyaçlarına uygun bir biçimde yetişmelerini sağlamak amacı ile önlerindeki engelleri kaldırıcı ve dar boğazları düzeltici tedbirleri düşünürken eğitimden yararlanma olanağı az veya hiç olmayanların da artık gözden ırak tutulmaması, hepimizin en büyük sorumluluğu olacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; planlı kalkınmanın ilk ve önemli şartının eğitim planlaması olduğunu söylemek ve bu yolda uygulamada bulunmak zorundayız.

Nüfus patlaması, «Sosyal istek». teki artışlar, ekonomik kalkınmanın gerektirdiği yetişkin insangücü v. b. eğitim sorunlarını daha karmaşık duruma sokmuştur.

Uluslar, eğitim sistemleri ile ekonomik ve sosyal hayat arasında en sıkı ilişkileri kurmak ve eğitimin niteliğini geliştirmek çarelerini ararken, çığ gibi büyüyerek gelen yeni kitlelere eğitim olanakları yaratmak sorunu ile karşı karşıya bulunmaktadırlar.

Gittikçe artan eğitim ihtiyaçları karşısında daima sınırlı kalan kaynaklar eğitimde sorumluluk taşıyanları, mevcut kaynakları ihtiyaçlara en iyi çözüm getirecek biçimde değerlendirmeye zorlamaktadır. Bu nedenle eğitim planlaması teknikleri alanında son yıllarda oldukça önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Bugünün Türk eğitim sorumluları, belki her zamankinden daha çok, eğitim planlamasının niteliği, yöntemleri ve uygulaması konularında bilgi ve beceri sahibi olma durumundadırlar.

Ülkelerin eğitim plancıları yalnız eğitim sektörünün devlet harcamaları içindeki yerini, ağırlığını saptamak değil, harcamaların optimum düzeyde dağılımını sağlamak durumundadırlar.

Hükümet programı doğrultusunda eğitim sistemimizin yeniden düzenlenmesi konusunda Millî Eğitim Bakanlığının benimsediği ilkelere yürekten katılıyoruz.

Bu ilkeler :

1. Eğitim sistemimiz, süratle gelişen Türk toplumunun ihtiyaçlarına, bireylerin ilgi ve yeteneklerine, bilim ve teknolojideki yeniliklere cevap verecek, planlı kalkınmanın hedeflerine uygun olarak eğitim - üretim - insangücü ilişkilerini gözetecek, bireyler arasında imkân ve fırsat eşitliğini ve bölgeler arasındaki dengeli kalkınmayı ve sosyal adaleti gerçekleştirecek, eğitimin her kademesinde vatandaşların iş hayatına hazırlanmasını sağlayacak şekilde düzenlenecektir.

2. Kalkınma planınında yer alan eğitilmiş insangücü hedeflerine ulaşabilmemiz için orta-öğretimde, teknik programlara yönelmeyi hızlandırıcı tedbirler alınmasına, özellikle öncelik verilecektir. Orta ve yüksek öğretim, meslekî ve teknik öğretimin merkezi etrafında şekillendirilecektir.

3. Bütün meslek liselerinde, çağdaş meslek programları geliştirilecek ve bu okulları bitirenlerin iş hayatına isteyerek atılmalarını sağlayan olanaklar yaratılacaktır.

4. Fırsat eşitliği ilkesinin gerçekleştirilemediği bir ortamda, çeşitli olanaksızlıklara rağmen, lise veya dengi bir okulu bitirebilen halk çocuklarının yüksek öğretimden mahrum edilmemeleri için, bütün tedbirler alınacaktır.

5. Halk eğitimi faaliyetlerinin okul eğitimini tamamlayıcı bir özellik taşıması için, bu faaliyetler yeniden düzenlenecek ve bütünleştirilecektir.

6. Eğitimin her alanında, bütün sorunların deneysel bir yöntemle ele alınması, uzmanların çalışmalarına önem verilmesi, planlama, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin bütünleştirilmesi ve kurumlaştırılmasına çalışılacaktır.

7. Eğitim sorunlarımızın çözümünde ve eğitim sistemimizin geliştirilmesinde Bakanlığımız ile üniversiteler ve akademiler arasında sıkı ve devamlı bir işbirliğinin sürdürülmesine önem verilecektir.

8. Alacağımız bütün tedbirler ve gelişim teklifleri üzerinde kamuoyunun oluşmasına, öğretmenlerin bizzat gelişme çalışmalarına katkıda bulunmasına, iş çevreleri ile sıkı bir etkileşimin tesisine çalışılacaktır.

9. Öğretmenliğin bir meslek olarak geliştirilmesine, öğretmenlerimizin, maddî ve manevî yönden en iyi imkânlara kavuşturulmasına gayret edilecektir.

10. Millî Eğitim Bakanlığı olarak, tüm uygulamalarda fikirlere saygılı olacağız. Yasalar

ve yönetmelikler içerisinde hareket ederek, öğretmenlerimize güven vereceğiz. Öğretmenlerimiz ve öğrencilerimiz arasında, kaba kuvvete başvurarak huzuru bozmak isteyenlerin, eğilimleri ne olursa olsun, yasalar ve yönetmelikler çerçevesinde, karşısında olacağız.

Sayın Başkan, sayın üyeler; eğitimi, her eve giren, her yaşa, her yerde ve her zaman ulaşan ekonomik, sosyal ve siyasal bir güneş olarak görüyoruz. Böyle bir güneşle kişinin beyin ve beden gücü işleklik kazanır, iç gücünde denge, çevresine uyum, insanlık ilişkilerinde olumluluk, üretim alanında yapıcılık ve yaratıcılık sağlanır. Böylelikle eğitimin en önemli ve gerekli bir yatırım olduğunu belirleme fırsatı bulmuş oluyoruz.

Her eğitim kademesinde hayata dönük, mesleğe dönük ve bir üst seviyeye yönelik programlar geçerli olabilir. Bu yolda Millî Eğitim Bakanlığının hazırlıkları başlamıştır. Ortaöğretime yeni bir yön verebilmek için Haziran 1974 ayı içinde toplanacak 9 ncu Eğitim Şûrası, önemli adımlardan biridir.

Belli yaşa sunulan öğretim programları yanında, hayat boyu devamlılığı kabul edilen «Halk eğitimi» de her zaamnkinden çok önem kazanmış durumdadır.

Koalisyon protokolü ve Hükümet programında belirtildiği üzere, zamanında eğitim fırsatı bulamamış olanlara, ulusal eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun, sistemli, sürekli, kapsamlı ve programlı bir halk eğitimi götürülmelidir. Halk eğitimi, Devlet adına Millî Eğitim Bakanlığınca planlanmalı ve uygulanmalıdır. Ancak, bu konuda diğer kuruluşlarla da sıkı bir işbirliği yapılmalıdır.

Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak halk eğitimi programları şu alanlara yöneltilmelidir :

1. Temel eğitim;
2. Üst öğretim kurumlarına hazırlama;
3. Eksik eğitimi tamamlama ve yenileme;
4. Meslekî eğitim;
5. Toplu yaşama eğitimi;
6. Sosyal ve kültürel etkinlikler.

Bu amaçla, halen Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde etkinlik gösteren halk eğitimi merkezleri, halk eğitimi odaları, meslekî eğitim merkezleri, mektupla öğretim merkezi birer halk okulu haline getirilmelidir. Böylece bir yandan toplumumuzun ihtiyacı olan yetişmiş insangücü sağlanacak, diğer yandan eğitime süreklilik olanağı kazandırılacaktır.

Eğitim denince bir yenileşme, değişme ve gelişme anlaşılıyorsa, bu işin yapımcısı olan öğretmenden söz etmek, en önemli bir görevimiz olacaktır.

Öğretmeni, okul denilen sosyal sistemin en stratejik parçalarından biri olarak görüyoruz. Bu sosyal sistem içinde öğretmenler, değişik ve çok önemli roller oynarlar. Bugün artık öğretmenin görevi, yalnızca, öğrenciye birtakım kuru bilgileri aktarmak değildir. Değişen ve gelişen toplumumuzda öğretmenlerimizi bu gelişmenin, bu değişmenin ışık tutucusu, yol göstericisi olarak görüyoruz. Bu öğretmeni; çevresinin sorunlarını gören, anlayan, bilen ve sorunların çözümü için sağlıklı, güvenilir yollar gösteren bir sosyal lider olarak kabul ediyoruz.

Bu öğretmen, Atatürk'ün deyişiyle; gelecek kuşakların yaratıcısı, yarının Türkiye'sinin mimarıdır.

Cumhuriyetimiz, 50 nci yılında daha sağlam, daha güvenilir temellere oturmuşsa, bunda, en küçük köylerimize kadar dağılan, orada Cumhuriyetin, devrimlerin ilkelerini yayan ve canı pahasına da olsa bunların savunmasını yapan, bu yolda hayatını veren öğretmenlerimizin çok büyük bir şeref payı vardır.

Bu yüzden öğretmenlerimizi yine Atatürk'ün deyişiyle toplumumuzun en fedakâr ve en muhterem unsurları olarak görmekteyiz.

Öğretmen, bilgi, beceri ve kişilik yönü ile daima örnek olacaktır. Ona, öğretmenlik sanatını yaparken, rahat çalışması için kolaylıklar sağlayacağız. Ona destek olup, verimli çalışmalarını devam ettireceğiz. Özgürlük içinde özgür insanı yaratmasına ortam hazırlayacağız. Ona güven ve huzur vererek, toplumumuzun huzurunu oluşturacağız.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; memnuniyetle belirtelim ki, Millî Eğitim Bakanlığı öğretmene dönük, öğretmenin toplumda yerini alacak biçimde çalışmalar sürdürmektedir. İlkokul öğretmenlerinin 3 yılda bir terfi meseleleri, tavanın değiştirilmesi, mahrumiyet yerlerinde çalışan ilkokul öğretmenlerine zam verilmesi, ilkokul öğretmenlerinin ortaokul öğretmeni olabilme ola-

naklarının sağlanması, öğretmenlerin ders ücretlerinin artırılması ve bunun gibi örnekler göstermek mümkündür.

Eğitimde idarenin varlığı, öğretmene daha iyi çalışma koşulları hazırlamak ve onu başarılı kılmaktır. Öğretmen idarenin güler yüzünden, tatlı dilinden yoksun bırakılmamalıdır. Toplumumuzun ihtiyacı olan eğitimi, bir sistem içinde sunmaya çalışırken, Parlamentomuza, Hükümetimize, siyasilerimize, vali ve kaymakamlarımıza büyük sorumluluk düşmektedir. Öğretmen, muhtar ve din görevlisi işbirliği içinde çalışabildikleri ölçüde toplumumuza huzur gelecek, kardeşlik havası gelişecektir. Fikir, düşünce ve anlatım özgürlüğü kişileri birbirine daha saygılı ve daha duyarlı yapacaktır. Ekonomik ve teknik isterlerin ağırlık kazandığı planlı eğitim sistemi, hızlı kalkınmamızın aracı, mutlu insanın beslenme kaynağı olacaktır.

Bu açıklamamdan sonra, bazı sözcü arkadaşlarımızın değindiği konulara değinmek bana da düşüyor.

Özellikle hukuk devletini ağzından düşürmeyen bazı sayın sözcülerimiz, hukuk dışı birçok kıyımlarına rağmen, burada öğretmen kıyımından söz ederler. Özellikle öğretmen kıyımına yer vermiş iktidarların, bu kürsüden, «Öğretmen kıyımı yapıyorsunuz.» diye ithamda bulunması yakışık almıyor.

İkinci konum; Millî Eğitim Bakanının partizan davranışını dile getirenler, hepimizce de bilinir ki, Millî Eğitim Bakanlığında yıllar yılı partizanca idarenin en şanssız örneğini vermiştir. Öğretmenlere kan kusturulmuştur. Böyle bir yönetimi elinde bulunduran, geçmişin iktidar sahibi arkadaşlarımızın, hiç olmazsa bu konuda sessiz durmalarında fayda umardık. Öğretmen kıyımının başlangıcı, bilhassa bir Milliyetçi Öğretmen Derneği kurulmakla başlamıştır. Milliyetçi Öğretmenler Derneği, âdeta Millî Eğitim Bakanlığının müdürlük dağıtımı ve birçok makamlara tayin için bir menfaat derneği olarak meydana gelmiştir ve bu şanssız teşebbüs, Türk öğretmeninin bölünmesine ve öğretmenin toplum önünde büyük darbeler yemesine, yaralar almasına sebep olmuştur. Özellikle biz parlamenterlere öğretmenin bütünlüğünü savunmak, o yolda destek olmak düşecektir. Öğretmen kendisine destek olunduğu sürece milletin emrinde, ne yapacağını bilen en seçkin, yetişkin bir elemandır.

Bu açıklamamdan sonra konuşmamı bağlamak istiyorum.

% 46 artış gösteren 1974 yılı Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi, Bakanlığın eğitime dönük yapıcı çalışmalarına büyük katkıda bulunacaktır. Bütçedeki bu artışı, eğitime verilen değerin bir ölçüsü olarak görüyoruz. Bu anlayışın ışığı altında Grupumuz oylarının olumlu olacağını belirtir, Millî Eğitim Bütçesinin ulusumuza, fedakâr öğretmenlerimize ve Bakanlığın seçkin temsilcilerine hayırlı olmasını diler, hepinize ak saygılar sunarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Dere.

Cumhuriyet Halk Partisi Grupunun ikinci sözcüsü Sayın Necati Cebe, buyurun efendim. (C. H. P. sıralarından alkışlar).

C. H. P. GRUPU ADINA NECATİ CEBE (Balıkesir) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Cumhuriyet Halk Partisi Millet Meclisi Grupunun, 1974 malî yılı Bütçe Kanunu tasarısının üniversiteler, akademiler ve yüksek okullar bölümüne ilişkin görüşlerini arz etmek üzere huzurlarınızdayım.

Sayın milletvekilleri, 14 Ekim seçimleriyle olağanüstü dönem olarak adlandırılan bir dönemi geride bıraktık. Ne var ki, bu dönemde yapılan bazı Anayasa ve yasa değişikliklerinin olumsuz etkilerini tümüyle silebildiğimizi, demokrasiyi yeterince geliştirip, kökleştirebildiğimizi söyleyemeyiz. Bir yandan, Avrupa Ekonomik Topluluğunun tam üyesi olma yolunda yürüyor, bir yandan da düşünce özgürlüğünün anlatım özgürlüğü demek olduğunu bilmezlikten gelerek, Batı dünyasının hayretten dört açılmış gözleri önünde; «Efendim, düşünce kafatası içinde düşünce olarak kaldıkça, kimsenin bir diyeceği yoktur; ama söze ya da yazıya dökülürse eylem sayılır.» incisini tekrar edegelmekte devam ediyoruz. (C. H. P. sıralarından alkışlar). Bir yandan koro halinde hürriyetçi demokrasi türküleri söylüyor, bir yandan da demokrasinin temel koşulu olan düşünce ve kanaat özgürlüğüne olanca gücümüzle karşı çıkıyoruz.

Sayın milletvekilleri, çok partili sisteme geçişimizin 29 ncu yılında demokrasinin alfabesi üzerinde tartışıyoruz. Unsuz ekmek istercesine, düşünce özgürlüğü tanımayan demokrasi istiyoruz. Olmaz bu..

Anayasamız açıkça; «Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatlarını söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir..» demekte; belli çevreler ve onların politik örgütleri ise, bu anlamda düşünce özgürlüğünü Anayasa sayfaları içine hapsetmek için tüm güçlerini işe koşmakta, kelime atraksiyonlarıyle yarattıkları kavram kargaşası ortamında kim vurduya getirmeye çalışmaktadırlar.

Daha kuruluşunun ilk günlerinde 1961 Anayasasına karşı çıkan ve 1969 seçimlerine Anayasayı değiştirme sloganı ile giren Adalet Partisi, gerçekte baş sorumlusu olduğu olağanüstü dönemin olağanüstü koşullarından yararlanarak, Anayasa ve yasalarda demokratik hak ve özgürlükleri kısıcı değişiklikler yapma özlemini bir ölçüde gerçekleştirmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisinin 1973 seçim bildirgesi Adalet Partisinin bu tutumunu şöyle saptamaktadır : «Adalet Partisi yönetimi, milletin kendisine verdiği iktidar yetkisini kullanamadığı ve koruyamadığı gibi milletin yetki vermediği, izin vermediği isteklerini gerçekleştirmek üzere millet iradesinin büyük ölçüde sınırlanmasından yararlanmak gibi demokrasiye gerçek bağlılıkla bağdaşmayacak bir tutum içine girmiştir.»

İşte bu tutumundan, büyük halk kitlelerinin çıkarlarına ters düşen ekonomi politikasından ve politikadan kaynaklanan demokrasi anlayışından ötürüdür ki, Adalet Partisi 14 Ekim seçimlerinden büyük bir yenilgi ile çıktı. 14 Ekim, halkımızın Adalet Partisine ve benzeri partilere verdiği büyük dersin adı oldu. 14 Ekimde halkımız gerçek demokrasi özlemini, insanca yaşama özlemini dile getirdi.

Sayın milletvekilleri, olağanüstü dönem, öteki kurum ve kuruluşlarımız üzerine olduğu gibi, başta üniversitelerimiz olmak üzere, tüm eğitim kurumlarımız üzerine de damgasını vurmuştur.

1750 sayılı Üniversiteler Kanunu, çağdaş üniversitenin temel dayanakları sayılan özerklik ve yönetime katılma ilkelerini boş birer kalıp derecesine indirmiş, öğrenme ve öğretme özgürlüğünü, demokratik örgütlenme özgürlüğünü alabildiğine sınırlamış, öğretim üye ve yardımcılarının iş güvenliğini, öğrencilerin öğrenim güvenliğini temelden sarsmış, üniversitede demokrasinin işlemesini olanaksız kılmıştır.

Sayın milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi özgürlükçüdür. Özgür üniversiteden, özgür öğretim kurumlarından, özgür toplumdan yanadır.

Cumhuriyet Halk Partisi, üniversitesi özgür olmayan, üniversitelerinde özgürlük havası esmeyen bir toplumun özgür olamayacağına inanmakta, üniversitede demokrasinin tüm kurallarıyle işlemesini istemektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi üniversitelerin özerk olmasını istemekte, üniversite özerkliğini malî ve bilimsel ve de idarî özerklik olarak anlamaktadır. Bu özerkliklerin herhangi birinden yoksunluğun tümünden yoksunluk demek olduğuna inanmaktadır. Bir üniversitenin, araştırma, öğretim ve yayım görevlerini tam olarak yerine getirebilmesi, büyük ölçüde özerk olmasına bağlıdır. Siyasal iktidarın gücü, üniversitenin tepesinde «Demokles'in kılıcı» gibi asılı durursa, üniversite, üniversite olmaktan çıkar, güdümlü üniversite olur.

Güdümlü üniversite, dünyaya bilim gözüyle değil, siyasal iktidarın gözüyle bakar; olayları, özellikle de sosyal olayları, olaylar arasındaki ilişkileri objektif olarak göremez; görse bile gösteremez; gerçekçi yorumlar yapamaz. Güdümlü üniversite, tüm görevlerinde aksar; bilgi üretmede, bilgi aktarmada, değer yargıları aşılamada, dünya görüşü oluşturma ve kişilik geliştirmede siyasal iktidarın eğilimlerini gözetmek zorunda kalır. Böyle bir üniversite, sürekli olarak değişen bir dünyada, değişmez sayılan değerlere bağlılık yaratmaya çalışır; hayatla çelişir zihni belli kalıplara sokarak dondurur; yaratıcılığı, düşünme yeteneğini öldürür; eğittiği insanı yozlaştırır; onu, kendi kendine, topluma ve doğaya yabancılaştırır, mutsuzlaştırır. Güdümlü üniversite, özgür kişiliğin, sağlıklı kişiliğin mezarı olur. Toplumsal gelişmede, insanlığın iyiye, güzele, doğruya, aydınlığa yönelik yü-

ce yürüyüşünde güdümlü üniversitenin payına öncülük değil, artçılık düşer. İşte bütün bu nedenlerden dolayıdır ki Cumhuriyet Halk Partisi «güdümlü üniversite» kavramına şiddetle karşı çıkarken, «özerk üniversite» kavramını bayraklaştırmaktadır.

Türkiye üniversiteleri, kendilerine zoraki yüklenmek istenen kurulu düzene bekçi yetiştirme görevini kabullenmeyeceklerdir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Türkiye üniversiteleri, Anayasamızın öngördüğü düzenin mimarlarını hazırlama görevini, olanaklarının elverdiği ölçüde, tüm güçleriyle yerine getirmeye çalışacaklardır.

Sayın milletvekilleri, iktidar partisi olarak, daha doğrusu iktidara ortak bir parti olarak Cumhuriyet Halk Partisi, belki de özgürlük kısıntıcısı muhalefete karşı daha geniş özgürlük sloganını savunan, tarihin kaydettiği ilk siyasal parti olmaktadır.

Sayın Genel Başkanımızın deyişiyle; Türkiye'de bugünkü iktidar daha geniş özgürlük isterken, muhalefet özgürlükten yakınmaktadır.

Özerklik, kuşkusuz, üniversiteye, toplumdan kopma, varoluşunun ve yaşamının kaynağı olan topluma karşı görev ve sorumluluklarını savsaklama hakkı kazandırmaz, kazandıramaz. Hiçbir üniversite kendini, bir parçası olduğu toplumdan soyutlayamaz; içinde bulunduğu toplumun sorunlarına kayıtsız kalamaz. Yasakçılar ne denli güçlü olurlarsa olsunlar, «toplum sorunlarıyle ilgilenme yasağı» na uyamaz. Böyle bir yasağın ardındaki niyeti bilmezlikten gelemez.

Cumhuriyet Halk Partisinin 1973 seçim bildirgesi, üniversite toplum ilişkileri konusunda aynen şunları söylemektedir :

«Gerçek bir üniversite, toplum sorunlarına ilgisiz kalamaz, toplum sorunları üzerinde görüşlerini belirtmekten, araştırmalar yapmaktan alıkonulamaz. Fakat, üniversitelerin siyasetle ilgisini kesmek görüntüsü altında, asıl sağlanmak istenen, üniversiteleri toplumdan koparmak, toplumdan etkilenemez ve toplumu etkileyemez duruma sokmak, fildişi kuleye kapatmaktır.

Toplum sorunlarıyle ilgilenmek siyasetle ilgilenmek demektir. Toplumun en bilgili kesimlerine, siz toplum sorunlarıyle ilgilenemezsiniz denilirse, bu ister istemez toplum yararıyle bağdaşmayan birtakım karanlık tertipleri rahatça yürütebilmek için ortam hazırlamaya çalışıldığını akla getirir. Nitekim, böyle tertiplerin ardından, sıra, daima halkın sesini kısıcı, doğrudan doğruya halkı baskı altına alıcı tedbirlere gelmiştir.»

Cumhuriyet Halk Partisi ne zaman «Özerk üniversite, «Demokratik üniversite», «Halka dönük üniversite» demişse, beli çevreler koro halinde C. H. P.'yi suçlamaya başlamışlardır. C.H.P. 14 Ekim sınavından bilinen suçlamaları yararak geçmiştir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) C. H. P., seçim kampanyası döneminde üniversite özerkliğinin şiddet eylemlerinin nedeni olarak gösterilemeyeceğini resmen şöyle açıklamıştı:

«12 Mart 1971 öncesi dönemde, herhangi bir üniversitede, bir yüksek okulda, öğrenci yurdunda veya sokakta, silâhlı çatışma, yasa dışı eylem olduğu vakit, Devletin gereken müdahaleyi yapmasını önleyecek bir hüküm ne Anayasada ne de yasalarda vardı. Tam tersine Anayasa da, yasalar da, Devleti, bu türlü durumlar karşısında etkin tedbirler, önleyici tedbirler alması için yetkili, hatta yükümlü kılıyordu. Üniversite özerkliğinin, uygar ölçüler içinde böyle tedbirler almaya engel olmadığını, muhalefette olan C.H.P. 12 Mart 1971 öncesinde açıkça söylemişti Kaldı ki, olayların çıktığı yerlerden bir çoğunun özerkliği de yoktu. Örneğin ODTÜ. Atatürk Üniversitesi, eğitim enstitüleri, yüksek okullar, akademiler, öğrenci yurtları özerklikten yoksun, doğrudan doğruya Hükümet denetimi altında olan kuruluşlardı. Hükümet buralarda asayiş ve güvenlik sağlamak için her tedbiri alabilirdi.

Hele Başkentin ortasındaki öğrenci yurtlarının, yıllarca, şu veya bu öğrenci grupu tarafından işgal altında bulundurulmasına, silâh talimgâhı durumuna getirilmesine göz yummasının, seyirci kalmasının hiçbir Anayasal veya yasal özrü bulunamazdı.»

Halkımız, Cumhuriyet Halk partisini suçlayanlarını kimler olduğunu ve suçlamaların amacını gün geçtikçe daha iyi anlamaktadır. Ülkemizde, üniversite özerkliği ile şiddet olayları arasında, neden - sonuç ilişkisi bulunduğu, bir başka deyişle, özerkliğin olaylara yol açtığı masalına inananların sayısı giderek azalmakta, bu masalın hangi niyetten kaynaklandığını, kimlerin başının altından çıktığını görenlerin sayısı ise

artmaktadır. Aklı başında olan herkes, C.H.P.'nin, kelimenin gerçek anlamıyla anarşizme ve de düşünceleri başkalarına zorla kabul ettirme yöntemlerine karşı olduğunu bilmektedir. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Cumhuriyet tarihimizde ilk kez bu yıl Hükümet, genel bütçeden en büyük payı eğitime ayırmıştır. Millî Eğitim bütçemiz, Millî Savunma bütçemizi bile geçmiştir. Genel bütçemizin % 19'u, yaklaşık olarak 1/5'i, eğitime ayrılmıştır. Geçen yıla göre, genel bütçemizde artış oranı % 34,1, iken eğitim bütçemizin artış oranı % 46,4, üniversiteler bütçemizin artış oranı ise % 50'nin çok üstündedir.

Bu olgu, C.H.P. - M.S.P. Koalisyon Hükümetinin genel olarak eğitime ve özellikle de yüksek öğretime verdiği önemi gösterir. Buna rağmen C.H.P. eğitime yeterince para ayrılabildiği iddiasından uzaktır. Ne var ki, tüm dünyanın, bu arada ülkemizin, ciddî ekonomik sorunlara karşı karşıya bulunduğu bu güç günlerde, eğitime daha çok para ayrılamamış olmasını doğal bulmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı Planma - Araştırma ve Koordinasyon Dairesince tutulan resmî istatistiklere göre, yüksek öğrenim çağındaki nüfusumuz 2 935 000'dir. 1973 - 1974 öğretim yılında üniversite ve yüksek okullarımızdaki toplam öğrenci sayısı 195 000 dolayındadır. Buna göre, yüksek öğrenimde okullaşma oranımız % 6,6'dır. Bu oran, endüstri devrimini gerçekleştirerek, uluslararası ekonomik ilişkilerde üstünlük kurmuş olan ülkelerde ulaşılan oranlara kıyasla çok düşüktür.

Yeni Hükümet, «Eğitimin hiçbir dalında ve aşamasında hiçbir kimsenin önünü tıkamama» ilkesine işlerlik kazandırabilmek için; üniversite ve yüksek okulların kapılarını istekli ve yetenekli gençlerin yüzüne kapatmamak için, kısa ve uzun vâdeli tedbirler almaya çalışmaktadır. Hükümet kurulur kurulmaz, eğitim enstitülerinde gece öğrenimine geçilmiş, bu yolla, ilk adımda yaklaşık olarak 3 500 gence yüksek öğrenim görme olanağı sağlanmıştır. Gece öğretimi uygulaması, olanaklar ölçüsünde daha da yaygınlaştırılacaktır.

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı yüksek okullara 1973 - 1974 öğretim yılında yapılmış olan 9 105 yeni kayda karşılık, 1974 - 1975'de, yani önümüzdeki öğretim yılında 22 500 yeni kayıt yapılacaktır. Artış, miktar olarak 13 395, oran olarak ise % 147'dir.

Mümkün olduğu kadar çok sayıda gencin yüksek öğrenimden yararlanmasını sağlamak ve ekonomimizin gereksinme duyduğu elemanları yetiştirmek amaciyle, gece öğretimi yanında, yeni önlisan yüksek okulları açma olanağı olan üniversite ve yüksek okullarda önlisans programları uygulama, TV ve mektupla öğretim olanaklarını birleştiren «Açık Yüksek Okul» oluşturma çalışmaları sürdürülmektedir. Açık Yüksek Okul, TV ve mektupla öğretime uygun alanlarda, 40 000'i aşkın gence yüksek öğretim olanağı sağlayacaktır.

1973 - 1974 öğretim yılında üniversitelerimize toplam olarak 16 193 yeni kayıt yapılmıştı; 1974 - 1975 öğretim yılında bu sayı, % 30,8'lik bir artışla 21 179'a çıkarılmaktadır. Kapasitelerini artırma konusunda gösterdikleri çabadan dolayı, yüksek huzurlarınızda üniversitelerimize teşekkür etmeyi bir borç bilmekteyim.

Sayın milletvekilleri, C. H. P. - M. S. P. Koalisyon Hükümeti bir yondan öğrenci kapasitelerini, olanakların elverdiği ölçüde artırmaya çalışırken, diğer yandan da yetenekli yoksul halk çocuklarına yüksek öğrenim görme olanağı yaratmak için «Yatılı öğrenci kapasitesini» ve «burs sayısını» artırmıştır. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı yüksek okullarda, 1973 - 1974 öğretim yılında yatılı öğrenci sayısı 5 122 iken, 1974 - 1975'te % 25'lik bir artışla 6 818'e çıkarılmaktadır. Yine Millî Eğitim Bakanlığına bağlı yüksek okullarda, 1973 - 1974'te 4 238 olan burslu öğrenci sayısı, % 60'lık bir artışla 6 765'e yükseltilmektedir. Bütçeye konan 190 milyon lira ile Kredi ve Yurtlar Kurumunun kredi olanağı önemli ölçüde artırılmıştır. Aylık 350 liralık kredinin günümüz yaşam koşullarında çok yetersiz olduğu ortadadır. Kredi miktarının yükseltilmesi kaçınılmaz bir zorunluktur; kredi miktarı artırılacaktır.

Sayın milletvekilleri, yatılılık, burs ve kredi sistemleriyle, dar gelirli ailelerden gelen gençere öğrenim olanağı sağlanmaya çalışılmaktadır. Ne var ki, bu yollarla okuma olanağı sağlayabildiğimiz öğrencilerin sayısı, tüm öğrenci nüfusu içinde devede kulak kalmaktadır. Ülkemizde, ulusal gelirin % 60'ı, nüfusumuzun 1/5'

inin elinde toplanmaktadır. Türkiye, çok az sayıda «çok zengin» ile, çok sayıda «çok yoksul» un bir arada yaşadığı; gelir dağılımı alabildiğine dengesiz bir ülkedir. Ulusal geliri bir somuna benzetirsek, somunu hızla büyütmek ve bundan da önemlisi dengeli dağılımını sağlamak zorundayız. Açıktır ki, eğitimde olanak eşitliği ilkesi, ulusal gelirin dengeli biçimde dağılımı gerçekleştirilmedikçe, bir başka deyişle, ekonomik olanak temeli üzerine oturtulmadıkça yaygın işlerlik kazanamaz.

Sayın milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisinin yüksek öğretime ilişkin görüş ve dileklerini izninizle özetlemeye çalışıyorum :

Yüksek öğretim parasız olmalıdır ve olacaktır.

Yüksek öğretimde yatılılık, burs ve kredi olanakları daha da artırılmalıdır ve olanaklar ölçüsünde mutlaka artırılacaktır.

Üniversitelerin yönetsel ve bilimsel özerkliği tam olarak sağlanmalıdır. Bir yığın antidemokratik hüküm içeren 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu değiştirilmelidir. Bu maksatla Cumhuriyet Halk Partisi bu kanunun kabul edildiği günlerde, kanunun Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine iptal davası açmış bulunmaktadır. Yalnızca üniversitelerimizde değil, tüm eğitim kurumlarımızda, tüm toplumda demokrasi eksiksiz işlemelidir ve işleyecektir.

Eğitim kurumlarımız fildişi kulelere kapanma alışkanlıklarından sıyrılmalı, topluma açılmalı, toplumla bütünleşmelidir.

Eğitim, üretime dönük, toplum koşullarına ve hızlı kalkınma gereklerine uygun olmalıdır.

Sayın milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi Millet Meclisi Grupu adına saygılar sunarım. (C. H. P. sıralarından, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Cebe.

Şahısları adına söz isteyen arkadaşlarımdan ilk olarak Sayın Hasan Tosyalı'ya söz veriyorum.

Buyurun Sayın Tosyalı.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Sayın Millî Eğitim Bakanı ve millî eğitim camiamızın saygıdeğer mensupları; hepinizi içten saygı ve sevgilerimle selâmlayarak şahsım adına bazı görüş ve temennilerimi arz edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım, her şeyden evvel milletçe ve Parlamentoca, hep birlikte, isminin başında «Millî» kelimesi bulunan millî savunma ve millî eğitim mevzularında birlik ve beraberlik içinde bulunmamız ve bu mevzuları karşılıklı sevgi, saygı ve anlayışla millî menfaatlerimize uygun şekilde çözmemiz lâzımdır. Bu temennimi başlangıç olarak belirttikten sonra mevzularımıza geçiyorum.

Muhterem arkadaşlarım, millî eğitimin bilhassa ilk ve orta eğitimdeki ağırlığını, gayretinin büyük kısmını hudut bölgelerimizdeki vilâyetlerimize ve Devlet Planlama Teşkilâtınca geri kalmış olarak tavsif edilen il ve ilçelerimize teksif etmesi lâzımdır.

Misal olarak kısaca arz edeyim : Kars, Ardahan, Erzurum, Ağrı, Van, Hakkâri, Siirt, Mardin, Muş (C. H. P. sıralarından «Kastamonu, Kastamonu» sesleri)

BAŞKAN — Demin hiç sesiniz çıkmıyordu arkadaşlar; şimdi neden buna başladınız? Rica ederim efendim...

HASAN TOSYALI (Devamla) — Ayrıca Trakya hududumuzdaki illerimiz gibi, geri kalmış olan illerin başında gelen Kastamonu, Sinop, Çankırı gibi illerimizdeki ilköğretim ve orta öğretim meslelerinin halline öncelikle ehemmiyet verilmesini temenni ediyorum.

Zira bizim karşımızdaki komşu devletlerin gerek yol, su, elektrik hizmetleri, gerekse diğer iktisadî ve sosyal hizmetleri bizden ileri olduğu gibi millî eğitim konularında da bizden ileri olmaktadırlar. Hudut bölgelerimizdeki geri kalmış vatandaşlarımızı bu durum çok üzüyor. Yıllardan beri ıstırap verici bu durumun hiç olmazsa bundan sonra ele alınmasını genç ve dinamik Millî Eğitim Bakanımızın gayretinden bekliyoruz.

Sayın arkadaşlarım, ikinci temennim; orta kuzey Anadolunun 5 - 6 vilâyetinin arasında bulunan Kastamonu ilinde bir İnkılâp Üniversitesi açılması hazırlıklarının yapılmasını temenni ediyorum.

Üçüncüsü; Kastamonu il merkezi ve ilçelerindeki lise, ortaokul ve sanat okullarının bakım, onarım, eğitim araç ve gereçleri için yeteri miktarda tahsisat gönderilmediğinden bu eğitim müesseseleri çok müşkül durumdadırlar.

Buralara yeteri miktarda tahsisatın gönderilmesini rica ediyorum.

Dördüncüsü, Kastamonu il ve ilçelerinin 1 200 köy muhtarlığında ve büyük köy mahallelerindeki mevcut 3 - 5 sınıflı ilkokulların % 40'ı tek dersaneli binalarda veya bir köy odasında eğitim yapmaktadırlar. Buralardaki öğretmenlere ait lojmanlar da yoktur. Yine Kastamonu'nun il ve ilçelerinde mevcut ilkokullardan % 15 ni teşkil eden 146 köy muhtarlığındaki tek dershaneli ilkokullar 1940 - 1950 arasında, o zamanın şartlarına göre devlet yardımı hiç olmadan köylüler tarafından yapılmış ve şu anda harap hale gelmiştir.

Bütün bunlara ilâveten halen Kastamonu vilâyetinin 13 ilçesinde ve 1 200 köyü içinde 245 köyde, köy muhtarlığında veya köy mahallesinde ilkokula ihtiyaç olduğu halde hiç ilkokul yoktur. Muhterem arkadaşlarım, bu devirde dada Cumhuriyetin 50 nci yıl dönümünde bir vilâyetin 245 köyünde ilkokulun olmaması çok acı bir şeydir. Her sahada geri kalmış olan Kastamonu'da en az 450 ilkokulun yapılmasına, 246 ilkokulun tamir edilmesine ihtiyaç vardır. Maalesef bu böyle.

Genel olarak bütün Türkiye için en mühim temennilerimden birisini yapıyorum. Bütün Tükiye'de köy okullarının ısıtma, aydınlatma, tamir, bakım, temizlik, hademe, eğitim araç ve gereçleri, hatta tebeşir, siyah tahta boyası için dahi hemen hemen hiç ödenek verilmemektedir. En iyi şartlar içinde yapılmış şehir okullarına bu nevi hizmetler için bol ödenek verilmektedir. Köy ve şehir okulları arasındaki bu haksız, adaletsiz ve merhametsiz uygulama, köy çocuklarının ilkokullarda yeteri derecede yetişememesine başlıca sebep olmaktadır. Eğitimde imkân ve fırsat eşitliğine ve sosyal adalet ilkelerine bundan daha ters ve daha feci bir misal gösterilemez, arkadaşlar. Bir köy çocuğu düşününüz ki, 3 - 5 kilometre uzaktaki köy okuluna yarım metre kar içerisinde koltuğunun altında kitap ve odunla gidecek, sobayı yakacak, sınıfı temizleyecek. Odun veya tezeği yakarak buzları eritip su yapacak ve ondan sonra da bu suyu içmede veya temizlik işlerinde kullanacak. Arkadaşlar, bu feci bir şeydir. Cumhuriyetin 50 nci yıl dönümünde hemen hemen bütün milletvekili arkadaşlarımın köylerinde bu durum vardır, zannediyorum. Millî Eğitim Bakanımızın millî eğitimin temeli olan köy okullarını artırmasını memnuniyetle karşılıyoruz. Bu yılki bütçe ve bundan sonraki bütçelerde bu konuya daha fazla önem verilmesini istirham etmekteyiz. Köy ilkokul talebelerinin de şehir ilkokul talebeleri gibi insanca eğitim yapmalarına imkân vermelerini önemle rica ediyoruz. İnsanca ve hakca önem vermesini rica ediyoruz.

Diğer bir dileğim sayın arkadaşlarım; hepimiz köylerimizi biliyoruz. Bir köy öğretmeni vardır, köy halkına hizmet eder, yalnız eğitim babında değil, çok çeşitli hizmetler yapar. Bir de şehir öğretmeni vardır. Köydeki öğretmen sayılamayacak kadar binbir müşkülât ve mahrumiyet içindedir. Şehirdeki ise devletimizin 50 nci yılı içinde Türk evladına, Türk insanına sağladığı imkânlardan faydalanır, köydeki bundan faydalanamaz.

Bütün bu hususlar dikkat nazarına alınarak il ve ilçe merkezlerindeki köy öğretmenlerine mahrumiyet zammı verilmesini ve köyde geçen her 12 ayının 15 ay olarak emekliliklerine sayılarak buradaki görevin cazip hale getirilmesini temenni ediyorum. Bu hususta bir kanun teklifimi Meclis Başkanlığına vermiştim. Millî Eğitim Komisyonumuz genel olarak kabul etti, sayın Hükümetimiz de bu yolda bir tasarı getireceğini vaat buyurdular. Bu tasarı ve tekliflerin yakın zamanda kanunlaşmasını temenni ediyorum.

Sayın arkadaşlarım, tetkik ve tespitlerimize göre, bazı üniversite ve fakültelerin talebe alma kapasiteleri çok azdır. Misal verelim, 1946 - 1950 yılları arasında 1 - 2 adet Tıp Fakültemize alınan yıllık talebe miktarı, bugün afkülte miktarı 9 adede çıkmış olmasına rağmen aynı miktatarda olduğu söylenmektedir.

BAŞKAN — Sayın Tosyalı, vaktiniz doldu, tamamlayınız efendim.

HASAN TOSYALI (Devamla) — Milyonlarca, milyarlarca para sarf ederek fakülte açıyoruz, fakat aldıkları talebe miktarı değişmiyor. O zaman üzülüyoruz. Bütün üniversite rektörü ve fakülte dekanı değerli arkadaşlarımızdan talebe miktarlarının artırılmasına daha büyük gayret göstermelerini rica ediyoruz.

Diğer bir konum; bilhassa geri kalmış bölgelerde yatılı köy okulları miktarının ve talebe

sayısının artırılmasına daha büyük önem verilmelidir.

Son bir temenni ve istirhamım; her kademedeki eğitim müesseselerinde ilk, orta, lise, üniversite ve yüksek okullarımızdaki kız ve erkek gençlerimizi milliyetçi, imanlı, tarih ve kültürüne bağlı, Atatürk'çü olarak yetiştirilmesidir. Eğitimde bu gençlerimize önem verilmesiyle, bu milletin bekası, yükselmesi, birlik ve beraberlik içinde olması sağlanacak ve birbirimizi sevmemiz, saymamız temin edilecektir.

Sayın arkadaşlarım, sözlerimi burada bitirirken, benden önce grupları adına konuşmuş arkadaşlarımın çok değerli fikirlerine, millî eğitim konusundaki bu değerli fikirlere azamî önem ve öncelik vermesini diler, Yüce Heyetinizi saygılarımla selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim, Sayın Tosyalı.

Söz mü istiyorsunuz Sayın Bakan?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Konya) — Evet efendim, söz istiyorum.

ÜNAT DEMİR (Muğla) — Sayın Başkan, bizim de konuşmamız vardı.

BAŞKAN — Biliyorsunuz. Hükümet ve komisyon her zaman söz alabilir, Sayın Demir.

Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ, buyurun efendim. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Konya) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri;

Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinin görüşülmesi sırasında, görüşlerini belirten çok değerli arkadaşlarımın açıklamalarından ve eleştirilerinden, Millî Eğitim Bakanlığının mensupları olarak yararlandık. Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi üzerinde yapılan görüşmelerden Millî Eğitim Bakanlığının ilgili dairelerinin yeterince yararlanmaları için gerekli tedbirler alınacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, konuşmama başlamadan önce şunu açıklıkla belirtmek isterim : Bakanlığa henüz başladığım günden bu yana uzun bir süre geçmemiş olmasına rağmen, şu anda sorumluluk benim üzerimde olduğuna göre, Millî Eğitim Bakanlığına yöneltilen tüm eleştirilere karşı, Millî Eğitim Bakanlığı şahsında kendimi sorumlu sayarak cevaplarımı sunacağım.

Göreve yeni geldim diyerek sorumluluğu başkalarına yükleme yanılgısına düşmek istemediğimi bilgilerinize açıklıkla sunmak isterim. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

Bakanlığın bütçesi üzerinde lehte, aleyhte, konuşan arkadaşlarımın değerli katkılarına yürekten teşekkürü bir borç bilirim. Demokrasinin fazileti budur. Açıklık içinde sorunlar ortaya konur. Yöneticilik mevkiine gelenler, sorumluluk taşıyanlar lehte olan konuşmalardan da, aleyhte olan uyarılardan da yararlanmasını bilirsek, bunları kişiliğimize yöneltilmiş övgüler veya hakaretler değil; sistemimizin daha iyileştirilmesi konusunda uyarılar olarak görür; faydalanmaya çalışırsak, sistemin gelişmesine, dolayısıyle demokrasimize hizmet etmiş oluruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, İnsanoğlu bütün davranışlarını öğrenme yolu ile kazanır. Öğrenme, eğitimin üzerinde de münakaşasını yaptığımız eğitim sisteminin ürünüdür. Öğrenme, eğitimin ürünü olduğuna göre, bütün davranışlarımızı da öğrenme yolu ile kazandığımıza göre, eğitimin büyük bir güç olduğunu görmek hiç birimiz tarafından zor olmasa gerektir. Eğitim öyle bir güçtür ki, iyi kullanılırsa, iyi düzenlenirse bir toplumu daha sağlıklı, daha mutlu yapabilir. İyi örgütlenmez, iyi düzenlenmezse o toplumu daha huzursuz kılabilir, onun için eğitimin ne olduğu üzerinde ve eğitimin asıl ögesinin ne olduğu üzerinde kısaca durmak isterim.

Eğitim; aslında bireylerimizin yani toplumumuzu teşkil eden kişilerimizin davranışlarında, kendi yaşantıları yoluyle toplumumuzca istendik değişikliklerin yapılması sürecidir. Toplumu istediği yönde, değişmeyi sağlayabilmek için ister istemez milletler, toplumlar planlı eğitimi gerekli görürler. Plansız kendi halinde bir eğitime toplumu terk edemeyiz. Bunun için okullar açarız. Bu amaçladır ki, bugün gelişmekte olan ülkemizin dar olanaklarla yarattığı bütçesinin en büyük kısmını, 15 736 633 000 lirasının planlı eğitime harcanması için kararlar alıyoruz, kararlar veriyoruz. Eğitim sistemimizi dünyanın gelişen koşulları içinde ülkemiz koşullarına uygun olarak düzenlemek ve geliştirmek çabalarını gösteriyoruz, bugün bütçe görüşmelerinde. Toplumumuzca istenen değişmeleri, çocuklarımızın davranışında meydana getirecek

yaşantıların meydana gelmesi, okullarımızda ve çevrede gerekli çevre ayarlaması ile olacaktır. Bu konuda takibedeceğimiz yol; planlı denemecilik, bilimsel yöntem olacaktır. Bilimsel yöntem; kendi seçtiğimiz yolu ve diğer bütün yolları uygulamadaki işleyiş derecelerine göre değerlendirmeyi, değerlendirmede getireceği sonuçlara göre en iyilerini kabule açık olmayı gerektirir. Bunun için, Millî Eğitim Bakanlığı olarak tüm çalışmalarımızda yolumuz yukarıda açıklamaya çalıştığım bilimsel yöntem olacaktır. Onun için her safhadaki lehte ve aleyhte eğitim sistemimizi daha yapıcı daha düzeltici duruma dönüştürmek için yapacağımız uyarılardan, Millî Eğitim Bakanlığı olarak yararlanacağız, yararlanmaya devam edeceğiz. Aleyhimizde konuşulan, bizi tenkit eden görüşler yapıcı ve değerli ise, eğitim sistemine katkıda bulunacak değerde ise bunlara açık olacağız. Uygulanmakta memleketimizin lehine, yararına sonuçlar verecekse bunlardan yararlanmaya çalışacağız ve memleketimiz için en iyiyi, en güzeli, en gelişmişliği birlikte bulmaya gayret edeceğiz. Millî Eğitim Bakanlığı, şu veya bu şekilde dar görüşlere ve taraf görüşlere saplanır, tenkitlerden yararlanma yoluna gitmezse bu tutumun millî eğitim sistemine hizmetten ziyade zarar getireceği kanısındayım. Dün de bu kanıda idim bugün de bu kanıdayım. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, eğitim; genellikle, sosyal, politik ve ekonomik bir teşebbüstür. Bu açıdan içindeki bulunduğumuz eğitim sistemine dikkatle bakmamızda yarar vardır. Eğitim sistemi kendi alt sistemleriyle belli bir denge içerisinde işleyerek politik, sosyal, ekonomik sistemlere; sürekli sistemlerle sürekli kaçınılmaz bir ilişki ve etkileşim içerisindedir. Eğitim sisteminin anafonksiyonları; birincisi, eğitimin yetiştirme fonksiyonudur. Bireyleri alır, toplumun istemleri istikametinde yetiştirir. İkincisi fonksiyonu; bizim eğitim sistemimiz nispeten bu birinci fonksiyonu bugün yapmaktadır. Ancak, bugüne kadar yapılan çalışmalar göstermiştir ki, ikinci fonksiyonunu büyük çapta ihmal etmiştir. Eğitimin ikinci anafonksiyonu; istihdam fonksiyonudur. Eğitim sistemi, bireyi yetiştirdim diye görevini bitti saymaz. Eğitim sistemi çıkardığı ürünlerin, yetiştirdiklerinin istihdam sahasında ne yaptıklarını takip eder. Yetiştirdiklerinin yerli yerinde kullanılıp kullanılmadığını, yeterince fonksiyonel kılınıp kılınmadığını takip eder kendisini onarmak ve geliştirmek zorundadır. Bu görevi, bir eğitim sistemi ihmal eder, görevim yetiştirmedir, yetiştirmeden sonra ürettiklerini okulun dışına bırakır, onların ne yaptıklarının takipçisi olmaz, istihdam sahalarındaki zorlukları, aksaklıkları tespit etmez ve bunlara göre kendi bünyesi içerisinde gerekli tedbirleri almazsa, bu eğitim sistemi önemli fonksiyonlarından birini ihmal eder ki bu da kalkınmayı ve verimliliği düşürür. Eğitimin üçüncü anafonksiyonu bilgi üretme fonksiyonudur. Eğitim sistemleri yalnız bilgileri aktarmak durumunda kalmazlar, onun için toplumun bünyesine uygun bilgileri iletme fonksiyonunu da eğitim sistemlerimiz üzerine almışlardır. Bizim eğitim sistemimizde, genellikle yüksek öğretim, üniversiteler bu görevi yüklenmişlerdir. Üniversiteler, üniversitelerimiz bu görevi kendi koşullarımıza göre gerekli bilgi üretimini yapmazlarsa, yapamazlarsa, ihmal ederlerse dışarıdan bize uymayan birçok bilgilerin baskısı altında kendi kendimize yabancılaşmaya başlar, çeşitli sıkıntılarla karşılaşırız. Bugün içinde bulunduğumuz durumda olduğu gibi.

Eğitim sisteminin önemli diğer bir fonksiyonu, çevreye uyumdur. Toplumumuzun gelişen koşullarına göre, bütün eğitim sistemleri sosyal bir sistem olarak çevreye açıktırlar. Kapanamazlar, imkânlarım bu kadardır diye toplumsal sorunlara sırt çevirerek, kendi duvarları arasında bir eğitim müessesesi, kendi bünyesine çekilemez. Eğitim sistemleri, sosyal sistemler olarak çevreye açık olmak zorundadırlar. Toplum sorunlarına, ıstıraplarına, eğitim sistemleri kendilerini açmak zorundadırlar. Sosyal bir sistem olarak eğitim sistemleri, antenlerini toplumun bütün kademelerine uzatmak ve devamlı enformasyon almak zorundadırlar, sistemi kendi bünyesinde yenilemek ve geliştirmek için. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri.) Toplumun bütün ıstırabını, üniversitesinde lisesinde, öğretmen okulunda hep beraber duymak zorundayız. Bunları duyarak gelişen koşullarımız içerisinde hedeflerimizi saptamak, onlara göre planlarımızı yapmak, onları geliştirmek, oluş-

turmak ve böylece çevreye uyumu sürekli oluşum içinde geliştirerek yapma durumundayız.

Sözün bu kısmında şuna açıklık getirmek isterim : TÖB-DER'in öğretmenlere yaptığı bir seminer toplantısında, Millî Eğitim Bakanı olarak yaptığım konuşmada, «Öğretmenin toplum sorunlarıyle ilgilenmesini ve onu dile getirmesini suç değil, başarı sayarım» dedim. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, şiddetli alkışlar) Bunu, bilime dayanarak, toplumdaki sistemlerin işlerlik görüşüne dayanarak söyledim. Biraz evvel arz ettiğim verileri kısaca bir defa daha tekrar etmem gerekirse; eğitim sistemleri toplumumuzda sosyal sistemlerdir. Sosyal sistemler, toplumun sorunlarına kendilerini kaparlarsa, o topluma hizmetten ziyade yabancılaşmaya başlarlar. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Sosyal sistem olan eğitim sisteminin asıl unsuru, öğretmendir. Öğretmen, bu sosyal sistemin en uç köşesine kadar dağılmış kişidir. Anadolu'nun en ücra köşesinde öğretmen vardır. Toplumun sorunlarıyle öğretmen her gün yüzyüzedir. Ayağı üşüyerek gelen Fatma'nın üşüyen ayağının ıstırabını sınıfta o duyar. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri alkışlar) Kalemi olmayan öğrenciye, dar bütçesinden kalemi o cebinden çıkarır verir. Dar olanakları içerisinde, köy bütçesinden okula tebeşir alınamamışsa, kendi dar bütçesinden tebeşir, karton parasını, o karşılar. Köydeki olan bir çok haksızlıklarla Devlet sistemi olarak yaptığımız noksanlıklar yüzünden, oradaki aksamalarla her gün o karşı karşıyadır.

Bütün bu sorunlarla karşı karşıya olan öğretmen, sorunları, dile getirirse, Devlet sistemine en büyük yardımı yapıyor, demektir. Onun için «başarılıdır» diyorum. İyi bir yönetici, iyi bir Millî Eğitim Bakanı veya iyi bir Çalışma Bakanı; toplumun sorunlarını, antenlerini uzatarak devamlı olarak taramaz ve içinde bulunduğu sistemi devamlı olarak ona göre yenileyip, onarmazsa kendini topluma kapıyor, demektir ve kapadığı müddetçe de, sistemi topluma yabancı gösteriyor, demektir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) Onun için, öğretmen toplumun sorunlarını en uç köşeye kadar uzanarak, sistemli bir şekilde dile getiriyorsa, aslında Devletin üst yönetiminde bulunanların görevine yardımcı oluyor, demektir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri.) O bakımdan, öğretmenin sosyal sorunları dile getiren görüşlerine, yetkili mevkide olan bizler, lehimizde de ve aleyhimizde de olsa - felsefesini sözlerimin başında çizdim, bunun altında başka birşey aranmasın - bu memlekete bilimsel yönteme dayanan esaslı hizmet etmek istiyorsak, peşin hükümlerimizden, saplantılarımızdan ayrılacağız. Bilimsel yönteme dayanarak, gerçekleri görerek, bir hizmet etme esasını buraya getirip koyacağız ve bunu birlikte koyacağız, muhalefet ve iktidar olarak birlikte koyacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu soru burada bana yöneltildiği için, niçin bunu kullandığımı açıklıkla ortaya koymaya çalıştım. Buna tamamen bilimsel verilere dayanarak, inanarak söylüyorum, söylemeye devam edeceğim. Bundan böyle veya bugün, yönetimin üst mevkiine gelenler bu gerçeği görmelidirler : Toplum sorunlarına kendilerini açık tutarak, toplumun en uç köşesinde cereyan eden olayları takibedilmeleri için, o uç köşede aydın, yetişmiş bir kişinin toplum sorunlarını aksettiren görüşlerine değer verirlerse, toplumumuzu kısa zamanda daha iyiye, daha güzele götürme olanağını bulacağız.

Değerli arkadaşlarım; özetle, etkin bir eğitim sistemi ve verimli bir eğitim sistemi, yetiştirme görevini yapar; yetiştirdiği insangücünün kullanılışını izler. Üretim sisteminin gelişmesi için, gerekli bilgileri, ülkenin koşullarına göre üretir. Üretimin niceliik ve niteliği bir tutarlılık içerisinde planlar ve geliştirir. Bu açıdan, mevcut eğitim sistemimizi değerlendirmenizi özellikle isterim. Eğitim sistemimizin toplumumuzda, çevre ile gerekli ilişkiyi kurarak; toplumumuzun ihtiyaçlarına göre yetiştirme fonksiyonunu istihdamda izleyici fonksiyonunu, kendi koşullarımıza göre bilgi iletme fonksiyonunu ve çevredeki gelişmeleri takibederek yetiştirdiği insangücünün nitelik ve niceliik yönünden planlama fonksiyonunu sağlamada yeterlidir, diyebilir miyiz? Ben Millî Eğitim Bakanımız olarak, bugün içinde bulunduğumuz duruma bakarak, bunu diyemiyorum. Yetersizliğin sonucu olarak, toplumumuzun çeşitli kesimlerinde değişen ve artan ihtiyaçlara cevap verecek sayıda ve nitelikte

insangücü yetiştirememişiz. Yetiştirdiklerimizi, yetişme amaçlarının dışındaki sahalarda kullanmışız ve kullanmaya devam ediyoruz.

Yer yer ehliyetli olanlar, ehliyetlerinin dışındaki sahalarda pasifize edilmişlerdir. Ehliyetsizlerin ehliyetli olanların kullanılacağı yerlerde, «hatır mekanizması» ndan yararlanılarak istihdam edilmiş olduklarını görebilmemiz, bu ülkenin sistemi içinde mümkündür. Bunlar ülkemizin sorunlarıdır. Bunları açıklıkla ortaya koyacağız.

Görevde olduğum müddetçe; memlekete hizmeti açıklıkta, özellikle halkın temsilcileri olan sizlerin önüne açıklıkla getirmekte ve ortaya koymakta fayda bulacağım, fayda gördüğümü de belirtmek isterim. Bu genel anlayış içerisinde sorunlarımızı açıklığa kuvuşturarak, objektif yolla sizlerin değerli katkılarıyle, doğru teşhisle, bilimsel yöntemle çözümlenmesine birlikte yardımcı olacağız.

Tüm faaliyetlerimizde, eğitimin en önemli unsuru olan öğretmenin görüşüne yer verilecek. Anayasamızın çerçevesi içinde, Kalkınma planlarının esaslarına uygun olarak, eğitim sistemimizi yenilemekten, gerekli değişikliklerin yapılmasından kaçınılmayacaktır.

Eğitim sistemimizi iyileştirme etkinleştirmede gerekli gördüğümüz değişikliklerle ilgili konular, eğitim sistemimizin bütünlüğü içinde hazırlanmış bulunmaktadır. Bunları, önümüzdeki günlerde toplayacağımz Şûra'dan geçireceğiz. Şûra toplantısına çok az kalmış olduğu için bu konuda kısaca bilgi vermek isterim.

Burada açıklayacağım kısımlarla, değerli sözcü arkadaşlarımın bana yönelttikleri bazı sorulara da cevap verme olanağını bulmuş olacağım : «Orta öğretimde yapılmak istenilen şeyler nedir? Bunu bir açıklığa kavuşturun. Bu yöneltmeden kasdınız nedir?» Bu sorular da burada bir açıklığa kavuşacaktır.

Şurasını da belirtmek isterim : Devlette devamlılık esastır. Millî Eğitim Bakanımız olarak, göreve geldiğim günden bu yana, geçmişte yapılanların hepsi kötüdür. Biz iyiyi yapacağız» gibi bir saplantının içinde değilim. Geçmişte yapılanların üzerine, memleket yararına neler ekleyebiliriz, gayretinin içindeyim. O bakımdan, burayı bütün açıklığı ile ortaya koymaya çalışırım. Devletin devamlılığında geçmiş yoktur, devamlılık esastır; particilik yoktur; Devletin ve toplumun yararları esastır., Bu konuya, bu açıdan bakarak, görüşlerimi arz etmeye çalışacağım.

Millî Eğitim Şûrası'nın konusu; Millî Eğitim sisteminin bütünlüğü içinde, programlar ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar üzerinde hazırlanan önerilerin incelenmesi, olacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; üç aylık bir Bakan Millî Eğitim Şûrasını toplamaya cesaret etmemelidir. Bunu eğitimci olarak bilen bir arkadaşınızım. Ancak, ülkemizdeki özellikle yüksek öğrenim önündeki biriken öğrenci sorunu, bunu o kadar acele hale getirmektedir ki; o bakımdan henüz göreve başlayalı üç ay olmasına rağmen, çok sıkışık bir dönemde Şûrayı toplanmaya cesaretle adım atmak mecburiyetinde olduğrm için, Şûraya hemen gitmenin lüzumu içindeyim. Şûralar, yasalara göre senede bir defa toplanması gerekir. 1970'ten bu yana Millî Eğitim Şûrası toplanmamıştır, ama üç aylık bir dönem içerisinde Şûrayı toplamaya cesaret etmem zaman zaman, yer yer tenkit edilecektir. Fakat biraz sonra size sunacağım gerekçeler bunun gereğini ortaya koyacaktır.

Kaybedilecek senesi yoktur, Türk millî eğitim sisteminin. Bir yıl öteye atamayız, orta öğretimde alacağımız tedbirleri. Onun için Şûrayı, Haziran ayı içinde toplayacağız ve bazı Şûradan geçireceğimiz yenilikleri, önümüzdeki ders yılında uygulamaya koyacağız. Uygulamaya koyacağımız bu yeniliklerin riskini biliyorum, bunların bana getireceği yükleri biliyorum, şimdiden bana yöneltilecek tenkitleri kendi kalbimde, kafamda duyuyorum.

Bütün bunlara rağmen toplumun ekseriyetinin yararına olacağına inandığım bu yeniliklerin yapılmasında en ufak bir tereddütü duymuyorum. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri; alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, Şûraya getireceğim konuların yüksek öğretim önündeki durumumuzu kısmen açıklarsam, anlam bakımından birlikte daha iyi kavrama olanağını bulacağınız kanısındayım. Senelerin biriktirdiği sorunlarla yüksek öğretimimiz, önümüzdeki yıl oldukça büyük sorunlarla karşı karşıyadır. Bu

yıl liseyi ve dengi okulu bitiren öğrencilerden, 175 000 civarında öğrenci üniversite ve yüksek okullarımıza girmek için imtihanlara gireceklerdir. Geçen yıl birinci imtihanda 144 000 öğrenci imtihana girmiş, bütünleme imtihanlarından sonra, giriş imtihanlarında bozukluk olduğu için ikinci sınava 120 000 öğrenci katılmıştır. 120 000 öğrenci katılmasına karşı, üniversitelerimiz ancak bunun 14 000'ini alabilmişlerdir. Bütün yüksek okullarımız, akademiler dahil hepsi beraber 36 000 öğrenciye olanak hazırlayabilmişlerdir. 36 000 arz, 120 000 talep...

Bunun anlamı nedir? Bunun anlamı şudur sayın milletvekilleri; liselerimiz bugünkü halen işler sistemde öğrencileri mezun ederek ellerine diploma vermektedir. Diplomanın bir tek anlamı vardır. «Yüksek öğretime gideceksin, üniversiteye gideceksin, avukat, doktor, mühendis olacaksın.» Diploma alan 120 000 öğrenci üniversiteye gitmek için imtihana giriyor. Orta öğretimdeki 6 yıllık tahsil boyu öğrenciyi; «diploma alacaksın, yüksek öğretime gideceksin» diye hazırlıyor. Diplomayı alan öğrenci imtihana giriyor, ama oradaki büyük baraj; dolayısiyle, «bu diploman geçerli değil, kazanamadın, sen başarısızsın,» deniyor. Üniversite, 14 000'ini alıyor, «14 000'ini aldım, 120,000'in geri tarafı için siz başarısızsınız» diyor.

İşte Türkiyedeki eğitim sisteminin özet olarak manzarası budur. Bunun anlamı nedir? Hayata başladığının tam umutlu eşiğinde olan 18' indeki, 20' sindeki gence, tam hayata başlamasının eşiğinde, başarısızlık şamarını vuran bir eğitim sistemidir. Orta öğretimdeki çarpık sistemin başarısızlığını, bozukluğunu 18' indeki, 20'sindeki öğrencinin sırtına yüklüyoruz (CHP sıralarından «Bravo» sesleri; alkışlar)

Bu eğitim düzeni, düzen değildir. Bu öyle bir düzendir ki; 6 yıl boyu genç çocuğu, «lise diplomasını alacaksın, üniversiteye gideceksin» diye işliyor, yalnız genci değil, anneyi, babayı da böyle yapıyor. Anne, baba da; «Oğlum üniversiteye gidecek, avukat ,hâkim, doktor, mühendis olacak,» diye kendisini hazırlıyor. Bütün bu hazırlıkların sonu iki saatlik bir imtihanla değişiyor, alt - üst oluyor. Bir şoke durumu ortaya çıkıyor.

İşte bugünkü eğitim sistemimizin manzarası. Bu, orta öğretim sistemindeki sorunun, çarpıklığın yüksek öğretim önünde yüzeye çıkmasıdır. Bu çarpıklık ve bozukluğun gençlerimizin üzerine başarısızlık damgasıyla yapıştırılması, barajlarla dışarıya atılmasıdır.

Bunun düzeltilmesinde acele etmek için Şûraya gidilmektedir. Şûra bu bozukluğu, bu çarpıklığı kökeninde, kaynağında halletmeyi amaçlamaktadır. Eskiden de bunlar tabiî ki söylenmiştir, onun için devlette devamlılık esastır, diyorum. 8 nci Şûrada da bu öneriler yapılmıştır, ama sonuç alınmamıştır.

Sayın milletvekilleri, arkadaşlarımın birkaç sorusu da burada cevaplandırılmış olacaktır. «Niçin Cumhuriyet Halk Partisi seçim meydanlarında aldatıcı bazı propaganda sloganlarını kullandı. Bütün üniversiteye gidecek tüm öğrencilerin imtihansız alınacağını» söyledi.

Sayın Öztürk okudular, teşekkür ederim kendilerine. Bir şeyi açıklıkla belirtmek isterim, Cumhuriyet Halk Partisinin «Akgünlere Bildirgesi» burada.. Çünkü bunu okuduktan sonra, biraz sonra şûrada ele alacağımız konuları da bilginize sunduktan sonra, Cumhuriyet Halk Partisinin bildirgeyi yazarken de ve Cumhuriyet Halk Partisi, Millî Selâmet Partisi koalisyonununun Hükümet Programını yazarken de ne derecede bir tutarlılık içinde olduğunu göstermeye çalışacağız.

Değerli arkadaşlarım, bildirgenin yazılış safhasında ben vardım. Aynen cümlelerimiz şöyle :

«Üniversiteye giriş, orta okullarda ve liselerde yüksek öğretime yöneltilen öğrencilerden liseyi bitirenler için sınavsız olacaktır.»

Hükümet Programında da aynı şey. «Liselerde yüksek öğretime yöneltilenler için sınavsiz olacaktır» deniliyor. Şûrada getirmek istediğimiz nedir? Şûrada getirmek istediğimiz bugün orta öğretimde halen devam etmekte olan eleyici, dökücü ve hicbir tarafa yöneltmeyip, bir kanattan durmadan lise diploması ile üreterek üniversite önüne talebe yığan bu bozuk sistemin değiştirilmesidir.

Bu konudaki bilgileri özetle arz ediyorum. Şûra için hazırladığımız, biraz evvel arz ettiğim özet, amacı kapsayan döküman; tüm öğretmenlerimize ve ilgililere ulaştırılması amacıyla bütün illerimize Tebliğler Dergisinde basılarak

ulaştırılmıştır. Böylece, ön taslağın meslek çevrelerinde, kamu oyunda ve basında geniş ölçüde tartışılmasına imkân verilmiş olmaktadır. Çünkü millî eğitim sistemi için alacağımız bir değişiklik kararını, yukarıda Millî Eğitim Bakanlığının mensupları olarak oturup alamayız. Bunun uygulayıcıları olan öğretmenin görüşünü, memlekette kamu oyunun nabzını aksettiren basının görüşünü yansıtmamız ve onların ışığı altında asıl Şûraya çıkarılacak dokûmana şekil vermemiz gerekmektedir.

Bu amaçla ön taslak parlamenterimizden, basınımızdan, üniversite ve akademilerimizden, eğitim ile ilgilenen tüm kuruluşlarımızdan, eğitim yöneticilerimizden, özellikle millî eğitimimizin en önemli unsuru olan öğretmenlerimizden alınacak değerli görüşlerin ışığı altında tekrar gözden geçirilecektir. Bu görüşlerden yararlanılarak taslak yeniden hazırlanacak ve Şûra üyelerine sunulacaktır.

9 ncu Millî Eğitim Şûrasına yüksek öğretim, yaygın eğitim, öğretmenlik mesleği, okul yapı ve tesisleri, eğitim araç ve gereçleri, eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluk, okullaşma hedelefri konuları bilgi olarak sunulacaktır. Şûrada tartışılarak karara bağlanacak önerilerden en önemli olanların bazılarının esaslarını aşağıda özet olarak vermeye çalışacağım:

Mevcut eğitim sistemimiz daha çok lise yolundan yüksek öğrenim önüne öğrenci yığan bir düzenle çalışmakta, bu yolda başarısız sayılanı elemekte, orta öğretim kademesinde hayata ve iş alanlarına hazırlama ve yöneltme görevini yerine getirememektedir. Üniversite önündeki bu yığılmayı, yüzbinlerce çocuk için bütün yurtta bir kaç saatlik bir imtihanla beklenen şekilde düzene koymanın mümkün olmadığında, artık hiç birimizin şüphesi olmasa gerektir. Bu meselenin çözümlenebilmesi için eğitim sistemimizin, özellikle orta öğretim kademesinde bir yandan öğrencilerin istek ve kabiliyetlerine; diğer yandan toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Bu amaçla yapılan çalışmalardan, ortaokul öğrencilerini çalışma hayatına veya üst öğrenime hazırlayan bir temel eğitim kurumu olarak yeniden düzenlenmesi işi ele alınmıştır. Program ve öğrenci düzeni akışı bakımından, belli bir programı yerine getirmekle görevli olan ve bu yolda başarısız sayılanı, öğrencileri sınıfta bırakma ve belge verme suretiyle, okul dışında bırakan eleyici, dökücü, atıcı ortaokul kalkacak artık. Bunun yerini, her öğrenciye ortak genel kültür veren, temel dersleri, çevreye, okula ve öğrencilere göre farklı özel dersleri kapsayan; çocuğa göre esnek bir programla ,öğrencileri çalışma hayatına ve üst öğretime hazırlayan, bir temel eğitim kurumu olacaktır. Ortaokul artık çocuğu topluma kazandıran bir müessese olacaktır. Daha açık bir deyişle ortaokul kademesinde hedef, bugünkü gibi, her çocuktan programa dahil onüç dersin yüzlerce konusunu kapsayan, herbirini ve her yıl mutlaka başarmasını istemek değil; fakat öğrencileri üç yıl içinde, kabiliyetleri ölçüsünde mümkün olduğu kadar yetiştirerek ,onlara bir temel eğitimi sağlamak olacaktır. Bu amaçla ortaokul programı, genel kültür veren ortak dersleri ve iş hayatına yönelten seçmeli dersleri veya meslek derslerini kapsayacak şekilde, yeniden hazırlanmıştır.

Meslek okullarının ilkokula dayalı olan birinci devrelerinde, seçmeli dersler yerine, meslek dersleri konulmuş olacaktır.

Lise kısmına gelince;

Genellikle birbirlerine kapalı, dikey kuruluşlardan oluşan daha çok lise yolundan yükseköğretim önüne öğrenci yığan ve başarısız sayılan öğrencileri eleyen, bugünkü ortaöğretim sistemi, öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetlerine ve toplum ihtiyaçlarına göre, yükseköğretimin çeşitli temel öğrenim alanlarına yönelten veya çalışma hayatının çeşitli alanlarına hazırlayan ve aralarında dikey ve yatay geçiş yolları açık olan çeşitli programlardan oluşmuş bir sistem bütünlüğü içinde yeniden düzenlenmiştir. Ortaöğretim, hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan programları, hayata ve iş hayatına hazırlayan programları kapsayacaktır.

Öğrenciler istek ve kabiliyetlerine göre, ders geçme ve kredi düzeni içinde bu programlara yönelerek, yetişme imkânını bulacaklar ve yükseköğretime hazırlayan programlar ile, hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan programları bitiren öğrenciler, yetiştirildikleri yönde üniversitelere, akademilere ve yüksek okullara girmek için aday olmak hakkını kazanacaklardır. Böylece, ortaöğretim ile yükseköğ-

retim arasındaki normal geçiş kanalları kurulmuş ve bugünkü kopukluk giderilmiş olacaktır. Ortaöğretimde yükseköğretime yönelik programları başaranlar imtihansız olarak yükseköğretime gidebileceklerdir. Bunlar yapıldıktan sonra bu tahakkuk edecektir.

Şimdi arkadaşlarımın sorularına cevap vermem biraz daha kolaylaşacaktır.

Değerli arkadaşlarım, Millî Eğitim Bakanı olarak, benim ne söylemem istenirdi? «Geçmiş yıllarda ne olduysa bu yıl da o olacak; farklı birşey getirecek durumda değilim» şeklinde konuşmam mı isteniyordu? (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Toplumun en ciddi sorunları üzerimize çığ gibi geliyor; bu çığ altında bir Millî Eğitim Bakanı topluma kendini aşmayacak, toplum sorunlarına sırtını çevirecek, dünyanın en kolay Bakanlığını yapacak. «Geçmişte ne olmuşsa o olacaktır» diyecek, imzasını atacak; hiç kimsenin hücumuna muhatap olmayacak, şimşek çekmeyecek; rahatça yürütecek.. Bu doğrudur. En rahat bakanlık yoludur, bu. Ama çığ gelir, o Bakanı da, onu alkışlayanları da kapar; eğer toplum sorunlarına kendimizi açık tutmaz, gerekli tedbirleri zamanında almazsak..

Ne olmuştur?. «(C. H. P. sıralarından 12 Mart olmuştur» sesleri)

Bakan olduğum günden bu yana özellikle birşeye hassasiyetle dikkat ettim. Bir tek konuşmamda geçmişin muhasebesini görmediniz. Yapmamaya gayret ediyorum. Faydası olmayacağını iyi bildiğim için yapmıyorum.

Yine arkadaşlarımın belirttiği gibi, eğitim öyle bir sistemdir ki ,eğitim öyle bir güçtür ki, bir toplum iyi düzenlenirse mutlu eder sağlıklı kılar; iyi düzenlenmezse sağlıksız ve mutsuz kılabilir. Onun için muhaleetfteki sözcü arkadaşlarımın görüşlerine katılıyorum. Eğitimdeki uygulamalarımız ,eğitimdeki tedbirlerimiz, politikanının üstüne çıkmalıdır. Onun için bu polemiklere girmemeye azami derecede gayret ediyorum. Değilse bunların en şiddetlisini yapacak durumdayım. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Geçmişte bunlar şöyle olmuş, böyle olmuş.. Bunları bırakmak istiyorum arkadaşlar. Ancak, sorun geliyor. Soruna tedbir arıyoruz. Bu tedbir içerisinde üç aylık bir bakan üç yıldır toplanmayan, daha evvel yedi yıldır toplanmayan, Millî Eğitim Şûrasını toplamaya çalışıyor. Yardım ediyorsunuz, bütçeden verdiğiniz ödeneklerle yardım ediyorsunuz, şükranlarımı sunarım; ben de sorunlarımıza çözüm yolu getirmek için çabalıyorum.

Bunlardan dolayı kınanmamam gerekir; Sayın Başbakanın ve benim konuşmalarımın kınanmaması gerekir. Toplumun gelen bir sorununa çözüm arıyoruz ve çözüm buluyoruz. Sayın muhalefet sözcüsü arkadaşımın, «Eğer dört yıl sonra olacaksa ne diye söz verildi» dedi.

Değerli arkadaşlarım, eğitim sisteminin bütün parçaları birbirine bağlıdır. İlköğretimi ortaöğretimden, ortaöğretimi yükseköğretimden farklı düşünemezsiniz. Bunları ayrı ayrı mütalâa etmeye kalkarsak, sistemin bütünlüğünün esprisini gözden kaçırırsak o zaman hata yapmaya başlarız. O bakımdan, sistemi bir bütünlük içinde ele alarak sorunlara tedbir getirmeye çalışıyoruz.

Sayın Cinisli dinlediler. Bildirgeden Hükümet Programından okudum. Ne demişim? Ne demişiz bunlarda?.. Parti olarak ne demişiz, C. H. P. - M. S. P. koalisyonu olarak ne demişiz? Ortaöğretimde gerekli değişiklikler yapılacaktır; ortaöğretimden yükseköğretime yöneltilenler imtihansız geçeceklerdir. Her ikisinde de söylediğimiz bu... Ve geliyoruz bunun tedbirlerini alıyoruz. Eğitimde değişiklikler böyle akşamdan sabaha olmaz. Eğitim öyle bir süreçtir ki, zor ve zaman alan bir süreçtir. Arkadaşımın dediği doğrudur.

Ben bir yıl kaybetmemek için elimden gelen imkânları kullanıyorum. Eğitim sisteminin başında olan değerli arkadaşlarımın gecesini gündüzüne kattırıyorum; geceleri gündüzlerine karışarak çalışıyorlar; üç ay içerisinde bir Bakanın zorlamasıyle bir Şûranın hazırlığına yöneliniyor. Meslektaşlarımın görüşünü yeterince alamamaktan dolayı kıvranıyorum. İzmir'den Van'a, Van'dan Trabzon'a, sağa sola koşarak meslektaşlarımla gerekli münakaşayı yapayım, asıl tabandaki öğretmenin görüşünün ışığında bunlara geçerlilik kazandıraym çabası içindeyim. Bu çaba tahakkuk ederse bir yıl evvel, yani önümüzdeki sene ortaokullarda bu sistemi uygulamaya başlarsak, lise 1'de bu sistemi uygu-

lamaya başlarsak, üç yıl sonra bu sistem sonuçlarını vermeye başlayınca, sisteminiz rayına oturmaya başlar; yükseköğretime böyle birikime sevketme durumu kalkar; öğrencilerimiz hem yükseköğretime, hem işe ve hayata yöneltilmeye başlar ve böylece bizim de eğitim sistemimiz dıştaki gibi belli bir tabana oturur; bugünkü görünen sorun kaynağında çözüme kavuşur.

İşin burasında biriken sorun ne olacaktır? Onu da cevaplamaya çalışacağım. Biz asıl sorunun gerçekçi çözümünü getirme çabası içindeyiz şu anda; bu Şûra ve önümüzdeki uygulamalarla... Millî Eğitim Bakanlığı olarak bununla da kalmıyoruz. Geçmişte seyirci kalınarak biriktirilen soruna çözüm getirmek için de bütün tedbirleri alıyoruz.

Ben İzmir'de özel okulların lehinde konuşmadım. Konuşmam aynen şöyledir : Millî Eğitim Bakanının bu konudaki görüşünün açıklığa kavuşmasında büyük yarar vardır. Özel okul konusuna, yüksek okulun ticaret konusu haline getirilmesine ben Parlamentoya geldiğim günden beri karşıydım; halen de karşıyım. Bunu kesinlikle ve altını çizerek belirtmek isterim. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

İzmir'de öğretmenlere yaptığım konuşmamda söylediğim şunlardır arkadaşlar : «Önümüzdeki sene karşılaşacağımız sorunu hafife alamayız.» Söylediğim cümleleri aynen tekrar ediyorum. Geçmiş yıllarda bu yoktu da bu yıl niye oluyor diyebilirsiniz. Geçmiş yıllarda şunun için olmamıştı. 1970'e kadar özel yüksek okullar yaratılmıştı. Yükseköğretime geçemeyenler bu özel yüksek okullarda - ister okusunlar, ister okumasınlar - paraları alınıp, okumuş denilip sınıf geçirilerek belli bir düzey içerisinde, özel yüksek okullar bu kalanları massediyordu. Bir sorun ortaya çıkmamıştı. 1970'den sonra (müsaade ederseniz bu kadarını söyleyeyim) sistemi veya toplumsal sistemleri belli bir bilimsel yöntemde, belli bir bilimsel baza dayanarak yönetimde açıklığı, yönetimde demokrasinin temelinde olan gerçek ilkelere dayatılarak yönetimi, demokrasiyi oturtamadığımız için ara bir döneme girmek zorunda kaldık. Ara dönem Örfî İdarenin olduğu dönemdi, Örfî İdarenin devam ettiği dönemde bu sorun kendisini göstermedi, ama tüm siyasî partilerimize şükranlarımı sunmak isterim, tüm halkımıza şükranlarımı sunarak belirtmek isterim, demokrasiye alışmış olan Türk halkı, genel seçimlere gitti ve tamamen demokratik bir düzende genel seçimlerden çıktı. Halkın oylaması sonucunda Meclisimiz bugünkü gördüğünüz düzeyde teşekkül etti. Demokrasi bütün kuralları ile işlerliğe başladı, demokrasinin bütün kuralları ile işlediği bir dönemde önümüzdeki sene 170 000 kişi imtihana girecek, yine ben Millî Eğitim Bakanı olarak - geçen yıl 36 000 di, bu yıl da 40 000 olur - 40 000 kişi alacağım, gerisi bana ne dersem, bu sorun demokrasiyi tekrar yaralayabilir. Onun için Senato kürsüsünde, Bütçe Karma Komisyonunda da söyledim, öğretmenlere karşı söylediğim sözü de söylemek isterim; iktidar olarak, muhalefet olarak, üniversiteler, akademiler, yüksek okullar olarak, bunu siyasetin ötesinde ülkenin bir sorunu olarak görüp, çözüm aramak, çözüm bulmak zorundayız.

İşte bunun için Millî Eğitim Bakanlığımız olarak, Başbakan olarak, millî eğitim sorununu bir Başbakanlık düzeyine getirip, üniversitelerimizin sayın rektörleri, akademi başkanlarımızla iki ayrı zamanda, iki gün düzeyinde toplantılar yapıyor, bir Başbakan bu sorunun ciddiliğini görüyor, bunun çözüm yoluna kavuşturulması için bütün gayretini kullanıyor, Millî Eğitim Bakanına destek oluyor. Size de yine şükranlarımı sunmak isterim, bütçelerde sizler destek oluyorsunuz ve millî eğitime en büyük payı veriyorsunuz ve bunun için de tedbirler alınıyor.

Değerli arkadaşlarım, bu tedbirleri kısaca arz etmek isterim. Yine imtihanlar olacaktır; ancak imtihanlar geçmişte olduğu gibi, imtihana giren 120 000 öğrencinin 36 000'ini alıp, 85 000 - 90 000'ini dışarda bırakan bir baraj niteliğinde imtihan olmayacaktır. Öğrencinin önünü kapatıp, onu sokağa atan bir imtihan olmayacaktır, artık. İşi kaynağında çözmeye çalıştığımız çözüm yolu neticesini verinceye kadar önümüzdeki dönem yapılacak imtihanlar, öğrencileri insangücü açığımız olan yerlerde yarattığımız kapasitelere yöneltme niteliği taşıyacaktır. En yüksek puanı alan lise mezunu öğrenci de, en az puanı alan lise mezunu öğrenci de yükseköğretimde okuyacak yer bulacaktır.

(C. H. P. sıralarından, «Bravo» sesleri, alkışlar).

O halde durmadan buna çatan arkadaşlarıma hitabediyorum; bunun adı sizin anladığımız manada imtihan değildir, bir yerde yöneltici tip bir ayarlamadır...

İBRAHİM BEHRAM EKER (Balıkesir) — Anlayamadım Sayın Bakan.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Bir kere daha tekrar edeyim, hayhay. (C. H. P. sıralarından, «Gülüşmeler»).

İBRAHİM BEHRAM EKER (Balıkesir) — (C. H. P. sıralarına dönerek) Ne gülüyorsunuz yahu.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Arkadaşlarım müsaade ederseniz açıklayayım. Nasıl olacak bu? Üniversite ve akademilerimizin bu yıl yaratacakları kapasiteye ilâveten, Millî Eğitim Bakanlığı olarak bu yıl insangücü öğretmen açığımız olan dallarda 65 000 lik kapasite yaratıyoruz. Geçen yıl bu kapasite 8 000 di. Millî Eğitim Bakanlığının geçen yıl yarattığı 8 000 lik kapasiteye karşılık bu yıl 65 000 lik kapasite yaratılacaktır. Nerede, nasıl yaratılacaktır? Birkaç misal vermeye çalışayım. Benden önce görev yapan arkadaşlarımda bunu bilirler, kendileri burada olsalardı hiç olmazsa baş hareketleri ile şahit tutardım. Göreve geldiğim günden beri bütün milletvekilleri benden öğretmen isterler, halk benden ortaöğretime öğretmen ister. Teşekkür ederim, bizden önceki İktidar halkın ihtiyacı karşısında okul açmıştır. Bir müdür, bir mühür, bunları kınama taraftarı değilim arkadaşlarım, halk ihtiyaç göstermiştir, halkın toplumu ihtiyaçları zorlamıştır, toplumun yönetimi mevkiinde olanlar bir yerde topluma sırtını çevirmemişlerdir, bu ihtiyaçlara yönelik olarak okul açmışlardır. Bunu kınamak taraftarı değilim. (Alkışlar) Ancak, arkadaşlarım bunu açmışlar, gerek onlar, gerek ben bunlara öğretmen vermemiz lâzım. Öğretmenle donatıp, süratle halkın en uç köşelerindeki okulları yeterince donatıp verimli hale getirmemiz lâzım.

Sayın milletvekilleri, değerli uzmanlarıma çalışmayı yaptırdım. Ortaöğretimdeki insangücü açıkları nedir, kaç reşit ders var, Türkiye'de kaç okul var, kaç sınıf var, kaç şube var, kaç öğretmenimiz var? Bunları 21 saat okutursa ne kadara ihtiyacım var, 18 saat okutursa ne kadara ihtiyacım var? Önlerine 40 talebe koyarsam kaç öğretmene ihtiyacım var, 50 talebe koyarsam kaç öğretmene ihtiyacım var, 60 talebe koyarsam kaç öğretmene ihtiyacım var Bütün detayı ile bu çalışmaları yaptırdım. Bu çalışmalardan sonra gördüm ki; bugün 50 talebe sokmak şartı ile sınıfa, bir öğretmene ortaokullarda 21 saat, liselerde 18 saati vermek şartı ile - ki eğer verim istiyorsak o öğretmenden - 41 000 öğretmene ihtiyacım var. 41 000 öğretmeni yetiştirin bu sisteme göre; biraz evvel arzettim, şube sayısı belli, okul sayısı belli, sınıf sayısı belli, elde hiçbir şey yok. Fantezi falan da yok. Tamamen bilimsel yöntemlerle çalışmalar. Bir sınıfa 50 kişi koyarsam diyorum; 40 kişi koyarsam bu daha artıyor. Aslında 40'ı geçmemek lâzım, eğer verim istiyorsak tabiî. Manzara bu. Eğer yine Sayın Cinisli'nin söyledikleri gibi eğitimde kalitenin yükselmesini istiyorsak, ortaöğretimi süratle öğretmene kavuşturmak zorundayız. Süratle bu sorunu çözmek zorundayız.

Bir taraftan bu ihtiyaç zorluyor, bir taraftan dışarda imtihanlar dolayısıyle çarpık düzenin şamarı yüzüne vurarak başarısız yaytığı öğrenciler dışarda bekliyorlar. Türkiye'deki manzara bu..

Teknik öğretim yürekler acısı. Devlet Planlama Teşkilâtı, teknik öğretimi millî eğitimin merkezi olmak şartı ile eğitim sisteminin gelişmesini istiyor. Teknoloji çağındayız. «Öğrenciler genellikle teknik öğretime kaydırılmalıdır. Eğitim sistemizde teknik öğretime ağırlık kazandırılmalıdır» diyor; tam tersine olarak genel öğretim daha süratle gelişiyor, teknik öğretim geriden gidiyor. Niçin geriden gidiyor? Teknik öğretimde öğretmen yok. Sanat enstitülerine geçen yıl girmek için müracaat eden öğrencilerin ancak dörtte biri girebilmiştir. Toplum bunun değerini anlıyor, halk bunun değerini anlıyor. Halk, çocuğunu liseye değil, sanat enstitüsüne göndermek istiyor, ama sanat enstitüsü bunun dörtte birini alıyor imtihan ediyor dörtte üçüne, liseye git diyor. Liseler geri çevirmiyor. Tam tersine planlamanın gelişmesini önerdiği sanat enstitüleri talebeyi geri çeviriyor, li-

seler massediyor. İşte eğitim sistemimizin işleyen durumu gözlerinizin önündeki manzara...

Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Ankara'nın hemen şurasında, 30 yıldır verdiği mezun sayısı 3 500. Bu tesisleri gezdim, milyarlık tesislerdir. Halen bu tesislerin içerisinde 1 100 öğrenci var, önümüzdeki yıl ben buraya 3 000 öğrenci alıyorum. (C. H. P. sıralarından, «Bravo» sesleri, alkışlar). Kapasite nasıl artırılacaktır, müsaade ederseniz devam edeyim.

Beşevlerde akademice boşaltılan bir bina var, (Belki görmüşünüzdür. Gazi Eğitim Enstitüsüne geçerken, Yüksek Öğretmenin karşısında bir bina) bu binanın gerekli onarımını yaptırdım, ben göreve geldiğim zaman. Bina küçük bir müessesenin içine taşınacak bir iki defile falan gösterecek, o halde ayarlanmış, o işe tahsis edilmiş. Göreve geldiğimde bazı arkadaşlarım uyardılar, bu binaya önümüzdeki sene 1 000 tane öğrenci alacağız ve teknik sahada öğretmen yetiştireceğiz. Bu binada 1 000 kişilik bir kapasite yaratıyoruz. Bütün hazırlıklar bitmiştir. Eğer bu memlekette isterseniz toplumun sorunlarına biraz yönelir, Millî Eğitim Bakanlığı olarak azıcık zahmete katlanmak istersek bu devletin yapamayacağı şey yoktur. Bütün liselerimiz, bütün ortaokullarımız, bütün ilkokullarımız milyarlık yatırımlarla meydana getirdiğimiz bu dev müesseseler saat 16.00'dan sonra boş yatar; niçin çalıştıramayız bunları?

Amerika'yı görenler bilir, Amerika'da bütün üniversiteler, saatin 7.30 undan gecenin 23.30 una kadar çalışır, öğle paydosu falan yoktur, sınıfın birisi çıkar, birisi girer. Dersaneleri bir saat, iki saat, üç saat fazla çalıştırmalarıyle övünürler, deklerasyonlar neşrederler sene sonunda, «Dersanelerimiz geçen yıla nispetle 36 saat daha fazla çalıştırılmıştır» diye. Türk eğitim sistemindeki okullarımıza gözlerinizi açınız ve bakınız, gelişmekte olan bu ülkede elektriği, kaloriferi çalışır, milyarlık yatırımlar yaptığımız tesisler akşamları saat 16.00'dan sonra boş yatar mı, yatmaz mı? O halde bir tarafta ihtiyaçlar bizi zorlar, bir tarafta öğrenciler dışarda beklerken bu olanaklardan yararlanarak kapasite yaratmak istersek, yaratabiliriz millet olarak...

İBRAHİM BEHRAM EKER (Balıkesir) — Buralara hoca bulabilecek misiniz?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Oraya geleyim, arkadaşım «Hoca bulabilecek misiniz» dedi, teşekkür ederim. Onu da çözdük, yine sizlerin değerli yardımı ile, arkadaşımın hakkı var, çok önemli bir konu. İstediğiniz kadar bina bulun, hoca yoksa çözemezsiniz. Hoca işini nasıl çözdük? Göreve başladığımın ilk haftasından bu sorunun ciddiliğini bildiğim için arkadaşlarıma bu soruna çözüm isterim dedim.

Sayın Başbakanım, bir taraftan beni sıkıştırıyor; «Bu soruna çözüm isterim» diye. Ben teşkilâtımı bir taraftan uyarıyorum, bu soruna çözüm isterim, diye. Çözüm için tedbirler aradık, öğretmen konusu en önemli konudur, çünkü eğitim sisteminin en önemli unsurudur. Ne yapabiliriz dedik? Ücret sistemlerini hemen ele aldık, akşam öğretiminde ücret sistemini getirdik. Yüksek öğretim düzeyinde Eğitim Enstitülerine, Teknik Yüksek Öğretmen okullarına ve saireye. Bununla ne yaptık? Yüksek öğretimindeki ders ücretini % 100 artırdık, birden bire bunu 50'ye 60'a çıkardık, akşamları da bunun saatini 80 liraya çıkardık, ders ücretini yükseltince öğretmen 3 saat çalışırsa 240 lira alabilmek için ondaki motivasyonu düşünmenizi isterim ve bunun örneğini de verdim..

Vazifeye geldikten bir hafta, on gün sonra Eğitim enstitülerinde akşam öğrenimini başlattım, öğretmenlerin ders ücretlerini değerli yardımlarımızla yükseltiğimiz için (geçici bütçe ile) öğretmenlerden en ufak bir şikâyet gelmedi, inanmanızı isterim değerli arkadaşlarım, Akşam Eğitim enstitülerimiz en az gündüzki kadar verimli ve etkin çalışmaktadır. 3 750 kişi aldım, buraya.

Değerli arkadaşlarım, bunu getirmekten kastım şu; Türkiye'de zor durumlarda kaldığımız zaman eğer öğretmene gerekli ödeneği verirsek, öğretmen bize zamanını ayıracaktır, verim düşüklüğü olmayacak mıdır? Uzun vâdede düşünürsek olacaktır. Ama sıkışık durumlarda kaldığımız zaman, sorunu çözmek için bu atılımlara ihtiyacımız var. Şunu da huzurunuzda arz etmek isterim; ders ücretlerini artırmakla bütçeyi büyük yük altına falan sokmuş değilim. Tersine, Millî Eğitim bütçesine belki millî eğitim tarihinde en büyük iyiliği ge-

tirmiş oluyoruz, yüksek öğrenimde 3 750 öğrenci kapasitesi yarattık, bunun malî portesi 6 milyon lira arkadaşlar. 3 750 - 4 000 kişilik bir öğretimi yapan bir üniversiteyi veya bir akademiyi veyahut da bir başka yeri düşünürseniz yalnız onun cari masrafı 100 milyonun üzerine çıkar. Demek ki, memleket bütçesinde de bir ağırlık olmuyor. Niçin ucuz oluyor? Bina yatırımı yok, elektrik ve saire hepsi devam ettiği için hademesi, memuru, âmiri, müdürü her şeyi devam eden bir sistemin içinde olduğu için memlekete çok ucuza mal olmaktadır. Bunları daha çok saymaya gitmeyeceğim, ancak şunları söyliyeyim; teknik öğretime verdiğimiz önemi şunlarla da belirtmek isterim, sayın milletvekilleri, teknik liselerimiz var, bu teknik liselerimizden bazılarında iki yıllık ön lisans üzerinde açıyoruz, oradaki ehliyetlerine inandığımız İzmir gibi, Ankara gibi, İstanbul gibi illerimizde çok ehliyetli öğretmenlerimiz var, iki yıllık yüksek öğretim kurumları açıyoruz, bunları ön lisans diye de düşünebilirsiniz. Bu yüksek öğretim kurumları oradan çıkan öğrencileri alacaklar, bunları hem yetiştireceklr, hem de öğretmen olarak çalıştıracaklar. Öğretmenlerinin kontrolünde hem okuyacaklar hem de öğretmen olarak çalışacaklar. Böylece öğretmen sorununa hemen çözüm getirmeye çalışıyorum, teknik öğretimde kapsite artırabilmek için. Bu öğrencilerin önü tıkanmayacak, iki yılı bitirdikten sonra pratik sanat okullarına, öğretmen olabileceklr, başarılı olanlar Teknik Yüksek Öğretmen Okulunun üçüncü sınıfına devam edebileceklr ve böylece geçişler olacak, bir tıkanma olmayacak.

Aynı şeyi eğitim enstitülerinde uygulamaya çalışıyorum. Haberlerden dinlediğiniz gibi 14 ilimizde öğretmen okullarımızın üstünde iki yıllık yüksek öğrenim kurumları açma kararı aldım. Bundan kastım şu; bu bir deneme olacak ve artık bundan böyle ilkokul öğretmenlerimizin de yüksek tahsilden geçmelerini istiyoruz. Tüm ilkokul öğretmenlerimiz kısa zamanda yüksek öğrenimden geçirileceklerdir. Bu öğrenim yılında değil, öbür öğrenim yılında bütün Türkiye'ye genelliyoruz. İlkokul öğretmenlerinin yüksek öğretimden geçme esasını bu yıl deneme olmak üzere 14 ildeki öğretmen okulunda iki yıllık yüksek öğrenim okullarını açma kararını aldık. Bunlar da öğrenci alacaklar, bu iki yıllık öğrenim (ön lisans diyebiliriz bunlara) sonunda mezun olanlar ilkokul öğretmeni olarak atanacaklar, başarılı olanlar eğitim enstitülerinin veya çeşitli yüksek okulların üçüncü sınıflarına geçebileceklerdir. Böylece eğitimde demek ki, hem dikey, hem yatay geçişler sağlanmış olacaktır. Hiç kimsenin önünün tıkanmaması ilkesi gerçekleştirilmiş olacaktır. Onun için bunu ısrarla söylemeye çalışıyoruz.

Değerli arkadaşlarım, bunlara ilâveten daha sayacaklarımız vardır. Onun için gerektiği zaman liselerimizdeki iyi yetişmiş öğretmenlerden, gerektiği zaman öğretmen okullarında iyi yetişmiş öğretmenlerden, gerektiği zaman teknik liselerdeki tecrübeli öğretmenlerden yararlanarak, yüksek öğrenimdeki bu kapasiteyi yaratacağız. Bu bir fantezi değil, bunun gayreti içindeyim onun için muhalefetteki arkadaşlarımın beni bu (bu benim meselem değil aslında söylediklerine katılıyorum, bu gerçekten politikanın üstünde tutulması gereken önemli bir sorundur), konularda beni destekleyeceklerine inanıyorum. Bunun malî yönleri hakkında size bavurduğum zaman yardım edeceğinize (muhalefet - iktidar olarak) inanıyorum çünkü ülkemizin sorunudur. Sonuç ne olacaktır? Sonuç 100 bin kişilik (akademilerle birlikte, üniversitelerle birlikte) bir kapasite yaratabileceğimize inanıyorum, bunun gayreti ve çalışmaları içindeyim değerli arkadaşlarım. 100 binlik kapasite yaratırsak özetliyorum, imtihana giren lise mezunlarından en aşağı puan alan çocuk da, en yüksek puan alan çocuk da yüksek öğretimde bir yer bulma olanağına sahip olacaktır. (C. H. P. sıralarından alkışlar.) Niçin bunu bu kadar cesaretle söylüyorum? Ne demiştim? Bu sene imtihana girenlerin mevcudu 170 bin civarında olacaktır, bu miktar fazla da olabilir. Bunun 30 bin kadarı fakülte değiştirmek için girer. Şu fakülteden öbür fakülteye geçmek için girer. Bir kısmı ikmalde kaybeder, bir kısmı mesleğine gider. Öğretmense öğretmenliğine vesaireye gider. Benim tahminlerime göre bu 120 bin civarında bir talep olur. Haddizatinde bizim verdiğimiz söz, meslek okulları mezunlarının hepsinin yüksek öğretime geçmesi değildir, lise mezunlarınındır. Bu yıla kadar zaten lise mezunlarının dışında üniversitelere geçiş diye bir şey yoktu. Biz bu sene değerli üniversite temsilcilerinin de yardımlarıy-

le imtihanlarda bir birliği, bir bütünlüğü getirdik. Tek imtihan içerisinde bütün meslek okulları ve lise mezunları aynı imtihana alınacaklardır. Yalnız (A) ve (B) grupu diye iki grupta alınacaklardır. Özerk üniversitelerimiz henüz (lise hariç), özerk üniversitelerimizin bazıları diğer meslek okullarını almayı kabul etmedikleri için imtihan (A) ve (B) isimleri altında yapılmaktadır. Yalnızca lise mezunlarımız (A) grupunda olacaklar, (B) grupu da tüm meslek okulları mezunları olacaklardır. Öğretmen okulları, ticaret liseleri, teknik okullar, imam hatipler, hepsi (B) grupu içindedir. Bu durumda bu yıl liseyi bitirecek öğrencilerin mevcudu 57 bin civarındadır. Geçen yıllardan birikenlerle birlikte bunların hepsinin 70 - 75 bin civarında olacaklarını tahmin ediyoruz. Tabiî birçok meslek okullarımız, yüksek öğretimde yarattığımız kapasitenin pek çoğu, meslek okullarına da açık olduğu için, meslek okullarından da alacağımız için 100 binlik bir kapasite hiçbir lise mezununu açıkta bırakmayacaktır, çalışmalarımıza göre. Meslek okullarının da büyük bir kesimini alabilme olanağına sahip olacaktır. Böylece sayın milletvekilleri, demokratik kuralların işlediği bir dönemde gerçekten ciddî bir sorun olarak üzerimize gelmekte olan bu soruna, çözüm arama çabası içindeyiz. Bunun gayreti içindeyiz.

Televizyonla öğretim çalışmalarını yapmak için dışarıya gerekli siparişleri yapma, Hükümetten gerekli kararnameleri biran evvel çıkarma, gerekli makinelerin getirtilmesi çabası içindeyiz. Gece gündüz bunlarla uğraşıyoruz. Mektupla öğretimi sağlayıp, bu kapasiteyi yaratabilecek dokûmanları hazırlamak için 7 arkadaşımı bugünlerde Fransa, Almanya, Belçika, İngiltere'ye gönderip gerekli durumları alelacele, 10 gün içinde tetkiklerini istiyorum. Dönüp geldiklerinde gerekli komisyonları kurup, bu konudaki hazırlıklara başlamalarını istiyorum ki, önümüzdeki sene gerekli kayıtları buralara yapabilelim; mektupla öğretimi yürütebilelim.

Mektupla öğretim tabiîki örgün eğitim gibi olmayacaktır, sözcü arkadaşlarımın görüşlerine katılırım; ama büyük bir sorun geliyor, bu soruna çözüm aramak zorundayız. Şurasını belirtmek isterim, halen mevcut eğitim sistemimizde mektupla öğretimin de gerisinde çalışmalar vardır. Öğrenci başta bir gelir, bir imtihana girer. Kitabı da gönderilmez. Halbuki biz hiç olmazsa öğrenciyi kaydedeceğiz, mektupla öğretmedeki kastımız bu. Öğrenciye en iyi öğretmenlerimizin müştereken yarattığı, komisyonlarla hazırlattığımız notları şimdiden bastırmaya hazırlanıyoruz. Bu notları devamlı göndereceğiz. Öğrenciyi yaz döneminde imtihana çağıracağız ve sıkı bir imtihandan geçireceğiz. İmtihanı geçenleri yaz aylarında 2 aylık 3 aylık kurslara, laboratuvarlara, atölye çalışmalarına tabi tutacağız ve başarılı olanları da ikinci sınıfta devam etmeye hak kazandıracağız. Böyle sistemde bir bütünlüğü, bir geçişi sağlayarak bunları telâfî etmeye çalışacağız. Halbuki benim Millî Eğitim Bakanlığım öğrenci memurlarla dolu. Bir başta kaydolurlar, bir de sonunda imtihana giderler. Mevcut sistemimiz bu. Birçok yerlerde böyle olduğunu hepiniz bilirsiniz. Onun için mevcudun daha iyisini yaratmaya çalışarak bu sorunu çözme yolunda tedbirleri almaya, gitmeye çalışıyoruz.

Sayın milletvekilleri, şurasını da belirtmek isterim; Sayın Cinisli sordular. Bu herkesin önünün tıkanmaması ilkesi nasıl gerçekleşek. Orada zannederim bir yanlış anlaşılma olmuş. Biz ortaöğretimde yaptığımız yeniliklerle hiç kimsenin önünü tıkamak niyetinde değiliz; ama kabiliyeti olan çocuklar, kendi kabiliyet ve yeteneklerine göre ortaöğretimde yöneltilecekler. Mesleğe yöneltilecekler, işe yöneltilecekler, yüksek öğretime yöneltilecekler. Öğrenci matematikten, fizikten yapamamışsa, illâ sınıfta bırakarak onu dökmek şart değil. Onu topluma kazandırabiliriz. İyi bir daktilo öğrenebilecekse, iyi bir daktilo öğreterek topluma iyi bir daktilograf olarak kazandırabiliriz. Daktilograf olarak lise mezunu olarak hayatını kazanır ve toplumumuza hizmet eder. Üretim sistemimizin içinde gerekli yerini alır. Ancak, işe yönelttiğimiz o kişi matematiği, fiziği, kimyayı başaramadığı için yüksek öğrenime geçememişse, bu demek değildir ki, o hiçbir zaman yüksek öğretime geçemeyecek!.. Ne zaman aklını başına alır ve akşam okullarımıza, çeşitli yerlere devam ederse, her an her zaman imtihan olarak o kurları yapabildiğini nispatlar ve yüksek öğretime geçiş hakkını kazanır. Böylece öğretimin hiçbir kademesinde hiç kimsenin önünün tıkanmamasına gayret edilecektir.

Aslında sorunları bu yaratır arkadaşlar. Nerede baraj koyarsanız orada sorun doğmaya baş-

lar. Önünü açtınız mı sorunlar çözülmeye başlar. Toplumsal sorunlarda bu önemlidir. Tıkanmanın olduğu yerde barajlaşma başlar, sorunlar büyür ve barajı zorlama başlar. Tıkamazsınız, yöneltirseniz, imkânlar verirseniz, açık bırakırsanız bunun önüne geçmiş oluruz.

Önlisans öğretimindeki tereddütler zannederim bu noktada toplanmaktadırlar. Bu noktada toplanıyorsa haklıdırlar. Önlisanstan çıktıktan sonra öğrencilerin geçiş hakkı yoksa, topluma dert, sorun olabilir; katılırım. Önlisansta amaçladığımız bu değildir. Önlisanlar aslında üniversite önünde birikme bir çözüm olarak bulunmuş bir cevap da değildir. Şurasını da açıklıkla söyleyeyim : Ben göreve geldiğimin üçüncü gününde, tarihler açıktır, Yüksek Öğretim Kurulu toplantısı oldu. Göreve başladığımın üçüncü günü, dört değil, üçüncü günü. Yüksek Öğretim Kurulu toplantısının gündeminin 1 nci maddesinde önlisans konusu vardı. Devlette devamlılık esastır demiştik. Benden önceki arkadaşlarım bu konudaki çalışmaları yapmışlar, önlisansı sistemimiz içerisinde görmüşler. Yüksek Öğretim Kurulu bütün üniversitelerimizden birer temsilci akademilerimizden gelen birer temsilcilerle bakanlık temsilcilerinden oluşur ve Millî Eğitim Bakanı buna başkanlık eder. Eğer Hükümet kurulması 5 gün daha gecikse, bu toplantıya ben değil, benden evvelki arkadaşım başkanlık edecekti. Bu toplantıya başkanlık ettim, önlisan görüşüldü. Biraz evvel söylediğim gibi peşin yargılarla bu mesleğe, bu göreve gelmedim. Ben her şeyden önce bir eğitimciyim. Eğitimcinin peşin yargısı olmaz. Eğitimcinin saplantısı, özellikle olmaz. Varsa eğitimci değildir. Onun için, bu devamlılığı esas alarak, önlisans konusunun ülkemiz yüksek öğretim sisteminde yararlı bir kuruluş olacağına inandım ve bunları Yüksek Öğretim Kurulundan çıkan karara uygun olarak, benden evvel hazırlanmış taslağı gönderdim ve yüksek öğretim kurullarımızın görüşlerini istedim. Üniversiteler arası kurulun görüşlerini istedim. Bunlara göre çalışmalar yaptık.

Bazı üniversitelerimiz önlisans denemesine girmişlerdir. Bu yıl bir deneme içindeyiz. Millî Eğitim Bakanlığımız bu denemenin içindedir. Denemeden alacağımız sonuçlara göre eksik taraflarımızı onaracağız, sistemi daha iyiye doğru düzelteceğiz. İnşallah gelecekte genelleyeceğiz. Eğer deneme çok kötü sonuçlar vermişse, bunu yüksek öğretim sistemimizin içerisinde, sistemin bünyesine kalbederek bunu kaldıracağız. Demek ki bir deneme safhasındayız.

O bakımdan bu konuda zaman zaman çeşitli müesseselerden tepkiler gelmektedir. Öz olarak önlisansta önlisansı bitirenin önü tıkanacak, başımıza teknikerler gibi yeni sorun yaratacak gibi bir psikolojinin içine girmeye lüzum yok. Biraz evvel arz ettim. Öğretmen okullarına kurduğum iki yıllık önlisans tipi yüksek öğretim kurumlarından bahis açtım. Teknik liselere kuracağımız okullardan söz ettim. Burayı bitirenlerin başarıları, üstteki akademinin üçüncü sınıfına, eğitim enstitüsünün üçüncü sınıfına, fakültenin üçüncü sınıfına devam etme hakkını kazanacaklar. Orayı bitirenler de zaten bana öğretmen olarak lâzım. Hizmet edecekler, öbür tarafta sanat okullarına öğretmen olacaklar. Akademilerde ve üniversitelerde de bu nevi geçişler yapılacak.

Aslında önlisans gerçekten bir gün genelleşirse, bütün Türkiye'ye genellenirse o zaman çok daha sıhhatli hale geleceğiz. Asıl amaç da odur. Liseden yüksek öğretime yöneltilenler, önlisansa doğrudan doğruya geçecekler. Türkiye'nin her tarafından önlisanslar 4 - 5 konuda program verecekler. Buralarda tekrar yöneltmeler yapılarak üniversitelerimizin çeşitli bölümlerine yöneltilecekler; bu iki yıllık önlisansları bitirenler, memleketimizde planımızın en çok ihtiyaç duyduğu ara meslek sınıfını teşkil edecek, ara elemanı teşkil edecekki, plan en büyük ihtiyacı bu konuda duymaktadır.

O bakımdan, önlisans konusunda da pek endişelerinizin olması kanısındayım.

Değerli arkadaşlarım, müsaade ederseniz benim tutumumla, genelgelerimle ilgili hususlara da biraz değinmek isterim.

Millî Eğitim Bakanı olarak göreve başladığım zaman manzara şu idi; bunu katiyen geçmişi tenkit için söylemiyorum, tekrar altını çizerek söylüyorum, durumu açıklığı ile ortaya koyabilmem için, değerli bilgilerinize sunabilmem için bunları söylememde yarar var.

Göreve başladığım zaman Bakanlığa küskün bir öğretmen grupu buldum. Bakanlığım hizmeti vücudu, öğretmenin çocuklarımızı yetiştirmesinde başarı sağlayabilmesi için yardımcı olmaktır. Onun için varım, ben onun için müs-

teşarlar var umum müdürler var, millî eğitim müdürleri var. Asıl amaç nedir? Çocuklarımızı toplumumuzun isteklerine göre öğretmenin yetiştirmesi için ona yardımcı olmaktır. Bunun için ben varım, ama genellikle bütün öğretmen grupu, hemen hemen bütün taşra, Bakanlık, denince, Bakanlık onu karşısında, imâ; bu, bendeki izlenimi bu. Geçmişi tenkit için söylemiyorum. Göreve geldiğim zaman, samimiyetime inanmanızı isterim, hiçbir art niyetim olmadan, «Ben biraz bazılarına şirin görüneyim», bunlar bende vaki olmadı. Bu samimiyetime inanmanızı isterim. Ama bir şeyi amaçladım; eğitim sisteminin asıl unsuru olan öğretmene gerekli güveni ve huzuru vermediğim müddetçe yapacağım bütün yenilikler, alacağım bütün tedbirlerin askıda kalacağını biliyordum. Halen de biliyorum.. (C. H. P. sıralarından alkışlar ve «Bravo» sesleri) Onun için göreve gelince amacım; öğretmen kitlesine, öğretmen toplumuna nasıl huzur ve güven getirebilirim. Bunun için, yasanın bana verdiği bütün tedbirleri almaktan çekinmedim.

Arkadaşlarım sordular, «Nasıl, mahkemeye düşen, mahkemedeki bir öğretmeni göreve verirsin.» Aynı şeyi ben tersine sorarım, mahkeme onu mahkûm etmeden, birisinin dilekçesiyle mahkemeye düşmüşse...(C. H. P. sıralarından alkışlar ve «Bravo» sesleri) onu görevden nasıl aldınız?.. (C. H. P. sıralarından şiddetli alkışlar ve «Bravo» sesleri) Nasıl insaf ettiniz aldınız? Bunları bugüne kadar söylemedim, söylemek niyetinde de değilim, ama çok hürmet ettiğim Sayın Öztürk, yasaları gayet iyi bilir, bakanlık yaptılar, oldukça ciddî eleştirdiler. Bakanlık yaptıkları için aynı yetkileri kullandılar. Hürmetim var. Benden evvelki arkadaşımın tasarruflarına filân da hiç bir şey demiyorum; o günkü koşullar altında öyle görmüş, almış, bugüne kadar bir şey söylemedim, söylemek istemiyorum.

Sonuç olarak; aldıklarının çoğu, Danıştayca geri dönmüş, beraat etmişler, geri dönmüş ve yine aynı arkadaşım kendi aldığını, kendisi göreve vermiş, bunlar da var.

Arkadaşlar, ben göreve geldim, ne yaptım? Şimdi bakın onu okumamda yarar var. Bu yasanın 140 ncı maddesi der ki, «Göreve devamında engel görüyorsanız...» mahkemeye düşen, şikâyet ettiğiniz vesaire, alabilirsiniz görevden bu hakkı bana veriyor. Eğer bir öğretmenin görevi devamında engel görürsem, mahkemeye düşmüş, alma yetkim var, alırım. Geçmişteki arkadaşım da almış, bunların tenkidine girmeyelim.

Aynı kanun, madde 145, diyor ki; «Görevden uzaklaştırma bir disiplin kovuşturması icabından olduğu takdirde en çok üç ay devam edebilir. Bu süre sonunda hakkında bir karar verilmediği takdirde memur görevine başlatılır. Bir ceza kovuşturması icabından olduğu takdirde...» mahkemeye filân vermişseniz, «görevinden uzaklaştırmaya yetkili âmir..» müfettişlerin görevinden uzaklaştırdığı memurlar hakkında atamaya yetkili âmir, «..ilgilinin durumunu her iki ayda bir inceleyerek görevine dönüp dönmemesi hakkında bir karar verir ve ilgiliye de yazı ile tebliğ eder.»

Değerli arkadaşlarım, aşağıda açıklıyor bunu, ne diyor kanun bana? Görevden uzaklaştırdıklarınızı - görevde devamlılık demiştik ya, bakan arkadaşım gitti, bir bakan geldi - iki ayda bir bunların durumlarını inceleyeceksin, eğer göreve dönmelerinde bir engel yoksa bunları çevireceksin diyor. Burada açıklıyor, açıklamasını okumayacağım.

Madde 144, tetkik ettiniz, der ki; görevden alma maddesidir bu, «.. 142 nci maddelerle 143 ncü maddenin a, b, c fıkralarında yazılı olanlar hakkındaki görevden uzaklaştırma tedbiri Devlet memurunun soruşturmaya konu olan fiillerinin hizmetlerini devama engel olmadığı hallerde her zaman kaldırılabilir.»

Madde 144, eğer göreve engel olmadığı bir hal görüyorsan her zaman kaldırabilirsin diye bana yetki veriyor. Filan kitabı evinde tutmuş, kitaptan dolayı mahkemeye düşmüş, görevden almışız, ben ona bir şey demiyorum. Aylardır mağdur edilmiş. Birlikte bir seçimden geçmişiz, bir ara dönemi birlikte bitirmişiz, ıstıraplarıyle, şusuyla busuyla, hep beraber seçim meydanlarında konuşmuşuz, demokrasi demişiz, bazı asgarî müştereklerde birleşmişiz, savunmuşuz, seçimden çıkmış gelmişiz, Millî Eğitim Bakanı oluyorum. Biraz evvelki amacımı bir daha tekrar ediyorum; Bakanlığa karşı kırgın, küskün bir öğretmen kitlesi var. Bakan, Millî Eğitimde tedbirler getirmek istiyor, bir eğitimci ola-

rak gayet iyi idraki ve bilinci içindeyim ki, dünyanın en iyi tedbirlerini getirseniz de, öğretmen gerekli güven ve huzur içinde bunu gerekli heyecanla tutmaz, yürütmezse başarıya gidemeyiz. Öğretmene gerekli güven ve huzuru vereceğim, ama öğretmen için tedbir almayacağım, bu olmaz. Göreve geldim ve mahkemeye verilenlerin, mahkemeye verildikleri için görevden alınanların eğer göreve dönmelerinde engel görmediysem, - inceledim, 104 dosyadan ya 49, ya 59 tanesini - görevlerine dönmelerine, kanunun bana verdiği yetkiye göre genelge yolladım. «Dönecektir, bunlar görevlerine» dedim.

Bunu görevden alındığı zaman hoş gören bir memlekette, bunu göreve veren bir sürü atıflarla suçlanacak. Demokrasinin boyutlarını birlikte çizmek zorundayız. Demokrasinin temelindeki ilkelerde birlikte bazı münakaşalar yapmak zorundayız.

Arkadaşlar, Bütçe Komisyonunda da arz ettim, öğretmen olduğu için bunun sancısını ben bilirim. Öğretmene elini yak deyin, yakar, ama öğretmen kolay kolay kitap yakamaz. Kitap ona çok kıymetli gelir; 10 lira vererek aldığı kitabı yakamamış, atamamış, bir şikâyet, bir arama mahkemeye gitmiş. Hüküm giysin, görevden alayım. Hüküm giymemiş. Hüküm giysin görevden alayım, «Mahkemesi devam ediyormuş» nitekim verdiklerimin çoğu zaman içinde beraet edip geliyorlar. Hüküm giydiği gün, 6 ay, 1 gün giydiği gün görevden alırım. Aksi takdirde bu camiaya, bu topluluğa güven ve huzur verme yönünde ben bu kanunu kullanırım. Onu güvensizliğe ve huzursuzluğa gitme yönünde kullanmam bunu... (C. H. P. sıralarından şiddetli alkışlar ve «Bravo» sesleri) Ben, Bakanlığı böyle anlıyorum, rejime hizmeti böyle anlıyorum, Devlete saygıyı böyle anlıyorum.. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

«Halk Partisiyle Adalet Partisinin Devlet anlayışında, rejim anlayışında fark var» dediler, doğrudur; fark vardır. Bizim Devlet anlayışımızda, halka sevgiyle, saygıyle yaklaşarak disiplini sağlamak esastır..

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Jandarmayla

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Gerektiği zaman tabiî kullanacaksınız. Ama onu gerçekten yasalar suçlu duruma getirmişse.

Niye 141, 142 meselesini söyledim, onu da arz edeyim. Öğretmen mesleğinin içinden geldiğim için onu zikretmesem bazı tehlikeleri var. Örneğin, talebesine tasalluta yeltenen bir öğretmen mahkemeye verilmiş, ceza giymemiş olsa bile, onun mahkeme sonucuna kadar bekletilmesine inanıyorum. Bu şaibe altında ise, mahkemece bu şaibe temize çıkmadan onun göreve dönmesini istemem, halen istemem.

Eğer bir hırsızlık şaibesi altında ise, onun için mahkemeye gitmişse, 163'ten, 141'den, 142'den, ne imiş, şu kitabı bulundurmuş, filân yapmış, filân etmiş, fikirle ilgili bazı şeylerden dolayı gitmişse, mahkûm etsin, ondan sonra ayırayım. Sayın Öztürk de buna katılacaklardır. Ara dönemde birçok yersiz ihbar oldu, Sayın Öztürk. Bu yersiz ihbarlardan dolayı, mahkemeye sevk edilmeler oldu. Bunlar öğretmen toplumunda büyük huzursuzluk yarattı. Bunu önlemek için, bunu görev saydım ve bu genelgemi - bende gelip geçeceğim bu makamlardan - tarihte şerefli bir belge olarak, çocuklarıma bırakacağım. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

Şimdi Sayın Cinisli'nin haklı olarak sorduğu bir soruya cevap arz etmek isterim. «Tutuklu bir öğretmeni nasıl göreve iade ettiniz Sayın Bakan?» dediler. Teşekkür ederim. Buna Senatoda cevap vermiştim, Sayın Cinisli, samimiyetime inanacağınıza inanıyorum. Onun için aynen arz edeceğim. Benim tabiatımda açıklık vardır. Kürsüde açığımdır, uygulamalarımda açığımdır, arkadaşlık hayatımda da açığımdır. Bu ifadeleri yaptığım dönemde, sözünü ettiğiniz öğretmenin dosyasının içinden tutuklulukla ilgili bütün evraklar alınıyor, önüme dosya hiç tutuklu değilmiş gibi, mahkemesi devam eden bir öğretmenmiş gibi getiriliyor, benim imzam alınarak ilgili yere bildiriliyor.

Sayın Cinisli hukuku bilirsiniz, bu oldu, imzayı attım. Biliyorsunuz, Millî Eğitim Bakanlığının ne derece büyük bir Bakanlık olduğunu, ne derece hummalı çalışmaları olduğunu. «Her yazıyı okuyarak imzalıyorum» dersem, samimiyetsiz olduğuma inanırsınız o zaman, buna maddeten imkân yok, tahmin edersiniz. Anakısmını çiziyorum, «Şunlar oluyor» deniyor imzalıyorum. Dosyasında var mı böyle bir şey, yazıya baktım, yok; tutuklu olduğu belli değil.

Haydi ben gönderdim, bir vali yasaları bilmez mi? Tutuklu bir kişinin göreve çevrilemeyeceğini bilmez mi? Açık değil mi bu yasalar da? Açık. En azından Hükümette bütünlük esas değil mi? Devlette bütünlük esas değil mi? Vali dün şu, bugün bu olabilir. Ama yarın siz gelebilirsiniz arkadaşlar. Ben birini tayin etmişimdir. Eğer ben, benimdir diye, sistemde sizin çalışmanıza ihanet ediyorsa, asıl o zaman birlikte düşünmemiz lâzım. Kim olursa olsun arkadaşlar, en azından «Efendim, bu tutuklu» diyebilirdi; derhal iptal edebilirdik. Denmemiş. Gönderiliyor, tertibat alınıyor, fotoğraflar çekiliyor ve sürülüyor. Ben de olanı, olduğu gibi kamuoyuna duyuruyorum. Bununla Millî Eğitim Bakanının yıpratılacağı zannedildi. Açıksanız eger, Millî Eğitim Bakanı olarak, yıpranmazsınız. Bununla yıprandığım kanısında değilim. Tam tersine, muhalefet olarak, iktidar olarak, bir gerçeği bir defa daha bu milletin yüce kürsüsünde belirtmek isterim. Bu ciddî bir sorundur, siz iktidarda olsanız size yapılsa da çok ciddî bir sorundur, ben iktidarda olsam, bana yapılsa da çok ciddî bir sorundur. Bu henüz Devlet mekanizmamızda, Devlet bütünlüğünün, Devlet anlayışının bazı noktalarda çürük olduğunu gösterir. Onun için, bu konunun muhalefeti, iktidarı olmaz. Bu konuda, istirham ediyorum, bu oldukça kötü bir örnektir, bunun üzerine Millî Eğitim Bakanı, Cumhuriyet Halk Partisi filân diyerek değil, bu Adalet Partisi olabilir, Demokratik Parti de olabilirdi, bu nevi konular üzerine arkadaşlar hep beraber gitmek zorundayız. İşte birleşeceğimiz konular bunlardır. Devlette ahlâk, Devlette bütünlük bunu sağlamak zorundayız. Onun için samimî olarak sordunuz, samimî olarak sizlere cevap arz etmeye çalıştım.

Sayın Cinisli, bu Tunceli olayları, Horasan olayları, çezitli olaylar var. Eğer müsaade ederseniz, bütün bunlara müfettiş raporlarıyla tekrar dönmiyeyim; uzun uzun zamanınızı almıyayım. Ancak, şu kadarını arz edeyim, Senatoya gediğim zaman, yine samimiyetime inanacağınızı biliyorum, 300 - 400 kadar öğrenci gelmişti. Şûra salonuna aldım, kendileriyle bir öğretmen olarak, bir Bakan olarak değil, iki saaat kadar konuştum ve çocuklarla büyük çapta da anlaştık bazı konularda. Konuşmamın özü, «Memleket hepimizin, yarın öğretmen olacaksınız, bunları yasaların içinde işleyeceğiz arkadaşlar. Haksızlıklar vardır, şikâyet edeceksiniz, düzelteceğiz, ama bu şekilde toplu hareketlerden sakınacağız.» Tamamen bir baba, bir öğretmen olarak, kendileriyle görüştüm. Senato bütçesine oradan geldim. O çocuklarla görüşmeden önce, ilgili yerdeki maarif müdürümle görüştüm, orada bana verilen ilk bilgi, o sizin anlattığınız olayı, bir öğretmenle, bir çocuğun arasında geçen bir münakaşa, bir kutunun fırlatılması olayından sonra işin genişlediği. Ama tabi bunun altında daha evvelki olaylar var biliyorsunuz. Tunceli'de daha önce bir temsil olayı var, onları açıkladım zaten. Birçok yerlerde temsil olayında, sahneye bayrak çıkışı, bayrağın ay - yıldızı üzerine bozkurt rozeti konması, ondan sonra yuhalamalar, dövüşmeler, çarpışmalar, uzun hikâye, bunlara tekrar girmiyeyim, bütün bunların birikimi böyle bir şeyle sonuç veriyor ve öğrenciler buraya geliyorlar.

Öğrencileri beşer - onar, gitmek istemedikleri için, onların isteğine uyarak çeşitli öğretmen okullarına gönderdim, şimdi normal tedrisatlarını yapıyorlar. O bakımdan, oradaki benim verdiğim cevabın altında bir art niyetim yoktur. Eğer lütfeder, bu konudaki bütün konuşmalarıma dikkat buyurursanız, samimiyetle çalışıyorum. Beni çeşitli yerlerde dinleyen arkadaşlarım var, özellikle eğitim sistemindeki arkadaşlarım, beni çeşitli yerlerde dinlediler.

Değerli arkadaşlarım, sözlerimin başında da arz ettiğim gibi eğitim müthiş bir güçtür. Eğitim sistemlerine ikiliği sokamayız. Hele yönetici mevkiinde olanlar, taraf olamazlar. Bu kişiler belli saplantılara kapılarak taraf tutarlarsa tehlikelidir. Onun için bütün konuşmalarımda fikir tartışması yapabilirsiniz. Ancak, kaba kuvvete başvurarak fikrini başkasına kabul ettirmek isteyenin karşısına kanunlar gelecektir, hep onun karşısında olacağız, demişimdir. Böyle olmamız gerekmektedir. Öğrencilerimizi, milliyetçi, milliyetsiz, bu nevi kelimelerle ayırıma tabi tutmaktan kendimizi kurtarmamız lâzımdır. Okullarımızda bazı huzursuzluklar vardır. Bunların nedenlerini iyice düşünmemiz gerekir. Özellikle halkın oy-

larını alarak, büyük çapta oylarını alarak gelen Adalet Partisi temsilcisi arkadaşlarım, M. S. P., Demokratik Partili temsilcisi arkadaşlarım, meseleyi çok iyi düşünmemiz gerekir.

İzlenimimi söyleyeyim, bunun içerisinde yer yer olan olaylar, eğilimi ne olursa olsun, lütfen burada yine samimiyetime inanın, eğilimi şu tarafta veya bu tarafta olan, bu hâdiseleri yaratanlar ve yaratmaya çalışanlar, aslında demokrasinin karşısındadırlar, bu müessesenin teşekkülünün karşısındadırlar. Burada hassasiyetinizi çekerim, elimde vesikalar var sayın Adalet Partisi. Sizin zamanınızda bazılarının gönderdikleri mektuplar, gönderdikleri oyunlar vardır. Şimdi sizin tutmaya çalıştığınız kişiler. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar) Onun için çok hassas olmanızı istirham ederim. Bunlar demokratik düzen içerisinde buralarda iktidar olma gücünü hiçbir zaman hayal edemedikleri için, bu düzenin dışında başka mekanizmalar aramaktadırlar. Yanılgıya düşer, bugünkü iktidarı yıpratalım diye, veya yarın biz, siz iktidar olunca, sizi yıpratalım diye bu yanılgının içerisine düşersek, bunların ekmeğine yağ sürmüş oluruz. Açık ve samimî söylüyorum; bu memleketin kötüsünden, onun için parlamenterler olarak, çok dikkatli olmanızı, çok dikkatli olmamızı özellikle istirham ediyorum. Konuşmalarımızda, tutumumuzda, hele Devletin başında Hükümet temsilcisi olarak biz, hiç taraf tutamayız, tutmamamız gerekir, tutarsak hata ederiz. Gayet samimî söylüyorum, parlâmenter olduğumuz için, bir yerde halkın temsilcileriyiz, bizim de taraf tutmamız lâzım, Hükümeti temsil eden kişi olarak ben, hakkın adaletin tarafı olmam gerekir, (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Teşhislerle taraf tutmayı karıştırmayın. Zaman zaman ortaya teşhisler konur. Teşhisleri taraf tutma olarak nitelerseniz, o zaman yine yanılgıya düşeriz. Sorunlara iyi teşhis koymak zorundayız. Onun için Sayın Başbakan, Hükümetin başında iyi haber alan bir kişi olarak, teşhislerini koymaktadır. Kulak vermenizi isterim. Teşhisler doğrudur. Onun için o teşhisleri istismar etmeye kalkmak, içinde bulunduğumuz düzene fayda değil zarar getireceği kanısındayım değerli arkadaşlarım.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, yaptığım atamalara arkadaşlarım dikkatimi çektiler. Büyük saygım vardır. Aslında, sözlerimin başında söylediğim gibi, her uyarıdan yararlanmaya kendimi açık tutmaya çalışıyorum Ancak bu yöndeki tutumumu da müsaade ederseniz açık açık bir defa daha belirtmek isterim.

Atamalar yaptım, görevde kalırsam yapmaya devam edeceğim. Niçin devam edeceğim? Aslında bunu, siz de olsanız yapma durumundasınız. Şunun için yapmaya devam edeceğim.

Yönetimde esas, işe göre adam bulma prensibinin takibedilmesidir. Yönetiminde bulunduğunuz müessesede çeşitli sorumluluk taşıyan makamlar vardır. Eğer bu makamları işgal eden kişiler gerekli yeterliğe sahip ve o makamın fonksiyonlarını icra edebiliyorsa, hiç şüpheniz olmasın, bu adam düşmanım da olsa yerinde kalacaktır; ama o makamın fonksiyonlarını gerektiğince icra edip yerine getiriyorsa. Yok, bu makama bazı hatır yollarıyle, gelmiş, o makamın fonksiyonlarını icra edemiyorsa bu adam benim kardeşim de olsa, memleketin sevgisi içimde daha büyük olacağı için o kişi değişecektir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) O yerini alacaktır, o işi yapacak kişi bulunacaktır. Yaptığım tayinlere dikkatinizi çekmek isterim. Yaptığım tayinleri iyi inceleyin.

SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Öğretmen küsmez mi?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Öğretmen buna küsmez. Sayın Öztürk, özür dilerim karşılıklı cevap verme durumuna düştüğüm için, beni bağışlayın. Öğretmen öyle bir topluluktur ki, haklı iş yaptığınız müddetçe, toplum yararına iş yaptığınız müddetçe öğretmen sizinle beraberdir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri) Bunu övünmek için söylemiyorum. Göreve geldiğim 3 aydan bu yana, muhalif olarak iktidar olarak öğretmen kadrosunun nabzını yoklayın, Millî Eğitim Bakanlığından belki herkes gayri memnun, ama bir topluluk memnundur ve o da öğretmen topluluğudur. Öğretmen memnundur Millî Eğitim Bakanından. Sebep? Millî Eğitim Bakanı şunun bunun gönlünü etmek için iş yapan adam değildir. Benim görevim, öğretmen topluluğuna gerekli huzur ve güveni getirerek,

eğitim sistemimizi toplum yararına gerekli işlerliğe kavuşturmaktır. Onu yapmaya devam edeceğim. Görecəksiniz öğretmen gayrimemnun olmayacaktır.

Değerli arkadaşlarım, bu arada bazı sorulara süratle cevap vermek isterim.

Burada yapılan bütün eleştirilere karşı biraz olsun gücenmiş değilim. Bilâkis yararlandım. Eleştiri olmayan bir noktada oldukça düşündüm ve olduğum yerde sarsıldım. Bunu şimdi bilgilerinize sunacağım. Bana yöneltilen hiçbir eleştiri beni kırmadı, ancak bu beni düşündürdü. Bu şudur. Bu Demokratik Partinin görüşü müdür, yoksa yalnız Sayın Cinisli'nin görüşü müdür? Onu sonra bir arkadaş olarak kendisiyle de samimî olarak bir köşede tartışırım.

«Okuma yazmayı okuma - yazma seferberliği ile geliştiriyorduk. Bir ilköğretim seferberliğine lüzum yoktu. Bunu geliştirmeye gerek yoktu. Bununla aslında üniversitedeki, yani ilköğretimdeki, ortaöğretimdeki bu gereksiz gelişmemizin sonucu olarak yüksek öğretimdeki sorun doğmuştur.» Arkasından da hemen belirtti, «Bir elit grup şeyi içerisinde de değilim» dedi; ama bunun sonucu şudur arkadaşlar :

Peki ilköğretim seferberliği yapmayacaksınız, ilköğretim seferberliğini geliştirmeyeceksiniz... Anayasanın maddesi sarih olarak «İlköğretim mecburidir» diyor ve bunu Devlete yüklüyor. Peki ilköğretimi geliştirmeyip «Belli bir kalite muhafaza edeceğiz» diye ilköğretimi dar tutarak, belli bir kısmın çocuklarını okutup büyük bir kitlenin çocuklarını okutmayalım mı? Onun için, bu görüşün bir defa daha dikkatle gözden geçirilmesi lâzım. Bana göre bu son derece tehlikeli bir görüştür. Son derece tehlikeli bir görüştür, çünkü bunun altında şu yatar.

Eğitim ve öğretimi böyle her tarafa uzatmaya lüzum yok; kaliteyi düşürmeye lüzum yok. İlköğretim belli yerlerde açarız, belli çocukları çok iyi yetiştiririz. Bunlar ortadan, liseden, üniversiteden az, kaliteli yetişir, bir elit zümre memleketi güllük gülistanlık idare ederiz. Herkesin çocuğunun okumasına lüzum yok. Çoban, çırak da lâzım. Onlar da tarlada çalışsın, demektir bunun anlamı. Onun için bu görüşün karşısına Millî Eğitim Bakanınız olarak bugünkü Hükümetin Bakanı olarak, bir partinin bir üyesi olarak tam karşısındayım. Bu halkçı bir görüş değildir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

İHSAN ARSLAN (Yozgat) — Bu nerden çıktı?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Aynen savunuldu burada. Zabıtları tetkik edin.

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Demagoji ile değil, söylediklerimizi tahrifetmeden söylerseniz memnun oluruz.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen rica edeyim.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Bu bana yöneltilmiş bir şey değil. Ama bu birkaç seferdir, bazı yerlerde bana geliyor. Türkiye, bir elit zümre yetiştirerek böyle bir yöne gitme niyetinde değildir. Bizim parti olarak, Hükümet olarak böyle bir anlayışımız yoktur. Bunu açıklamak isterim.

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Aynı cümle ile söyledim. Öyle olmadığını aynı cümle ile söyledim.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Açık; «İlköğretimi geliştirerek bunlar olmuştur? derken, «İlköğretimin bu kadar gelişmesine lüzum yok» derken neyi kastediyordunuz?

BAŞKAN — Rica ederim karşılıklı olmasın. İstirham ediyorum Sayın Cinisli.

İHSAN ARSLAN (Yozgat) — Anlayışınıza lüzum yok, iyice okursanız anlarsınız.

BAŞKAN — Rica ederim efendim.

Devam buyurun Sayın Bakan.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, şimdi sorulara kısa kısa cevap arz ediyorum.

İHSAN ARSLAN (Yozgat) — Siz halka karşı değilsiniz de biz karşı mıyız?

BAŞKAN — Rica ederim, rica ederim efendim.

İHSAN ARSLAN (Yozgat) — En az sizin kadar yukarıda, elit zümreye karşı olan bir zihniyetin içindeyiz.

BAŞKAN — Rica ederim efendim, müsaade buyurun da müzakereye devam edelim.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Değerli arkadaşlarımın kırılmasına lüzum yok. Ben görüşlerimi arz ederken, «Bunun Demokratik Partinin görüşü,

müdür, değil midir onu bilmiyorum. Kendisiyle sonra konuşurum» dedim. Ama sunulan görüşün karşısında olduğumu belirttim. «Bu Demokratik Partinin görüşüdür» demedim, temennim odur.

Şimdi değerli arkadaşlarım, Senatoda kendileri arkadaşların «Millî Eğitim Bakanı üniversiteyi neredeyse şikâyet etti. YÖK'nın Başkanıdır, bunu YÖK'de çözsün» dediler. Arz edeyim Sayın Cinisli. Üniversitelerin alacağı kapasiteler YÖK'de kararlaştırılmaz. Üniversite kendi kurullarında kararlaştırır. Özerk üniversitenin alacağı kapasitelere hiçbir yönden hiçbir etkimiz yoktur.

Değerli arkadaşlarım, burada son derece yine eksik bir görüş, müsaade ederseniz, bazı derslerin YÖK'de üniversitelere konulması için karar almalıyız, önerildi. Özerk üniversitenin özerkliği içerisinde, hiç bir dersin şu dersin üniversiteye konması için zorlama yapılamaz. Buna ne Anayasa ne bugünkü yasalarımız müsait değildir. Arkadaşımın sorularına cevap veriyorum. Şunu da açıklıkla arz etmek isterim. Ben üniversiteyi şikâyet etmiş değilim, sınavsız geçilecek veya kapasite yaratılacak derken üniversitenin özerkliğine müdahale etmiş olmuyorum. Aslında, bir defa daha konuşmalarım başından sonuna kadar bu temayülle doludur. Üniversiteler sosyal sistem olarak açık sistemlerdir. Topluma açık olmak zorundadırlar. Topluma açık olmazlar, toplumun dertlerini, toplumun sorunlarını takibetmezlerse o üniversite asıl kendi özerkliğine en büyük kötülüğü yapar. Ben toplumsal gerçekleri, bu ülkenin bir çocuğu olarak bir sorumlu olarak dile getirmek görevimdir. Sizlerle bazı görüşlerimi paylaşmak görevimdir. Acı durum mevcuttur. Bugün üniversitelerimizin geçen yıl aldıkları öğrenci sayısı 14 bin civarında idi arkadaşlar. Üniversitelerimizin Millî Eğitim bütçesindeki üniversite bütçesinin oranı % 27'ye yükselirken, Millî Eğitimdeki öğrenci oranı % 1,5'a düşer. Çevremizdeki ülkelerin yüksek öğretimdeki öğrencilerinin oranı % 13, % 15, % 20, % 40 iken bizde henüz % 6,8'dir. Birçok üniversitelerimiz bu gerçeği bilmektedirler. Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma dönemleri boyunca 3 milyar liralık yatırım yapıldığı halde, nerede ise üniversitelerimiz hoca artışı kadar öğrenci artışı sağlamamıştır. Bu gerçeklerin Parlamentoda, Senatoda dile getirilmesi, hepimiz tarafından paylaşılması, üniversite özerkliğine müdahale değildir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri) Bu gerçeklerin bilinmesi ve ona göre üniversitelerimizin topluma dönük gerekli tedbirleri almasını sağlayarak üniversite özerkliğine daha çok yardımcı olmamız demektir. Ben özerkliğe yardımcı olmayı böyle anlarım. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Aksi takdirde kırık kolu yen içinde saklama, bu çağda bunun felsefesini güderek üniversitelerimiz bugünkü gibi toplum sorunlarına açılmazlar. Bugün birçok üniversitelerimiz toplum sorunları karşısında kapasitelerini % 100, % 200 artırdılar. Artırmaya gitmezler, kapalı kalırlarsa asıl o zaman bir anda üniversitenin özerkliğinin gitmesi ihtimali doğabilir. Parlamentodan öyle tepkiler yükselebilir ki, özerklik, bunları yabancılaştırıyor denir, özrekliğin alınması yönüne gidilebilir. Onun için ben bütün konuşmalarımda, inanarak söylüyorum, üniversite özerkliğine inanarak söylüyorum, dört yıllık muhalefet milletvekilliğimde Halk Partisinin sözcüsü olarak buradan üniversite özerkliğini savundum, yine savunuyorum, bütün bunlarla üniversite özerkliğine saygımı ve onun güçlenmesi yönünde etkinliğimi yaptığımı sanıyorum. Onun için bu konuda beni bağışlayacağınızı dilerim.

Bu profesörlere sataşma meselesi; arkadaşlar, bilim adamlarına gerekli saygıyı göstermek zorundayız. Demokraside belli bir esnekliğin içinde bulunmak zorundayız. Bu fikir hürriyeti, fikir nedir, eylem nedir bunların tartışmasına girmeyeceğim, değişik yönlerden bunlara yaklaşılmaktadır. Ancak, üniversitelerimizdeki bu yapılan çalışmalara karşı tutumumuz dışarıda katiyen iyi karşılanmamaktadır, dışarıda çalışmış bir arkadaşınız olarak söylüyorum. Bilim yapılan müesseselerde çeşitli görüşler münakaşa edilir. Görüşlere tahammül etmesini öğreneceğiz. Demokratik düzende görüşlere tahammül vardır. Asıl demokratik olmayan düzenlerde görüşlere tahammül yoktur, gerek faşizmde, gerek komünizmde kendi isteklerinin dışında bir görüş sürün, bakın kıyamet nasıl kopar. Demokrasilerde bunlar ortam bulur, tartışılır. Yalnız benim dediğim olsun, başkaları hep yanlıştır saplantısına girersem demokratik düzene

inanmamam olur. Başkaları için de aynı şeyi söylüyorum, yalnız kendilerini doğru görüyorlar, illâ başkaları yanlıştır hücumunda iseler, o zaman bana göre demokratik rejimi değil, biliyorum onların istemediklerini, onların karşısında olduklarını, başka bir rejimi, hiç istemediğimiz rejimi önermiş oluruz.

Geçen yıl imtihan soruları çalınmış, bu yıl da çalındığının iddiası varit dediler.

Değerli arkadaşlarım, geçen yılın acısını beraber yaşadık, inşallah geride bırakırız o acı denemeyi. Bu yıl için henüz soruların hazırlığı bitmemiştir, o bakımdan soruların çalınması diye bir şey mevzuubahis değildir.

Tutum şudur : Hacettepe Üniversitesinde öğrencilere uygulanacak 250 soru için 5 bin soru hazırlık safhasındadır, 5 bin soru hazırlanıyor. Bu 5 bin soru haazırlandıktan sonra bölümlere ayrılır, IBM makinelerinde aynı kur'a çeker gibi gerekli pançlar yapılacak, bunun içerisinden 250 soru düşecek. Bu 250 soruyu, dil bilmeyen, Almanya'dan gelen uzmanlar alacaklar, ofset makineleri vasıtasıyle baskı bitip ambalajlar yapılıp bağlanıp mühürleninceye kadar içeri ile dışarı, polis tamamen emniyet kuvvetleriyle kapatılarak bu 250 soru demek ki, basılacak pançlanacak, bağlanacak, mühürlenecek, ancak ondan sonra dağıtıma gidilecek. Henüz sorular, bu 5 bin soru hazırlık safhasında bitmiş değil. Bu safhada arkadaşımın hatırlattığına teşekkür ederim, kamu oyunda çünkü bu nevi söylentiler var, belki bu kamu oyuna yansıyarak kamu oyundaki bu söylentilerin kapanması için bir vesile olur kendisine bunun için, bunu hatırlattığı için teşekkür ederim.

ETEM EKEN (Çorum) — Nüfuzlu kişilerin çocukları imtihanı kazanamazsa ne olacak?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Yabancı ülkelerdeki öğrencilere ödenen döviz miktarımız elimde var, durumu müsaade ederseniz kısaca bilgilerinize sunayım.

1973 yılı sonu itibarıyle yurt dışında öğrenimde bulunan öğrenciler :

Resmî öğrenciler	1 382
Dövizli özel öğrenci	4 768
Dövizsiz özel öğrenci	10 592
Toplam öğrenci sayısı	16 742

Resmî veya dövizli bir öğrenci yurt dışında yılda 40 bin ilâ 45 bin Türk Lirası karşısında döviz harcamaktarır. Devlet burslusu öğrenciler için yılda bütçeye ortalama olarak her sene 60 - 70 milyon Türk Lirası ödenek konmaktadır. 1974 bütçesine 78 534 750 Türk Lirası ödenek konmuştur. Eğer gerekirse bazı teferruatlarını ben size sonra yazılı olarak arz ederim, burada arkadaşlarımın vaktini müsaade ederseniz almayayım.

Beyin güçü konusunda, Yüksek Öğretim Kurulunun değerli bir üyesi olan Ordinaryus Profesör Ragıp Berker'in, yine Yüksek Öğretim Kurulu bünyesinde bir çalışması yapılmaktadır. Yüksek Öğretim Kurulumuz bunun üzerine eğilmiştir. Sizin de dikkatle, isabetle üzerinde buyurduğunuz gibi ülkemizde ciddî bir beyan göçü vardır; yetiştirdiklerimiz dışarıya göç etmektedirler, özellikle tıp ve mühendislik sahasında ağırlık taşımaktadır. Bunların katî bir rakamını bilmemekteyiz. İşte bu araştırmalar buna yöneliktir. Çünkü bir tek Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak çıkış yapmamaktadırlar bunlar, pekçok bakanlıklar yoluyle çıkış yaptıkları için bu hazırlıklarımı bitirdiğim zaman not aldım, size hazırlıkların sonucunu arz etmeye çalışırım.

Dışarıda doktora yapan öğrencilerin durumu konusu, halen şudur :

Dışarıda doktora yapan öğrenciler genellikle süratle üniversitelerimize ve akademilerimize intikal ettirilmektedir, onlara teklif edilmektedir. Kendilerine hemen iş bulamadığımız bazı sahalarda onları da işsiz bırakmamak için Millî Eğitim Bakanlığına uzmanlık görevi ile kendilerine iş veriyoruz, belli bir dönem bazan bir ay, bazan iki ay, bazan üç ay bekleme durumunda kalarak üniversitelerimizde, yüksek okullarımızda açık olan yeri tesipt ederek orada görevlendirmeyi amaçlıyoruz ve bu yolda çalışmalarımızı devam ettiriyoruz.

Bir konuda yine bana inanmanızı isterim. Çok yerden bana herhangi bir yerden stajyer listesi diye böyle bir liste gelmedi, böyle birşey olmadı, inanmanızı isterim, böyle birşey vaki olmadı.

Yurt dışındaki çocuklarımız için ciddî tedbirler almak için gerekli çalışmaları yapmaktayım, bunun için bir komisyon kurdum uzman

arkadaşlarımızı, araştırmacı arkadaşlarımı bu konuda görevlendirdim. Orada çalışıp gelen öğretmenlerin görüşlerini almalarını istedim, Esenboğa Hava Alanı ile gerekli görüşmeyi yapıp, Esenboğa Hava Alanından geçen işçilerimize gerekli anketleri tatbik ettirdim. Bu anketlerde, neler istiyor, yani çocuğun babası olan işçi ne istiyor... Tamamen bilimsel bir yöntem içerisinde gerekli çalışmaları yaptım. Bu ekip üç gün evvel Sayın Müsteşar vasıtasıyle bu raporları bana verdi, henüz raporları tetkik etmiş değilim. Raporlara şöyle bir baktım siz soruyu açtıktan sonra oldukça önemli istatistikler var, oldukça acı bir durumdayız. 230 bin çocuğumuz var, 230 bin çocuğumuzun ancak 7 binine gönderdiğimiz öğretmenlerle imkân sunabilmişiz. Almanlar, oradaki işçi olarak giden öğretmenlerimizden yararlanarak hemen hemen çocuklarımızın 25 - 26 binine imkân uzatabilmiş durumdalar, oldukça acı bir sorunla karşı karşıyayız. Bu konuda, önce bilimsel araştırmamı yaptım, birçok arkadaşlarımdan faydalandım, yine Demokratik Partideki bir arkadaşımın da görüşünden yararlanarak orada okuyan öğrencilerimizin, dil de bilen öğrencilerimizi akşamları veya part - time olarak görevlendirerek buradaki işçi çocuklarımızın eğitiminde olabilmesi için neler gerektirdiği konusunda tedbirler alma yolunda çalışmalarını sürdürüyorum. Sonuç hakkında şu anda hiç bir şey söyleyecek durumda değilim. İnşallah gelecek günlerde daha güçlü bazı çözüm yollarıyle, getirdiğim bazı çözüm yollarıyle sizlerin önüne çıkma imkânını bulabilirim.

Ahlâk dersleri konusundaki görüşünüze gelince :

Ahlâk dersleri sizin dediğiniz paragrafta felsefenin ayrıntılarını göstermiştir. Oradaki ahlâk dersi ahlâk değil, etik anlamındadır. Felsefenin bünyesinde bunlar olduğu için felsefenin ayrıntılarını göstermiştir. Biraz ilerlerine bakarsanız, ahlâk dersi önümüzdeki sene ayrı bir ders olarak programlara geliyor. Felsefe grubundan da, din dersi grupundan da ayrı bir ders olarak gelmektedir. Yani spesifik, ayrı bir ders olarak gelmektedir. O bakımdan biraz ilerdeki paragraflarda onu ayrıca görmemiz lâzım. Aslında Hükümet Programında da, Protokolda da anlaşma bu şekildedir.

Eski eserler şimdi bana bağlı değil. Başbakanlığa bağlandı ve bir Devlet Bakanı bakıyor. Onun için müsaade ederseniz onu geçeyim.

Diğer arkadaşlarımın sorularına kısa kısa cevap arz etmeye çalışacağım.

Sayın Hulusi Özkul'un görüşlerinin çoğuna yürekten teşekkür ederim. Başarılılığın, etkinliğin artırılabilmesi için gerek merkezde, gerekse taşrada reorganizasyonun olmasına gerçekten ihtiyaç var.

Öğretmenin toplumdaki önemli değerine değindiler; tamamen paylaşıyorum.

Ahlâk derslerinin konulması ve millî ahlâk konusu üzerinde herhangi bir tereddüdümüz yok. Aslında «Ahlâk dersi» derken anladığımız mana, ülkemizin içindeki gerçeklere dayanan ahlâk dersidir. Kendi geleneklerimize, örfümüze dayanan ahlâk dersini kasdediyoruz. Nasıl ki, «Din dersi» derken «İslâm Dinî dersi» demeye ihtiyaç görmüyorsak; «Ahlâk dersi» derken de «Millî ahlâk dersi» demeye lüzum görmüyoruz. Zaten bu memlekette vereceğiz ahlâk dersini. Kendi gerçeklerimize, kendi örf, âdet ve geleneklerimize dayalı bir ahlâk dersi programı gelecektir. Bu program huzurunuza gelip ayrıntılariyle gördüğünüz zaman, bunu rahatça paylaşmış olacağız. Belki akla şu gelebilir: «Çeşitli filozofların bu konudaki görüşleri vesaire» konusu.

Bunların görüşleri daha ziyade felsefede, felsefenin etik kısmında tartışılacak konulardır. Biz ahlâk dersinde daha ziyade kendi törelerimize, geleneklerimize ve âdetlerimize dayalı bir programı geliştirmeyi amaçlamış bulunuyoruz. O bakımdan bu konu Hükümette de görüşülmüştü, bu yönden «Ahlâk dersi» olarak programlarda geçecektir.

İmam - hatip ortaokullarının açılması işi :

Hükümet Programında belirtildiği gibi, bu amaçla yapılmış olan okul binalarımız tespit edilmiştir. Masa üzerinde, amaca uygun, işlerliği görülen 55 kadar bina tespit edebildik. Bunun için Bakanlık müfettişlerimi görevlendirdim; şu anda göreve başladılar. Öğretim açılabilecek durumda olanları bizzat yerinde görerek, kaç tane ise önümüzdeki ders yılı öğretime açacağız ve burada arayacağımız kriterler öyle zannedildiği gibi değildir. Üzeri kapanmış olacak, bir ortaokulun açılabilmesi için en az yedi derhane is-

tiyoruz. Çünkü, bu okulların imam - hatip liselerine öğrenci yetiştirmesi lâzım. O bakımdan bizim tahminimiz, bu 55 tane binanın içerisinden kaç tane uygun olmayan çıkacağını bilmiyorum, 5 - 10 ne ise; diğer tarafı önümüzdeki ders yılında öğretime açılacaktır.

Değerli arkadaşlarım, imam - hatip okullarının ortaokul kısmını açmakta samimiyiz. Bu konuda lütfen samimiyetsiz olduğumuz gibi bir husus işlenmeye kalkışılmasın. Çünkü imam - hatip ortaokulları kapandıktan sonra, imam - hatip liselerindeki öğrenci mevcudunda düşme olmuştur. Halbuki hep beraber savunuyoruz; din, toplumu oluşturan önemli müeseselerden birisidir. O halde bu önemli müesseseyi iyi yetişmiş elemanların yönetimine vermek, o müesseseye saygıyı, o müessesenin güçlenmesine yardımcı olmayı sağlar.

O bakımdan iyi yetişmiş din görevlilerinin sağlanabilmesi için imam - hatip okullarına ihtiyaç vardır. İmam - hatip okullarının lise kısmındaki mevcut % 65 oranında ve süratle düşmüştür. Süratle düştüğü için, insangücü açıklarımız olduğundan halkın bu amaca yönelik olarak yaptığı okulların elverişli olanlarında imam - hatip orta okulları açılarak imam - hatip liselerinin beslenmesi sağlanacak ve iyi yetişmiş din görevlilerinin bu okullarda yetişmelerine yardımcı olunacaktır. Bunda samimiyiz ve bu samimiyete inanmanızı istirham ederim.

Dil konusu üzerinde gösterdiğiniz hassasiyete katılıyorum. Ancak şurasını da arz etmek isterim: Dil, yaşayan bir varlıktır. Dilimizi sadeleştirerek halkımızın anlayabileceği düzeye getirebilmek için, yaşadığı müddetçe gelişecektir. Bazı kelimeler bazen çırpınacaktır, beğenmeyeceğiz; ama o kelime yaşarsa, tutunursa, hepimiz tarafından tutulur, yürümeye başlarsa benimseyeceğiz ve yürüteceğiz.

Din derslerinin ders programları dışında olması konusuna gelince: Şunu müjdelemek isterim; sorunuzdan sonra ilgililere derhal sordum, aynı şey geçenlerde de sormuştum, ilkokulların 4 ncü ve 5 nci sınıflarında; orta okulların 1 nci ve 2 nci sınıflarında; lise ve dengi meslek okullarının 1 nci ve 2 nci sınıflarında haftalık ders programına dahil olarak okutulmaktadır. Din dersi notu ortalamaya dahil ediliyor. Liselerde 32 saat ders okutulduğundan, özellikle çift öğretim yapan orta okul ve liselerde okul müdürleri din derslerini günlük programın başına veya sonuna koyabiliyorlar.

Zatıâlinizin şikâyeti de bu konuda toplanıyor. Ancak Dokuzuncu Şûraya sunulan önerilerde haftalık ders sayısı azaltıldığından, din dersi de diğer dersler gibi günlük programın içinde okutulabilme olanağını bulacaktır; böyle bir tehlike, böyle bir şikâyet ortadan kalkmış olacaktır.

Okul dışından imtihanlara girenlerin kifayetleri konusunda bilgim yoktu; bununla ilgileneceğim, gerekli tedbirleri alacağım.

Değerli arkadaşlarım, A. P. sözcüsü değerli arkadaşım Seyfi Öztürk'ün bana yönelttiği soruların bir çoğuna genel mâruzatımla cevap vermiş oluyorum. Cevap vermediğim kısımlar varsa onları da cevaplamaya çalışacağım.

A. P. olarak okula, camie, kışlaya politikayı sokmayacağınızı, bunu istemediğinizi önerdiniz, bu beni sevindirdi. Yürekten katılıyorum, biz de aynı kanıdayız.

Bir konuda sizden özellikle istirhamda bulunmak istiyorum, bütün milletvekillerinden istirhamda bulunmak istiyorum: Şu anda birçok teşekküller dernekleşmelere gitmektedirler; öğretmenler de dernekleşmelere gitmektedirler. Bana yardımcı olmanızı istirham ediyorum. TÖBDER'in 70 bin öğretmen üyesi vardır, 70 bin öğretmene karşı çıkılmaz. 70 bin öğretmeni kötüleyici, zemmedici sözler bu kürsüden söylenmemeli.

Değerli arkadaşlarım, şunu unutmamanızı isterim: Eğer biraz evvel saydığım konuların başarıya ulaşmasını istiyorsak, bunda cidden yardımınıza ihtiyacım var.

İtmenin ,atmanın, kötülemenin, soyutlamanın bu ülkeye yarar getirmediğini geçmişten aldığınız derslerle gördük. Onun için gelin hep beraber bunları kazanalım. Çocuklarımızı bunların eline teslim ediyoruz. Öğretmenlerin üzerine öyle ağır bir görev veriyoruz ki, tahmin edemezsiniz. Biraz evvel saydığım, bu güçlü eğitim sistemini uygulayan, öğretmenlerdir. O derece ağır bir sorumluluğun, ağır bir görevin altındadırlar ki, bunların yapacağı hataları kolay kolay tamir edemeyiz.

Kırgın olan bir öğretmenin, küskün olan bir öğretmenin, güvensiz, huzursuz olan bir öğret-

menin açacağı yaranın tehlikesini hiçbir zaman göremezsiniz.

Öğretmeni kontrol mümkün değildir. Diğer meslekleri kontrolda olduğu gibi öğretmeni kontrol edemezsiniz. Öğretmen sınıfa girdiği zaman; eğer alnı kırışıksa, huzursuzsa, onun huzursüzluğu, onun yüzündeki kırışıklıklar çocuğunuzun eğitimine etki yapar, çocuklarımızı etkiler ve toplumumuzun istediği davranışların çocuklarımıza kazandırılmasında o yüzlerin hatları hâkim olur.

O bakımdan bu büyük görevin temsilcisinin karşısında hep beraber saygı duymak zorundayız. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

O bakımdan geçmişteki bu kırgınlıkları, birbirimizi suçlamayı bir tarafa bırakalım. Öğretmen suçlamasını bir tarafa bırakalım isterim. Öğretmene yardımcı olalım. Öğretmenlik mesleğini üzerinde taşıdığı müddetçe ona saygı duymak zorundayız.

Benim yöntemimi kınayanlara cevap vermek isterim. Ben bir kişiyi naklederken huzuruma çağırırım. Eğer bir maarif müdürünü görevinden alacaksam, «Sayın Maarif Müdürü, seni oradaki görevden alacağım; ama öğretmensin. Öğretmen olduğun için senin, kırgın, buruk, atılmış, itilmiş bir insan psikolojisine girmeni istemem. Çünkü, seni nereye göndersem yine memleketimin çocuklariyle, öğretmenleriyle ilişkide olacaksın. O bakımdan huzurunun bozulmayacağı bir yer istersen seni oraya veririm.» derim.

Söylediklerim aynen bunlardır. «Dilekçe falan vermek zorunda değilsin» «Dilekçe vermeyeceğim Sayın Bakan, ama beni şuraya ver de.» «Yeter ki seni, bu kadar hizmetten sonra danışmadan, senin yüzünü görmeden, filan yerden filân yere, şu mevkie gelmişsen, birçokları için buna imkânım yok) ama belli mevkilere gelmişsen, millî eğitim müdürlüğü mevkiine gelmişsen, bir genel müdürlük mevkiine gelmişsen, bu saygıyı sana göstermek zorundayım, dememin, yapmamın temelinde yatan, onun mesleğine olan saygımdır. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Onun kendisi, onun kişiliği benim karşımda olabilir. Ama öğretmen benim karşımda, yanımda veya ortada da olsa, ona öğretmen olduğu müddetçe saygı duyarım. Odama girdiği müddetçe ben bakan olarak onun ayağına kalkıyorum. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

Çünkü, onun kişiliği değil, onun üzerinde taşıdığı mesleğin önemi beni kendi tesiri altına almaktadır. Öyle bir mesleği temsil ediyor ki, biraz sonra sınıfa gidecek ve çocuklarımıza toplumun istediği davranışları götürecek. Bu toplumun istediği davranışları etkin bir şekilde götürmüşse, bunun bu memlekete getireceği yararı milyarlarla ölçemezsiniz. Türkiye, kalkınma çabası içindedir. Kalkınma çabası içinde olan bu millet, bu devlet kalkınmanın gerektirdiği insangücünü yetiştirme görevini öğretmene vermiştir. eğitim sistemine yüklemiştir. Eğer öğretmen, iki saatten beri saymaya çalıştığım yenilikleri heyecanla tutar, ortaöğretimde bunu belli bir aşkla tutar yürütürse, onun yetiştireceği çocuklar mühendis olacak, doktor olacak, avukat olacak, hâkim olacaklar. Türkiye'nin kalkınmasındaki etkinlik birden bire sıçrar. Onun için öğretmenin huzur içinde, güven içinde sınıfın içine girmesi, yapıcı bir şekilde inanarak, heyecanla meseleyi tutması, yeni kavramları, bilgileri takip ederek çocuklarımızı yetiştirmesi, kalkınmamızı süratlendirir. Hiç görmediğiniz yerde milyarlarca lira yarar sağlar bize.

Aksi takdirde o bunu iyi yapmamışsa, bazı davranış bozuklukları içerisinde çocukları yetiştirmiş, o davranış bozuklukları içerisinde onlar mühendis, onlar doktor olmuşsa, bir mühendis, sizin verdiğiniz 4 milyarlık yatırımı çarçur edebilir, heder edebilir. İşte o 4 milyarı yatıracak mühendis öğretmenin önünden çıkar. Anlayışı, memleket sevgisi, meslek sevgisi, iş sevgisi, bilgi, bilinçli olma, meselelere bilgili yaklaşma.. Bütün bunlar, toplumun istediği bütün davranışlar, öğretmence okulda örgün bir sistem içinde, sistemli olarak çocuğa kazandırmaya çalışılır. Bu görevi öğretmene yüklemiş durumdayız. Onun için sayın milletvekilleri, bu büyük görevin temsilcilerine saygı duymamız gerekir.

Eksikleri nedir, bilmiyorum, hepimizin eksiği vardır. Milletvekilleri olarak acaba bizim eksiğimiz yok mu? Öğretmenlerin hiç eksiği olmayacak demiyorum. Bunların arasında bazı beğenmediğimiz yazılar yazanlar olacak, biliyorum. Bunların arasında bazen hoşunuza gitme-

yen şeyleri yapanlar olacak, bunları tasvip ediyorum filan değil. Demokratik bir düzen içerisinde yasalara göre, yasalar çerçevesinde bunlar takip edilecektir. Ama onu söylemedim, koskoca bir TÖB - DER'i bu memleketin yüce kürsüsünde karaladık, buna rıza gösteremem. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Sayın Öztürk, öbür dernek için de söyleseydiniz aynı şeyi söylerdim. Aynı şeye inanmanızı isterim. 5 bin, 10 bin, 15 bin veya 20 bin temsilcisi olan bir derneği söyleseydiniz, öbür bir derneği söyleseydiniz yine aynı şeyi söyleme durumundayım.

SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Maksadımı biliyorsun, ama yapmayın bunu.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, işin burasında şu hususu da kesinlikle belirtmek isterim: Parlamento olarak, devlet olarak belli bir anlayışa gelmek zorundayız. Buna inanıyorum ve bunu savunuyorum. Öğretmen topluluğu çok olduğu için, öğretmen topluluğuna getireceğiniz bazı özlük haklarda tereddüt ederiz. Dünkü iktidar tereddüt içindedir, bugünkü iktidar tereddüt içindedir. Çünkü, maliyeye büyük yük getirir. Ancak, öğretmenin ağır görevlerini biraz önce saydım. Ben reformu, sistem teorilerine göre şöyle anlarım: Eğer eğitim sisteminde yaptığınız bir değişiklik diğer sistemlerle olan ilişkilerini toplum yararına değiştiriyorsa onun adı reformdur, o yeniliktir. Üretimi artırarak toplum yararına bir değişiklik yapıyorsa onun adı reformdur, değilse aldatmacadır.

Şimdi nedir reform? Öğretmene getireceğiniz bir özlük hak ile öğretmen daha şevkle, daha inançla işi tutacaksa, tutmasını sağlayacaksanız, üretimi toplum yararına daha farklı hale getireceksek bu bir yeniliktir. Bu önemli bir aşamadır.

İlkokul öğretmenlerine getirdiğimiz bir yenilikten bahsetmek isterim. Biraz evvel de arz etmiştim, ilkokul öğretmenleri bundan böyle yüksek öğretimden geçeceklerdir. Ne yapacağız? Bu sene 14 ilde denemeyi açtık, önümüzdeki sene genişleteceğiz. Mevcut çalışan 160 bin öğretmene önümüzedki yıl mektupla öğretim yoluyle bütün bu hazırladığımız dersleri ulaştıracağız. Düşünün, 160 bin ilkokul öğretmeni, bulunduğu yerde; yüksek öğretim mezunu olacağım, haklarım artacak, benim de yüksek öğretim düzeyinde intibakım yapılacak, diye çalışmaya başlayacaktır. Çalışacak, yazları bunları ihtihana alarak dersler geçecekler 2 - 3 yıl içerisinde çalıştıkları yerde yüksek öğretimden geçme olanağı bulacaklar. Gündüz çocukları okutacak, akşam da dersine çalışacaklar bakın bunun getireceği yarar nedir? 160 bin ilkokul öğretmeni yeni kavramlara, yeni verilere, göre, akşam çalışıp gündüz derse girdiği için, bu yeni buluşları dersine götürdüğü için Türk ilköğretiminde bir sıçramayı temin edeceğiz. Bunun beklentisi içindeyim, inşallah aldanmamış olurum.

Sayın Öztürk: «Cumhuriyet dönemi boyunca Adalet Partisi iktidarında okul açtık» dediler. Saygıyle karşılarız, yönetimde bulununcа yönetimde bulunanlar okul açarlar. Ben de dün geldim, 20 kadar yüksek okul açtım. Ama bu, yönetimin gereğidir, açacağım, siz olsaydınız siz de açacaktınız. Onun için ben bunları artık devlet düzeninde batıda olduğu gibi, «şunu yaptık, bunu yaptık» diye değil, bunu yapmak mecburiyetinde olduğum için yapıyorum. Cumhuriyet döneminin, sizin bulunduğunuz döneminde olanaklar çağ itibariyle belli bir düzeye geldiği için yaptınız, şükranlarımızı sunarız. Ondan sonra gelenler de yapacaklar ve devam edecekler. Bunları biz yaptık, siz yaptınız değil; devlet ve devletin olanakları bunları yapmaktadır.

Özel okullar hakkındaki görüşümü arz etmiş bulunuyorum.

Dışa giden öğretmenler konusunda aldığım tedbirler: Dışa giden öğretmenlerden göreve dönmek isteyenlerin hepsine gerekli olanakları hazırlıyorum, göreve dönmeleri için. Eğer, göreve dönmelerine engel hususlar yoksa, ona arz ederim. Yani genelgemde de onu arz ettim, onu arz etmek isterim.

Ahlâk dersleri konusunda gerekli bilgiyi söylemiş oluyorum. Böylece imam - hatip orta okulları konusundaki gerekli görüşleri size sunmuş oluyorum.

Sayın Güven Partisi Sözcüsü arkadaşım Mehmet Altmışyedioğlu'nun görüşleri için yürekten teşekkür ederim. Birçok görüşünü paylaşıyorum. Fırsat eşitliği, yaygın eğitim, meslekî öğretime ağırlık verme, eğitimde dengeli yayınlar, öğretmen sorunlarına dikkat etme,

erkek teknik öğretmen.. Kısacası son derece önemli konulara değindiler. Bir konuda sayın sözcüyle farklılaşıyorum. O da, paralı eğitimin karşısına niçin geçtiğim soruldu. Sayın Demokratik Parti Sözcüsü arkadaşım da; «Paralı eğitimle ilgili yasalarda değişiklikler ne zaman gelecektir?» dediler. Yasalarda gerekli çalışmalar yapılmaktadır. Gerek Üniversiteler Kanununda, gerekse Temel Eğitim Kanununda gerekli çalışmalar yapılmaktadır, Şûrayı beklettiğim için bunları tutuyorum, ama paralı bir eğitim uygulaması da yaptırmıyorum. Yani yasa olmasına rağmen, yasada değişiklik yapacağımız için, onu bekletiyoruz. Paralı eğitime niçin karşı olduğumuzu kısaca arz etmeye çalışacağım.

Bunu, kanunun kabul edilişi sırasında da savundum. Bir defa daha özet olarak söylemek gerekirse, paralı eğitime karşı oluşumuzun nedeni; bugünkü sistem içinde, bugünkü ekonomik düzen içinde paralı eğitimi getirirsek, sosyal adaletsizliği daha çok artırır, fırsat eşitsizliğini daha çarpık hale getirebiliriz, kanısındayız.

Sebep nedir diye sorarlarsa, birkaç örnekle arz etmeye çalışayım: Paralı eğitim Amerika'da vardır, birçok Batı ülkelerinde vardır. Ancak bu ülkelerin çoğu pazar ekonomisine geçmişlerdir. Kısacası, bu ülkeler yeterince iş sunabilen bir ekonomiye geçtikleri için, öğrenciler (Part - Time) birkaç saat çalışarak, üniversitelere ödeyecekleri paraları kazanabilmekte, altlarına araba satınalabilmekte ve ihtiyaçlarını görebilmektedirler. Evlerine, ailelerine yük olmamaktadırlar. Halbuki bizim ekonomimize döndüğümüz zaman, öğrencilerin hemen hemen hepsi ya Devletin burslarına yüktür, yahut aileye yüktürler. Öğrencilerin çalışması olanağı gayet kıttır. Öğrencinin kendi hayatını kazanarak üniversite parasını, üniversite ödeneğini ödeme imkânı çok azdır.

İlk bakışta akla şöyle gelebilir: Zenginden alacağım, fakire vereceğim, nedir bunun itirazı? Eğer memlekette ekonomik düzeni rayına oturtmamışsanız, bu işlemez. Neden işlemez? Bir tane misal arz edeyim:

Mevcut yasalara göre hastanelerde fakirler bedava tedavi olacaktır, ama yasalar tam tersine işler. Fakirler gider kapılarda sürünür, varlıklılar, milletvekilleri, biz gideriz, kapılar açılır. (C. H. P. ve M. S. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Bir misal daha; milletvekiliyim...

İBRAHİM GÖKTEPE (İçel) — Açılmazsa Bakanlık tamim yayınlasın.

TEVFİK FİKRET ÖVET (Sinop) — Siz alıştırdınız.

BAŞKAN — Bu hassasiyetiniz içinde anlıyorsunuz değil mi Sayın Övet?.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Gerçeğin bu olduğunu söylüyorum arkadaşlar. Bizim zamanımızda da gerçek bu, dün da gerçek bu idi, onu arz etmeye çalışıyorum.

Şimdi yaşadığım bir misali daha arz edeyim: Milletvekiliyim, maaşı 1 200 lira olan bir öğretmen arkadaşımın çocuğuna kredi almam icabetti, bütün müracaatlarıma rağmen, bana verilen cevap; «efendim maaşı 1 200 lira, yıllık geliri 10 000 lirayı geçiyor, onun için buna veremem.» Alamadım; ama yine benim ilçemden aylık geliri (mübalağa etmiyorum) 40 000, 50 000 liranın üzerinde olan çok ciddî, hatırlı büyük bir tüccarın çocuğuna kredi aldım. Nasıl aldım? Yol gösterdiler. Fişleri doldururken, «Babamın geliri 300 lira yaz» dediler. 300 lira yazdı çocuk babasının gelirini, verdik. Rica ettik bu çocuğa kredi çıktı. Çünkü babasının gelirini kontrol imkânımız, yok, bugünkü düzende. O bakımdan bu çocuğa çıktı.

Şimdi paralı eğitime geçiyorum:

Paralı eğitim olduğu zaman, belli kriterler koyacağız. Ne diyeceğiz? Yıllık geliri 15 bin liranın üzerindekiler çocuklarını üniversitede paralı okutacaklar veya 20 bini veya 10 bin, bir kriter koyacaksınız. Mecbursunuz. Koyduk. Manzara şudur: Zaten yüksek öğretimde genellikle bugün köy çocukları pek okuyamıyor, Planlamanın araştırmasını takibetmenizi isterim. Kim okuyor biliyor musunuz? İşçi çocukları, öğretmen çocukları, assubay çocukları, subay çocukları, memur çocukları, ekseriyetle bunlar var. Manzara şu olacak: Paralı eğitimi getirdiniz mi, öğretmen arkadaşlarım çocuğunu para ile okutacak, işçi para ile okutacak, memur para ile, milletvekili para ile, hep para ile... Kim parasız okutabilir? Yine ayda 50 lira kazanan tüccar, gerektiği zaman, hatta serbest

meslek sahibi; (Kimseyi suçlamak istemiyorum) ama serbest meslek sahibi ise... Gerçekler bu değil mi? Yüz bin lira da kazansa; 10 bin, 20 bin gösteren yok değil mi? Yalan mıyım? (C. H. P. sıralarından «Doğru, doğru» sesleri)

Bunlar gelirlerini 5 bin, 7 bin gösterecekler; bunların çocukları, ayda 50 bin, 100 bin kazananın çocukları bedava; işçinin, memurun, öğretmenin, bizim çocuklar para ile okuyacaklar. İşte paralı eğitimin getireceği sonuç bu. Bunun için sosyal adaleti daha bozacak diye, fırsat eşitliğini daha çarpık hale getirecek diye paralı eğitime karşıyız. Bunu bu kürsüden daha önce arz etmiştim.

Bir defa daha arz ediyorum; ama şunu da söylüyorum: Bu memlekette bir gün ekonomik sistemi âdil, düzenli işleyen bir yere, bir raya oturturuz; o zaman paralı eğitimi getirmek istersiniz, biz de isteriz, oradayım; ama evvelâ onu, sonra bunu. Onun için toplumdaki sistemlerin bir bütün içinde düşünülmesine büyük ihtiyaç olduğu kanısındayım.

Efendim, Sayın Nilüfer Gürsoy, (kendilerine yürekten teşekkürler ederim) son derece önemli noktalara işaret ettiler ve beni uyardılar; hem teşvik ettiler, hem uyardılar. Bu kalite kontrolu meselesinde nasıl imtihan olacağına kısmen konuşmalarım arasında cevap verdim. «Üniversite seferberliği» cümlesini kullandılar, kendisine şükranlarımı sunmak isterim. Gerçekten böyle bir durumdayız.

Bir yüksek öğretim seferberliğinin yapılması arefesindeyiz. Bu sorunun büyüklüğü karşısında kendilerine teşekkür ederim. Önlisans konusundaki açıklamamı yapmış bulunuyorum. Dil konusundaki görüşlerimi söyledim. Temel eğitim çalışmalarımız konusunda ka kısaca bilgi arz edeyim.

Temel eğitim uygulaması 57 yatılı bölge okulunda başlatılmıştır. Buralarda programlar denenmektedir, henüz deneme safhasındadır. Birçok işlikler yapılmaktadır. Bunun üzerinde yürümekteyiz. Dil konusunda gerekli görüşümü söyledim. Bunlara vereceğim cevaplar da bunlar olacaktır. Sayın Halit Dere'nin, Sayın Necati Cebe'nin değerli görüşlerine ve katkılarına yine ayrıca şükranlarımı sunmak isterim.

Ali Acar'ın, eğitim sistemini analiz eden değerli görüşlerinden gerçekten yararlandım. Kendisine teşekkür etmeyi bu kürsüden borç bilirim.

Değerli arkadaşlarım, sözlerimin sonunu müsaade ederseniz şöyle bağlamak istiyorum:

Yüce Meclisimize sunduğumuz Millî Eğitim Bakanlığı 1974 malî yılı bütçesi, yukarıda uzun uzun açıklamaya çalıştığım hamlelerin başlatılmasına, meslekî teknik öğretimin gelişmesi ve olgunlaştırılmasına ve öğretmen yetiştirilmesine olanak sallayan ve ağırlık getiren bir bütçedir. Ayrıca, bütün kaynaklarımızın en etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasına, Bakanlık olarak azamî titizlik gösterilecektir. Toplumumuzun ihtiyaçları yönünden, gençlerimizi iyi yurttaşlar olarak hayata hazırlayabilmek için eğitim sisteminin her kademesinde olanakların sosyal adalet içerisinde herkese ulaştırılmasına çalışılacaktır.

Yatılılık ve bursluluk sistemi bu yıl geliştirilmiştir, daha da geliştirilmeye gayret edilecektir.

Çağın gereklerine, gelişme ihtiyaçlarımıza göre okul programlarında gerekli değişiklikler ve yenileşmeler yapılarak, karşılaştığımız durum ve sorunlar karşısında, en iyi tedbirleri ve bilgiyi aramasını bilen, bilgiyi yük olarak taşıyacağı yerde onu uygulayan, araştıran, problem çözen, yaratan ve eleştiriye açık olan dinamik, memleketini seven, kardeşliğe doğru giden bir nesli yetiştirmeye bütün gücümüzle sizlerin yardımıyla yaratmaya çalışacağız.

Bütçe boyunca, değerli görüşleriyle bizleri ve millî eğitim toplumunu uyaran bütün arkadaşlarımın katkılarından dolayı kendilerine yürekten teşekkürler ederim.

1974 Millî Eğitim Bütçesinin, Millî Eğitim topluluğumuza, milletimize ve ülkemize hayırlı ve uğurlu olmasını yürekten diler, hepinize saygılar sunarım. (C.H.P. ve M.S.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan. Çok sorular var. Müsaade ederseniz elimde olanları sıra ile okuyacağım. Bu arada yeni sual sormak isteyenleri de tespit edeyim efendim.

Sayın Bakan, yalnız bu sualler uzun, bazıları belki konuşmanız içinde cevaplanmış olabilir, bazıları sayın arkadaşlarımızın seçim bölgeleriyle ilgili olup, burada cevaplanmasını ben şahsen uygun bulmam, yazılı rica ederim. Tekrardan ka-

çınarak ve kısa olması istirhamiyle sualleri takdim ediyorum:

Zonguldak Milletvekili Sayın Zeki Okur, muhtelif yıllarda üniversitelere alınan, mezun olan öğrencilerle, öğretim görevlisi sayısı ile bütçe tutarından bazı örnekler vermiş, müsaadeleriyle o kadar tefarruata girmiyorum ve şöyle diyor:

«Görüldüğü gibi geçen 10 yıl içinde üniversitelere alınan öğrenci sayısı hemen hemen sabit tutulduğu halde, öğretim üyeleri artmış ve özellikle bütçeler 6 misli çoğalmıştır. Bu durum karşısında:»

a) Yapılan masrafa karşılık öğrenci sayısı artırılacak mıdır?»

Sayın Bakan, bu şıklara kısa kısa cevaplarınızı rica ediyorum.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Kısaca arz edeyim: Üniversitelerde kapasite artışı, tamamen özerk üniversitelerin kendi yetkili kurullarında görüşülür ve kararlaştırılır. Buna Millî Eğitim Bakanlığı veya Hükümet olarak en ufak bir müdahaleye hakkımız yoktur. Ancak, sözlerimde de belirttiğim gibi üniversitelerimiz bu toplumun sosyal sistemleridir, toplum sorunlarına kendilerini kapayamazlar. Şükranla arz etmek isterim; bazı üniversitelerimiz kapasitelerini bu yıl oldukça ciddî olarak artırmışlardır.

BAŞKAN — İkinci suali:

«Böylesine büyük masraflarla yetiştirilerek, yüksek öğrenimi sağlanan kimseler için, mecburi hizmet düşünmekte misiniz?»

Buyurunuz Sayın Bakan.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkan; mecburi hizmetli olan kısımlar, bizde yasalar ve yönetmeliklerle açık olarak belirtilmiştir. Bunun dışında, bir mecburi hizmete gidilip gidilmemesi, konusu hakkında şu anda bir düşünceye sahip değilim. Ben, mevcut sistemi böyle bir değişikliğe uğratmaya ihtiyaç görmüyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Kütahya Milletvekili Sayın Mahir Ablum'un sorular:

«Soru

1. Yüksek öğretimde kapasite artışına mâtuf olmak üzere, önümüzdeki tedris devresi için;

a) Tedrisat adedi (Çift tedrisat ve gece tedrisatı bakımından),

b) Öğretim üyesi adedi, dersane kapasitesi ve diğer tatbiki çalışma imkânları bakımından; ne gibi tedbirler alınmıştır? Bu tedbirler neticesinde, kapasite artış nispet ve miktarı neye bâliğ olacaktır?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkan, buna konuşmalarımın arasında uzun uzun cevap verme imkânını buldum. Zannederim, arkadaşımın o izahatımla tatmin olacağı kanısındayım. Çift öğretim, gece öğretimi, öğretim üyelerinin daha fazla emeğini buraya sağlayabilmek için ders ücretlerinde artış gibi çeşitli tedbirler bütçede de getirilmiştir, bu konuda çalışılmaktadır.

BAŞKAN — «Soru 2. Yüksek öğretimde kapasite artışı ile ilgili olarak, gerek mevcut öğretim görevlilerinin hizmetlerinden daha fazla istifade edebilmek; gerekse daha çok öğretim üyesi bulabilmek amacıyle bu yılki bütçe kanunu ile öngörülen ders ücreti, konferans ücreti, ödenek vesair yan ödeme miktarlarının yeterli seaviyede tespit edilmiş olup olmadığı hususunda Sayın Bakan ne düşünmektedir?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Olanaklarımız içerisinde oldukça yeterli seviyede tespit edilmiştir, Sayın Başkan. Bilhassa, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olan yüksek okullarda, bu seviye son derecede düşüktü. Konuşmalarım arasında da belirttiğim gibi, yeterli düzeye getirilmiştir. Öğretmenlerimizi teşvik yönünde önemli bir pekiştirici rolü oynanmaktadır. Üniversite ve akademilerimizde de bu seviye oldukça iyidir. Bir şikâyet yoktur.

BAŞKAN — «Soru 3. Önümüzdeki tedris yılı içinde, yeniden düzenlenecek «önlisans sistemi» sayesinde, şimdikine nazaran ne adette gece eğitim imkânı sağlanmış olacaktır? Bunu kaç üniversitemiz sağlayacaktır?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — «Önlisans» konusunda, şimdilik 3 üniversitemiz teşebbüse geçmiştir: Boğaziçi Üniversitemiz 1 önlisans, Hacettepe Üniversitemiz 4 önlisans bölümü ile 1 000 kişilik bir kapasite yaratmayı amaçlamıştır.

Ege üniversitemiz; Denizli, Balıkesir, Buca - İzmir, Boğaziçi - Afsuncak, İzmir, Aydın, Manisa olmak üzere, 7 yerde önlisans okulları açarak, buradan 2 000'in üstünde kapasite yaratmayı amaçlamış bulunmaktadır.

BAŞKAN — «Soru 4. Kooperatifleşme ve halk sektörü kuruluşları da gözönüne alınarak, teşkili düşünülen köy kentlerde kurulacak okulların; hangi derecedi, hangi branşta imam - hatip, sanat - tarım - ticaret ve muhasebe veya çok yönlü, paralı veya parasız yatılı olup olmayacağı hususunda ve buna göre öğretim görevlisi yetiştirilmesi konusunda Bakanlığın eğitim politikasında ve programlarında ne gibi esas ve yöntemler geliştirilmiştir?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkan, bu konuda eğitim haritaları üzerinde çalışmalar vardır. Köy kentler ve bölge okulları olarak, en önemli noktalarda okul sitelerinin kurulmasına gidilecektir ve böylece okullarımızın daha verimli çalışması sağlanacaktır. Çeşitli ilkokulların bulunduğu köylerin ortasında, meselâ bir köykentte ilkokul, ortaokul ve gerektiği zaman pratik sanat okulu, sanat okulları bulunabilecektir. Eğer bu köy kent çok büyüyecek ve ihtiyaç artacak durumda ise buraya lise dahi götürülebilecektir.

BAŞKAN — «Soru 5. Tıp, teknik, ekonomik vesair alanlarla olduğu gibi, dinî alanda da yüksek din eğitimi yapmak üzere, bu alanda gelişmiş eğitim imkânlarına sahip memleketlere öğrenci gönderilmesi planlanmış veya planlanacak mıdır? Hangi adette, hangi esas üzerine, burslu, kredili, özel dövizli ve hangi derece için üniversite tahsili ve doktora ve nerelere gönderilecektir?» Bu soru biraz teferruatlı galiba.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Müsaade ederseniz bu konuya yazılı cevap vereyim. Çünkü bilmiyorum.

BAŞKAN — Evet efendim.

«Soru 6. Diğer memleketlerde talebe mübadelesi hususunda ne düşünülmektedir? Mübadele edilecekse hangi memleketlerle ve ne ölçüde olacaktır?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, şu anda talebe mübadeleleri yapılmaktadır; ama hangi memleketlerle ve ne ölçüde yapılmakta olduğuna dair rakamlar hatırımda değildir. Müsaade ederseniz, kendisine yazılı olarak arz edeyim.

BAŞKAN — Peki efendim.

«Soru 7. Bir taraftan bölgesel ihtiyaca cevap vermek, diğer taraftan da eğitimde kapasite artırımına imkân hazırlamak üzere, yurdun çeşitli yerlerinde yeni üniversite ve fakülteler açılması çalışmaları sürdürülürken, mahallî imkânlardan da istifade etmek hususu nazarı itibara alınmakta mıdır? Bu bakımdan, Kütahya'da mevcut Azot Sanayii, Şeker Sanayii, kömür ve enerji tesisleri ile çeşitli sanat okullarının bina, laboratuvar ve teknik teçhizatlarından istifade suretiyle bir kimya fakültesi veya başka bir fakülte kurulması düşünülmekte midir?»

Bu soruyu mahallî buluyorum. İlk kısmına cevap verebilirsiniz.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım; şükranla anmak isterim: Halkımız, yüksek öğretim kurumlarının kendi bölgelerinde açılması için, elinden gelen olanaklarla yardımcı olmaya çalışmaktadırlar. Mevcut sistemlerden de yararlanmaya çalışıyoruz. Örneğin; bu sene Zonguldak'taki bir tesisten, Zonguldak'taki sanayii içiçe çalıştırarak, «Sandviç Öğretimi Sistemi» dediğimiz sistemde; çocuk bir sömestr, ekonomik fabrika sistemi içinde çalışacak, bir sömestr okulda okuyacak; öbür sömestr tekrar fabrikada çalışacak, diğer sömestr tekrar okulda okuyacak; böylece, teori ve pratiği beraber götüren bir eğitim sistemini, memleketimizin eğitim sistemi üzerine getirmeye çalışıyoruz. Bunun ilk denemesini bu yıl İstanbul'da ve Zonguldak'ta yapacağız. Arkadaşımın önerdiği kısmı da inceleyerek, sonra kendisine «yapıp yapamayacağımız hakkında» cevap arz ederim.

BAŞKAN — Muğla Milletvekili Sayın Ünat Demir; «Ankara Atatürk Kolejinin ihtiyacını karşılayacak yeni bina yapımı için, Orta Doğu Teknik Üniversitesine ait Oran Sitesi yanındaki arsanın bir bölümünün devir işi ne safhadadır? Bina yapımına ne zaman başlanacak ve ikmal olunacaktır?» diye soruyor.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Bu soruya müsaade ederseniz Sayın Başkanım, yazılı olarak cevap arz edeyim.

BAŞKAN — Lütfen efendim.

Sayın Mustafa Cesur'un sorusunu okutuyorum:

«1. Hükümet Programında, üniversitelerde kapasite tazyiki yapılacağı vadedilmişti.

a) 1974 - 1975 ders yılı için bu işlem yapılmış mıdır?

b) Yapıldı ise, oran neddir? Başka bir görüşle artış miktarı kaçtır?.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Kapasite artışındaki miktarlar konusunda geniş bilgi verdim, Sayın Başkanım. Zannederim arkadaşım tatmin olmuştur.

BAŞKAN — Evet efendim.

«2. Milliyetçilik hareketinin karşısında bir eğitim politikasına taraftar olduğunuz her fırsatta söylenilmiştir:

a) Anayasamız dibacesinde, «Millî birlik ruhu içinde daima yükselmeyi amaç bilen Türk milliyetçiliğinden ilham alarak» Hükmüne yer verilmiş bulunduğuna göre; bu tür milliyetçilik anlayışının karşısında mısınız?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım; arkadaşımın sorusuna cevap arz edeyim.

Ben milliyetçiliği, bu soruyu soran arkadaşım gibi anlamıyorum. Milliyetçiliği içerde birbirinizi bölme olarak anlamıyorum, Bakan olarak. Ben, milliyetçiliği, bu toplumun yararlarını dışa karşı savunmada anlıyorum. Gerektiği zaman hep beraber birleşmenizde, birleşmemizde anlıyorum. Değilse, milliyetçiliği, içeride bölmek ve birbirimizle döğüştürmek olarak anlamıyorum ve onun için de yoluma devam ediyorum. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — sorunun devamını okuyorum:

«b) Türk eğitim ve öğretim politikasında, milliyetçi inanç ve ruh ile çocuklarımızın yetiştirilmesine çalışmanın, asgarî Anayasaya saygı olduğunu kabul mu edersiniz; yoksa not mi ediyorsunuz?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım; Ben Millî Eğitim Bakanı olarak, bu memleketin yaralarını, bu memleketin sorunlarını bilen bir neslin yetişmesine gönülden katılırım. Toplumumuzda eğitim sistemimizin, milliyetçilik esaslarından kaymasını falan istemem, buna katılırım. Yani, bu soruların nasıl sorulduğunu biliyorum. Ancak, bir defa daha tekrar etmek isterim:

Eğer milliyetçiliği «Şunlar milliyetçi bunlar milliyetçi değil,» diye ayırdederek görüyorlarsa; ben Türk toplumunda, Türk toprakları üzerinde yaşayan her Türk vatandaşına aynı saygıyı gösteririm, bu memleketten bir ünite olarak kabul ederim. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri) Bu memleketin bölünmesine doğru yönelen her hareketin karşısına çıkarım. Milliyetçiliği dışa karşı birleşme olarak anlarım. Milliyetçiliği kendimizi sömürtmeme anlamında anlarım. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri alkışlar)

Bu memleketin sorunlarını bilen, demokratik düzen içinde görüşlerini açık olarak söyleyen, memleketin yararlarını her şeye rağmen savunan insanlar topluluğunu yetiştirdiğimiz zaman milliyetçi yetiştirdiğimize inanırım ve ben bunu bu şekilde anlarım. Bir saplantı halinde, bir yere saplanarak doğmatik bir görüş içinde milliyetçilik diye bir şey bilmem.

MUSTAFA CESUR (Isparta) — Sayın Başkan biz de Anayasadan anlıyoruz. (C. H. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Rica ederim, sordunuz cevaplıdılar. (C. H. P. sıralarından gürültüler)

Arkadaşlar rica ederim efendim.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Anayasadaki milliyetçiliğe tamamen katılıyorum Sayın Başkanım. Anayasadaki milliyetçilik..

TEVFİK FİKRET ÖVET (Sinop) — Beş saattir Millî Eğitim Bakanlığı bütçesini tartışıyoruz burada Sayın Başkan?..

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Bakan.

Bir şey mi emredersiniz Sayın Övet?

TEFİK FİKRET ÖVET (Sinop) — Sayın Başkan, beş saattir Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi tartışılıyor, bunlar sual değildir.

BAŞKAN — Bunu ben takdir ediyorum, bunun takdiri bana aittir. Bu sualler'e, Sayın Bakanın cevaplarından sıkılıyorsanız istirahat buyurun.

TEFİK FİKRET ÖVET (Sinop) — Sıkılmıyorum, ama bunlar sual değil ki.

BAŞKAN — Öyle mi efendim? Bunu da soran bir milletvekili. Daha sonra ne sualler gelecek, her gruptan gelecek.

TEVFİK FİKRET ÖVET (Sinop) — İşinize gelmediği zaman sordurmuyorsunuz?

BAŞKAN — Çok teessüf ederim size. Teessüf ederim, hem eski bir arkadaş olarak beni de tanırsınız. Teessüf ederim Sayın Övet.

Dil ile ilgili ikinci suali var, uzun yazmışlar. Ben şöyle söylüyorum:

«Bunun için ciddî bir müessesenin oluşmasını düşünüyor musunuz? Türkçenin yabancı, uydurma kelimelerle doldurulmasına mâni olmak için bir müessese düşünüyor musunuz?» diyorlar.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, bu konuda cevap arz ettim zannederim. Halkımızın anlayabileceği sade bir dilin gelişmesinde gerekli çalışmalarda bulunmalıyız, kanısındayım. Ancak, yaşayan diller kendilerini kapatamazlar. Bazı şeylerden o kadar korkmamamız gerekmektedir. Eğer yaşar, halkımız benimser, hepimiz benimsersek, dil gelişir. Bu konuda cevabım budur, efendim.

BAŞKAN — Sayın profesör Parlar'ın sualini okuyorum:

«Yüksek eğitim olanaklarının yurt sathına yaygınlaşması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması için âdeta enflâsyonist bir biçimde güçsüz fakülte ve üniversiteler mi açmayı düşünüyorsunuz, yoksa bizden kat kat zengin olan ülkelerin; örneğin Amerika'nın pek çok eyaletinde olduğu gibi üniversitelerin anamerkezlerinin dışında kolejler ve derece veya eğitim veren merkezler kurarak lüzumlu hizmetlerin yapılmasını mı düşünüyorsunuz?»

OSMAN AYKUL (Burdur) — Sayın Başkan, bunlar soru değil, yazı oluyor.

BAŞKAN — Müsaade edin, sualini okuyorum, arkasından sorup sormayacağını takdir edeceğin arkadaşlar. Hiç tahammülünüz kalmadı mı Sayın Aykul?

Müsaade buyurun da benim de tahammülüm kalmasın, ben burada oturuyorum.

«Bu iki sistem arasında bir tercih yapma zamanının geldiğine ve bu konunun politikadan arınmış ve tamamen kaynakların en verimli bir biçimde kullanılması sorunu kabul edilerek bilimsel bir sorun olarak incelenmesi düşünülmekte midir?»

Sayın Bakan bu, konuşmanızın içinde vardı, ilâve edeceğiniz bir şey varsa buyurun efendim.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Evet Sayın Başkanım, arkadaşımın temas ettiği noktalarda oldukça büyük geçerlilik payı vardır, katılırım.

Aslında üniversitelerimizin ve akademilerimizin yurt sathında gelişmesini bir master plana bağlamak için Yüksek Öğretim Kurulu bir komisyon kurdu, bu çalışmalar yürütülmektedir. Belli esaslar içerisinde hem kalite, hem de kantite düşünülerek dengeli bir şekilde gelişmesi konusunda inançlıyım. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Balıkesir Milletvekili Sayın Behram Eker, tamamen Balıkesir ile ilgili hususları sormuşsunuz. Bunu yazılı veya sözlü şekilde rica edeceğim efendim. Bunu soru olarak kabul edemedim.

Erzincan Milletvekili Sayın Çetinkaya'nın da aynı şekildedir soruları. Erzincan ile ilgili suali var, bunu da aynı şekilde işleme koymuyorum.

İçel Milletvekili Sayın İbrahim Göktepe'nin sorusunu okuyorum.

«Hükümetin güvenoyu aldığı 7 . 2 . 1974 tarihinde, daha bakanlığın kapısından içeri adımınızı atar atmaz, valilere bir genelge göndermişsiniz. Şayet bu genelge ile Türk Ceza Kanunun 141 ve 142 nci maddelerinden sarfı nazar olup da»...

Sayın Bakan bunu cevapladınız, tamamlamıyorum.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Evet genişliği ile cevaplamış bulunuyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Evet efendim.

«Valilerin, kanunî yetkilerini kullanarak, halkımızla Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddelerine göre cezaî soruşturma açılmış bulunan veya açılacak öğretmenleri görevden uzaklaştırmalarını tasvip ediyor musunuz?» diyor. Bunu da zannederim konuşmalarımızda cevaplandırdınız.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Onu da konuşmalarım arasında cevapladım Sayın Başkan.

İBRAHİM GÖKTEPE (İçel) — Sayın Başkan, İl İdaresi Kanununda bu kısım yoktur Sayın Bakanın konuşmalarında.

BAŞKAN — Sayın Bakan, soru sahibi maksadını daha da açıkladı, ilâve edeceğiniz bir şey varsa buyurun efendim.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım genelge açıktır. Valilerin yetkisi ile ilgili herhangi bir genelge göndermedim. Valilere gönderdiğim genelge değişiktir, o değişik bir genelge vardı. Kış ortasında, ben göreve başladığım günden itibaren tayinlerin durdurulmasını istedim, bilhassa ilkokul öğretmenlerinin. Bunlar valilerin yetkileri içerisindedir.

Kendilerinden isteğim, kış ortasında, hiç olmazsa göreve başladığım günden itibaren tayinleri durdurun, çok büyük zaruret yoksa bunu sene sonuna erteleyelim, öğretmenin taşınması vesairesi bakımından diye, bir Bakan olarak valilere öğretmenler konusunda gösterdiğim hassasiyeti gönderdim. O kadar.

İBRAHİM GÖKTEPE (İçel) — Bir görevden uzaklaştırma yetkisi vardır?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Efendim öğretmeni görevden uzaklaştırmada en son yetki bendedir. Meselâ, 140'a göre bir vali görevden almışsa, en son müfettişlerin de tahkik edip de iki ay da.. Ne diyor bakın: «İki ayda bir durumunu tetkik edeceksin» diyor, Bakanlığa yüklüyor bunu, iki ayda bir tetkik ederim, sonucunda mesleğe dönmesinde engel yoksa, göreve dönmesinde engel yoksa, onu 144'de bana yetki olarak veriyor.

İBRAHİM GÖKTEPE (İçel) — Ben anlatamadım galiba Sayın Bakan. İl İdaresi Kanununda, bir görevden uzaklaştırma yetkisi var mıdır?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Vardır efendim.

İBRAHİM GÖKTEPE (İçel) — İl İdaresi Kanununda, bir görevden uzaklaştırma yetkisi vardır, bir de açığa alınma keyfiyeti vardır. Valiler bu yetkiye sahiptir. Sizin yapacağınız işlem açığa alma keyfiyetidir. Benim arz etmek istediğim ise, görevden uzaklaştırma keyfiyeti ile ilgilidir.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Görevden uzaklaştırır, bize bildirir. Vali görevden uzaklaştırdıktan sonra sonucu Millî Eğitim Bakanlığına bildirir. Millî Eğitim Bakanlığının müfettişleri de gerekli tahkikatı yapar, son kararı Millî Eğitim Bakanlığı verir. Bu konuda valilere herhangi bir genelge olmamıştır.

BAŞKAN — Arkadaşlar rica ederim, beğendirme şartı yoktur.

Sayın Bakan buna ek olarak verdiğiniz cevabın içinde var mı tespit edemedim? «Emriniz valilerin kanunî yetkilerine bir müdahale sayılmaz mı?» diyor.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Valilere karışan bir genelgemiz olmamıştır Sayın Başkan.

BAŞKAN — Peki efendim.

«Göreve iade edilmeleri sırasında istediğiniz bu öğretmenlerde tutuklu olan var mıdır?»

Bu hususu da konuşmanızda ifade ettiniz.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) Onu konuşmamda açıkladım efendim.

BAŞKAN — Evet efendim, sorunun devamını okuyorum:

«Bu emrinizi kanunî bulmayarak size kanunî usuller dahilinde itiraz eden valiler var mıdır? Emrinize rağmen göreve iade edilmeyen bu gibi kaç öğretmen vardır?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkan bunu da sonra cevaplayayım, şu anda bilmiyorum. Böyle bir şey vâki olmadı, Burdur'dan bir hâdise oldu; ama nedir, kaçtır, bir midir, iki midir, kati bilmiyorum.

Müsaade ederseniz Sayın Başkanım arkadaşıma yazılı olarak cevap vereyim.

BAŞKAN — Hay hay efendim.

«Bu emriniz üzerine ne kadar öğretmen göreve iade edilmiştir? Bunların ne kadarı ilköğretimde, ne kadarı ortaöğretimdedir?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkan, onları da müsaade ederseniz yazılı olarak cevaplayayım. Ortaöğretimde 49 veya 59'dur, ama yazılı olarak tam cevaplayayım.

BAŞKAN — Hay hay efendim.

«Bu emriniz üzerine göreve iade edilmiş olup da, son günlerde çeşitli ortaöğretim kurumlarında cereyan eden olaylara karışan öğretmen var mıdır?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Benim göreve iade ettiğim merkezlerde en ufak hâdise olmamıştır, Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Yozgat Milletvekili Sayın İhsan Arslan'ın sorusunu okuyorum:

«İnşaat girdilerinin gördüğü zamlı fiyata...» bu da Yozgat ile ilgili, rica edeceğim Sayın Arslan'dan, bölgesel oluyor...

Suallerinin bir yerinde şu var:

«Müdür uygulamasından köy okullarını sıhhatli ve geçerli eğitime dönüştürmek için Bakanlığımız ne gibi tedbirler planlamaktadır?» diyor.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Bunları sözlerimin arasında uzun uzun anlattım Sayın Başkanım. Önümüzdeki yıl hem dışarıda kalan çocuklar için yaratacağımız kapasite, hem de bu okullarımızdaki öğretmen eksikliklerinin karşılanması yolunda olacaktır. İnsangücü açıklarımız yönünden kapasite yaratılmaktadır. Bütün tedbirler alınmaktadır.

Arkadaşıma bir de şunu arz etmede yarar var: Bunlar mezun olunceaya kadar üç yıllık bir süre alacaktır. Oysa şiddetle öğretmene ihtiyacımız var. O bakımdan bu yıl 1 000 tane tecrübeli ilkokul öğretmenini yazın bir kursa tabi tutarak, ortaokullara öğretmen olarak tayin edilmeleri için gerekli kararları alıp, gerekli direktifler verilmiş bulunuyor. Bu yaz kurs verilerek, önümüzdeki öğretim yılına kur'a çekilip, ihtiyacımız olan orta dereceli okullara tayinleri yapılacaktır.

BAŞKAN — «Cumhuriyetimizin 50 nci yılında Anayasamızın öngördüğü eğitim sistemindeki eşitlik prensibine köylerimiz ne zaman hak kazanacaktır?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, bu Anayasanın gereği olan bir sorudur. Ülkemizin elindeki olanaklarla süratle çalışmalı ve bunu sağlamalıyız. Bunun inancı içindeyim, zamanını söyleyebilecek durumda değilim.

BAŞKAN — İçel Milletvekili Sayın Göktepe'nin bir sorusu:

«Bakan olduğunuz günden bu yana Bakanlıkta istifa dilekçesini aldığımız personel sayısı ne kadardır?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Müsaade ederlerse kendilerine yazılı cevap vereyim. Katî bilmiyorum. Zannederim Bakanlıkta sekiz - on tane var.

BAŞKAN — İstanbul Milletvekili Sayın Mehmet Emin Sungur, bir kitap ve bir perpodik tablo göndererek sormuş:

«Yüksek tahsil gençliğimizin önemli sorunlarından birisi de kitap konusudur. Üniversiteye girmek için Sosyal ders testleri, adlı ekli kitap 65 liradır, yine ekli elementlerin peryodik tablosu 9 liradır» diyor ve ayrı ayrı göndermiş. Sorularında : «Basit iki misalde görüldüğü gibi, onbinlerce Türk gencini yıllardır bu yolda sömürenlere karşı ne gibi tedbirler alınmıştır ve ne gibi tedbirler alınacaktır?» diyor.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, göreve geldikten sonra, bana bağlı olan okullardaki kitap sorununa el atmış bulunuyorum. Tek kitap sistemine dönmek için gerekli kararlarımı aldım. Kitapları ya komisyon yoluyla, ya da ödül yoluyla yazdırarak, yüzde yoluyla yazdırma sistemini de kaldırarak, kitap yazdırmadaki büyük haksızlıkları önlemiş bulunuyorum. Temennim odur ki, önümüzdeki yıl, ihtiyaç olan kitapları temin etmek için arkadaşlarım bütün imkânlariyle çalışmaktadırlar. Önümüzdeki yıllarda daha ciddî tedbirler alınarak, kitap yoluyle fakir halkımızın çocuklarının büyük şekilde zarara sokulmasının önlenmesi için elden gelen gayret gösterilecektir.

BAŞKAN — Niğde Milletvekili Sayın Mehmet Bıyık soruyor:

«Kısa bir süre önce Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesinde öğrenciler arasında hadiseler olmuş, silâhlar patlamıştı. Bazı C. H. P.'li milletvekillerinin öğrencilerin tabancalarını kaçırdığı duyulmuştur; doğru mudur? Hâdiselerin mahiyeti nedir? Batı memleketlerinde, meselâ İngiltere'de aktif politikaya karışan öğrencilerin kaydı silinir. Böyle bir tedbir düşünülmek-

te midir? Öğrencileri teşvik eden öğretim üyeleri varsa, bunlar hakkında ve bu gibi hâdiseleri önlemek için tedbiriniz nedir? diyor.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, özerk üniversitelerin iç bünyelerindeki bu nevi uygulamaları üniversitelerin yetkili kurulları yapar. Bakanlık olarak bu konuda en küçük yetkimiz yoktur. Özerklik bunları gerektirir, Anayasa bunu gerektirir.

Arzum bu.

BAŞKAN — İstanbul Milletvekili Sayın Nilüfer Gürsoy'un sualleri var:

«Modern matematik kaç okulda ve kaç yıldan beri okutulmaktadır? Bu dersi okutan öğretmen adedi nedir ve ne kadar staj görmüşlerdir? Modern matematik başarılı olmuş mudur, başarı derecesini artırmak için tedbiriniz var mı?»

İsterseniz bunun tamamını okuyayım...

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz yazılı olarak cevaplayayım.

BAŞKAN — Evet, o bakımdan tamamını takdim edeceğim :

«2. Lâtince, liselerimizde okutulmakta mıdır? Okutulmaya devam ediliyorsa hangi liselerde?

Kör, sağır, dilsiz ve saire olmak üzere ilköğretim çağında kaç öğrenci vardır; bunların eğitimine ayrılmış kaç okul mevcut? Öğretmenlerin tabi oldukları hususî eğitim kifayetli midir?

Millî Eğitim Bakanlığı olarak yetiştirme yurtlarının kapasitesini artırıcı çalışmalar var mıdır?».

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, müsaade ederseniz bu sorunun bütününe yazılı olarak cevap arz etmek isterim. Son cümlesi üzerinde şunu söyleyebilirim : Evet, yetiştirme yurtlarının kapasitelerinin artırılması çalışması... Ama genel olarak yazılı olarak cevap vermeyi tercih ederim.

BAŞKAN — Kırşehir Milletvekili Sayın Mustafa Aksoy :

«1. Bakanlıkta 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun yük ve görevleri, denetim, asistanların seçim nitelikleri, asistan ve öğrencilerin yönetime katılmaları ve emsali gibi maddelerin değiştirilmesi ile ilgili bir hazırlık var mıdır? Yoksa olacak mıdır? Bu konuda Anayasa Mahkemesinin kararı mı beklenmektedir? Kararı beklemede zorunlululuk var mıdır?» diye sormaktadır

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkan, bu fırsatı verdiği için Sayın Aksoy'a teşekkür ederim. Bu konuda bir bekleme zorunluluğumuz yok. Bu konudaki çalışmalarımı sürdürüyorum. Üniversitelerarası Kurula, 1750 sayılı Kanunun değiştirilmesi konusunda gerekli teklifimizi yapmış bulunuyoruz. Üniversitelerarası Kurul, üniversitelerimizin aldığı görüşleri bize ulaştırdıktan sonra, Bakanlığımız görüşleriyle birlikte Yüce Parlamentoya kanun teklifini, soruda bahsedilen aksaklıkları da onararak getireceğiz.

BAŞKAN — İkinci sualleri :

«Aynı şekilde, Bakanlıkta, maddelerinde çelişkiler bulunan Millî Eğitim Temel Kanununda değişiklikler düşünülmekte midir? Örneğin, 37 nci madde yüksek öğrenim paralıdır, öğretmenlerle ilgili 11 nci madde gibi..»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkan, bu konuda da çalışmalarımız yapılmaktadır. Temel Eğitim Kanunu üzerinde de bazı değişikliklerle Yüce Meclise gelinecektir.

BAŞKAN — Kayseri Milletvekili Sayın Mehmet Altmışyedioğlu Talas Kolejiyle ilgili bir sual sormuşlar. Müsaadeleriyle bu soruyu mahallî kabul ediyorum.

MEHMET ALTMIŞYEDİOĞLU (Kayseri) — Sayın Başkan, hiç de mahallî olmayan bir dileğimdir. Kolej sekiz senedir maarife terk edilmiştir.

BAŞKAN — Pekî efendim, okuyayım sualinizi. Herhalde yazılı cevap vermeleri gerekir. Çünkü hemen hazır olmamaları normaldir;

«Talas Amerikan Koleji, hastahane ve eğitim binalarının Millî Eğitim Bakanlığınca satınalındığını haricen öğrenmiş bulunuyoruz. Bu satınalma doğru mudur? Doğru ise, sekiz yıldır yıkılmaya, çürümeye terk edilmiş elli - altmış milyonluk bu binalar ne maksatla kullanılacaktır? Sualinin birisi bu. İkincisi de;

«Kayseri Gevher Nesibe Tıp Fakültesi bu yıl tedrisata başlayacak mı? Bu hususun Sayın Bakandan sorulması...» demiş.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, müsaade ederseniz bunlara yazılı cevap arz edeyim. İkinci konuda belki birşeyler söyleyebilecek durumdayım ama, birinci konuya ilk defa muttali oluyorum.

BAŞKAN — Hay hay efendim.

İzmir Milletvekili Sayın Necdet Türkcan : «Üniversiteye hazırlık yaptıran özel dersaneler, daha çok yoksul gençlerin bir yıl kaybetmemek için ekmek parası karşılığı ders vermekte ve üç beş zengini milyoner yapmaktadır. Hükümet bu özel dersaneler yerine, parasız dersaneler açarak insanların sırtından milyonlar kazanan ders satıcılarını kaldırmayı düşünüyor mu?» diye soruyor.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, bu konuda Millî Eğitim Bakanlığının değerli mensuplarıyle çalışma içerisindeyiz, bir çözüm yolu getirmeye çalışacağız. Düşünüldüğü kadar kolay bir çözüm yolu bulmak pek imkân dahilinde görünmüyor. Bu konuda çalışmalarımız var.

BAŞKAN — Tekirdağ Milletvekili Sayın Ömer Kahraman :

«1. — Ders kitaplarının komisyon kurdurularak yazdırılması düşünülüyor mu?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Biraz evvel de arz ettim, Sayın Başkanım; ya komisyonla, ya da ödülle yazdırmayı düşünüyorum; yüzde nispetiyle kitap yazma sistemini kaldırmış bulunuyorum.

BAŞKAN — «2. — Yeni ders yılında ders kitapları öğrencilere ders yılı başında verilebilecek mi? Yoksa diğer yıllar gibi kitap noksanlığı ders yılı sonuna kadar devam edecek mi?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, Basım ve Yayın Genel Müdürümle üç gün önce görüştüm; elden gelen bütün imkânlar kullanılıyor. Millî Eğitim Basımevi kâfi gelmediği için, diğer Devlet basımevlerinin de yardımını temin ederek, bu yıl gerekli kitapların yetiştirilmesi için her türlü tedbir alınmış durumdadır.

BAŞKAN — «3. — Terfi eden öğretmenlerin ilköğretim müdürlüklerine bildirilmesi çabuklaştırılabilir mi?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Müsaade ederseniz bu konuyu yazılı olarak cevaplandırayım.

BAŞKAN — «4. — Öğretmenlerin sağlıklarıyle ilgili ödeneklerin zamanında ödenmesi için çalışmalar var mı?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Evet Sayın Başkanım, yaptığım bir toplantıda bunu öğrendim. Öğretmenlerin sağlık yönünden yaptıkları alışverişlerin tutarları, ilgili eczanelere ve sağlık kurumlarına zamanında ödenmediği için, öğretmen arkadaşlarımın kapılardan geri gönderildiğini öğrendim. Bu konudaki borcumuzun 150 milyon civarında olduğunu öğrenmiş bulunuyorum ve yetkili arkadaşlarıma gerekli direktifi verdim. Bunların süratle ödenmesini ve öğretmenlerin eczane veya sağlık kurumları kapılarından, geçmişteki borç ödenmedi diye, gönderilmelerinin önlenmesinin sağlanması için her türlü tedbiri alıyorum.

BAŞKAN — «5. — Bakanlıkta çok değerli öğretmenler daktilo ve masa başında meslek hayatlarını harcıyorlar. Bu değerleri, öğretmeni noksan olan okullara seferber etmeyi düşünüyor musunuz?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, bu bir öneri; fakat Bakanlıkta da birçok işlerin yürütülmesi gerekiyor. Bakanlıkta belli bazı aşamaları yaptıktan sonra, reorganizasyon çalışmasına gidilmesi gerekliliğine ben de inanıyorum. Zannediyorum bütün siyasal partili arkadaşlarım da buna inanmaktadırlar. Bu reorganizasyon çalışmaları sırasında bir şekil verilecektir.

BAŞKAN — Antalya Milletvekili Sayın Remzi Yılmaz : «Antalya İlinin Gazipaşa Lisesinde din dersi öğretmeni olarak uzun zamandır görev yapan Rasim Arslan, öğrenciler, veliler ve halk tarafından sevilen bir eğitici olarak zamanımızda açığa alınmıştır. Örfî idare mahkemelerinde yargılanmakta olan öğretmenleri göreve tayin yaptığınızı ve yapmaya devam edeceğinizi kürsüde ifade ettiniz. Hal böyleyken, yukarıda adı geçen öğretmen mahkemeye dahi düşmediği

halde hangi sebebe istinaden görevine son verilmiştir?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, hatırlamıyorum, müsaade ederlerse kendilerine yazılı cevap arz edeyim efendim.

BAŞKAN — Hayhay efendim.

Kastamonu Milletvekili Sayın Mehdi Keskin'in sorusu : «Millî Eğitim Bakanlığına ait katma bütçelere sahip bütün üniversitelerin ödenekleri yüzde yüz civarında artırılmıştır. Bundan memnuniyet duyuyoruz. Ancak, Erzurum Atatürk Üniversitesi bütçesinde neden azalma olmuştur? Bu üniversite neden diğerlerinden çok farklı mütalaa edilmiştir?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, bu soru bana Bütçe Karma Komisyonunda da soruldu. Zannederim arkadaşımın yine yalnız Atatürk Üniversitesi bütçesine baktığı için bu azalma durumunu görmüştür. Halbuki yatırımlarla ilgili kısmı Bayındırlık bütçesinde geçtiği için, bunun ikisi toplanınca Atatürk Üniversitesinin bütçesinde de oldukça büyük bir artış görülür. O bakımdan ilgili arkadaşlarımın kendilerine, eğer lütfederlerse o gerekli toplamı iletsinler. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Mustafa Cesur, nedir iki sorunuz? Kısaca rica edeyim efendim.

MUSTAFA CESUR (Isparta) — Vakıflar bütçesinin görüşüldüğü sırada, Cumhuriyet Halk Partisi sözcüleri vakıf üniversite açılmasını istemişlerdi, bu tekliften malûmatınız var mı ve bu görüşe katılır mısınız?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkan, bu tekliften haberim yok. Üniversite açılmasının 1750 sayılı Yasaya göre yöntemi şudur : Yükseköğretim Kuruluna teklif yapılacaktır; Yükseköğretim Kurulu, nerede üniversite açılacaksa bunu görüşecektir ve bu görüşmeden sonra bir karara varacaktır. Bunun için de herhangi bir üniversitemizin burada en az iki fakültesini açması lâzım veya bizim Bakanlık olarak bunları yüklenmemiz gerekir. Bu iki fakülteden sonra ancak üniversite teşekkül edebilir. Buna ilk defa muttali oluyorum. Bu bir yöntemdir, ama üniversitelerin yurt içinde dengeli dağılımı için bir master plan yaptırıyoruz, bunun için bir komisyon var, bu komisyon çalışmalar yapmaktadır. Bu planlama içerisinde bu öneriler gelirse, bunları inceleyerek ancak Yükseköğretim Kurulunda bir karar alabilme durumundayım.

MUSTAFA CESUR (Isparta) — Üniversitelerde kapasite tazyiki konusunun Anayasaya aykırı olarak, üniversitenin özerkliğini zedeleyici olduğu Sayın Bakan tarafından açıklanmıştı; fakat Hükümet Programında buna yer verilmişti. Acaba Hükümet Programında üniversitelerde kapasite tazyiki yapılacağı hakkında tema işlenirken, kendilerine müracaat edilmemiş, fikri alınmamış mıdır?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, arkadaşımın bu sorusuna cevap arz etmek isterim. Hükümet Programındaki sözler gayet açıktır, gerekli kapasite yaratılarak hiç kimsenin dışarda bırakılmamasına çalışılacaktır. Bu kapasiteyi üniversitelerin, akademilerin, Millî Eğitim Bakanlığının yaratması için gerekli çalışmalar yapılmaktadır. Ancak, Anayasamız ve Üniversiteler Kanunu sarihtir, özerk üniversitelere bir baskı katiyen Hükümetimizce ve şahsımca düşünülmemiştir. Yönetimde yalnız baskı yolu ile iş yaptırılmaz, yalnız formal yollarla iş yaptırılmaz, yönetimin ikinci bir anayolu daha vardır, informal yollardır. Toplum sorunlarını üniversitelerimizin çok değerli yetkilileri ile, Başkanlık ve Bakanlık seviyesinde görüşerek ve sorunları paylaşarak, bunun için gerekli kapasite artırma yolunda birbirimizi teşpik ederek çalışmalar yapılmıştır, yapılmaktadır. Bunun ötesinde bir baskı söz konusu da değildir.

BAŞKAN — Tokat Milletvekili Hüseyin Abbas'ın sorusu, «İlk, orta, yüksek öğretimde tatil sürelerinin çok olduğu bir vakıadır. Çocukları.. («Yok» sesleri.)

Efendim, kendisi olmadığı için sorusunu işleme koymuyorum.

Samsun Milletvekili Sayın Ali Acar'ın sorusu :

«1. — Bakanlık müfettişlerinden Necati Çerçioğlu bu görevinden alınarak Ankara İmam - Hatip Okuluna öğretmen olarak verilmiş, daha sonra yine Bakanlıkta baş uzman görevine getirilmiştir;

a) Müfettişlikten alınmasının sebebi nedir?

b) Bu görevi yapmasına mani bir hali varsa tekrar baş uzman olarak nasıl görev verilmiştir?

c) Tekrar aynı göreve iadeyi düşünüyor musunuz?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Aynı göreve iadeyi düşünmüyorum. Orada faydalanmayı uygun gördüm, ve o şekilde uygulamaya girdim, Sayın Başkanım.

BAŞKAN — İkinci soruları : «Halk Eğitim Genel Müdürlüğünde münhal bulunan Personel Şubesi için inhası yapılan ve bu göreve aylardır vekâlet eden Ünal Öztürk'ün tayin edilmemesinin sebebi nedir?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım bundan pek haberim yok; ama onu o göreve iade edeceğim veya tayin edeceğim diye de yasalarda böyle bir mecburiyet yoktur. Yani Millî Eğitim Bakanlığının 300 küsur bin personeli var.. Sonra bir tetkik edeyim, yazılı olarak kendisine takdim ederim.

BAŞKAN — Derhal cevaba girdiniz, yoksa ben sual olarak kabul etmeyecektim.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Arkadaşımın şunu bilmesini isterim, böyle bir mecburiyetim yok. Böyle bir soruyu da tabiî arkadaşım...

BAŞKAN — Tabiî efendim, okumuş bulundum, siz de hemen cevaba geçtiniz.

Üçüncü soruları : «Temmuz ayında yapılacak eğitim kursları listesinde ahlâk dersleri sütununun karşısında ilköğretim müfettişleri, ortaokul müdürleri ve ortaokul öğretmenleri bulunmaktadır;

a) Bu dersler bu kurstan geçenlere mi okutturulacaktır?

b) Böyle olacaksa lise sınıflarındaki ahlâk derslerini kim verecektir?

c) Protokol ve programda bu dersleri okutacak kimselerde aranacak vasıflar açıkça ifade edildiği halde bu öğretmenlerden kursa niçin davet edilmemiştir?

d) Teftiş sistemimizin sıhhatli yürütülmesi için özel ihtisas isteyen dallardan imam - hatip okullarının meslek derslerinin teftişi için müfettiş almayı ve mevcutların miktarını artırmayı düşünüyor musunuz?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkanım. Kısaca cevap arz edeyim; kurslara kimlerin çağrıldığını, ne olduğunu tetkik etmiş değilim. Müsaade ederse, arkadaşıma o kısım için yazılı olarak cevap arz edeyim.

Diğer kısma gelince; ahlâk derslerini, gerekli formasyona sahibolan arkadaşlarım okutacaklardır. Bunları gerektiğinde İslâm Enstitüsünden mezun olan arkadaşlarımız, gerekli seminerlerden geçirilerek okutacaklardır; gereğinde bu formasyona sahibolan ve pedagojiyi bitiren arkadaşlarımız gerekli formasyondan geçirilerek okutacaklardır. İlkokullarımızda, bildiğiniz gibi ilkokul öğretmenlerimiz bazan çift, bazan tek öğretmen olduğu için mümkün olduğu kadar onlar yetiştirilerek bu dersler okutulmaya çalışılacaktır. Dersin ülkemiz yararına, toplumumuz yararına en etkin biçimde faydalı olacak şekilde okutulması için gerekli her tedbir alınacaktır.

BAŞKAN — Ağrı Milletvekili Sayın Kerem Şahin'in sorusu : «Önümüzdeki ders yılında mevcut eğitim tesislerinde 65 000 kişilik yeni eğitim kapasitesi sağlayacağınızı söylediniz, 3 000'i Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulunda, yeni keşfettiğinizi söylediğiniz o meçhul binada olmak üzere bu 65 000'in 4 000'ini söylediniz, geriye kalan 61 000 kişilik yeni öğretim kapasitesinin yeri neresi olacaktır? Okullara dağılımı nasıl ve ne nispette olacaktır? Bu, tespit edilmiş midir?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Arz edeyim Sayın Başkan, madem arkadaşımız arzu etmişler.

Eğitim enstitülerinin akşam ve gündüz öğretimlerinde yüzde yüzün üzerinde kapasite artırarak hemen hemen geçen yıla rağmen eğitim enstitülerinde kapasite artışı 15 000 civarında olacaktır. Mektup ve televizyonla öğretim yoluyle yaratacağımız kapasite de 40 000 civarında olacaktır ve böylece 65 000'i bulacaktır.

BAŞKAN — Zonguldak Milletvekili Sayın Zeki Okur'un sorusu : «Halen yurt dışında, özellikle Batı Almanya'da okuyan orta öğretim çağındaki çocuklarımızın dinî konularda aydınlanmaları için din dersleri öğretmenleri göndermeyi düşünüyor musunuz?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım müsaade ederseniz bu konuyu inceleterek cevap vereyim..

DAVUT AKSU (Kars) — Soruların sahipleri burada mı?

BAŞKAN — Burada efendim.

DAVUT AKSU (Kars) — Sayın Kerem Şahin de burada mı?

KEREM ŞAHİN (Ağrı) — Buradayım, gördün mü beyefendi?

BAŞKAN — Sayın Zeki Okur burada efendim.

Elâzığ Milletvekili Sayın Ömer Naimi Barım'ın soruları :

«1. Geçen dönemde açılması öngörülen ve beş üniversiteden birisi olan Elâzığ Fırat Üniversitesinin açılması için faaliyetler ne safhadadır?

2. Elâzığ'da mevcudolan teknik okulun, Orta Doğu Teknik Üniversitesine bağlı bir üniversite haline getirilme teşebbüsü ne safhadadır?

3. Memleketimiz için büyük bir sorun olan yatılı bölge okullarının sayılarının çoğaltılması düşünülüyor mu?

4. İlk ve ortaokullarda çeşitli yazarların kitapları okutuluyor. Büyük bir para kaybına sebebolan bu çeşitli kitapların okutulmasında tek kitap sistemine gitmeyi düşünüyor musunuz?

5. İmam - hatip okullarına, kadın vatandaşlarımızın de gereği kadar din eğitiminden faydalanabilmeleri için, kız talebe alınmasını düşünüyor musunuz?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, bildiğim birkaç soruyu müsaade ederseniz arz edeyim. Elâzığ Üniversitesinin kurulması konusunu bildiğiniz gibi YÖK'ten geçirdik. Bakanlar Kurulunun imzasından çıktı ve Millet Meclisine kanun tasarısı olarak intikal etmiş durumdadır; dört üniversite olarak Meclislerimizde görüşüldükten sonra kanunlaşacaktır.

İkinci sorusu; oradaki akademinin Orta - Doğu Üniversitesine bağlanması işi gerçekleşmiştir; son YÖK toplantısında . da ilgili kanun tasarısı gözden geçirilmiş ve YÖK'ün tasdikinden geçmiştir, yakında Meclislerimize gelecektir.

Öbürlerini müsaade ederseniz yazılı olarak cevaplıyayım efendim.

BAŞKAN — Hay, hay efendim.

Sayın Hüseyin Abbas, gelmişler ve sorularının okunmasını istiyorlar. Okuyorum efendim.

«1. İlk, orta ve yüksek öğretimde tatil sürelerinin çok olduğu bir vakıadır, çocuklarımızın ve gençlerimizin daha iyi yetişmeleri için öğretim sürelerinin uzatılmasını düşünüyor musunuz?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, ülkenin koşullarına göre aldığım izlenimler odur ki, şimdilik öğretimi uzatmaya imkân görmüyoruz. Aslında bunun uygulayıcısı olan öğretmenlerden aldığım şikâyetlerde bilhassa ilköğretimin uzun olduğundan yakınılmaktadır; ortaöğretime kıyasla, çocuklarını devam ettirme güçlüğü çektiklerinden. O bakımdan müddetler konusunda arkadaşımın teklif ettiği fikre katılırım, ancak ülkenin olanakları bakımından şimdilik böyle bir girişimde bulunamayacağımız kanısındayız.

BAŞKAN — İkinci suali okuyorum.

«Geçtiğimiz dönemde komünistlik ithamı ile mahkemeye verilen ve açığa alınan öğretmenlerin vazifesine dönmelerini sağlarken, aynı dönemde sağcılık yapıyor gerekçesi ile öğretmen okullarından alınan öğretmenlerin aynı görüşle tekrar okullarına dönmeleri sağlanmış mıdır?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, 163'den açığa alınan öğretmenleri de bu genelgemle göreve iade ettim. Hatırladığım bir tanesini arz etmek isterim; propaganda zamanında bir sayın milletvekili adayını karşılamada çıkan bir arbede yüzünden mahkemeye verilen bir öğretmen arkadaşım görevden alınmıştır, ama seçimden sonra (mahkemesi devam ediyor herhangi bir ceza giymemiş ve açıkta) görevine dönmesinde herhangi bir engel görmediğim için kendisini görevine iade ettim. Bu tip zannederim 8 kadar öğretmeni görevine iade ettim.

Soru soran arkadaşımın bana bir teklifi oldu, inceledim ve kendisini de bir öğretmen okuluna iade ediyorum.

BAŞKAN — Üçüncü sorusunu okuyorum.

«Öğretmen okullarında solcu öğrencilerin şikâyetlerine ve müfettiş raporu ile sağcı olduğu tespit edilen öğretmenlerin bu okullardan alınarak orta ve liselere verildiği doğru mudur?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Böyle bir şey hatırlamıyorum Sayın Başkanım, gerekirse tetkik ettirerek yazılı cevap arz edeyim.

BAŞKAN — Dördüncü sorularını okuyorum.

«Öğretmenleri, memleket ve millet aleyhinde zararlı ideolojilerin pençesinden ve baskısından kurtarmak, millî birlik ve beraberlik içinde bu vatana ve millete hizmet etmek duygusuyla mücehhez olarak yetiştirmek için ne gibi köklü ve yapıcı tedbirleriniz olacaktır?»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım bu, çok uzun tartışılması gerekli olan bir konudur. Ancak, şunu arz etmek isterim; önce Devlet yönetiminde bulunanların taraf tutmamasını, memleket severliği ve milliyetçiliği bu milletin bütünlüğünde aramasını, bölücülükten kati şekilde kaçınılması gerektiğini, milliyetçilik denildiği zaman içerde birlik halinde bütünleşerek dışa karşı yararlarımızı savunma olarak anlamamız gerektiğini, illâ benim görüşümün karşısında olan kötüdür, berbattır, saplantılarından kendimizi kurtararak demokratik usuller içinde meselelere objektif, hoşgörü içinde bakabilmeyi öğrenmemizin gerekliliğine ve bunu okullarımıza yerleştirmemizin gerekliliğine inanıyorum.

BAŞKAN — Sayın Görentaş'ın bir suali vardır. Buyurunuz efendim.

MÜSLİH GÖRENTAŞ (Van) — Atatürk'ün vasiyeti olan Van Üniversitesi mevzuunda Bakanlığın görüşü nedir? Sayın Bakan bir kaç gün önce Van'a teşrif ettiklerinde, seyahatlerinde müşahede ettikleri herhangi bir fakülte veya eğitim enstitüsü açılması hakkında düşünceleri nedir, bu hususta bir gayret var mıdır?

ETEM EKEN (Çorum) — Sayın Başkanım, benim de yazılı bir sorum vardı.

BAŞKAN — Efendim sırayla okutuyoruz, sizin sorunuza da sıra gelecektir.

Buyurunuz Sayın Bakan.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, iki gün önce Van'da görev yapıyordum, gerçekten tüm Vanlı arkadaşlarımız bir üniversite arzusu içindeler. Kendi kişisel görüşümü arz edeyim. Van bir üniversite açılması için önemli bir yer, gelişmekte olan bir şehrimiz, gölün kenarında son derece güzel bir şehir. Halk, gerekli yardımı yapma arzularını bana belirttiler. Ancak, halka da arz ettiğim gibi arkadaşıma da arz etmek isterim; üniversite açma yetkisi Bakanlık olarak benim elimde değildir; yasalara göre üniversite açma yetkisi Yüksek Öğretim Kurumuna verilmiştir. YÖK'e bu teklifin gelmesi lâzımdır, hattâ geldi de, ancak açtığı üniversiteleri dahi geliştiremediği için YÖK, hemen hemen istisnasız, yeni üniversite açımına gitmemeyi düşünmekte, gene plan çıktıktan sonra, yurt çapında dengeli bir üniversite dağılımı planı ortaya çıkana kadar bunların görüşülmesi ertelenmiş bulunuyor. Bir üniversitenin de, en az iki fakülteyi orada açmayı kabul etmesi gerekiyor.

O konuda Atatürk'ün de hatıralarını dinledim ve gerçekten yakın bir hassasiyetle meseleye yaklaştım; fakat yetkilerim dışında olduğu için Vanlı hemşehrilerimin büyük arzularına rağmen bu konuda bir söz verme durumunda olamadım. Ancak, biraz evvel arz ettiğim gibi iki yıllık yükseköğretim kurumları tipinde önlisans okulları açma yetkim var; 14 ilde bunu açma kararını aldım, önümüzdeki ders yılında bunu açmaya girişiyorum. Elimdeki imkânlar önümüzdeki yıl ancak bu kadardır, öbür yıl için kendilerine söz veriyorum, Van İlköğretmen Okulunda iki yıllık bir yükseköğretim kurumu açılmasına söz verdim, yetkili elemanlarıma danışarak ve yetkili kurullar bugün yarın görüşerek onun kararını alacaklardır.

BAŞKAN — Sayın Cinisli, buyurunuz sualinizi sorunuz efendim.

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Sayın Başkan, Sayın Bakan üniversitede düşünülen kapasite artışıyla YÖK'ün alâkası olmadığını, yetkisinin bulunmadığını mükerreren beyan bu-

yurdular. Şimdi, Üniversiteler Kanununun 6 ncı maddesinin (A) bendini aynen okuyorum: «Yükseköğrenim alanında yeni kurumların açılması, mevcutların geliştirilmesi, insangücü ihtiyacının karşılanması, yatırımların ve kaynakların etkili bir biçimde kullanılması, yükseköğrenim alanında ihtiyaç duyulan öğretim ve araştırma elemanlarının yurt içinde ve yurt dışında yetiştirilmesi için kısa ve uzun vadeli planlar hazırlanması ve ilgili kuruluşların senatolarca tespit edilen kadroların dengeli bir şekilde düzenlenmesi» Bu hüküm bu konuyla ilgili değilse nedir?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Arz edeyim efendim.

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Bakanım.

Saat 19,30'a geldi muhterem arkadaşlarım; fakat bütçeyi bitirmek üzereyiz. Birkaç sual daha var ve bir arkadaşımız son sözü konuşacak ve sonra da oylamaları yapacağız.

Bu bütçenin görüşülmesi ve maddelerinin oylanmasının tamamlanmasına kadar müzakereye devam hususunu tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurunuz Sayın Bakan.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkan, Sayın Cinisli'nin sorusuna cevap arz etmeye çalışacağım. YÖK, öneriler geldiği zaman yeni kurumlar açar veya Millî Eğitim Bakanlığı kendisi açar; bu yeni kurumların açılmasına karar verir, bu yeni kurumların açılmasını belli bir plana bağlar, yetiştirilmesi için tedbir alır. Bütün bunlar doğrudur. Ancak, üniversitelerin özerkliğini Anayasanın 120 nci maddesi çerçevesinde düşünür. Yine 1750'yi dikkatle tetkik edersek, YÖK'ün tek yetkisi bu konularda önerilerde bulunabilmektir, değilse kapasite kararlarını ve saireyi tamamen üniversite senatosunda kendileri karar alırlar ve bunun üzerine en ufak bir şekilde gölge düşüremeyiz. Diğer konularda da öyledir, yeni bir kurumun açılmasında biz YÖK olarak öneride bulunuruz; deriz ki, Van'da bir üniversite açılmalı... Gerekirse falan üniversite de fakültesini açmalı. Senatoda o kararı almadıkları müddetçe YÖK'ün senato üzerinde en ufak bir etkisi yoktur. Bunu yaptığı gün zaten özerklik diye bir şeyden söz edilemez. O bakımdan YÖK'ün bu konudaki yetkisini, müsaade ederse arkadaşım, bir defa daha tekrar edeyim: Ancak öneride bulunabilirsiniz, önerinin ötesinde herhangi bir yetkimiz yoktur. Tamamen üniversite senatosunun kararına bağlıdır. Üniversite senatosu istediği kararı alır.

Meselâ bir örnek vermek isterim, müsaade ederseniz: Önlisans konusunda YÖK önlisansı benimsedi, göreve geldiğimin üçüncü gününde bir taslağı kabul etti ve bütün üniversitelere öneride bulundu. «Bunu genelleyelim» diye öneride bulundu. Bunu ancak üç üniversite tasvip etti, diğerleri reddetti. Üniversitelerarası Kurul da reddetti. YÖK, yeni kurullar ve önlisanslar açar diye karar aldı; ama üniversite senatosu reddetti, bitti. Senatoda reddedildi mi biter. YÖK filan üniversiteye bu sene 3 000 öğrenci alacaksın diye öneride dahi bulunmaya cesaret edemez, o kurulda. Ancak, kapasitemizi artıralım, gece öğrenimi yapalım, çift öğretim yapalım, işte şunları yapalım ki kapasite artsın diye bu önerilerde bulunduk Sayın Cinisli; ama her üniversite kendi yetkili kurullarında görüştü, sorunları görüp de artıran artırdı, artırmayan da hiç artırmadı. Elimizden gelen hiç bir şey yok. Onu arz etmek isterim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Kayseri Milletvekili Sayın Tufan Doğan Avşargil: «Sayın Bakan, geçen dönemde Meclisten geçen ve Senatodan dönen Millî Eğitim Mensupları Yardımlaşma Kurumu kanun tasarısını, Meclisler tatile girmeden yeniden ele almayı düşünüyorlar mı?» diye sormaktadır.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Evet Sayın Başkanım, bu sorunun üzerindeyim. Halen bu ÖYAK kanun tasarısı Karma Komisyonda beklemektedir. Karma Komisyondaki görevli arkadaşlarımla görüştüm. Hükümet bu konuda kararlıdır. İlk fırsatta Meclise getirilebilirse, İnşallah bu seneki çalışma düzenimiz içinde geçirilmesi için gayret gösteriyoruz.

BAŞKAN — Gaziantep Milletvekili Sayın Mustafa Güneş şu soruları sormuşlardır:

«1. Birçok öğretmenlerin derece terfileri yapılmıştır. Ancak, kadro yetersizliği olduğundan gerekli kadrolar zamanında gönderil-

mediği için saymanlıklara maaşları ödenmiyor. Öğretmenler bu durumdan müştekidir. Bakanlık olarak ne düşünüyorsunuz? Tedbiriniz ne olacaktır.»

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Bunlar için gereken tedbirleri zamanında almaya çalışıyorum. Gerekli görüşmeleri yapıyorum. Büyük bir toplum olduğu için zaman zaman aksamalar oluyor. İnşallah gelecekteki tedbirlerle bunları daha düzenli bir safhaya sokabiliriz.

BAŞKAN — Çorum Milletvekili Sayın Etem Eken: «Demirellere ait olan Özel Yükseliş Kolleji Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kaç liraya satın alınmıştır?» diye sormaktadırlar.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkan, bilgim yok. Müsade ederseniz arkadaşıma yazılı cevap arz edeyim.

BAŞKAN — Hay hay efendim.

Bolu Milletvekili Sayın Harun Aytaç: «Yüksek İslâm Enstitüsü ve eğitim estitülerinin akademi olmaları Anayasaya aykırı mıdır? Değilse, bu okulların akademi olmaları düşünülüyor mu?» diye sormaktadırlar.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Yazılı cevap vermeyi tercih edeyim.

BAŞKAN — Hay hay efendim.

Sayın Özpak, buyurunuz efendim.

KADİR ÖZPAK (Uşak) — Sayın Başkan, Devlet, lise mezunlarını Avrupa'da okutmak için her sene kontenjan ayırır. Bunu yapmak için de Devlet imtihanı açar. Bu imtihanlarda daha ziyade yabancı dil ağırlık basar. Taşrada fakir fukara çocuğu, kolejlerde ve mektebi sultanilerde okuyamadıklarına göre, eski düzendeki gibi daimî surette Avrupa'ya yine zengin çocukları mı gidecektir? Yoksa Sayın Bakan bu konuda yeni bir öneride bulunacak mıdır?

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Bakan.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Devamla) — Sayın Başkanım, müsade ederseniz yazılı cevap arz edeyim.

BAŞKAN — Hay hay efendim.

Bu suretle sorular da bitmiştir. Teşekkür ederim Sayın Bakan. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Sayın Başkan bir maruzatım olacak.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Sayın Başkan, burada bulunmadığımız bir sırada Sayın Mehmet Bıyık arkadaşımızın bir sorusu sebebiyle konuşmak istiyorum.

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde çıkan olaylar sırasında Cumhuriyet Halk Partili bazı milletvekillerinin olay yerinden tabanca kaçırdıkları hususu duyulmuştur, diyor arkadaşımız.

BAŞKAN — O suali Bakana sordu, Sayın Erverdi.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Arz edeyim efendim.

BAŞKAN — Hayır, Bakana sordu, size bu hususta söz veremem.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Müsade ederseniz.

BAŞKAN — Edemiyorum, çünkü İçtüzük müsade etmiyor, ben nasıl edeyim?

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Müsade edin efendim.

BAŞKAN — Aman rica ederim efendim. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Konu ile ilgili olmayan ve bir ithamı kapsayan konuşmadır.

BAŞKAN — Bakana sual sordu efendim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Ricamız şu efendim: Açıklık verilsin.. Yoksa sataşmadan dolayı 70 nci maddeye göre söz isteyeceğim.

BAŞKAN — Bakana sual sordu efendim. Bakan cevap verebilir. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — O zaman Sayın Başkan bendenizde kalkar, Sayın Mehmet Bıyık hakkında yakışıklı olmayan birtakım kelimeleri koymak suretiyle, derim ki «Duyulmuştur, bakan ne der» diye sorarım.

BAŞKAN — Sayın Bakan o hususta cevap verdi efendim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Efendim benim bakanla alâkam yok. Mesele Grupla ilgilidir. Takdir hakkınızı kullanmanızı rica edeceğim. Konunun Cumhuriyet Halk Partisi ile alâkası bulunmadığı, öğrenci hareketleri sebebiyle öğrencilere bir şey yapılıp yapılmadığını soruyorsa bir diyeceğim yok. Öğrenci hareketi olmuş

veya olmamış, onu da bilmiyorum. Arkadaşlarımızın hiç birisinin böyle bir kirli işte bulunmadığında katiyen eminim; ama sanki, hiç alâkası olmayan bir meselede Cumhuriyet Halk Partili Milletvekilleri tabanca kaçırmışlar gibi bir intiba hasıl etmek için kasıtlı olarak sorulmuş olan bu sual söyleyenin şerefinin tasadduku altındadır. Ya delilleri ne ise lütfeder getirir burada..

BAŞKAN — Ama Sayın Erverdi siz de diyorsunuz, bilmiyorum diyorsunuz. Lütfen tahkikik ederek bu hususu açıklığa kavuşturalım efendim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Lütfen kimden duydularsa söylesinler. Bir Grpu töhmet altında bulunduran bir hususu Başkanlığın dikkatine sunuyorum. Neredeyse..

BAŞKAN — Sayın Erverdi; Sayın Bakana sual soruldu ve Sayın Bakan da bir tesadüf olarak grupunuzdandır. Sayın Bakan bunu cevapladı. «Evet, hayır» şeklinde cevaplayabilir.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Konya) — Ben cevaplamadım Sayın Başkanım, bilmiyorum çünkü.

BAŞKAN — Hay hay efendim, eğer bir cevabınız varsa siz lütfedin; fakat Sayın Erverdi, «Ben hadiseyi bilmiyorum» diyor, ondan sonrada hadise hakkında beyanda bulunmak istiyor. Ben onun üzerinde duruyorum. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

Efendim, müsade edin, açıklığa kavuşturuyoruz. Bunda bir şey yok ki.. Kaçan yok, giden yok, yangın yok, yenmiş yok.. İşte, Sayın Bakan, bu hususu cevaplamadım dedi. Hakkı vardır, o hususta beyanda bulunacaksa, hay hay buyursunlar. Yerinden de olabilir, buradan da olabilir. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)

DAUT AKSU (Kars) — Sayın Başkan, ben şimdi arkadaşın namusu ile oynamak..

BAŞKAN — Rica ederim efendim... Gecenin şu saatinde lütfediniz. Rica ederim efendim. Rica ederim...

Bu hususa bir cevabımız olacak mı Sayın Bakan?.. Buyurunuz efendim.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ (Konya) — Böyle bir sorunun, Bakan olarak, benimle hiçbir ilgisi yok, kürsüden cevap vermeme imkân yok. Ancak, kendisine cevabımda şunu söyledim: Üniversite içindeki oluşlara, Bakanlık olarak en ufak etkimiz yoktur. Özerk üniversiteler kendi tedbirlerini içerisinde kendisi alır. Öğrenci çıkarılacaksa, öğretmen hakkında şu kararı, bu kararı alacaksa üniversiteye ait bir hususdur bu. Bakanlık olarak bana düşen herhangi bir sorumluluk yoktur, yetkim yotkur, Bunun için sorusunun bu kısmını cevaplandırdım, diğer kısmında, yani kişi iftira ile ortaya gelmişse, Bakan olarak ben Millî Eğitim Bakanlığı ile ilgili sorulara cevap vermek istiyorum. İllâ bunun burada demagojisini yapacaksa, bunların içerisine girmek istemedim. Ancak, bunu benim grup temsilcilerim, grup sorumlusu olarak, bir partinin üzerine bu derece ağır bir sorumluluk düştüğü zaman cevaplamak zorundalarsa, onu lütfen İçtüzüğe göre siz takdir edin.

BAŞKAN — Gayet tabiî efendim. Arkadaşımız sualinde, «Karışmış mıdır» şeklinde, diyor, «Karışmıştır» demiyor. «Tabancayı alıp götürdüğü söylenmektedir» şeklinde galiba. Bir dakika efendim, bulayım, rica edeyim.

NEDİM KORKMAZ (Yozgat) — «Cumhuriyet Halk Partili milletvekilleri tabanca kaçırmışlardır» diyor.

BAŞKAN — Beyefendi, şimdi Sayın Erverdi bizzat ifade ediyor, diyor ki «Hadisenin olup olmadığını bilmiyorum.» Bilmediği halde nasıl beyanda bulunacak?

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Müsaade ederseniz Sayın Başkan, yalnız...

BAŞKAN — Bir dakika, soru önergesini bulayım da.

«Kısa bir müddet önce Dil - Tarih Coğrafya Fakültesinde öğrenciler arasında hadiseler olmuş, silâhlar patlamıştı. Bazı C. H. P. li milletvekillerinin öğrencilerin tabancalarını kaçırdığı duyulmuştur, doğru mudur?... (C. H. P. sıralarından «Buyurun» sesleri) «İşitilmiştir, duyulmuştur» diyor..

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Müsaade ederseniz Sayın Başkan..

BAŞKAN — Bir dakika efendim..

ETEM EKEN (Çorum) — Sayın Başkan..

BAŞKAN — Grupunuzun başkanvekiline bari fırsat verin de anlaşalım biz.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Sayın Başkan..

BAŞKAN — Buyurun.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Sayın Başkan, bizim ricamız şu; Bakana soracağı soru elbetteki bizi alâkadar etmez. Burada bir grupu töhmet altında bırakan bir ibare var. Sizden ricamız, arkadaşımız duyulmuştur diyorlar. Ravii kimdir, gazete mi yazdı, herhangi bir suretle nereden istihbar ettilerse onu bize söylemek mecburiyetindedirler. Eğer bu geleneği bozarsanız, bu yolu kaparsanız, o zaman ben kalkar derim ki; «Ben Demokratik Parti Grupunu tenzih ederim, Demokratik Parti Grupundan birtakım kişilerin böyle bir kirli işe karıştığı duyulmuştur.» Bu, aramızdaki münasebetleri bozar.

Şimdi, ricamız şu: Bu grupların hepsine eşit muamele yapmak hakkınız, vazifeniz ve yapıyorsunuz. Arkadaşımızın bu duyguyu hangi kanaldan aldığı, elinde tanıkları varsa, nelerden ibaret olduğunu söylerse hürmetle karşılayacağız. Onları kim çıkarmışsa onunla mücadele edeceğiz. Yok, böyle değil, râvîi de kendisi, ifade eden de kendisi ise, o zaman birtakım şeyler söylemenin gereğini duycağız. Bize bu imkânı vermeniz için sizden rica ediyoyoruz. Lütfen arkadaşımıza, nereden duymuş, hiç alâkası olmayan meseleye ilintili, getirip «Cumhuriyet Halk Partililerin tabanca kaçırdığı duyulmuştur» diye sonradan öğrenciler için ne yaptın?... Burada haşiv bir cümle var. Sadece bir maksat için kullanılmış gibi geliyor bize.

Arkadaşımız lütfen izah etsinler, lütfen Başkan olarak sorun, neyi, nereden, kimden duymuşlar?..

BAŞKAN — Sayın Erverdi, ben burada mahkeme başkanı değilim, ben burada.. (C. H. P. sıralarından, «Olur mu» sesleri) Müsaade buyurun efendim..

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Beyefendi..

BAŞKAN — Efendim, mebusun mebustan sual sorma hakkı yok. Başkanın, Bakana yönelttiği soru için soru sahibinden, «şunu açıkla, bunu açıkla» demeye İçtüzük muvacehesinde bir hakkı yok. Yapmayın efendim. «Grup» demiyor, «Bazı C. H. P. milletvekilleri» diyor. Ama bunun başka tahkik yeri olabilir, tespit eder. Sayın Bakana sordum, «Ben bu safhasiyle ilgili değilim» dedi, suali o şekilde cevapladı..

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Beyefendi, zatiâliniz, Meclisi küçük düşürecek, Meclisteki gruplardan birisini küçük düşürecek söz kullanıldığında bunu tavzih etmeye mecbur değil misiniz Başkan olarak? Öylece zapta geçmesine müsaade eder misiniz?

Lütfen, arkadaşa tavzih ettiriniz; nedir hadise, kimden duymuş? Yoksa, o zaman grupumuza sataşma var, İçtüzüğün 70 nci maddesine göre söz istiyorum. Eğer varsa râvîini söylesin, bırakalım yakasını.

Sayın Başkan lütfedin, sizi müşkül vaziyette bıramak istemiyorum..

BAŞKAN — Hayır, rica ederim, ben niye müşkül vaziyette kalayım?.. Benim elimde İçtüzük var, ben İçtüzüğü tatbik ederim. Ben, hiçbir zaman taraf değilim ki burada, bitaraf oturuyorum, niye müşkül durumda kalayım?..

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Sayın Başkan, Sayın Erverdi gruplar arasındaki münasebetten bahis buyurdular, kendilerine hak veriyorum. Bir milletvekili arkadaşımız, grupu bağlamayan bir sual sormuş. Eğer, gerçekten gruplararası ahengi tesis için bir endişe izhar buyuruyorlarsa, lütfetsinler, biz de şu anda aramızda bulunmayan bir arkadaşımıza soralım; mahiyeti nedir, nereden öğrenmiştir, bu suali niçin sormuştur, o zaman değerli arkadaşlarımızın, bildiklerini ve sebeplerini arz etmiş olalım.

Eğer kürsüden söylenecekse, arkadaşımız buyurur söyler, bizim de söyleyeceğimiz varsa onları söyleriz. Ama böyle bir usulün olduğunu, uygulamada...

BAŞKAN — Sayın Bıyık da burada yok..

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Sayın Başkan, size bir hususu açıklamak istiyorum, yardımcı olmak istiyorum.

Eğer bu yolu açarsanız, gelecek bütçede çok çirkin şeylerin, hiç münasebeti olmayan bakanlara sorulacağı ve bu suretle grupların, (Sayın Cinisli arkadaşımızın kişisel görüşüne iştirak etmiyorum)..

BAŞKAN — Sayın Erverdi, bu hususta, arkadaş olmadığı için açıklama yaptıramadım. Ama sataşma dolayısiyle söz verebilirim.

Buyurun efendim.

Yalnız, demin yerinizden söylediğiniz gibi, o da şöyle etti, böyle etti diye bir yeni sataşma değil, bir açıklama yapma imkânıdır bu.

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Sayın Başkan, aynı maddeye göre, Sayın Bakanın, sözlerimizi tahrif edici sebebiyle söz istiyorum. Millî eğitim konusunda Demokratik Parti Grupunun Sözcüsüyüm..

BAŞKAN — Sayın Cinisli, bir dakikanızı rica ediyorum.

Sayın hatibi davet ettim, görüşsün, ondan sonra o hususu düşünürüz.

Buyurun efendim.

SELÇUK ERVERDİ (Erzurum) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Sayın Başkana, söz verdiği için teşekkürle söze başlamak istiyorum.

Bulunmadığımız bir sırada, bir arkadaşımız, haddizatında hiç alâkası olmadığı halde Cumhuriyet Halk Partisinden bazı milletvekillerinin, olmuş mu, olmamış mı Dil Tarihte bir hadise, o hadise sırasında tabancaları dışarı kaçırdıklarını iddia etmiş ve böyle bir şeyin duyulduğunu da sözlerine ilâve etmiş.

Eğer bu iddia hakikaten bir menşee dayanıyor ise kendilerine teşekkür borcumuz var. Bizim duymadığımız, ama Halk Partisinde birtakım arkadaşlarımızı küçültecek bir şeyi Meclis kürsüsüne getirmiş, bizim ıttılâmıza sunmuş olması hasebiyle bize yardımcı olmuş, Parlamentonun büyük bir grupuna iyilik etmiş durumdadır. Ama bir şartı var; duyduğu yeri söylemek, kimden işitmişse bunu bize iletmek mecburiyetindedir.

Bunu yapmazsa, Sayın Başkanın deminden beri yorulmasına sebep olan ve bizim de uğraşımızın tek sebebi; Parlamentoda iyi olmasına gayret ettiğimiz partilerarası münasebetlerin, parlamenterler arasındaki münasebetlerin, yeni bir tür, yeni bir çığır açılmak suretiyle zedelenmesine sebep olacaktır.

Binaenaleyh, meselenin üstüne hemencecik gitmek ve birtakım havadisler imal ederek, kendisi imal ederek, hem ravii, hem ifade edicisi kendi olan havadise, bir varsayıma istinaden birtakım hükümler çıkarmak bu Meclisteki ahengi bozacaktır. Arkadaşımız maalesef burada yok, sorularımıza cevap alacak durumda değiliz. Yalnız bir hususu zapta geçirmek için huzurlarınızı işgal ettim, kısaca ifade ettikten sonra ineceğim.

Eğer kendileri bunu basından veya başka yollardan öğrenmişlerse (tekrarlıyorum) teşekkür ederiz, bize intikal ettirdiği için de minnet borcumuz olur. Değil de, bize ravii gösteremezse, her söz söyleyenin şerefiyle mütenasiptir, her söz, söyleyenin şerefinin tasadduku altındadır. O zaman iftira etmiş adam durumuna düşecektir. Müfterinin yeri, cemiyet içerisinde bellidir.

Saygılar sunarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Erverdi.

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Sayın Başkan, ben de zapta geçsin diye, yalnızca zapta geçsin diye Demokratik Parti Grupunun görüşünün Sayın Bakan bir köşesiyle aldı, başka şekilde değerlendirdi. Sanki Demokratik Parti halka eğitim götürmeyi istemeyen bir elit grupun eğitimini sağlayan bir görüşün sahibi imiş gibi gösterdi. Sayın Bakanın bu takdimi görüşümüzü tahriftir. Bu sebeple söz istiyorum.

BAŞKAN — Zabıtları getirtmek istiyorum, fakat vaktimiz onların gelmesine imkân vermeyecek.

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Eğitim konusunda bir partinin görüşüdür. Bunun...

BAŞKAN — Sayın Cinisli, şöyle bir tüzük imkânımız var, acaba o yolu denemek ister misiniz: Yarın zaptısabık hakkında söz alabilirsiniz. Sayın Bakanın dediğiniz şekilde bir yanlış anlaması, tahrifi var ise, bu arada Riyaset de tetkike imkân budur. Bu suretle yarın bunu halledebiliriz.

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Sayın Başkan, arkadaşlarımın hassasiyetini anlamıyorum. Ben, bir grupun eğitim hakkındaki görüşünü açıkça ortaya koydum. Sayın Bakan cevap da vermedi, görüşümüzü değiştirerek sundu...

BAŞKAN — Anlıyorum efendim, anlıyorum da; arz ettim, müşkülât var. Yani, zabıt şimdi gelebilse... Sayın Bakanın hangi hususu sizin söylediğinizden başka şekilde tahrif ederek, değiştirerek Umumî Heyete ifade ettiğini tespit imkânım yok şu anda.

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Sayın Başkan, size güçlük çıkarmak istemiyorum.

BAŞKAN — Anlıyorum efendim. Zaptısabık hakkında söz isterseniz, hem Riyaset de bu hususu tetkik imkânı bulur, hem de hangi kısımlarda ise bu değiştirmeler, zatıâliniz yarın zaptısabık hakkında söz isteyerek, «şu kısımlardır» diyerek lütfedip Riyasete yardımcı olursunuz.

RASİM CİNİSLİ (Erzurum) — Size güçlük çıkartmak istemem Sayın Başkan, yarın gereğini yaparım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Cinisli.

Son söz olarak Sayın Halil Karaatlı, buyurun efendim.

HALİL KARAATLI (Bursa) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Millî Eğitim Bakanlığı 1974 yılı bütçe müzakereleri dolayısıyle son sözü konuşmak üzere huzurunuzda bulunuyorum.

Sayın milletvekilleri, Cumhuriyet döneminin 50 nci yılında eğitim konusunda küçümsenmeyecek mesafeler katetmiş bulunuyoruz. Bununla beraber, ulaşacağımız hedef büyük olduğu için, daha pek çok şeylerin gerçekleştirilmesi lâzımdır. Kalkınma ile ilgili bütün problemlerimizin halli, başta eğitim problemlerimizin halline bağlıdır. Çünkü, kalkınmanın anaunsuru insandır ve kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi, insangücünün iyi planlanması, iyi yetiştirilmesi ve iyi değerlendirilebilmesiyle mümkündür. İçinde yaşadığımız uzay çağında, cahilliği ortadan kaldırabilmek ve hele kalkınmış ülkelerle yarış edebilmek için ilk öğretim yeterli değildir, eğitimin boyutları her yönden gelişmekte ve genişlemektedir.

Sayın milletvekilleri, eğitimde her şeyden önce hedeflerin iyi tespit edilmesi ve bu hedeflere giden yolların iyi tayin edilmesi ve bu suretle de eğitim amaçlarının tam olarak gerçekleştirilmesi lâzımdır. Türkiye, zaman zaman eğitim politikasının iyi tespit edilememiş olmasından, tespit edilenin de dejenere edilmiş olmasından büyük zararlar görmüştür. Devrim niteliğinde başlayan bir eğitim hareketinin, bir eğitim politikasının elli yılda vardığı bu mesafe azdır. Yarım asırlık bu mesafe içinde birçok noktada hâlâ arzu ettiğimiz hedeflerden birçoğuna ulaşamamışsak ve kalkınmamızı tam olarak gerçekleştirememişsek bunun mutlaka bir muhasebesini yapmak ve kusurlarımızı tespit edip daha sıhhatli bir yol tutmak mecburiyetindeyiz.

Sayın milletvekilleri, halka rağmen, halka karşı ve halka zıt bir anlayış içinde halkı kalkındırmak ve hele bunu halktan kopmuş yöneticilerle gerçekleştirmek mümkün değildir. Memleketi kalkındırmak ve halka rehber olma mevkiinde olanların, halkla ilişkilerini iyi tanzim etmeleri, halka inanmaları ve halkı da kendilerine inandırmaları lâzımdır. Halktan kopmuş ve halka ters düşmüş yöneticilerin ve münevverlerin halka bir şey verebileceğine ve memleketi kalkındırabileceğine inanmıyorum. Hatta bu gibi kişiler halkın yararına götürebildikleri hizmetlerde, halkı kendilerine inandıramamışlar ve halkın desteğini sağlayamamışlardır.

Nitekim bugün, Türkiye'de ilköğretim seferberliği hâlâ gerçekleştirilememiştir. Okuma - yazma oranı hâlâ % 50 civarında kalmıştır ve bazı yörelerde, bazı kimseler çocuklarını okula göndermekten hâlâ kaçınmaktadır. İşte bu, halka ters düşmüş kişilerin yanlış hareketleri ve bazı kendini bilmezlerin Allah'ı inkârı bir marifet sayıp, dinsizliği bir ders halinde körpe dimağlara sokmaya yeltenmelerinden ileri gelmiştir. Gidin, dinleyin Anadolu'yu; «Bu tahribat ve yanlış tutumlar yüzünden okullar dinsiz yetiştiriyor» iddialarına mesnet olan bu tahribatın izleri, hâlâ tam olarak silinememiştir.

Sayın milletvekilleri, her şeyin israfı ziyandır, ama insanların ve nesillerin israfı en büyük ziyandır Türk millî eğitiminin amacı, iyi insan, iyi vatandaş yetiştirmek olduğuna göre, bunun politikasını ve bunun kriterlerini iyi tespit etmek mecburiyetindedir Bu tespitlerin, memleket gerçeklerine ve millî geleneklerimize uygun olması şarttır. Millî eğitim politikamızın hâlâ istikrar kesbetmemiş ve berraklık kazanmamış noktası budur. Türk vatandaşının vasıf ve karakteri ne olmalıdır? Türk çocukları istikbale nasıl hazırlanmalıdır? Türk gençliğinin ideal ve mefkûresi ne olmalıdır? Bu soruların cevaplarını hiç olmazsa bir asgari müşterekte ittifak halinde vermek mecburiyetindeyiz. Hatta, bu amaçları gerçekleştirme metotlarında dahi, yaklaşım noktalarında bulunmak mecburiyetindeyiz. Öğrenci, tecrübe tahtası olamaz. Kitap değişmeleri, öğretmen değişmeleri, program değişmeleri yanında, iktidar değiştikçe, Bakan değiştikçe millî eğitimimizde bir yön değişikliği olacaksa, zaten birçok kişisel ve sosyal bunalımlar içerisinde bulunan çocuklarımızı ziyan etmiş oluruz.

Bugün eğer gençlerimiz millî meselelerde, millî mefkûrelerde, millî hedeflerde bir noktada birleşemiyorlarsa, bugün eğer gençlerimiz, bir yazarın deyimi ile, bir kısmı sağda, bir kısmı solda vuruşuyorlarsa, bütünleşemiyorlarsa, birbirlerini düşman biliyorlarsa, düşmanlarını kendi ara-

larında arıyorlarsa; bugün eğer gençlerimizin bir kısmı devletine, milletine karşı geliyorlarsa, bunun kurusunu eğitim sistemimizde, bunun vebalini eğitim tşekilâtımızda, bunların hesabını eğitim politikamızda aramamız lâzımdır.

Dinî inançlarımızı, millî şahsiyetimizi yaşayarak ve bunları feda etmeden de Batı uygarlığını benimsemek mümkün olduğu halde, memleketimiz, alacağı birkaç şeye mukabil her şeyini ve öz benliğini feda eden bir zihniyetin tasallûtuna uğramaktadır. İşte memleketi hercümerç içerisinde bırakacak zihniyet budur. Türkiye'nin beşerî münasebetlerini hangi kriterlere göre gerçekleştirebileceğini, dışarıdan neleri alacağını ve bunu kendi benliğine nasıl ve hangi ölçüler içerisinde katacağını, kendi şahsiyetini ve varlığını nasıl koruyacağını ve nasıl geliştireceğini ve bu münasebetler içerisinde nasıl kalkınacağını iyi tayin etmek lâzımdır.

Eğitim politikamızın geleceğini, geçmişinin de muhasebesini yaparak tayin etmemiz lâzımdır. Maalesef, Hükümeti bugün bu gerçeklere aykırı bir tutum içerisinde görüyoruz. Bir taraftan senelerce karşısında olmasına rağmen, imam - hatip okullarının orta kısmı diğer meslek okullarının açılması meyanında benimsenecek, diğer taraftan Sayın Millî Eğitim Bakanımız, sonuç itibarıyle çok acı olaylarla tarihe malolmuş olan köy enstitüleri için tertip edilen toplantıda, geçmişten ibret almadan, bu müesseseleri tekrar ihya etmeye gayret etmeyi benimseyecek. Bu iki anlayışı telift etmek mümkün değildir.

Öğretmen kıyımından bahsedenlerin, şimdi her okula ellerini uzatmalarını, iddialarıyle telif edemiyorum. Halkın yaptığı, imam - hatip okullarının tedrisata açılması isteklerinin mümkün mertebe engellenmesi için birçok engeller ve şartlar konması da nasıl izah edilebilir?

Ahlâk dersi ihdas edilmesine rağmen, koalisyon kanatları arasında ahlâk kelimesi ve mefhumu konusunda bir anlayış beraberliğinin bulunmaması, bu dersin akıbeti hakkında bizi endişeye sevk etmektedir.

Okul öncesi eğitim dünyanın her tarafında büyük bir tatbikat alanı bulurken, maalesef Hükümet Programında bu konuya yer verilmemiştir. Kanaatimce bugün hükümetlerin en başta gelen görevi, bir okuma - yazma seferberliğinin gerçekleştirilmesidir. Bunun için devlet imkânlarının yanında sorumlu kuruluşların da gönüllü katkıları sağlanmalıdır. Okuma - yazması olmayan vatandaşlarımızın vatandaşlık haklarından tam olarak yararlanması ve vatandaşlık görevlerini tam olarak yerine getirmesi mümkün değildir.

Nihayet, Resmî Gazetede yayınlanan kanunların okuma - yazması olmayan vatandaşlar tarafından biliniyor farz edilmesi ve bu kanunların ihlâl edilmemesinin beklenmesi gariptir.

Eğitim meseleleri bir partinin politikasına sığmayacak, bir partinin politikasıyla gerçekleşmeyecek kadar büyük ve geniştir. Eğitim, iktidar değişikliğinden müteessir olmayacak bir istikrara kavuşturulmalıdır. Çünkü Türk çocukları parti politikalarının tecrübe tahtası değildir. Çocuklarımız parti politikasına göre değil, politika vasıtasiyle memleket gerçeklerine göre yetiştirilmelidir. Eğitim kurumları, eğitim camiası mutlaka politikanın tasallutundan kurtarılmalıdır. Eğitim konularını görüşmek ve istişarede bulunmak üzere teşkil olunan eğitim şuraları, tam bir tarafsızlık içerisinde, eğitim camiasını her yönden temsil edebilecek bir kadroyla teşkil olunmalıdır.

Bu arada, bir hususu hatırlatmayı faydalı görüyorum. Okula, camiye ve kışlaya siyaset asla sokulmamalıdır. Bu, memlekete en büyük kötülüktür.

Sayın Bakan, bu hususta burada kendisine yöneltilen soruları maalesef cevapsız bırakmıştır. Toplum meselesini dile getirmek elbette suç değildir; fakat toplum meselelerini dile getirmek başka şeydir; bir öğretmenin, bir din adamının, bir askerin, bir devlet memurunun toplum meselelerini dile getirmesi başkadır, okulda bir partiye bir ideolojiye, yıkıcı bir ideolojiye angaje olarak öğrencilerinin beyinlerini yıkamak ve onları hür ve demokratik düşünceden mahrum edecek şekilde yetiştirmek ayrı şeydir. Bizim şikâyetimiz bundandır. Acaba Sayın Bakan bunları da toplum meselelerinin bir izahı mı sayıyor?

BAŞKAN — Lütfen ikmal ediniz.

HALİL KARAATLI (Devamla) — Sayın Bakan, yaptığınız tasarruflardan dolayı memnun olanlar olduğu gibi mağdur olanlar da vardır. Bu sebeple, bütün icraatınızın herkes tarafından tasvip edildiğini ifade etmenizi bir teselli vesilesi kabul ediyoruz. Bu kadar kısa za-

mandaki icraatımızda bazı öğretmen ve idarecilerin görevlerini hangi kriterlere göre değerlendirip tayinler yaptınız? Bunların, sizin kanaatlerinizi paylaşmayanlar arasından seçilmesi bir tesadüf müdür? Bunları hangi kitaba ve hangi yasaya uydurdunuz? Fikir özgürlüğü anlayışınızla bu tatbikatınızı, nasıl bağdaştırıyorsunuz? Sözleriniz ile icraatınız arasında çok büyük tezatlar vardır.

Bu sebeple, ifadelerinizi romantik bir üslûp olarak değerlendirmekten başka bir çare bulamıyorum. Görüşlerinizi bu kriterler içerisinde değerlendirdiğimi bildirir, Yüce Meclisi saygılarımla selâmlarım. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Karaatlı.

Sayın milletvekilleri, bu suretle Millî Eğitim Bakanlığı ve ona bağlı katma bütçelerin görüşülmesi sona ermiştir.

Şimdi Millî Eğitim Bakanlığından başlamak üzere ayrı ayrı oylamalarını yapacağız.

Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinin bölümlerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Bu arada çok oylama olduğu ve okuma da uzun süreceği için Divan Üyesi arkadaşımızın oturarak okuması hususunu tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum.

A — MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI BÜTÇESİ

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim hizmetleri	158 127 151
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
102	Destek hizmetleri	279 211 882
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Temel eğitim ve öğretimi gerçekleştirme ve geliştirme hizmetleri	6 280 598 111
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	Genel orta öğretimi geliştirme ve gerçekleştirme hizmetleri	2 464 769 486
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
113	Orta dereceli meslekî ve teknik öğretimi gerçekleştirme ve geliştirme hizmetleri	1 485 222 533

BAŞKAN — Bu bölümle ilgili bir önerge var, takdim ediyorum.

M. Meclisi Başkanlığına

	Daire ve kurum	Program kodu	Alt Program kodu	Ödenek türü kodu	Faaliyet türü kodu	Harcama kalemi			Miktar TL.
						Yüzler	Onlar	Birler	
Eklenen	3400 Millî Eğitim Bakanlığı	116	03	2	2002	600	620	—	4 000 000
	3400 Millî Eğitim Bakanlığı	116	03	2	2002	700	710	—	2 400 000
Düşülen	3400 Millî Eğitim Bakanlığı	113	03	2	2001	600	620	—	4 000 000
	3400 Millî Eğitim Bakanlığı	113	03	2	2001	700	710	—	2 400 000

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçe ile kabulünü arz ve teklif ederim.

Gerekçe : (Eklidir.)

Erzurum
Selçuk Erverdi

Gerekçe :

Millî Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü 1974 malî yılı yatırımlarından olan «Büyük onarımlar» ve «Makine ve teçhizat alımları» ödenekleri, 16 Nisan 1974 gün ve 14860 sayılı Resmî Gazetenin 175 nci sayfasında da gösterildiği üzere Kız Teknik Öğretimin örgün ve yaygın eğitim kurumlarının payı ayrı ayrı belirtilmiş bulunmaktadır. Ancak Bakanlık bütçesinin düzenlenmesi sırasında söz konusu ödeneklerin tamamı, sehven, Kız Teknik Öğretim örgün eğitim kurumlarının yer aldığı «113 orta dereceli meslekî ve teknik öğretimi gerçekleştirme ve geliştirme hizmetleri» programının «03 Kız Teknik öğretim hizmetleri» altprogramının «2001 Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü yatırımları» faaliyetinde gösterilmiştir.

Halbuki Kız Teknik Öğretim yaygın eğitim kurumları olan :

— Pratik kız sanat okulları,
— Köy kadınları biçki - dikiş kursları,
— Olgunlaşma enstitüleri,

«116 Halk eğitim hizmetleri» programının «03 Meslekî ve teknik eğitim hizmetleri» altprogramında bulunmaktadır. Bu kurumlarla ilgili «Büyük onarım» ve «Makine, teçhizat alımları» ödenekleri 113 numaralı programda kaldığı takdirde, program bütçe düzenine göre, 116 numaralı programdaki söz konusu kurumlara harcama yapılması mümkün olamayacaktır.

Bu nedenle, «113 meslekî ve teknik öğretimi gerçekleştirmek ve geliştirmek hizmetleri» programının «03 Kız teknik öğretim hizmetleri» altprogramının «2001 Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü yatırımları» faaliyetinden düşülecek 4 000 000 TL. Makine, teçhizat alımları ödeneği ile 2 400 000 TL. büyük onarım ödeneğinin «116 Halk eğitim hizmetleri» programının «03 Meslekî ve teknik halk eğitimi hizmetleri» altprogramında «2002 Kız teknik yaygın eğitim hizmetleri» adıyle açılacak faaliyette gösterilmesi gerekmektedir.

BAŞKAN — Takdim olunan önerge ile bu 113 ncü bölümden 6 milyon 400 bin liranın 116 ncı bölüme eklenmek kaydıyle düşülmesi önerilmektedir. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul ettiğiniz önerge uyarınca rakamda yapılan tashihatla birlikte 113 ncü bölümü tekrar okutuyorum.

Bölüm		Lira
113	Orta dereceli meslekî ve teknik öğretimi gerçekleştirme ve geliştirme hizmetleri	1 478 822 533

BAŞKAN — Bir yanlışlık olmasın, 1 478 822 533 olarak bölümü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

114 ncü bölümü okutuyorum.

Bölüm		Lira
114	İlk, orta ve yüksek dereceli okullar öğretmen yetiştirme hizmetleri	573 267 541

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

115	Yüksek öğretimi gerçekleştirme ve geliştirme hizmetleri	838 299 306

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölüm 116, kabul edilen önerge dolayısıyle değişikliğe uğramıştır, okutuyorum.

Bölüm		Lira
116	Halk eğitimi hizmetleri	369 684 235

BAŞKAN — Kabul edilen önerge ile bu bölüme 6 milyon 400 bin lira eklenmiştir. Bölümü 369 684 235 lira olarak oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölüm 900'ü okutuyorum.

Bölüm		Lira
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler	40 510 000

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Atatürk Üniversitesinin bölümlerini okutuyorum.

Atatürk Üniversitesi Bütçesi

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim	6 053 258

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

102	Destek hizmetleri	46 636 314

Bölüm		Lira
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
103	Mediko - Sosyal hizmetleri	2 081 959
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
104	Rektörlüğe bağlı okul ve araştırma merkezleri	3 506 986
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Fen Fakültesi	6 339 707
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
113	Temel Bilimler ve Yabancı Diller Yüksek Okulu	3 572 895
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
132	Diş Hekimliği Fakültesi	6 209 615
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
135	Tıp Fakültesi	43 687 932
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
152	Edebiyat Fakültesi	9 058 570
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
157	İslâmi İlimler Fakültesi	4 440 896
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
158	İşletme Fakültesi	5 565 617
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
184	Ziraat Fakültesi	23 223 009
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Transferler	3 675 000
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Karadeniz Teknik Üniversitesi Bütçesi

101	Genel yönetim	1 903 754
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
102	Destek hizmetleri	11 221 276
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
103	Mediko - Sosyal hizmetler	5 329 926
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
104	Rektörlüğe bağlı okullar ve araştırma merkezleri	1 235 602
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
113	Temel Bilimler Fakültesi	16 868 330
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
135	Tıp Fakültesi	1 980 258
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
174	İnşaat - Mimarlık Fakültesi	20 885 427
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
177	Makine - Elektrik Fakültesi	20 597 605
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
183	Orman Fakültesi	11 678 260
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
185	Yer Bilimleri Fakültesi	10 118 374
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Kandilli Rasathanesi, Uzay ve Yer Bilimleri Araştırma ve Eğitim Merkezi Bütçesi

101	Genel yönetim	1 517 776
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
102	Destek hizmetleri	1 784 319
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Uzay ve Yer Bilimleri hizmetleri	4 958 494
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler	20 000
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Validebağ Prevantoryum ve Senatoryum Bütçesi

101	Genel yönetim	844 332
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
102	Destek hizmetleri	1 771 722

Bölüm		Lira
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Yataklı tedavi hizmetleri	15 124 281
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Bu suretle Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesi Meclisimizce kabul edilmiştir.

Memleketimize ve Millî Eğitim Bakanlığı mensuplarına hayırlı, uğurlu olmasını ve başarılı geçirmelerini dilerim.

2. — Ankara Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/68; C. Senatosu : 1/246) (M. Meclisi S. Sayısı : 34; C. Senatosu S. Sayısı : 335) (1)

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, şimdi katma bütçelerin ayrıca, bölümlerine geçerek maddelerini oylayacağız efendim.

Ankara Üniversitesi Bütçesinin maddelerine geçilmesi hususunu oylarınaza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ankara Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı

Madde 1. — Ankara Üniversitesine 1974 malî yılında yapacağı hizmetler için bağlı (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (593 956 561) lira ödenek verilmiştir.

BAŞKAN — Bağlı cetveli okutuyorum.

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim	10 990 141
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
102	Destek hizmetleri	3 403 181
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
103	Mediko - Sosyal hizmetleri	3 112 462
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Fen Fakültesi	41 361 782
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
132	Diş Hekimliği Fakültesi	25 013 758
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
133	Eczacılık Fakültesi	23 711 340
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
135	Tıp Fakültesi	220 692 370
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
137	Veteriner Fakültesi	39 526 630
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
139	Elâzığ Veteriner Fakültesi	53 781 445
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
151	Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi	32 169 284
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
153	Eğitim Fakültesi	27 475 609
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
154	Hukuk Fakültesi	21 069 694
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
157	İlâhiyat Fakültesi	9 518 784
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
160	Siyasal Bilgiler Fakültesi	31 588 347
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
184	Ziraat Fakültesi	50 541 734
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

1 nci maddeyi, kabul ettiğiniz bölümleriyle birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — Ankara Üniversitesi gelirleri, bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (593 956 561) lira olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN — Bağlı cetveli okutuyorum.

(1) 34 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

B — CETVELİ

Gelir türü		Lira
1	Vergi gelirleri	500 000
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
2	Vergi dışı gelirler	6 910 006
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
3	Özel gelirler	586 546 555
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Kabul ettiğiniz cetvelle birlikte 2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Ankara Üniversitesine 1974 malî yılında elde edilecek gelir çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Bu cetvelde yazılı gelirin tarh, tahakkuk ve tahsiline 1974 malî yılında da devam olunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4. — Harcamalara ilişkin formül, bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — Genel Bütçe Kanununun 22, 23 ve 25 nci maddeleri hükümleri, Ankara Üniversitesine bağlı döner sermayeli kuruluşlar hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 6. — Üniversite bütçesinin fakülte ve okullarla ilgili programlarında yer alan proje ödeneklerini, Rektörlük programına aynı unvanla aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 7. — Bu Kanun 1 Mart 1974 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 8. — Bu kanunu Maliye ve Millî Eğitim bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Katma bütçe olduğu için tâyin edilecek bir günde açık oylarınıza sunulacaktır.

3. — Ege Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/69; C. Senatosu : 1/247) (M. Meclisi S. Sayısı : 35; C. Senatosu S. Sayısı : 336) (1)

BAŞKAN — Ege Üniversitesi bütçesinin maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ege Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı

Madde 1. — Ege Üniversitesine 1974 malî yılında yapacağı hizmetler için bağlı (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 354 332 093 lira ödenek verilmiştir.

BAŞKAN — Maddeye bağlı bölümleri okutuyorum.

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim	7 963 974
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
102	Destek hizmetleri	18 529 151
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
103	Mediko - sosyal hizmetleri	6 479 614
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
104	Rektörlüğe bağlı okullar ve araştırma merkezleri	5 728 333
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Fen fakültesi	31 978 269
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
132	Diş Hekimliği Fakültesi	9 233 776
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
133	Eczacılık Fakültesi	650 000
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

(1) 35 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

Bölüm		Lira
135	Tıp Fakültesi	177 725 567
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
156	İktisadî ve Ticarî Bilimler Fakültesi	16 548 246
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
161	Sosyal Bilimler Fakültesi	600 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
181	Mühendislik Bilimleri Fakültesi	19 515 372
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
184	Ziraat Fakültesi	38 727 738
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
187	Güzel Sanatlar Fakültesi	650 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
201	Mühendislik ve Mimarlık Akademisi	20 002 053
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Kabul ettiğiniz bölümleriyle birlikte 1 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — Ege Üniversitesinin gelirleri bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 354 332 093 lira olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN — Cetveli okutuyorum.

B — Cetveli

Gelir türü		Lira
1	Vergi gelirleri	3 800 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
2	Vergi dışı gelirler	12 550 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
3	Özel gelirler	337 982 093
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Kabul ettiğiniz cetvelle birlikte 2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Ege Üniversitesince 1974 malî yılında elde edilecek gelir çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Bu cetvelde yazılı gelirin tarh, tahakkuk ve tahsiline 1974 malî yılında da devam olunur.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4. — Ege Üniversitesince geleeck yıllara geçici yüklenmelere girişmeye yetki veren kanunlar, bağlı (G) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — Harcamalara ilişkin formül, bağlı (R) işaretli cetvelde götserilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 6. — Genel Bütçe Kanununun 22, 23 ve 25 nci maddeleri hükümleri, Ege Üniversitesine bağlı döner sermayeli kuruluşlar hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 7. — Üniversite bütçesinin fakülte ve okullarla ilgili programlarında yer alan proje ödeneklerini, Rektörlük programına aynı unvanla aktramaya Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 8. — Bu kanun 1 Mart 1974 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 9. — Bu kanunu Maliye ve Millî Eğitim bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Katma bütçe olduğu için ileride tayin edilecek bir günde açık oylarınıza sunulacaktır.

4. — İstanbul Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri((M. Meclisi : 1/70; C. Senatosu : 1/248) (M. Meclisi S. Sayısı : 36; C. Senatosu S. Sayısı : 337) (1)

BAŞKAN — İstanbul Üniversitesi bütçesinin maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İstanbul Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı

Madde 1. — İstnabul Üniversitesine 1974 malî yılında yapacağı hizmetler için (bağlı (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (739 127 221) lira ödenek verilmiştir.

BAŞKAN — Maddeye bağlı bölümleri okutuyorum efendim.

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim	7 941 792
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
102	Destek hizmetleri	57 163 248
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
103	Mediko - Sosyal hizmetler	10 967 413
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
104	Rektörlüğe bağlı okul ve araştırma merkezleri	7 241 579
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
201	Yabancı Dil Yüksek Okulu	2 725 924
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Fen Fakültesi	76 052 402
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	Kimya Fakültesi	19 305 591
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
131	Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	161 208 736
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
132	Diş Hekimliği Fakültesi	14 767 133
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
133	Eczacılık Fakültesi	14 984 433
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
135	İstanbul Tıp Fakültesi	173 101 054
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
137	Veteriner Fakültesi	9 178 911
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
142	Bursa Tıp Fakültesi	59 583 961
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
152	Edebiyat Fakültesi	94 025 539
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
154	Hukuk Fakültesi	24 255 764
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
155	İktisat Fakültesi	29 964 481
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
158	İşletme Fakültesi	16 145 647
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
183	Orman Fakültesi	20 513 613
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Kabul ettiğiniz bölümleriyle birlikte 1 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — İstanbul Üniversitesinin gelirleri, bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (739 127 221) lira olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN — Maddeye bağlı cetveli okutuyorum.

B — Cetveli

Gelir türü		Lira
1	Vergi gelirleri	1 000 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

(1) 36 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

Bölüm		Lira
2	Vergi dışı gelirler	9 000 007
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
3	Özel gelirler	729 127 214
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Kabul ettiğiniz cetvelle birlikte 2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — İstanbul Üniversitesince 1974 malî yılında elde edilecek gelir çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Bu cetvelde yazılı gelirlerin tarh, tahakkuk ve tahsiline 1974 malî yılında da devam olunur.

BAŞKAN — Maddeyi oylalarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 4. — İstanbul Üniversitesince gelecek yıllara, geçici yüklenmelere girişmeye yetki veren kanunlar, bağlı (G) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylalarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — Harcamalara ilişkin formül, bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylalarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 6. — Genel Bütçe Kanununun 22, 23 ve 25 nci maddeleri hükmü, İstanbul Üniversitesine bağlı döner sermayeli kuruluşlar hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Maddeyi oylalarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 7. — Üniversite bütçesinin, fakülte ve okullarla ilgili programlarında yer alan proje ödeneklerini, Rektörlük programlarına aynı unvanla aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Maddeyi oylalarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 8. — Bu kanun 1 Mart 1974 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oylalarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 9. — Bu kanunu Maliye ve Millî Eğitim bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oylalarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun tümü bilâhara açık oylarınıza sunulacaktır.

5. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/71; C. Senatosu : 1/249) (M. Meclisi S. Sayısı : 37; C. Senatosu S. Sayısı : 338) (1)

BAŞKAN — İstanbul Teknik Üniversitesi bütçesinin maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeleri okutuyorum.

İstanbul Teknik Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı

Madde 1. — İstanbul Teknik Üniversitesine 1974 malî yılında yapacağı hizmetler için bağlı (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (296 453 130) lira ödenek verilmiştir.

BAŞKAN — Maddeye bağlı cetvellerdeki bölümleri okutuyorum.

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim	7 174 049
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
102	Destek hizmetleri	88 093 597
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
103	Mediko - Sosyal hizmetleri	7 339 710
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
104	Rektörlüğe bağlı okul ve araştırma merkezleri	2 692 676
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

(1) 37 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

Bölüm		Lira
112	Kimya Fakültesi	14 826 157
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
113	Temel Bilimler Fakültesi	12 455 585
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
171	Elektrik Fakültesi	23 286 035
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
172	Gemi İnşaatı Fakültesi	7 950 257
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
173	İnşaat Fakültesi	22 842 636
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
175	Maden Fakültesi	16 728 527
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
176	Makine Fakültesi	29 410 412
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
179	Mimarlık Fakültesi	15 955 119
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
182	Mühendislik - Mimarlık Fakültesi	44 228 573
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
201	Nükleer Enerji Enstitüsü	3 469 797
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

1 nci maddeyi bağlı bulunan bölümleriyle birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — İstanbul Teknik Üniversitesinin gelirleri, bağlı (R) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (296 453 130) lira olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN — Maddeye bağlı cetveldeki bölümleri okutuyorum.

B — Cetveli

Gelir türü		Lira
1	Vergi gelirleri	360 000
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
2	Vergi dışı gelirler	4 700 001
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
3	Özel gelirler	291 393 129
	BAŞKAN — Kabul edenler...	
	Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

2 nci maddeyi bağlı bulunan bölümleriyle birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — İstanbul Teknik Üniversitesince 1974 malî yılında elde edilecek gelir çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Bu cetvelde yazılı gelirin tarh, tahakkuk ve tahsiline 1974 malî yılında da devam olunur.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4. — İstanbul Teknik Üniversitesince gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye yetki veren kanunlar, bağlı (G) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — Harcamalara ilişkin formül, bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 6. — Genel Bütçe Kanununun 22, 23 ve 25 nci maddeleri hükümleri İstanbul Teknik Üniversitesine bağlı döner sermayeli kuruluşlar hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 7. — Üniversite bütçesinin fakülte ve enstitü ile ilgili programlarında yer alan proje ödemelerini, rektörlük programlarına aynı unvanla aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 8. — Bu kanun 1 Mart 1974 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 9. — Bu kanunu Maliye ve Millî Eğitim bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun tümü bilâhara açık oylarınıza sunulacaktır.

6. — Hacettepe Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/72; C. Senatosu : 1/250) (M. Meclisi S. Sayısı : 38; C. Senatosu S. Sayısı : 339) (1)

BAŞKAN — Hacettepe Üniversitesi bütçesinin maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeleri okutuyorum.

Hacettepe Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı

Madde 1. — Hacettepe Üniversitesine 1974 malî yılında yapacağı hizmetler için, bağlı (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (698 680 670) lira ödenek verilmiştir.

BAŞKAN — Maddeye bağlı cetvellerdeki bölümleri okutuyorum.

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim programı	10 477 130
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
102	Destek hizmetleri programı	193 894 605
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
103	Mediko - Sosyal hizmetler programı	47 858 110
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
104	Rektörlüğe bağlı okul ve araştırma merkezleri programı	37 145 510
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Fen bilimleri programı	12 657 635
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	Kimya bilimleri programı	10 002 105
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
132	Diş Hekimliği bilimleri programı	8 221 775
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
133	Eczacılık bilimleri progrmaı	7 391 465
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
134	Gevher Nesibe Tıp bilimleri programı	30 596 430
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
135	Tıp Bilimleri programı	215 316 370
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
136	Sağlık Bilimleri programı	2 077 365
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
141	Eskişehir Tıp Bilimleri programı	16 347 710
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
143	Samsun Tıp Bilimleri programı	2 670 320
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
159	Mezuniyet Sonrası Eğitimi programı	757 780
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
161	Sosyal ve İdarî Bilimleri programı	35 350 520
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
180	Mühendislik Bilimleri programı	45 333 340
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
201	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi programı	22 022 500
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

(1) 38 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

1 nci maddeyi bağlı bulunan bölümleriyle birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — Hacettepe Üniversitesinin gelirleri, bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (698 680 670) lira olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN — 2 nci maddeye bağlı cetveli okutuyorum.

B — Cetveli

Gelir türü		Lira
1	Vergi gelirleri	16 850 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
2	Vergi dışı gelirler	3 425 501
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
3	Özel gelirler	678 405 169
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Kabul ettiğiniz cetvelle birlikte 2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Hacettepe Üniversitesince 1974 malî yılında elde edilecek gelir çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Bu cetvelde yazılı gelirin tarh, tahakkuk ve tahsiline 1974 malî yılında da devam olunur.

Üniversite seçme sınavlarına girecek aday öğrencilerden alınan kayıt harcı (B) işaretli cetvelin (Kayıt, imtihan ve diploma harçlar) maddesine gelir kaydedilir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4. — Harcamalara ilişkin formül, bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — Genel Bütçe Kanununun 22, 23 ve 25 nci maddeleri hükümleri Hacettepe Üniversitesine bağlı döner sermayeli kuruluşlar hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 6. — Bu kanun 1 Mart 1974 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 7. — Bu kanunu Maliye ve Millî Eğitim bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Aynı şekilde açık oylarınıza sunulacaktır.

7. — İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/73; C. Senatosu : 1/251) (M. Meclisi S. Sayısı : 39; C. Senatosu S. Sayısı : 340) (1)

BAŞKAN — İktisadî ve Ticarî İlimler Akademilerinin bütçesinin maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri 1974 yılı bütçe kanun tasarısı

Madde 1. — İktisadî ve Ticarî İlimler Akademilerine 1974 malî yılında yapacakları hizmetler için, bağlı (A) işaretli cetvelde ve aşağıda gösterildiği üzere (82 869 926) lira ödenek verilmiştir.

	Ödenek miktarı Lira
Adana İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi	10 265 621
Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi	27 771 103
Bursa İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi	9 618 156
Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi	22 807 068
İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi	12 407 978
Genel toplam	82 869 926

(1) 39 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

BAŞKAN — Maddeye bağlı bölümleri okutuyorum.

Bölüm		Lira
111	Adana İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi	10 265 621
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi	27 771 103
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
113	Bursa İktisadî ve Ticarî İlim-Akademisi	9 618 156
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
114	Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi	22 807 068
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
115	İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi	12 407 978
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Birinci maddeyi kabul ettiğiniz bölümleri ile birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — İktisadî ve Ticarî İlimler Akademilerinin gelirleri, bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere, (82 869 926) lira olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN — Maddeye bağlı bölümleri okutuyorum.

B — Cetveli

Gelir türü		Lira
1	Vergi gelirleri	8 000 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
2	Vergi dışı gelirler	650 020
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
3	Özel gelirler	74 219 900
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Kabul ettiğiniz cetvelle birlikte 2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — İktisadî ve Ticarî İlimler Akademilerince 1974 malî yılında elde edilecek gelir çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Bu cetvelde yazılı gelirin tarh, tahakkuk ve tahsiline 1974 malî yılında da devam olunur.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4. — Harcamalara ilişkin formül, bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — Bu kanun 1 Mart 1974 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 6. — Bu kanunu Maliye ve Millî Eğitim bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Aynı şekilde açık oylarınıza sunulacaktır.

8. — Çukurova Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/74; C. Senatosu : 1/252) (M. Meclisi S. Sayısı : 40; C. Senatosu S. Sayısı : 341) (1)

BAŞKAN — Çukurova Üniversitesi bütçesinin maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Çukurova Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı

Madde 1. — Çukurova Üniversitesine 1974 malî yılında yapacağı hizmetler için, bağlı (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (122 729 278) lira ödenek verilmiştir.

(1) 40 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

BAŞKAN — Bölümleri okutuyorum.

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim	3 154 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
102	Destek hizmetleri	1 810 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
103	Mediko - Sosyal hizmetler	731 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
135	Tıp Fakültesi	50 423 090
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
184	Ziraat Fakültesi	66 611 188
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Kabul ettiğiniz bölümleri ile birlikte 1 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 2. — Çukurova Üniversitesi gelirleri, bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (122 729 278) lira olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN — Maddeye bağlı cetveli okutuyorum.

B — Cetveli

Gelir türü		Lira
1	Vergi gelirleri	10 100
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
2	Vergi dışı gelirler	835 500
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
3	Özel gelirler	121 883 678
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Kabul ettiğiniz cetvelle birlikte 2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 3. — Çukurova Üniversitesinin 1974 malî yılında elde edilecek gelir çeşitlerinden herbirinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde yazılı gelirin tarh, tahakkuk ve tahsiline 1974 malî yılında da devam olunur.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4. — Çukurova Üniversitesine gelecek yıllar geçici yüklenmelere girişmeye yetki veren kanunlar, bağlı (G) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — Harcamalara ilişkin formül, bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 6. — Genel Bütçe Kanununun 22, 23 ve 25 nci maddeleri hükümleri, Çukurova Üniversitesine bağlı döner sermayeli kuruluşlar hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 7. — Üniversite bütçesinin fakülte ve okullarla ilgili programlarında yer alan proje ödeneklerini, Rektörlük programlarına aynı unvanda aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 8. — Bu kanun 1 Mart 1974 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 9. — Bu kanunu Maliye ve Millî Eğitim bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Aynı şekilde açık oylarınıza sunulacaktır.

9. — Diyarbakır Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/75; C. Senatosu : 1/253) (M. Meclisi S. Sayısı : 41; C. Senatosu S. Sayısı : 342) (1)

BAŞKAN — Diyarbakır Üniversitesi bütçesinin maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(1) 41 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

Diyarbakır Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı

Madde 1. — Diyarbakır Üniversitesine 1974 malî yılında yapacağı hizmetler için bağlı (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (121 989 847) lira ödenek verilmiştir.

BAŞKAN — Maddeye bağlı bölümleri okutuyorum.

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim	248 200
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
102	Destek hizmetleri	119 634
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
103	Mediko - Sosyal hizmetler	179 016
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Fen Bilimleri Fakültesi	9 308 806
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
135	Tıp Bilimleri Fakültesi	112 134 191
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Kabul ettiğiniz bölümleri ile birlikte 1 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 2. — Diyarbakır Üniversitesinin gelirleri bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (121 989 847) lira olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN — Bağlı cetveli okutuyorum.

B — Cetveli

Gelir türü		Lira
1	Vergi gelirleri	150 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
2	Vergi dışı gelirler	570 003
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
3	Özel gelirler	121 269 844
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

2 nci maddeyi kabul ettiğiniz cetvel ile birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Diyarbakır Üniversitesince 1974 malî yılında elde edilecek gelir çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Bu cetvelde yazılı gelirin tarh, tahakkuk ve tahsiline 1974 malî yılında da devam olunur.

BAŞKAN — 3 ncü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4. — Harcamalara ilişkin formül, bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — 4 ncü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — Genel Bütçe Kanununun 22, 23 ve 25 nci maddeleri hükümleri, Diyarbakır Üniversitesine bağlı döner sermayeli kuruluşlar hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — 5 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 6. — Üniversite bütçesinin fakülte ve okullarla ilgili programlarında yer alan proje ödeneklerini, Rektörlük programına aynı unvanla aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — 6 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 7. — Bu kanun 1 Mart 1974 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 7 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 8. — Bu kanunu Maliye ve Millî Eğitim bakanları yürütür.

BAŞKAN — 8 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Aynı şekilde açık oylarınıza sunulacaktır.

Bugünkü programımızı bu suretle ikmâl etmiş bulunuyoruz.

Bütçe görüşmelerine kaldığımız noktadan devam etmek üzere; 27 Mayıs 1974 Pazartesi günü saat 10,00'da toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 20,55

Millet Meclisi
GÜNDEMİ

83 NCÜ BİRLEŞİM

26 . 5 . 1974 Pazar

Saat : 10,00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

× 1. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/67; C. Senatosu : 1/245) (M. Meclisi S. Sayısı : 33; C. Senatosu S. Sayısı : 334) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 2. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/66; C. Senatosu : 1/244) (M. Meclisi S. Sayısı : 32; C. Senatosu S. Sayısı : 333) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 3. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/76; C. Senatosu : 1/254) (M. Meclisi S. Sayısı : 42; C. Senatosu S. Sayısı : 343) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 4. — Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/77; C. Senatosu : 1/255) (M. Meclisi S. Sayısı : 43; C. Senatosu S. Sayısı : 344) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 5. — Tekel Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/78; C. Senatosu : 1/256) (M. Meclisi S. Sayısı : 44; C. Senatosu S. Sayısı : 345) (Dağıtma tarih : 15 . 5 . 1974)

× 6. — Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/79; C. Senatosu : 1/257) (M. Meclisi S. Sayısı : 45; C. Senatosu S. Sayısı : 346) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 7. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe Kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/80; C. Senatosu : 1/258) (M. Meclisi S. Sayısı : 46; C. Senatosu S. Sayısı : 347) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

6

SÖZLÜ SORULAR

7

KANUN TASARISI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

× 1. — 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısının reddedildiğine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi : 1/65; C. Senatosu : 1/243) (M. Meclisi S. Sayısı : 51; C. Senatosu S. Sayısı : 332) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 2. — Ankara Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/68; C. Senatosu : 1/246) (M. Meclisi S. Sayısı : 34; C. Senatosu S. Sayısı : 335) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 3. — Ege Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/69; C. Senatosu : 1/247) (M. Meclisi S. Sayısı : 35; C. Senatosu S. Sayısı : 336) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 4. — İstanbul Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/70; C. Senatosu : 1/248) (M. Meclisi S. Sayısı : 36; C. Senatosu S. Sayısı : 337) (Dağıtma tarih : 15 . 5 . 1974)

× 5. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/71; C. Senatosu : 1/249) (M. Meclisi S. Sayısı : 37; C. Senatosu S. Sayısı : 338) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 6. — Hacettepe Üniversitesi 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/72; C. Senatosu : 1/250) (M. Meclisi S. Sayısı : 38; C. Senatosu S. Sayısı : 339) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 7. — İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri 1974 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/73; C. Senatosu : 1/251) (M. Meclisi S. Sayısı : 39; C. Senatosu S. Sayısı : 340) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 8. — Çukurova Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/74; C. Senatosu : 1/252) (M. Meclisi S. Sayısı : 40; C. Senatosu S. Sayısı : 341) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 9. — Diyarbakır Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/75; C. Senatosu : 1/253) (M. Meclisi S. Sayısı : 41; C. Senatosu S. Sayısı : 342) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 10. — Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/81; C. Senatosu : 1/259) (M. Meclisi S. Sayısı : 47; C. Senatosu S. Sayısı : 348) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 11. — Petrol İşleri Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/82; C. Senatosu : 1/260) (M. Meclisi S. Sayısı : 48; C. Senatosu S. Sayısı : 349) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 12. — Orman Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/83; C. Senatosu : 1/261) (M. Meclisi S. Sayısı : 49; C. Senatosu S. Sayısı : 350) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

× 13. — Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1974 yılı Bütçe kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/84; C. Senatosu : 1/262) (M. Meclisi S. Sayısı : 50; C. Senatosu S. Sayısı : 351) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1974)

Dönem : 4
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 34

Ankara Üniversitesi 1974 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/68; C. Senatosu : 1/246)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 335)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği *8 . 5 . 1974*
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 2004-1/246

Bütçe Karma Komisyonu Başkanlığına

İlgi : 15 . 4 . 1974 gün ve 1/68 - 21 sayılı yazınıza karşılıktır :

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 gün ve 57 nci Birleşiminde aynen ve açık oy ile kabul olunan Ankara Üniversitesi 1974 yılı bütçesi ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

Tekin Arıburun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

NOT :

Açık oy neticesi	(100)
Kabul	90
Ret	9
Çekinser	1

Bütçe Karma Komisyonu raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Bütçe Karma Komisyonu *13 . 5 . 1974*
Esas No. : 1/68, C. S. 1/246
Karar No. : 100

Millet Meclisi Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli ve 57 nci Birleşiminde aynen kabul edilen (Ankara Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı) ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ilişikte sunulmuştur.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Bütçe Karma Komisyonu
Başkanı
Sivas Milletvekili
Ahmet Durakoğlu

Dönem : 4
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 35

Ege Üniversitesi 1974 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/69; C. Senatosu : 1/247)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 336)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 2005-1/247

8 . 5 . 1974

Bütçe Karma Komisyonu Başkanlığına

İlgi : 15 . 4 . 1974 gün ve 1/69 - 22 sayılı yazınıza karşılıktır :

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen ve açık oy ile kabul olunan Ege Üniversitesi 1974 yılı bütçesi ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

Tekin Arıburun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

NOT :

Açık oy neticesi	(98)
Kabul	88
Ret	9
Çekinser	1

Bütçe Karma Komisyonu raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Bütçe Karma Komisyonu
Esas No. : 1/69, C. S. 1/247
Karar No. : 101

13 . 5 . 1974

Millet Meclisi Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1794 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen kabul edilen (Ege Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı) ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ilişikte sunulmuştur.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Bütçe Karma Komisyonu
Başkanı
Sivas Milletvekili
Ahmet Durakoğlu

Dönem : 4
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 36

İstanbul Üniversitesi 1974 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/70; C. Senatosu : 1/248)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 337)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 2002-1/248

8 . 5 . 1974

Bütçe Karma Komisyonu Başkanlığına

İlgi : 15 . 4 . 1974 gün ve 1/70 - 28 sayılı yazınıza karşılıktır :

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen ve açık oy ile kabul olunan İstanbul Üniversitesi 1974 yılı bütçesi ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

Tekin Arıburun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

NOT :

Açık oy neticesi	(103)
Kabul	88
Ret	14
Çekinser	1

Bütçe Karma Komisyonu raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Bütçe Karma Komisyonu
Esas No. : 1/70, C. S. 1/248
Karar No. : 102

13 . 5 . 1974

Millet Meclisi Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen kabul edilen (İstanbul Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı) ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ilişikte sunulmuştur.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Bütçe Karma Komisyonu
Başkanı
Sivas Milletvekili
Ahmet Durakoğlu

Dönem : 4
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 37

İstanbul Teknik Üniversitesi 1974 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/71; C. Senatosu : 1/249)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 338)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 2003-1/249

8 . 5 . 1974

Bütçe Karma Komisyonu Başkanlığına

İlgi : 15. 4 . 1974 gün ve 1/71 - 25 sayılı yazınıza karşılıktır :

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen ve açık oy ile kabul olunan İstanbul Teknik Üniversitesi 1974 yılı bütçesi ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

Tekin Arıburun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

NOT :

Açık oy neticesi	(106)
Kabul	91
Ret	14
Çekinser	1

Bütçe Karma Komisyonu raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Bütçe Karma Komisyonu
Esas No. : 1/71, C. S. 1/249
Karar No. : 103

13 . 5 . 1974

Millet Meclisi Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen kabul edilen (İstanbul Teknik Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı) ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ilişikte sunulmuştur.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Bütçe Karma Komisyonu
Başkanı
Sivas Milletvekili
Ahmet Durakoğlu

Dönem : 4
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 38

Hacettepe Üniversitesi 1974 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/72; C. Senatosu : 1/250)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 339)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 2006-1/250

8 . 5 . 1974

Bütçe Karma Komisyonu Başkanlığına

İlgi : 15 . 4 . 1974 gün ve 1/72 - 26 sayılı yazınıza karşılıktır :

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen ve açık oy ile kabul olunan Hacettepe Üniversitesi 1974 yılı bütçesi ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

Tekin Arıburun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

NOT :

Açık oy neticesi :	(95)
Kabul	86
Ret	7
Çekinser	2

Bütçe Karma Komisyonu raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Bütçe Karma Komisyonu
Esas No. : 1/72, C. S. 1/250
Karar No. : 104

13 . 5 . 1974

Millet Meclisi Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen kabul edilen (Hacettepe Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı) ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ilişikte sunulmuştur.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Bütçe Karma Komisyonu
Başkanı
Sivas Milletvekili
Ahmet Durakoğlu

Dönem : 4
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 39

İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri 1974 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/73; C. Senatosu : 1/251)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 340)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği *8 . 5 . 1974*
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 2007-1/251

Bütçe Karma Komisyonu Başkanlığına

İlgi : 15 . 4 . 1974 gün ve 1/73 - 27 sayılı yazınıza karşılıktır :

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen ve açık oy ile kabul olunan İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri 1974 yılı bütçesi ilişik olarak gönderilmiş tir.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

Tekin Arıburun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

NOT :

Açık oy neticesi	(95)
Kabul	87
Ret	7
Çekinser	1

Bütçe Karma Komisyonu raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Bütçe Karma Komisyonu *13 . 5 . 1974*
Esas No. : 1/73, C. S. 1/251
Karar No. : 105

Millet Meclisi Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen kabul edilen (İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı) ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ilişikte sunulmuştur.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Bütçe Karma Komisyonu
Başkanı
Sivas Milletvekili
Ahmet Durakoğlu

Dönem : 4
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 40

Çukurova Üniversitesi 1974 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/74; C. Senatosu : 1/252)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 341)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 2008-1/252

8 . 5 . 1974

Bütçe Karma Komisyonu Başkanlığına

İlgi : 15 . 4 . 1974 gün ve 1/74 - 29 sayılı yazınıza karşılıktır :

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen ve açık oy ile kabul olunan Çukurova Üniversitesi 1974 yılı bütçesi ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

Tekin Arıburun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

NOT :

Açık oy neticesi	(102)
Kabul	89
Ret	12
Çekinser	1

Bütçe Karma Komisyonu raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Bütçe Karma Komisyonu
Esas No. : 1/74, C. S. 1/252
Karar No. : 106

13 . 5 . 1974

Millet Meclisi Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen kabul edilen (Çukurova Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı) ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ilişikte sunulmuştur.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Bütçe Karma Komisyonu
Başkanı
Sivas Milletvekili
Ahmet Durakoğlu

Dönem : 4
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 41

Diyarbakır Üniversitesi 1974 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/75; C. Senatosu : 1/253)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 342)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 2009-1/253

8 . 5 . 1974

Bütçe Karma Komisyonu Başkanlığına

İlgi : 15 . 4 . 1974 gün ve 1/75 - 23 sayılı yazınıza karşılıktır :

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen ve açık oy ile kabul olunan Diyarbakır Üniversitesi 1974 yılı bütçesi ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

Tekin Arıburun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

NOT :

Açık oy neticesi	(98)
Kabul	84
Ret	13
Çekinser	1

Bütçe Karma Komisyonu raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Bütçe Karma Komisyonu
Esas No. : 1/75, C. S. 1/253
Karar No. : 107

13 . 5 . 1974

Millet Meclisi Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 7 . 5 . 1974 tarihli 57 nci Birleşiminde aynen kabul edilen (Diyarbakır Üniversitesi 1974 yılı Bütçe kanunu tasarısı) ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ilişikte sunulmuştur.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Bütçe Karma Komisyonu
Başkanı
Sivas Milletvekili
Ahmet Durakoğlu